EDITURA UNIVERS

182

1971

BOHUMIL HRABAL

TOBA SPARTĂ

Bohumil Hrabal (n. 1914) este o apariție relativ recentă în literatura cehă. Debutul său, volumul de povestiri *Sporovăiala oamenilor*, din 1956, trece aproape neobservat. Îi aduce un mare și netăgăduit succes abia volumul următor, *Perlă în adînc*, publicat în 1963 și premiat de editura *Ceskoslovensky spisovatel*. Urmează apoi, unul după altul, cîteva volume de povestiri: în 1964, *Flecarii* și *Ore de dans pentru vîrstnici și avansați*, în 1965, *Trenuri cu prioritate* și *Anunț pentru o casă în care nu mai vreau să locuiesc*.

Deși tardiv, debutul său a fost spectaculos: astăzi, în Cehoslovacia, Hrabal își eclipsează confrații ca popularitate, succes, prestigiu. Hrabal e un spirit — spiritul ceh — și un stil — stilul de viață ceh, mentalitatea cehă.

BOHUMIL HRABAL • TOBA SPARTĂ

Lei 9

COLECȚIA MERIDIANE

Coperta de *Ileana Dăscălescu*

Bohumil Hrabal

Toba spartă

— Povestiri —

Traducere și cuvînt înainte
de
CORNELIU BARBORICĂ

Editura UNIVERS

București — 1971

BOHUMIL HRABAL

Sînt scriitori care exprimă în cel mai înalt grad cvintesenţa spiritului naţional şi tot ei perpetuează acest spirit cu o acerbă tiranie. Voltaire este un produs al francezilor, dar şi marele şi tiranicul lor pedagog; francezul tipic este un „voltairian" causeur, lucid, ironic. Nemţii l-au născut şi s-au născut din Goethe, din Nietzche. Cum poate fi concepută cultură cehă şi viaţa de astăzi fără Hašek şi Čapek?

Bohumil Hrabal descinde din Hašek, în aproape tot ce a publicat pînă acum; excepţie face doar volumul *Cîntece şi legende*. Ironistului din totdeauna i se alătură aici observatorul psihologic fin şi eseistul. Citind printre rînduri în nuvelele sale anterioare, i-am putut ghici aceste *alter-ego*-uri.

Hrabal a debutat tîrziu, dar spectaculos. Astăzi el este în Cehia aproape totul, vreau să spun că îşi eclipsează confraţii ca popularitate, succes şi prestigiu. Harabel e un spirit, spiritul ceh, şi un stil,

stilul de viață ceh, mentalitatea cehă. Acel ciudat *mélange* germano-slav. Am văzut filmul *O familie trăsnită,* producție cehoslovacă, pe care nu mi-l pot închipui în afara acelei atmosfere specifice create în cultura cehă de Hrabal. Fetița care „povestește" filmul zice la un moment dat: „Ce păcat ar fi să se destrame o familie așa de caraghioasă ca a noastră!" În această replică este cuprinsă toată „filozofia" lui Hrabal. Lumea e caraghioasă, dar ar fi păcat dacă n-ar fi așa... Se înțelege că moralistul se retrage în fața artistului cu simțul comicului. Nu, e evident, comicul lui nu este o plimbare veselă prin fauna lumii, comicul lui Hrabal e o filozofie, este modul de existență propriu ambianței umane. Acest fel de a gîndi se putea naște cu multe șanse numai în această zonă a Europei. Cehul este slav, deci un om în genere certat cu ordinea convențională, dar contaminat de spiritul german, de iubirea de ordine. Germanul crede în ordinea care îi călăuzește viața, ordinea e idealul lui. Cehul, slav, știe că e numai o convenție și se amuză teribil pe seama ei. Om ordonat de felul lui, cehul se simte irezistibil atras spre disonanțe și bufonerie. În nuvela intitulată *Kafkiană,* povestitorul se plimbă de la locuința sa din Piața Veche a orașului Praga pînă pe malul Vltavei, notînd tot ce-i solicită în mod direct simțurile; rezultatul este un univers haotic, făcut din bucăți, așa cum nu-l percepem în mod conștient, dar avînd plenitudine acustică și coloristică, netinînd seama în mișcarea sa dezordonată de regulile armoniei și sublimului, ale bunului gust și bontonului; realitatea lui Hrabal poartă haine pestrițe, de bufon. Personajul povestitor își

încheie promenada cu cuvîntele : „Nu se poate trăi fără gaură-n cap !“ E locul să menționăm și veritabila bufonerie care este povestirea *Toba spartă*. Două grădini de vară, despărțite doar printr-un zid înalt ; în una se dau concerte simfonice, în alta, cîntă o fanfară și poporul se distrează cu o bere și crenvurști. La un moment dat oamenii ajung să se deranjeze unii pe alții și sub lozinca : „Duceți-vă la mama dracului cu Beethoven al vostru !“ încep ostilitățile ; zidul este escaladat în sunetele orchestrei simfonice și ale fanfarei și se încinge o bătălie ca în bunele și densele comedii cinematografice din epoca de aur a filmului mut. Toate armele comicului sînt aruncate în această bătălie de proporții homerice. Oamenii se încaieră pentru moduri diferite de a se distra, stridente atunci cînd sînt alăturate, dar ce importanță are ? Poate că e bine așa, ca lumea să fie pestriță și diferită. Lupta a ajuns la paroxism și în timp ce combatanții cad de pe ziduri, în cap, fără să pățească nimic, povestitorul privește și gîndește, filozof, că „e bine să înveți să asculți totul simultan, dar pentru asta e nevoie de răbdare“.

Pentru cine nu este obișnuit cu un asemenea spirit, viziunea aceasta atît de specifică și în cinematografia cehoslovacă contemporană *(Iubirile unei blonde, O familie trăsnită)* ar putea să pară de un nihilism dezarmant. Cehul însă nu dezarmează pentru motivul că, așa cum afirmă unul dintre simpaticii eroi ai lui Hrabal, nu mai există nici mit, nici simbol, nici alegorie, nici Dumnezeu... Cehul, bine dispus întotdeauna, crede, dar crede cu luciditate și rîde... Cehii sînt un popor dotat cu o autoironie

înfricoşătoare. „Ştiţi ce sînt cehii ?“ întreabă un personaj din nostima galerie zămislită de Hrabal. Şi tot el răspunde că sînt nişte puşlamale care rîd ! (Mă refer la nuvela *Trenuri cu prioritate* ; ecranizarea de o rară frumuseţe a acestei nuvele a adus cinematografiei cehoslovace un nou premiu „Oskar“.).

Hrabal rîde, dar rîsul lui nu arde, nu pîrjoleşte, nu usturä. Hrabal înţelege, pentru că omul este, în viziunea sa, un zeu păcătos. Dincolo de grimasa comică, lumea lui Hrabal vibrează de o adîncă omenie, personajele sale simt o sete nepotolită de comunicare, de tăifăsuială, de destăinuire.

Şi aş vrea să mai adaog că Hrabal este un mare poet.

CORNELIU BARBORICĂ

CONFIDENȚE — ARS POETICA

Cine sînt oamenii pe care îi îndrăgesc

Cînd, cu ani în urmă, mi-am dat seama cam încotro mă trage inima, am pornit spre universul prieteniei, am lucrat la terasamente de cale ferată, am fost impiegat de mișcare, am făcut asigurări pe viață, am fost reprezentant comercial, muncitor la oțelării, am împachetat deșeuri de hîrtie, am făcut pe mecanicul de decoruri. Și toate astea numai pentru ca să mă frec de mediu și de oameni și să trăiesc uneori evenimentul copleșitor de a zări în adîncul sufletelor cîte o perlă. De atunci, îmi sînt dragi oamenii de care aproapele lor se leapădă, spălîndu-se pe mîini. Am început să-mi dau seama că cei îndrăgiți de mine au mai degrabă înfățișare de mojici și bufoni, care își tăinuiesc sentimentele dintr-o înnăscută pudoare. Ce pot face dacă mi-a plăcut să lucrez și să trăiesc printre asemenea indivizi ? Sub imboldul clipei sau al evenimentelor, unii dintre ei, nu o

dată, și-au sfîșiat cămașa și mi-au arătat inima, iar eu am văzut că pe inima lor sînt încrustate cu diamante acele lucruri la care se gîndesc filozofii. De aceea îmi plac locurile unde e multă omenire și unde se strunjește graiul matern, se făuresc vorbe noi, se fixează slanguri și se plăsmuiesc mituri, acolo unde, din vorbă în vorbă, oamenii se întreabă unii pe alții ce sînt sau ce-ar dori să fie. Dar cine cunoaște oamenii știe că nu-i ceva gratuit, pentru că vorbirea e gîndul care curge din gură spre înțelegere și pace. Cîte unul trăiește doar cîteva clipe, altul se învîrtește toată viața, sporovăind într-una, fără să poată pătrunde în adînc. Pe acesta din urmă îl iubesc cel mai mult, deoarece, mai mult decît alții, are nevoie de mine. De unde știm că tocmai el, acest măscărici și mojic, nu se va pomeni într-o zi în vîltoarea fermecată a prefacerilor calitative?

Cuvînt înainte la volumul
Perlă în adînc (1963)

Mic interviu sau despre periferia limbii

În narațiunile dumneavoastră se află o mulțime de fapte din viață. La prima vedere ar putea să pară amorfe, dar un cititor sensibil descoperă repede în aceste narațiuni o ordine interioară solidă, ascunsă, dar tot atît de esențială ca și circulația sanguină.

În privința tehnicii : am lucrat pe text mai degrabă ca un ziarist. Am decupat cu o foarfecă mare esențialul din cele văzute și auzite, pe urmă am împins totul pe panta exagerării. Bineînțeles, mă bucură întotdeauna dacă cele două categorii se întîlnesc, dacă pot să reproduc fără să adaug nimic. În sfîrșit, din asemenea realități am confecționat ceva nou, în concordanță cu intențiile mele.

Parcurgînd textele dumneavoastră, rămînem cu impresia că în artă nu contează atît fidelitatea față de realitatea înfățișată, cît ele-

mentele gramaticale, sintactice și semantice care creează o realitate deosebită, autonomă, universală, dinamică și înălțătoare.

Se pare că toți oamenii din lume s-au înțeles să încalce convenția lingvistică. Parcă fiecare popor ar avea cel puțin două limbi, minimum două modalități de exprimare a aceluiași semn. În proza contemporană elementele neliterare sînt necesare, tot atît de necesare ca și mutațiile survenite în alegerea eroilor, mergînd spre tipuri aparent obișnuite, aparent neinstruite, care trăiesc parcă la periferia epocii și deci și a limbii. Adesea oamenii cu un caracter pur n-au decît o clasă de școală elementară, dar viața lor este splendidă așa cum este. Mink al lui Faulkner nici măcar să citească nu știe. Cred că în țara în care s-a născut și a trăit scriitorul cu numele Hašek nu-i nevoie să se mai amintească că formele neliterare pot servi ca mijloc lingvistic fundamental. Slangul, mai mult chiar decît limba vorbită curent, este strîns legat de limba literară, deoarece slangul încalcă norma pentru a obține efecte surprinzătoare și reliefuri. Mai mult, slangul este o pavăză împotriva osificării și a convențiilor, tentația fructului oprit, slangul este experiment, descoperire, umor, uneori chiar provocare. Este produsul creației anonime, populare, geniale. De asemenea, slangul oferă limbii vorbite adevărate giuvaeruri.

Cred că personajele literare care vorbesc după cum le este obiceiul, după cum le place să vorbească în mediul lor, sînt mult mai agere, mai înțelepte și mai demne de atenție decît altele și aduc cititorului mai mult folos și amuzament.

PERLĂ ÎN ADÎNC

(1963)

Baronul Münhausen

Hanța pornise devreme la slujbă. În tramvai se așeză pe bancă și scoase din servietă *Herald Tribune*, prefăcîndu-se că citește cu interes articolul de fond.

După o vreme exclamă :

— Tot o s-o pățească odată și odată capitaliștii ăștia ! Le-aș arăta eu politică de forță !

Dar lumea din jur se uita în altă parte. Hanța scoase atunci *Frankfurter Allgemeine*, prefăcîndu-se iar că citește. După cîteva clipe, începu să comenteze :

— Oameni buni ! Mă apucă pandaliile cînd citesc ! De fapt cine a cîștigat războiul și cine l-a pierdut ?

Pe urmă îl umflă rîsul :

— Ține-mă, Doamne ! Konrad Adenauer vorbește de apărarea culturii occidentale ! La Universitatea Columbia ! Pricepeți, oameni

buni ? La universitate ! Păcat că noi, cehii, nu sîntem vreo nouăzeci de milioane.

Se îneca de rîs. Căuta să găsească înțelegere în ochii celor din jur. Băgă de seamă că privirile lor trec peste el, întîlnindu-se undeva în spatele lui, că cei de față îi ignoră prezența și că privesc prin el. Un motiv în plus ca Hańťa să se simtă bine, căci întotdeauna avea o satisfacție deosebită cînd constata că oamenii îl invidiază pentru cunoștințele lui. Iată de ce împături cu mare plăcere ziarul federal, apoi desfăcu *L'Humanité* și iar începu să-i binecuvînteze pe călători cu imensul antet al ziarului. Numai că de data asta știrile nu-i mai fură pe plac nici măcar atît.

Împături deci ziarul și declară cu lacrimi în ochi :

— Unde-i mîndria francezilor ? Auziți, oameni buni ! Speidel, von Manteufel și Guderian, vulpoiul ăla de *Draufgänger* [1]... au consultații la Paris. Îmi vine să mă omor !

Își aranjă ziarele, niște ziare pe care le găsise printre hîrtii vechi și din care înțelegea doar cîteva nume și prenume, și coborî din tramvai.

La primul colț, Hańťa intră în lăptăria de unde cumpăra în fiecare zi lapte pentru pisici.

— Cîte pisici aveți ? îl întrebă lăptăreasa.

— Cîte ? Ar trebui să fiți de față cînd deschid magazia, doamnă dragă ! Dacă nu mă feresc, risc să mă dărîme puhoiul de motani. Ați aflat noutatea ?

[1] Apucat, descreierat (germ.).

— Ce noutate?

— Un incendiu uriaş în portul de la Holešovice. A izbucnit azi-noapte. A luat foc un vapor cu cereale, grăunţele aprinse sar în toate părţile, aşa că pompierii au lăsat în plata Domnului vaporul şi s-au apucat să stingă focul din cartierele învecinate... Libeň şi Bubny. Mare nenorocire!

— Ei, asta ne mai lipsea! exclamă lăptăreasa, pocnindu-şi degetele. Dar cîte pisici ziceaţi că aveţi?

— Fetiţo, pardon, doamnă dragă... destul de puţine. Acum, după ce au turbat şase mîrtani, pentru că li s-a urcat miorlăiala la cap, nu ne-au mai rămas decît doisprezece. E o catastrofă cînd dă miorlăiala-n mîrtani! Se caţără pe tavan.

— Miorlăiala?

— Da, doar ştiţi ce chin e pe ei cînd îi apucă poftele, miorlăiala, iontofereza naturii, plăcerea de a se juca de-a v-aţi ascunselea.

— Cum adică?

— Ba, să mă iertaţi... şi animalelor le place să se joace de-a tata şi mama. Iar mîrtanul e ca un adevărat dinam!

— Douăsprezece pisici! Şi copiii noştri vă aduc hîrtie. Dacă turbează şi ceilalţi mîrtani? Pot muşca toată strada!

— Ce-i drept, ar putea.

Hańťa cotrobăi prin servietă şi scoase ziarul italian *Unita*.

— Pe undeva pe-aici scria la ziar... A, uite, inundaţii pe Pad... Prinţul de Monaco a luat-o de soţie pe jucătoarea americană de film Grace

Kelly... pardon, actrița... Ba nu, aici! La Florența, o turmă de pisici turbate a atacat cinsprezece nemți care se aflau în galeriile Uffizi. Le-au făcut „baedeker"-urile praf și pulbere.

— Atunci lasă că vă arăt eu! Chiar astăzi am să mă duc să vă reclam la Asociația părinților! zise lăptăreasa, dînd înțepată din cap și privind țintă afară în stradă...

În fața Societății de asigurări îl aștepta casierul.

— Domnule Haňťa, ieri v-am predat la centru niște foi de vărsămînt.

— Ei și ce?

— Ce? Noi am crezut că foile pe care vi le-am dat sînt expirate. Dar cele expirate sînt la noi. Casierul arătă cu mîna spre birourile Societății: Iar pe cele valabile vi le-am dat pentru colectare.

— Pe noi nu ne deranjează... hîrtie și una și alta, îl consolă Haňťa.

— Dar nu mă înțelegeți! Vreau să spun, dacă n-am putea să le schimbăm...

— Greu, sînt împachetate.

— Și unde sînt pachetele?

— Aș vrea și eu să știu. Au fost duse ieri la fabrica de hîrtie.

— La care fabrică?

— Depinde de camionul în care le-am încărcat. Foile dumneavoastră sînt pierdute pentru veșnicie. Mai curînd s-ar putea găsi apa vie sau acul într-un car cu fîn.

— O să mă plîng.

— Asta puteţi s-o faceţi, dar fără speranţă. La noi nu se găseşte niciodată nimic. Cînd cauţi ceva, găseşti în schimb, în chip de surpriză, diverse alte lucruri. Odată, după revoluţie[1] m-am băgat într-o pivniţă din Letní ca să strîng hîrtie. La un moment dat trag cu furca de un fel de franjuri şi dintr-o dată, hoho ! ce credeţi c-am găsit acolo ?

— Foi de vărsămînt ! exclamă fericit casierul.

— Aş ! Nişte cizme ! Mai trag o dată şi dau de un *Scharführer*[2] cu revolverul în mînă. Un *Scharführer*. Cîndva o adevărată comoară pentru spălătoresele germane, podoabă a crescătorilor de iepuri... acuma, mort. Mi-am zis : ce fac cu el ? L-am aruncat într-o ladă, l-am acoperit cu hîrtii, l-am îndesat bine şi am legat lada de două ori cu sîrmă... *Scharführerul* a ajuns la fabrică, ca şi foile dumneavoastră. Aflăcă acolo se taie sîrma şi se aruncă conţinutul în bazine cu acizi. Poate că atunci cîteva sute de oameni au citit ziarul *Ceské slovo* pe hîrtie făcută dintr-un naţional-socialist german. Ce zici de asta ?

— De... Casierul strănută.

— Zău, e-adevărat ! Pe vremuri tot noi adunam hîrtia şi din beciurile băncii de stat. Acolo, cum poate aveţi onoarea să ştiţi, există o încăpere în care curg prin tavan bancnote scoase din circulaţie, tocate mărunt de tot.

[1] Insurecţia pragheză din mai 1945.
[2] Grad în trupele S.S.

Făceam pachete cu masca pe față, plutind în norii milioanelor. Bănuții cad din tavan, iar mașina de tocat zuruie plăcut... Fiind odată acolo, mi-a venit așa, din senin, să-l întreb pe casierul-șef și chiar l-am întrebat: „Spuneți-mi, nu vi s-a întîmplat niciodată să vă lipsească un milion?“ Și știți ce mi-a răspuns?

— Nu... tresări speriat casierul. Inima începu să-i bubuie în piept.

— Mi-a spus: „Domnule Hańťa, o greșeală de un milion se găsește imediat. Dar să nu dea Dumnezeu să lipsească douăzeci de bani. Uneori, pentru un asemenea fleac, șase oameni se omoară cîte o săptămînă întreagă“.

Casierul simți că-l trec fiorii și strănută din nou.

— Așa este! zise Hańťa. Dar interesant mai este că oamenii, toată ziua bună ziua, pierd cîte ceva. S-au aruncat atîtea lucruri odată cu hîrtia, că s-ar putea încropi un adevărat bazar, dacă s-ar mai găsi. Niște copii ne-au adus din greșeală un aparat de radio, alții un motor de avion, ghete, haine, zeci de bilanțuri, bonuri de benzină și foi de vărsămînt. Cea mai grozavă chestie a fost însă atunci cînd au descărcat în beciurile noastre, o dată cu hîrtia, briliante în valoare de peste două milioane și jumătate. Șapte detectivi au controlat fiecare hîrtiuță din beci. Nouă mii de chile de hîrtie, vreme de o săptămînă, dar n-au găsit nimic.

Casierul strănută din nou atît de tare, că-și udă palma.

— N-aveţi batistă?

— Nu, am uitat-o...

— De ce nu mi-aţi spus imediat? Mîine am să vă aduc o duzină, o mică atenţie. Pe vremea cînd se închideau sinagogile, nemţii ne-au adus o mie de chile de prapori, odăjdii şi pînzeturi de înfăşat copii. La început le rupeam şi făceam din ele obiele, pe urmă am început să ne croim batiste şi ştergare. Eu, continuă fericit Haňta, eu am acasă zestre pentru două nurori. Numai din prapori mi-a făcut nevasta două duzini de chiloţi. Batistele îmi ajung pînă la moarte, chiar dacă suflu în ele acid sulfuric, altfel... E o plăcere să-ţi sufli nasul în ele, domnule. Ştiţi dumneavoastră ce deliciu este să simţi cum te gîdilă la nas firele de aur?

În tot acest răstimp casierul era intens preocupat de gîndul ce s-ar face dacă i-ar lipsi douăzeci de bani din casă.

— Sînt răcit... zise el.

— Trebuia să-mi spuneţi de la început! Vă rog să mă urmăriţi cu atenţie! Cînd vă întoarceţi acasă de la birou, turnaţi puţină apă într-o cană şi adăogaţi o cantitate mare de rom. Amestecul îl fierbeţi bine, avînd grijă mai-nainte să puneţi cuişoare şi piper. Apoi îl sorbiţi cu poftă. Aşteptaţi vreun sfert de ceas, pînă ce băutura începe să facă presiune, după care daţi pe gît încă două sute de secărică, pentru că secărica face bine la piept. În sfîrşit, ieşiţi la plimbărică... în mijlocul naturii... unde cu timpul cădeţi frînt şi adormiţi. Dimineaţa, cînd vă treziţi stropit de rouă,

trocna a dispărut. Asta se numeşte metoda Kneip şi e mai bună decît prişniţele lui Priessnitz. Deci mîine vă aduc batistele! încheie Hańťa, strîngînd din răsputeri, dar cu toată sinceritatea, mîna casierului.

Casierul bîjbîi după mînerul de la uşa clădirii asigurărilor. În momentul acela strănută atît de tare, încît ajunse, învîrtindu-se, pînă în mijlocul holului.

Hańťa observă cum un individ leoarcă de sudoare, care împingea la un cărucior, se îndrepta către centrul de colectare a hîrtiei. Îl ajunse din urmă şi se grăbi să-l ajute să împingă căruciorul, care semăna cu un afet de tun.

— Noroc că-l am, zise mulţumit individul, care ducea pe cărucior un pachet minuscul.

Şeful centrului ieşi din birou şi zise:

— Puneţi pachetul pe cîntar.

— Aveţi bară? întrebă proprietarul, ştergîndu-se de sudoare.

— Ce fel de... bară?

— Păi... bară din aia pe care se rostogolesc butoaiele la fabrica de bere.

— N-avem.

— Atunci o macara...?

— Macara? Nu, n-avem... dar pentru ce? Nu cumva pentru asta? ţipă şeful dîndu-şi subit seama că şi-a stricat buna dispoziţie pe toată ziua. Se repezi şi aruncă pachetul pe cîntar.

— Cinci chile.

— A... grozav! se bucură proprietarul căruciorului.

— Ce doriți în schimb : bani sau bilete de loterie ?

— Bilete de loterie, dar cu condiția ca numerele să nu fie unul după altul.

— Uite unul !

— Nu, pe ăsta nu-l vreau ! Amestecați-mi-le !

— Amestecă-ți-le dumneata, zise șeful sec.

— Ar trebui să țineți un papagal, bombăni visător proprietarul căruciorului, vîrînd biletul de loterie în portmoneu. Apoi se opinti ca să urnească căruciorul, dar nu reuși. Cărutul era greu și mai avea de urcat o pantă la ieșirea din curte. Hańťa apucă dintr-o parte, șeful din cealaltă, împinseră și strigînd „hei, rup !“ reușiră cu chiu cu vai să urnească cărutul, care nu arăta numai ca un afet de tun, dar avea și greutatea acestuia.

— O, de-aș cîștiga un Spartak[1] ! zise proprietarul suflînd greu din bojoci.

— Asta nu se mai poate ! Unul l-a cîștigat șeful nostru, iar celelalte lozuri grase sînt deja date. Mai poți cîștiga un fular, o carte, o cămașă... dacă ai noroc ! îl consolă Hańťa.

— Bine că am cărutul, declară mulțumit proprietarul, înhămîndu-se și luînd-o la trap pe Spálená.

Întorcîndu-se în curte, Hańťa îi făcu șefului următoarea confidență :

— Tipul ăla cu cărutul... e înfiorător ! E imaginea simbolică a vieții mele trecute !

[1] Spartak — marcă de automobil cehoslovac.

Către ora nouă își făcu apariția în curtea depozitului un bătrînel care, ocolind grupul de clienți ce se îngrămădea în jurul cîntarului, se opri în mijlocul curții. După ce se uită cu evlavie la ziduri, își scoase șapca ca la biserică.

— Ce vă holbați așa, de parc-ați fi căzut în cap? i-a zis Hańťa, abandonîndu-și ocupația.

— Ca să știți, eu am lucrat aici acum treizeci de ani, dar pe vremea aceea încă nu era casa asta. Aici, unde e acum cîntarul, arătă bătrînul, aici era o pompă, iar dincolo, unde e magazia, erau grajdurile. Eu am fost vizitiu...

— Pentru numele lui Dumnezeu! Om bun ce ești, dă-mi iute mîna!

Stătură cîteva clipe, mînă-n mînă, privindu-se în ochi. După ce se săturară de privit, bătrînelul continuă cu aducerile-aminte:

— Acolo, unde-i acum biroul, nu se afla pe vremea mea nimic, era un loc părăsit. Lîngă ferestrele astea țineam scările pe care ne urcam după fîn, fiindcă aici se aflau magaziile de fîn. Colo, unde acum e întuneric, era o bancă, așezată într-un loc unde soarele pripea mai bine...

— O, suflete de om cumsecade, și dumneata iubești amintirile înmormîntate? Am să te iau cu mine, atunci cînd va veni vremea. Am să-ți dau eu de știre... am să te duc la Lacul Slapy, îi făgădui Hańťa. Mergem numai noi doi. O să pornim cu barca pe lac și, la un moment dat, eu o să strig: Destul! Acum să

privim în apă ca dintr-un balon. Dacă apa ar fi străvezie, ți-aș zice eu, sub noi s-ar vedea Holovoušť, sătucul meu natal. Vezi ? ți-aș zice. Acolo unde înoată crapul ăla m-am născut eu...

Haňťa se așeză pe vine și, arătînd cu degetul spre pămînt, continuă :

— Am fost botezat în biserica de colo, pe unde lunecă regește somnul ăla, iar dincolo, unde șalăul aleargă după pești, era turla din care răsuna clopotul. Bătu cu degetul în pavaj : Și unde sclipește plătica aia lată cît o lopată, acolo e cîrciuma, acum n-are acoperiș, cîrciuma în care mă încăieram pentru fete..

Lacrimile îi cădeau pe dosul palmei.

Bătrînelul sughiță a plîns și zise :

— Prietene, eu umblu acum pe urmele vieții mele, dar peste tot găsesc numai schimbări. Toate s-au schimbat din temelie ! Pretutindeni numai amintiri, amintiri care mă doboară mai rău decît tot ce s-a întîmplat atunci... Știi, continuă el sufocîndu-se, aș vrea să mai văd încă o dată toate locurile tinereților mele. Dar, de fiecare dată, îmi găsesc trecutul demolat, încît am impresia că am greșit, că mă aflu în alt loc. M-am dus să-mi văd cătunul în care m-am născut. De cincizeci de ani n-am mai fost în sătucul Dubí de lîngă Kladno... Ajung... înaintez pe un drum care în loc să ducă în satul meu se oprește într-un gard. Mă uit și ce văd ? Satul meu a fost demult dărîmat și în locul lui s-a

ridicat o nouă oţelărie Poldi[1]... Dumneata, prietene, poţi să te plimbi prin sat şi chiar prin casa părintească, măcar atunci cînd seacă lacul, pe cînd sătucul meu este înmormîntat de-a pururi. Am întins braţele pe gard, ca Isus răstignit, după care m-am dus să mă înscriu într-o brigadă. Speram să intru într-o echipă care sapă şanţuri pentru conducte, poate, odată.. aş fi nimerit cu tîrnăcopul în turla bisericii. Dar nu m-au primit, ziceau că sînt prea bătrîn... Nimeni nu mai dă doi bani pe mine.

— Atunci vinde-ţi scheletul! zise Hańťa.

— Ce să vînd?

— Să-ţi vinzi scheletul. La anumite institute se cumpără schelete de viu. Cînd te faci ca lemnul, dumnealor vin să te ridice şi te bagă la saramură, la un loc cu alţii. Acum, cît mai eşti în viaţă, primeşti cîteva miişoare şi poţi să tragi o petrecere ca de Ignat.

— Mai pune cineva preţ pe un biet om?

— Oho! Şi-ncă ce preţ! Studenţii ar învăţa să facă disecţii pe tine, pe urmă te-ar fierbe şi ţi-ar scoate carnea de pe oase, pe urmă te-ar pune pe sîrmă şi-ar face din dumneata un schelet cît se poate de frumos.

— Ei, mare nevoie aş avea! Ce să-ţi spun, m-au dat gata amintirile! Vreau să-ţi mărturisesc ceva, prietene, zise bătrînelul în şoaptă, mi-au tăiatul curentul electric, pentru că n-am plătit la timp. Proprietăreasa mi-a luat

[1] Oţelăriile Poldi din Kladno.

godinul, fiindcă nu i-am plătit chiria. Am vîndut aproape tot ce aveam... Iar acum? exclamă bătrînul, plin de încîntare. Acum aş fi din nou un om conectat! Şi unde! La sursele ştiinţei!

— Îţi dai seama, sufleţelule, izbucni plin de bucurie Haňťa, ce noroc ar fi pe tine să ajungi într-un muzeu? Sau, urmă, minunîndu-se parcă singur de ce-i trecuse prin cap, într-un cabinet şcolar, din cînd în cînd ai fi adus în clasă, domnul profesor ţi-ar gîdila coastele ca pe nişte coarde de ţiteră şi le-ar explica elevilor cum se numeşte cutare şi cutare oscior. Iar în pauză... După o scurtă meditaţie... În pauză... în pauză puştanii ţi-ar înfige între maxilare o ţigară şi ar dansa cu tine!

— O, ajunge! Ajunge! Ce idee mi-ai dat! Ai instalat în mine un motor şi l-ai pornit... Mai am o şansă! strigă bătrînul. Dar se încruntă imediat. Numai... numai să mă primească... să mă cumpere. Chiar acum mă duc. Unde e?

— La Albertov. Apuc-o la vale pe podul Karol şi acolo întreabă unde se cumpără schelete. Poate că n-o să-ţi dea banii imediat. Să accepţi şi în rate.

Cu ochii în lacrimi, bătrînul părăsi curtea.

Mařenka, care împacheta hîrtia şi auzise toată discuţia, fu apucată de un tremur şi dinţii începură să-i clănţăne în gură.

— Isuse!... Ce distracţie pe voi, bărbaţii! Auzi, să-şi vîndă scheletul! Şi cînd mă duc

acasă tot cu asta mă-ntîlnesc, păcatele mele! Am niște vecini care se ostenesc să-mi aducă mîngîiere, se plînse ea punînd hîrtie la fundul unei lăzi. Un oarecare domn Ratig îmi face vizite, cică e o îndatorire creștinească să aduci mîngîiere unei sărmane văduve... Dumnealui însă mi se întinde în pat și începe să se sucească și să se roage la bunul Dumnezeu să-l ia odată, fiindcă ce se face el dacă nevastă-sa, care e internată cu o tumoare, se prăpădește sub cuțit! Zice că în cazul ăsta el se aruncă sub roțile trenului...

Hańťa o asculta numai cu o ureche, fiind foarte ocupat cu o lădiță din care scotea romane de dragoste.

— Serios? zise el.

— Bineînțeles... Voi mă chinuiți aici și cînd mă întorc acasă trebuie să-mi mai bat capul și cu creștinul ăla, să-l mîngîi, să-l asigur că doctorii n-au mîini de aur, ci de diamant. Dar domnul Ratig zice că el știe că doctorii n-au mîini de aur și că mai bine s-ar duce să se arunce înaintea trenului. Mařenka sări deodată în sus și strigă: Isuse!

— Ce este? întrebă speriat Hańťa.

— Vreau să spun că așa a strigat domnul Ratig aseară: „Isuse, unde o fi pus inelul cu briliant?" Am fost nevoită să mă duc cu el acasă, unde am căutat pe brînci inelul cu pricina. Ieri... asculți?

— Da, da... ieri... minți Hańťa.

— Ieri, cînd a venit să-mi aducă mîngîiere în singurătatea mea de văduvă, m-am pome-

nit că scoate un revolver să se împuște la mine în casă. Abia după ce i-am făcut trei cafele turcești, mi-a promis că tot se împușcă, dar la el acasă. Uite ce bătaie de cap am eu cu voi, bărbații. Unde pleci?

Haňťa își ascunse romanele sub haină și zise:

— Mă duc să-i umplu șefului o canistră cu benzină și alta cu petrosin. Șeful mi-a spus că iar au început oamenii să strige după el pe stradă: Cînd mai vin pompierii la depozit? Cînd mai faceți inventarul?

— Măi, băieți, noroc de mine că am loc de veci la Olšany. Ce bine-mi petrec eu duminica! Ce știți voi?! Mă duc la cimitir, mă așez lîngă locul meu de veci și îmi închipui cum zac acolo, jos, și mă odihnesc... nu tu bărbați, nu tu hîrtii, nu tu creștini. De m-aș vedea odată în mormînt! zise Mařenka, cuprinsă de dorul de moarte.

Intrînd în cîrciumă, Haňťa nu dădu bună ziua, ci puse cărțile pe tejghea și se uită în jur. Un client tocmai achitase și acum pleca mormăind mulțumit, un altul bătea darabana pe zincul tejghelei și se delecta privind-o pe chelneriță cum turna rom în bătaia luminii, iar al treilea, după ce se holbă la paharul plin, își dădu capul pe spate și aruncă băutura iute pe gît.

Chelnerița se repezi la romane și nu se lăsă pînă nu citi pe sub tejghea măcar titlurile. După o clipă își ridică fața și zîmbi pentru prima oară în dimineața aceea.

— Ei, ce servim, iubitule? îl întrebă ea pe Haňťa, turnîndu-i repede un păhăruț de rom. Sînt de dragoste?

— Şi încă ce dragoste! zise Haňťa.

— Le-ai citit? îl ispiti ea.

— N-am citit *Soarta Magdei* şi nici *Lanțuri sfărîmate*, dar *Dorința baronului* e ceva extra, pentru dumneata, domnişoară scumpă, zise Haňťa făcînd o plecăciune.

— Nu mai am răbdare să aştept pînă diseară, nu mai am, şi basta, declară chelnerița. Povesteşte-mi măcar o parte.

Haňťa ciocni cu ea de la distanță şi începu să-i povestească nu *Dorința baronului*, ci *Domnişoara cea castă* pe care o citise o dată cînd s-a îmbolnăvit de urticarie.

— La castel domnea o linişte desăvîrşită... o noapte splendidă şi caldă. Vilma a deschis uşa care dădea spre terasă. „O! Domnul baron!“ a exclamat, înspăimîntată...

— Iubitule, vrei să iei masa la noi?

— Da. Vilma a strigat: „Stăpîniți-vă, domnule baron, aceste cuvinte nu stau bine în gura dumneavoastră, amintiți-vă că sînteți căsătorit şi că eu sînt o fată săracă!“ Dar baronul a căzut în genunchi: „Vilma, dragostea nu dezonorează, dimpotrivă. Tu trebuie, trebuie să fii a mea!“ Ei, Dumnezeu să vă binecuvînteze, domnule consilier! Cum merge? Tot aşa? strigă Haňťa privind spre un domn cu chelie, care tocmai sorbea ultimul strop de rom dintr-un pahar mare. Haňťa încercă să dea nişte explicații celor de față: Ca să ştiți, oameni buni, noi doi l-am dat gata pe...

Se uită entuziasmat la individul chelbos, care nu părea să se bucure de loc de această întîlnire, și continuă să explice pentru tot localul :

— Eu și dumnealui, domnul consilier... am reușit să facem praf reflexul condiționat al domnului Mysliveček. Injecțiile erau bune pentru toți pacienții, toți vomitau, numai noi doi nu. Eu și domnul consilier. Noi doi am înfrînt știința ! A fost o victorie a spiritului asupra materiei. Așa-i ?

Dar consilierul nu părea să găsească în asta vreun motiv de bucurie. Avea, dimpotrivă, aerul că preferă să treacă cu capul prin zid și să-și ia cîmpii, decît să mai stea aici.

— Plata ! zise ursuz.

— Două sute de rom și două halbe, nu ? îi dădu chelnerița lovitura de grație.

— Hmm, mormăi acesta, aruncă pe tejghea două hîrtii de zece și, absolut nefericit de victoria sa asupra domnului Mysliveček, părăsi localul.

— Și mai departe ? tresăltă chelnerița.

— I-a surprins baroneasa : „Bine, Vilma, primești bărbați noaptea în ținuta asta ? Și, vai, cîtă încredere am avut în dumneata !“ Haňťa se juca cu paharul gol. Abia după ce chelnerița i-l umplu, catadicsi să termine cuvîntarea baronesei : „Domnul baron e amantul dumitale ?“

— Puișorule ! exclamă el dintr-o dată, după ce se uită mai cu băgare de seamă la un client beat. Știi că semeni cu Edy Polo ?

— Se prea poate, zise clientul. Ia loc lîngă mine şi zi-mi Dodo. De ieri sînt un om distrus. O adevărată nenorocire! M-a înşelat nevasta.

— Isuse Cristoase! În locul dumitale i-aş face un tărăboi, să mă pomenească. Eşti catolic?

— Catolic.

— În cazul ăsta trebuie să-i dai o lecţie nevestei. Să-i spui că pe lumea asta sînt doi stăpîni: cel mai mare este Dumnezeu şi imediat după el vine bărbatul. Pe urmă ceilalţi dreptcredincioşi şi abia la urmă de tot nevestele...

— Chiar aşa e la noi în casă. Ce-aş da eu să-mi umble haimana! Dar dumneaei îmi stă acasă şi croşetează, aşa că la mine în familie eu trec drept un golan. Clientul se arătă pe sine însuşi şi urmă: Şi ce ideal îmi făcusem din căsnicie! Ce ideal, înainte de a mă însura! Trăgeam nădejde că într-un an nevasta o să-şi găsească vreunul, iar eu o să-mi dezleg mai întîi o mînă, pe urmă pe cealaltă şi astfel o să fiu din nou liber ca o pasăre, cum am fost înainte...

— Atunci e o adevărată pacoste, recunoscu Haňťa şi se întoarse la tejghea, de unde chelneriţa îi făcea semne cu degetul.

— Cum s-a terminat?

— Cu ăla...? arătă Haňťa spre individul care îl poftise să-i zică Dodo.

— Ăla e beat turtă, te întreb cum s-a terminat povestea cu baronul.

— O, nu, nu-mi cere asta! zise Haňťa, apărîndu-se cu amîndouă mîinile. Mai departe

nu-ţi pot povesti. Cine ştie ce-ai fi în stare să faci. Sfîrşitul e înspăimîntător !

Îi turnă rom şi îl rugă :

— Iubitule, dă-i drumul ! Eu am trecut prin multe. Doi bărbaţi am băgat în mormînt.

— Se vede că eşti o doamnă. Hańta stătea cu paharul în mînă, dar întîrzia să bea, ca să mai treacă timpul şi să i se mai facă poftă. Îţi mai spun doar un singur lucru, şi cu asta gata. În ultimul capitol baroneasa i-a zis muribundei : „Vilma, de ce negi ? Dumneata te-ai otrăvit !“ Iar Vilma i-a răspuns : „Sînt atît de fericită, doamnă !“ Baroneasa căta spre înaltul cerului şi şoptea : „Oh, Vilma, suflet mare, acum înţeleg jertfa pe care o aduci pe altarul căsniciei mele. . .“

Chelneriţa, care îngropase doi bărbaţi şi trecuse prin multe, se uita pe geam afară, neputînd să-şi stăpînească lacrimile care îi picurau pe şorţ. Şi Hańta începu să se smiorcăie.

— Nu după multă vreme, Vilma şi-a dat ultima suflare şi peste turnurile castelului s-a înălţat solemn glasul clopotului. . . încheie, ştergîndu-şi lacrimile şi golind paharul.

Tipul care declarase că de ieri e complet distrus exclamă deodată cu bucurie :

— Dar ce copil am eu, oameni buni ! Uitaţi-vă încoa, la mine ! Ştiţi voi ce plăcere e să ai un băiat ca al meu ? Băiatul ăsta al meu este campion de judo la juniori. Uitaţi-vă bine la mine ! Sînt eu Jura sau nu sînt ?

Hańta îi pipăi muşchii şi zise admirativ :

— Forţă, domnule !

— Nu-i aşa? Iar acum închipuiţi-vă ce noroc pe mine! urlă el. Într-o duminică, ne sculăm noi şi mă uit la fi-miu cum se spală. Categorie uşoară. Sar din pat şi îmi frec mîinile: Acum, fiule, revanşa! Băiatul îmi zice respectuos: Dacă credeţi, haideţi să încercăm. Îmi vorbea cu dumneavoastră în semn de respect. Eu dau să-l apuc, dar el mă prinde de colea, de după guler, şi zdup cu mine de pămînt, de văd stele verzi, ca-ntr-o revistă umoristică. De ziua mea mi-a sucit mîna, în loc de cadou. Ei, prieteni! N-am avut noroc în căsnicie, dar am un copil reuşit.

Haňťa întinse paharul gol spre chelneriţă şi îi şopti:

— ...apoi în parc, chiar în dreptul frumoasei răposate, a răsunat o împuşcătură... Haňťa se uită iscoditor la ea.

— Ajunge pentru astăzi. Ai supt, slavă Domnului, destul, zise chelneriţa sec.

— Asta-i şi vorba mea, eu respect întotdeauna doamnele. Dar mai am într-o lădiţă şi *Crima Hildei Hanik*, sau *Romanul unei curtezane*, *Eleva dintr-a şasea*... Ce să fac cu ele dacă nu le vrea nimeni?

— Cu-um? exclamă chelneriţa necrezîndu-şi urechilor.

— Te-ar interesa?

— A, parcă n-ai şti. Mai ales *Eleva dintr-a şasea*. Am jucat şi-n piesă! Aveam rolul Valaškovei, prietena Staniei... Eram îmbrăcată în bluză marinărească şi cu fundă-n păr... Nu cunoşti piesa? Ţi-o povestesc eu...

— Aldat, aldat! Al dracului mă mai doare un picior, se supără Haňfa. Sînt singur la depozit. Pe şef l-a pocnit calul cu copita în cap azi-dimineaţă. Pe urmă să ştii că nu mai facem purici mulţi aici. Încă vreo paisprezece zile, şi adio! În locul centrului o să se facă sau şantan, sau consignaţie pentru aur. Dar bineînţeles că de pe acum îţi pun deoparte pentru Crăciun toate perlele comerţului european cu cartea, scumpă doamnă... Ca, de pildă, *Ultimul acord*, *Îngropată de vie*, *Prin suferinţă către fericire*... şi altele de felul ăsta.

— Iubitule!... exclamă chelneriţa turnîndu-i pe deasupra şi un pahar de *becherovka* [1]. Bea, o să-ţi facă bine.

— În sănătatea dumitale, doamnă! zise Haňfa, pocnind din călcîie.

Şeful întoarse mînerul cîntarului.

— Aveţi vreun film frumos? întrebă el.

— Un film grozav. *Bonjour, elefantule*. Doi saci de hîrtie pe zi. Dar nici pe departe ca *Moulin Rouge*, zise femeia de serviciu de la cinematograful „Metro". Ăla film, domnule! Opt saci de hîrtie în două zile. Succes aproape la fel de mare ca *A şaptea cruce*. Dar pentru săptămîna viitoare avem unul, oho!

Femeia de serviciu trimitea bezele către acoperişul de sticlă al marchizei.

[1] Băutură alcoolică preparată cu apă minerală.

— Jucăm *Hamlet*. Fetele de la „Paris" ziceau că-i de dragoste.

— Douăzeci de chile. Răstoarnă-le direct în lada de colo... zise şeful şi, galant, cără chiar el un sac pînă lîngă lada în care Mařenka îndesa hîrtie cu picioarele. Cred, remarcă el, că dumneavoastră ştiţi toate filmele pe de rost, nu-i aşa?

— Eu? De loc!

— Nici *Moulin Rouge?*

— Nici *A şaptea cruce*. Eu îmi fac singură un fel de roman după poze. Ştiţi, mie îmi place mai mult teatrul. Dar veniţi să vedeţi. După poze trebuie să fie ceva despre unul grozav de bine, care seamănă leit cu un student de la noi din Jarov, care a avut o dragoste nefericită, zise aruncînd în ladă hîrtii de la creme şi îngheţate pe care Mařenka le îndesa cu picioarele.

În momentul acela intră în curte Hañta.

Şeful se uită la ceas şi, văzînd că arăta zece fără un sfert, ridică din sprîncene.

— Deci e ora unsprezece şi pe ziua de astăzi n-ai făcut încă nici o treabă ca lumea.

— Ehe, timp destul pînă diseară! rînji Hañta. Am o mică întrebare: n-a intrat în curte un automobil mare?

— Ce automobil? sări speriat şeful.

— Un automobil ca orice automobil. Deci n-a intrat. Am avut o mică discuţie cu dumnealor de la organele superioare, din care poate ne alegem cu o mică surpriză.

— Doamne Isuse Cristoase! Pe mine mă înspăimîntă micile tale surprize. Hańťa, iar ai trăncănit ceva? Tu o să ne distrugi pe toţi. Ce viaţă tihnită puteam să ducem aici, Doamne! se jeli şeful, apucat subit de tremurici... Cum să mai dorm noaptea liniştit?

— Ăsta-i felul meu... făcu visător Hańťa. Ştiţi, mie nici la fotbal nu-mi place rezultatul de şase la zero, sau cinci la zero. Nu-i dramatic. Mie îmi place să dramatizez viaţa, oricît de simplă ar fi... Mi-e simpatic rezultatul de şase-cinci... patru-patru... pe scurt, îmi place mai ales atunci cînd echipa mai bună pierde partida decisivă, cînd n-a reuşit să transforme două lovituri de la unsprezece, a lovit de trei ori bara transversală, de două ori pe cea verticală şi în cele din urmă a pierdut definitiv prin autogol.

— Va să zică, din ăştia-mi eşti? Îţi dai seama că eşti un tip periculos?

— Sînt, i-adevărat! se lăudă Hańťa, bătîndu-se cu pumnul în piept. Dar ia să schimbăm vorba. Ce mai face cinematograful „Metro", doamnă? Am auzit că o s-aveţi curînd şi un film poliţist, nu? zise rîzînd. Am să vin şi eu şi, ca să vă fac vînzare, am să cumpăr trei îngheţate... Oho! Ştii ce grozav o să fie cînd lordul Olivier o să dea ocol sălii cu craniul găurit în mînă? Mařenka, tu ştii cine a fost Hamlet?

— Nu, răspunse Mařenka zîmbind.

— A fost un bărbat pe cinste. Unul care lua totul în serios. Un recordman care şi-a scris crezul vieţii cu propriul său sînge, în timp ce

cadravul iubitei lui înainta contra curentului... Aha !

— Doamne, iar ai băut. Halal de munca pe care o s-o faci astăzi !

— Am băut...? Eu? Fie şi-aşa. Dar nu-i decît o pură dezinfecţie, igienă, moştenire de la antici... zise Haňťa cu un zîmbet candid.

— Iar n-o să dorm la noapte, oftă şeful şi se întoarse către femeia de serviciu de la cinematograful „Metro“ : Poftiţi încoace ! Să vă dau chitanţă... Apoi reveni lîngă cîntar bombănind : Cu ce-oi fi greşit, Doamne !

Mařenka îl privi cu ură pe şef şi începu să se jeluiască :

— E îngrozitor. Parc-am fi în *Visul unei nopţi de vară*. Sînt femeie cu liceu, Haňťa, pe vremuri am locuit în unsprezece camere, am avut şofer, bucătar şi servitoare şi în fiecare zi mi se înfăţişa grădinarul ca să mă întrebe : ce flori doriţi să vă tai astăzi, doamnă ? Şi cum se poartă ăsta cu noi ? Vezi bine că nu e nici zece şi dumnealui urlă că s-a făcut unsprezece. La prînz îmi face tot aşa, diavolul. Mařenka privi încruntată spre cîntar. Cînd vreau să mă duc la masă, el se uită la ceas, ceasul arată douăsprezece şi jumătate, dar el ţipă : Du-te la masă ! E unu ş-un sfert ! Dau buzna în cantină ca să mănînc şi, ca să fiu servită mai repede, mint că-s gravidă. Înfulec iute şi cînd mă întorc diavolul iar se uită la ceas, ceasul arată ora unu, dar el strigă : Unde mi-ai fost ? E două şi un sfert, acum n-o să mai primesc eu de mîncare ! Trec iute în locul lui lîngă cîntar, dumnealui se

găteşte, pe urmă se uită la ceas, ceasul arată unu şi un sfert, dar mie îmi spune fără jenă: E ceasul unu, că doar de-aia sînt tartor aici! Cînd se întoarce, ceasul arată două şi jumătate, dar el îşi freacă mîinile şi se împăunează: M-am grăbit. E două fără un sfert! Mařenka îşi împreună mîinile ca de rugăciune. O, Doamne, parc-aş fi în purgatoriu!

— Bine zici, Mařenka, o aprobă Hańťa. Eu aveam un coleg de şcoală pe care-l chema Gangala. Cît face trei şi cu trei? îl întreba învăţătorul. Gangala zicea că şapte. Primea două palme, după care era din nou întrebat: Cît face trei şi cu trei? El iar: Şapte. Toată clasa, cu rîndul, i-a scuturat nădragii cu nuiaua... Şi iar: Cît face trei şi cu trei? La el făcea mereu şapte. Gangala era aşa de sigur pe el că o dată învăţătorul s-a repezit în cancelarie să se uite în cartea de aritmetică. Tot anul ăla s-a uitat mereu în cartea de aritmetică pînă ce, la un moment dat, n-a mai avut încredere nici în ea. În cele din urmă, Gangala, cu socoteala lui simplă, l-a făcut să-şi piardă minţile... Fii binecuvîntat, fosilă bătrînă! îi strigă Hańťa lui Toni, fost oberchelner la „Prater", care tocmai intra în curte cu un cărut şi îşi bălăbănea vesel mîna bandajată. Cum ajunse, aruncă imediat sacii pe cîntar.

Şeful puse mîna pe saci:

— Sînt uzi, domnule Anton!

— Calm, calm, şefule, mîrîi Toni. S-au umezit de rouă.

— Şi ce vrei să faci acolo?
— Nimic... Am trimis şi eu o scrisorică.
— Ce scrisorică?
— Un raport despre situaţia... de-aici.
— Cine ţi-a dat voie?
— Cine? Eu mi-am permis! Să vedem ce efect o să aibă.
— Ce efect o să aibă! O scrisoare? Măi, omule, pe unde ai umblat numai ponoase au avut de tras superiorii dumitale. Nu ţi-a-ajunge ce-ai păţit la Karlín? Că aţi aruncat casa de bani în aer şi aţi mai dat şi foc la depozit? Şi pînă la urmă cine a intrat la apă? Cine?
— Cine altul decît responsabilul? zise Haňťa rîzînd.
— Bravo! Responsabilul! Şi acum ar fi rîndul meu, nu? Doamne fereşte! ţipă şeful, apărîndu-se cu amîndouă mîinile de o imaginară nenorocire.

După ce sorbi curaj din ochii plini de încîntare ai Mařenkăi, Haňťa reluă:

— Ştiţi cum e, şefule. Uneori omul simte o plăcere deosebită cînd dispune de putere asupra altui om. Şi nici n-are nevoie de prea multă putere, numai un picuţ, ca să-i ardă pe ceilalţi. Băieţi! Ştiţi voi ce grozav o să fie la primăvară? Am să mă duc în pădurile de la Karlštejn, după ploaie, ca să ascult stropii cum fac: pic! Şi iar: pic! O să privesc în sus şi o să zic: Ţi-a făcut bine, ai, ţie, molidule, şi ţie, pinule? V-aţi adăpat ca lumea din lacrimile cerului!

— Te-ai adăpat și tu, slavă Domnului! Se simte pînă aici. De ce duhnești așa?

— Să-mi fie cu iertare, miros de ceapă cu usturoi, dar ce-ți pasă? Băieți! La iarnă am să mă duc să mă plimb prin luminișurile mele din pădure, am să-mi plimb ochii de jur împrejur și am să zic: Voi, arbori, cum vă simțiți aici și ce mai faceți? Iar arborii îmi vor răspunde: Așteptăm să scuturăm omătul de pe noi și clipa cînd firea va lua un toiag în mînă și ne va porunci: Hura-a-a! La drum, copii!

— Nu e zdravăn, zise șeful către Toni, căruia îi achită șaptezeci de chile de hîrtie.

— Vai, de-aș putea, începu Mařenka, cîte nu v-aș mai povesti. Dar nu mai am putere. Doar acasă, cînd mă bag în pat și odaia e încuiată, îmi trag plapoma peste cap și rostesc cu glas tare ce-aș vrea să vă povestesc vouă aici... Oh, Haňfa, propria mea fată mă duce la pierzanie. S-a măritat cu un doctor, cu un crai bătrîn, care îi face în fiecare an cîte un copil, ca să nu se țină de prostii, și în plus o povățuiește să se ducă des la biserică, să cînte și să spună multe rugăciuni. Ea, săraca, așa și face, dar s-a scrîntit de-a binelea de atîta evlavie. Ieri mi-a scris că dacă i-aș fi fost soră întru Cristos și nu numai o simplă făptură-mamă, bărbatul meu n-ar fi murit, dar pentru că nu sînt sora ei întru Cristos, am atras asupra întregii familii mînia Domnului... Norocul meu că am loc de veci la Olšany...

Domnul Bouček de la întreprinderea „Turistul" aducea o dată pe săptămînă tot felul de

— Rouă? E-n regulă. În cazul ăsta, se scad cinci chile de rouă, zise continuînd să pipăie sacii. Ceva căzu zdrăngănind.

— Trişezi, domnule Toni. Noi nu colectăm fier. Adresează-te centrului de la Rybníček!

— Calm, şefule. Nu-i decît un capac...

— Dar eu am depus jurămînt, domnule! strigă şeful lovindu-se cu pumnul în piept.

— Îl vedeţi? Istericul! pufni Mařenka. La oamenii sărmani îndrăzneşte să deschidă gura!

Se auzi un nou zdrăngănit la cîntar.

— Domnule Anton, ia-ţi sacii şi du-te! Nu vreau s-ajung la puşcărie.

— E o greşeală, şefule...

— Greşeală, negreşeală... Aici nu-i societate de binefacere. Noi sîntem întreprindere de stat! Ia-ţi catrafusele şi du-te la depozitul societăţii sfîntul Vojtěch.

— Te rog să mă înţelegi, şefule. Şi eu am fost la viaţa mea cineva, dar m-am declasat. Acum e prea tîrziu... acum mă descompun... *ich war a wianar bua, vielmals besofen wi a sau, abaso was?* [1]

— Dispoziţiile sînt dispoziţii!

— A... exclamă Haňťa, bine că mi-am adus aminte. Dacă o să vină telegramă de la ministerul industriei uşoare, te rog, şefule, să mă chemi. E pentru mine.

— Ce telegramă? se repezi şeful.

— A, nimic. Aştept o invitaţie la ministru.

[1] Am fost şi eu un ştrengar vienez, care mă îmbătam de multe ori ca un porc, dar aşa ceva (dialect-vienez).

afișe vechi. Sistemul lui nervos trăgea să moară, motiv pentru care capul dumnealui era mereu în întîrziere.

— Cum facem ? Bani sau bilete de loterie ? țipă șeful la domnul Bouček.

Dar domnul Bouček rezolva în capul său ce avusese de rezolvat la „Turistul". De aceea zise :

— N-ați achitat telefonul.

Se apropie și Hańťa, care începu să-i vînture prin fața ochilor un pumn de hîrtie, zicînd :

— Hîrtie ! Sînteți la noi... Asta-i hîrtie !

— Știu... răspunse domnul Bouček. Mă duc la salam după ce mă întorc de la depozit.

Îi oferiră un scaun lîngă cîntar.

Văzînd-o pe Mařenka tot îngîndurată, Hańťa zise :

— Pe domnul Bouček ăsta trebuie mai întîi să-l scuturi ca pe o sticlă de sidol. Cînd o să moară, o să afle c-a murit abia după moarte, ca o stea îndepărtată. Și nu-ți mai face griji cu fata.

— Apăi, dacă e înnebunită după popi ! Închipuiește-ți că se duce și la vînătoare cu capelanul, se jelui plină de amărăciune Mařenka.

— Las' că-i bine. Eu am pățit altele mai rele. Eram la tribunal și judecătorul îmi zice : Nu vă este rușine ? Copil nelegitim la vîrsta dumitale ! Nu puteai să fii cu băgare de seamă ? Cîți ani ai ? Eu i-am răspuns : Cincizeci și trei. Judecătorul mi-a zis : Ar fi timpul să-ți cumperi mătănii. Atunci i-am răspuns :

Domnule judecător, vă rog să nu mă subapreciați. Eu sînt bărbat în putere. Dar judecătorul a dat cu pumnul în dosarul de pe masă și a țipat : În cazul ăsta, pentru puterea ce zici că o ai, vei plăti o sută cincizeci de coroane pe lună ! Și basta.

— Cum ai dat de beleaua asta, Haňťa ?

— Cum ... Întîmplarea. Cum se naște un copil din dragoste ? zise Haňťa cu duioșie. Ne-am pomenit, așa, fără să știm, singuri în Rámovka. Știi dumneata, e și acolo un depozit. După ce am închis, îi zic doamnei Šulcová : Ați avea ceva împotrivă dacă ne-am așeza colo, în odaia cu haine vechi ? Ea s-a făcut roșie ca focul : Ce părere aveți despre mine ? Eu sînt o femeie cumintе. Dar dacă țineți, prefer să ne așezăm peste metale neferoase. Și uite-așa...

— V-am adus hîrtie, declară în clipa aceea domnul Bouček.

— Ura ! I-a ajuns mintea la noi ! strigă Haňťa, ajutîndu-l pe domnul Bouček să se ridice.

Șeful îi scrise o adeverință, îi băgă banii în buzunar și îi închise nasturele. Haňťa apucă oiștea cărucioruluі, o vîrî în mîna domnului Bouček și în semn de rămas bun îi trase un ghiont prietenesc. Așa s-a făcut că domnul Bouček, în timp ce preda adeverința și banii la întreprinderea „Turistul", a exclamat din senin :

— Jigodie !...

Doamna Rutnerová năvăli foarte fericită în curte, strigînd :

— Auzi, pungaşii naibii ! M-au chemat la comitet şi mi-au spus că noi, portăresele, n-avem voie să fim doar o comunitate de baracagii şi că sîntem datoare să mărim atenţia.

Dădu jos sacii de pe cărut, continuînd să strige :

— M-am băgat repede sub nasul lor şi le-am zis : Ce tot trăncăneşti acolo, dom'le inspector ? Ştii dumneata că noi, ăştia, de ne zici baracagii, am existat şi pe vremea cînd nici nu se pomenea de vreun partid politic ?

— Domnilor, nu sîntem singuri... le atrase atenţia şeful.

— Şi ce-a răspuns inspectorul ? o ispiti Hanfa.

— Ăla ? Pungaşul ăla ? A îndrugat ceva despre nişte figuri oratorice. I-am arătat eu lui !

— Frumos din partea dumitale, măicuţă, dar vorbeşte mai încet... îi zise şeful plin de nervi. Vreţi să vă plătesc cele cincizeci de chile ?

— Nu. Treceţi-mă la angajamentele portarilor. Ca să primesc bilet de odihnă. Cel puţin să mă bucur şi eu de ceva. Dar numai după o clipă începu iar să urle : Fir-ar să fie ! Mi-au mai zis una : Doamnă Rutnerová, să faceţi agitaţie printre locatari ca să se ducă la culesul hameiului. La asta eu le-am zis : Iaca-na ! Să lămuresc pe vreunul, care, dacă

răcește pe-acolo, se-ntoarce și mă ia pe mine la trei păzește! N-are decît să facă cum poftește!

Șeful se uita nenorocit în tavan.

Haňta, în schimb, îi ținea isonul bătrînei:

— Just. Și eu zic la fel. Odată am vrut să-mi prelungesc stagiul de muncă voluntară. M-am înfățișat prin urmare la responsabil, care n-a mai putut de bucurie: O idee grozavă! Știi ceva, Haňta? Facem o gazetă-fulger în care anunțăm că vrei să mai rămîi la brigadă și că îi chemi și pe ceilalți să-ți urmeze exemplul. Așa a zis și a băgat degetul în telefon. Apoi a adăugat: Zi da, și diseară îți vezi numele la gazeta de perete. Te dau și la ziar... Eu i-am răspuns: Fii atent aici! Am o idee mai bună. Fă numărul, dar spune să se scrie la gazeta-fulger ce-ți zic eu. Eu, responsabilul centrului de colectare a hîrtiei, chem pe ceilalți responsabili să-mi urmeze exemplul și să mergem cu toții la munca în mine. Dar responsabilul nostru și-a retras mîna de pe telefon zicîndu-mi că nu-mi cunosc interesul, că o să se ducă el să lucreze în mină, dar atunci cînd va fi cazul. După care mi-a urat mult noroc la Kladno, ca să cîștig nu o mie cinci sute, ci două mii pe lună. Mi-a recomandat să mănînc bine și și-a luat rămas bun.

— Fie-vă milă, oameni buni, nu strigați, de parc-ați fi pe izlaz, îi imploră șeful cu glasul stins.

— Cum? urlă doamna Rutnerová. Unde crezi că ne aflăm? Pe mine mă iubesc cei de

la comitet tocmai pentru că sînt așa de sinceră. Odată mi-au spus că eu, ca portăreasă, sînt mîna prelungită a comitetului. La care eu le-am răspuns pe loc. Aha, am zis. Eu cu mîna aia prelungită spăl scările, iar voi cu mîna mai scurtă faceți pe grozavii. Na ! strigă ea, ridicîndu-și vîrful nasului cu degetul.

În momentul acela sună telefonul. Șeful se repezi în birou și, cînd reveni, îl luă la rost pe Hańťa :

— Ce-ai mai trăncănit iar ? Ce ? Care doisprezece mîrtani ? Tu ne bagi pe toți în pușcărie ! Mîine ne vin plocon veterinarul... și hingherii. Mi-au spus că e o dispoziție că întreprinderile n-au voie să țină mai mult de trei pisici... Unde ai dumneata cincisprezece mîrtani ?

— Eu n-am vrut decît să fac reclamă depozitului nostru, să i se ducă faima !

— O, Doamne, cum să mai dorm eu la noapte... se văicări șeful, ținîndu-se cu mîinile de cap.

Doamna Rutnerová își șterse fruntea asudată.

— Treaba mea este să țin scările curate și să am grijă să nu-mi mînjească pereții pezevenghii de copii.

Apoi smuci de cărucior, mai-mai să-l rupă. Ajungînd lîngă poartă, se întoarse și zise :

— Cînd o să facem balul portarilor la salonul Lípa, să veniți și voi ! Vă invit ! Pe moșul meu l-am dansat pînă l-am băgat în mormînt. Adio, puilor !

Tăie curba cu atîta energie, că-i derapară roțile din spate.

Mařenka se mîngîia pe păr și zicea :

— Mică... mică... mititică... noroc de mine că am loc de veci la Olšany...

Pe la ceasul prînzului, după ce făcuse zece pachete, pe Haňťa îl apucă dorul de anticariate. Era plăcerea lui să pună în servietă cîteva cărți, pe care le găsea printre hîrtii, și să se ducă să le vîndă.

— Mařenka, dau o fugă pînă-n piață să văd dacă nu sînt fazani, zise el și, în momentul cînd șeful se refugie în birou, se furișă pe sub fereastră, ieși pe poartă și se topi în mulțimea de pe stradă.

La anticariatul de pe strada Spálená colț cu Národní třida, Haňťa fu primit cu bucurie.

— Ce mai faci, domnule Haňťa ? îl întîmpină responsabilul, dînd la o parte niște cărți ca să poată vedea prin deschizătura ghișeului.

— Mulțumesc de întrebare, domnule, mă simt minunat. De cînd am devenit membru al Societății austriece de științe, lucrez duminica în peștera de la Koněprus. Domnilor, vă dați seama ce plăcere și ce frumusețe este pliocenul ?

— A, noi nu știam, nu-i așa... ? se miră responsabilul, întorcîndu-și privirile către personalul din birou.

— Atunci dă-mi mîna, domnule... așa... Cît e duminica de mare cotrobăiesc prin peșteră, studiez urmele cu lupa, notez dimensiunile,

depozitez materialul în rucsac. Nici nu vă închipuiţi, domnilor, ce bucurie am pe urmă, cînd mă prezint la muzeu, la profesorul Krejčí, căruia îi predau materialul. Profesorul ia lupa... la urmă îşi scoate ochelarii şi declară solemn : Domnule Haňťa, vă mulţumesc în numele ştiinţei. Vă felicit, aţi dat de un trilobit SP pe şaisprezece !

— Zău că n-am ştiut, zise responsabilul.

— Asta-i slăbiciunea mea. Cînd eram mai tînăr, acasă la părinţi, am adunat atîtea fosile că s-a dărîmat casa pe noi. Le-am donat muzeului, două camioane pline.

— Şi soţia vă dă voie... ?

— O, nevastă-mea are alte griji. A fost sportivă. În anul 1919 a pus bazele handbalului în Cehia, de pe atunci ştia să bage gol din cădere. Erau pline ziarele de numele ei. Avea antrenament de la slujbă, era cîrciumăreasă. Cum nu plătea consumaţia vreunul, îl lua de guler şi-l azvîrlea pe uşă... Lui Frank Rose, vestitul Frank Rose, o dată cînd n-a avut gologani să achite, nevastă-mea i-a luat ceasul şi i-a făcut un vînt, de nu s-a văzut. Dar neveste-mi îi place mai mult natura. Ştiţi ce, domnule ? Haideţi să facem o excursie în trei. Am să-i spun soţiei : Ascultă, mergem la Karlštejn în trei. Tu rămîi acasă, iar eu mă duc cu domnul responsabil care ţine atît de mult la mine, care are o atitudine pozitivă faţă de mine...

Haňfa privi cu toată candoarea în ochii responsabilului. Se uită însă cu atîta insistență că, pînă la urmă, reponsabilul, cuprins de neliniște, se grăbi să-l refuze:

— Dar eu n-am timp...

— Timp o să găsiți. Prima dată e mai greu. Să vedeți ce încîntat o să fiți cînd numele dumneavoastră o să apară pentru prima oară la muzeu! În cercetarea științifică eu sînt un fanatic. Am ciuruit tot castelul Navarov și pînă la urmă am fost îndepărtat de acolo cu forța, de jandarmi.

— Nu mai spune! Dar ce ne-ați mai adus? întrebă responsabilul, amintindu-și subit că era ora prînzului.

— Imediat, numai să despachetez. Domnilor, poate n-o să mă credeți, dar o mare nenorocire a dat peste noi. Șeful nostru e la spital, împușcat la o vînătoare la Chocen. Un consilier ministerial a băgat în el doi pumni de alice. Și...

— Ce aveți în servietă?

— Poftiți. O piesă unicat, care ar trebui vîndută mai curînd prin licitație decît adusă aici. Un Goethe legat în marochin.

— Vai, vai, se văicări responsabilul, frîngîndu-și mîinile. Știți bine că avem tone întregi de clasici germani. V-am mai spus... Třebizký, Rais, Jirásek, Wintr...

— Nu face nimic. Am s-o citesc eu. Știți, eu sînt acum paznic lîngă un pod de pe care cad automobiliștii. Cînd mă-ntorc acasă, îmi fierb patru cartofi, la care adaog brînză și bere,

şi mă pun pe citit din *Faust*. Aş avea şi un Donatello bogat ilustrat, pehlivanul ăla de Donatello care în anumite privinţe a înaintat pînă în baroc... Îngeraşii? A! Atunci cînd cunoaştem sarcofagul roman...

— Da, dar aici sînt ştampilele bibliotecii Komenský, arătă responsabilul.

— E o greşeală şi se şterge cu guma. Am primit-o ca schimb de la bibliotecar, pentru că şi eu la rîndul meu am donat arhivei de la Karlštejn *Cîntarea sfîntului Andrei*. Ştiţi că era să fiu ales pîrcălab la Karlštejn?

— Şi de ce n-aţi fost?

— Fiindcă am băut cauţiunea. Luaţi-l, domnilor, pe Donatello! Am nevoie de bani. Nu pentru mine... Afară mă aşteaptă nevasta prietenului meu care a strănutat lîngă un gard şi s-a lovit cu capul de o scîndură. Nevastă-sa vrea să-i facă cozonaci ca să-l liniştească. De l-aţi vedea! Dacă şi-ar pune mîna într-o legătură şi ar mai fi vremurile de altădată ar scoate parale bune din cerşit... Cumpăraţi-l, vă rog!

Haňta căzu în genuchi, îşi scoase pălăria şi se închină ca în evul mediu.

— Ridică-te, domnule, zise responsabilul neliniştit. Pe Donatello îl cumpăr pentru mine, dar cu *Faust* aţi putea încerca în strada „8 octombrie".

— Îmi permiteţi să telefonez de la dumneavoastră?

Responsabilul trase telefonul la ghişeu. Haňta îşi aşeză ochelarii pe nas şi, pentru că

ştia pe de rost telefoanele de la toate anticariatele, făcu imediat numărul.

— Alo ! Cine-i acolo ? Domnul Kozel ? Ce surpriză, domnule Kozel ! Aici sînt eu, Haňťa, membru al Societăţii austriece de cercetări ştiinţifice... Da... Acum am sosit cu automobilul de la Zbraslav. Nu... Vorbesc de la Academie, am o mare surpriză pentru dumneavoastră... Dar ce credeţi ? Nu... nu. Vă jur... Am confirmare de la profesorul Mencl. Am ceva special pentru dumneavoastră : *Micologia* lui Velenovský... Da ? Atunci sosesc...

Puse telefonul în furcă şi se înclină către cei de faţă.

— Domnişoară, v-aş ruga să-mi faceţi o adeverinţă că am primit *Micologia* lui Velenovský de la dumneavoastră, pentru că v-am ajutat la aranjarea cărţilor.

— Nu merge, domnule Haňťa. Încercaţi la Skořepec, zise rîzînd casieriţa.

— E o idee. Îmi permiteţi, domnişoară ? întrebă el şi imediat făcu numărul. E acolo domnul Kučera ? Daţi-mi-l, vă rog.

Acoperi receptorul cu palma.

— Acum o să vedeţi cine sînt eu. Dumneavoastră sînteţi ? Domnul Kučera ? întrebă Haňťa făcînd o plecăciune spre telefon. Vă mai amintiţi, domnule Kučera, cum jucam hochei în naţionala Cehoslovaciei ? Cine ?... Eu sînt, Haňťa, aripa stîngă, Haňťa, de care spuneaţi că am stilul lui Rudi Ball şi inteligenţa lui Bibi Torriani... Nu... Abia am sosit de la Mělník, de la arhive... Nu, vorbesc de la Koby-

lisy, am o pană de cauciuc. Dar am nişte cărţi, de-o să rămîneţi cu gura căscată. Ceva bogat colorat. Peste un ceas aş putea să fiu la dumneavoastră... am să mai aduc şi cîteva lucruri practice... *Ciupercile şi bucătăria cehă* de Smotlach... *Atlasul lichenilor*... De ce mă grăbesc aşa ? Mai e timp ? Dumneavoastră n-aţi aflat ? O catastrofă înspăimîntătoare la depozitul nostru... A ars tot, şi maşinile, eu am scăpat numai cu ce aveam pe mine... Peste o oră sînt acolo.

Puse receptorul în furcă.

— Ei, ce ziceţi de mine ? întrebă, privind-o în ochi pe casieriţă.

— Un şmecher... ortografic ! zise ea rîzînd şi înroşindu-se. Nu vă supăraţi pe mine că v-am spus aşa ?

— Cum aş putea, domnişoară ? Un gentleman ştie totdeauna ce se cuvine. Hańta scoase o carte din servietă şi o aşeză în faţa duduii de la casă.

— O persoană inteligentă trebuie să ştie cine a fost Michelangelo. Despre el scrie Rolland în cartea asta... Numai opt coroane, zise el.

— Iar de la mine zece. Responsabilul îi întinse bancnota. Închiderea ! E ora prînzului.

La bufetul de vizavi de anticariat, Hańta îşi cumpără vin fiert. Pe urmă se retrase într-un colţ, începu să soarbă încet şi să urmărească pe cei care veneau să mănînce. Oamenii se opreau mai întîi în faţa vitrinei, îşi a-

runcau ochii peste mîncărurile prezentate: pui, gîşte, pîrjoale, muşchi ţigănesc, sandvişuri... Pe urmă se decideau. O dată cu această ultimă privire mai precisă, ei îşi lingeau buzele, înghiţeau în sec, pe urmă intrau şi se aşezau la coadă, priveau cu ochi hulpavi, se distrau între ei, pentru ca în momentul în care ajungeau în faţa vînzătoarei să devină subit foarte gravi... La asta era Haňťa deosebit de atent, la momentul cînd aproape fiecare aşteaptă încremenit să vadă dacă va primi bucata cea mai frumoasă. Ce priviri aruncau asupra cîntarului, ca să nu fie păcăliţi cu cîteva grame... În cele din urmă fiecare îşi lua porţia, se retrăgea într-un colţ şi arunca mîncarea în el cu o poftă demnă de era terţiară...

Terminînd de băut, Haňťa rupse un fir de asparagus pe care îl băgă în servietă, lăsîndu-l să atîrne puţin în afară. Îşi mai aruncă o dată privirea spre cei care mîncau şi, văzînd pofta colosală cu care înfulecau, înapoie paharul celui de la la tejghea cu observaţia:

— Priveşte, prietene, la aceşti oameni! Pe vremea cînd creşteam şi eu iepuri, o dată am uitat să le dau mîncare. Mi-am adus aminte seara pe la zece şi m-am grăbit să le arunc nişte lucernă. Şi ei mestecau tot aşa de hămesiţi...

Haňťa arătă spre grumazurile încovoiate şi spre maxilarele care se mişcau. Pe urmă ieşi în stradă.

Cufundat cu totul în gînduri, Haňťa intră în curtea depozitului. Aci se adresă șefului:

— Să nu-ți vină să turbezi? La piață nu-i pic de usturoi și nici picior de fazan! Apoi adaogă, arătîndu-și servieta: Am cumpărat în schimb niște asparagus pentru încîntarea inimii!

Dar șeful se plimba de colo-colo prin curte și Haňťa își dădu seama că îi pregătește niște vorbe groaznice și că era momentul să i-o ia el înainte.

—Vorbea lumea la piață că un șef de la secție a venit într-o rezervație, brigadierul i-a căutat o căprioară cu pui...

— Parcă se zice „i-a ochit o căprioară!" remarcă șeful.

— Așa. Pe urmă șeful de la secție a împușcat căprioara în cap...

— Sfinte Sisoie! Cu ce-ai ascultat? Nu cu urechile? N-ai umblat cumva în mîini? Se zice... a doborît căprioara... și cutie...! Ce cap?? Cap are porcul și cu tine!

— Fie, a pocnit-o la cutie! Pe urmă zicea că i-a tăiat numai o pulpă și a plecat.

— Unde-ai auzit povestea asta?

— Acolo... Dar n-are importanță.

— Cum n-are importanță? Tu știi ce crimă e să lași căprioară moartă și să pleci? zise amenințător șeful. Canalia, golanul, pungașul, braconierul!

— Da ce era să facă? întrebă Haňťa, cu o privire voit tîmpită.

— Ce? Ce, au dispărut toate obiceiurile? Nu se mulțumește nicicum sfîntului Hubert?

— Cui ?

— Sfîntului Hubert ! Patronul vînătorilor. Ce poate fi mai important pentru un vînător ?

— Cum se vînează un cerb ? Am auzit că poate fi prins şi cu farmece.

— Cu-um ?

— Să-i faci vrăji. Să-l deochi. Te aşezi la marginea luminişului, cerbul iese din desiş, te uiţi în ochii lui şi strigi : Bee ! Cerbul cade, şi gata.

— Sfinte Sisoie ! strigă şeful astupîndu-şi urechile. Ce, mă, cerbul e vacă ? Cum ai călcat pe o cracă a şi şters-o. Săracul, numai cînd e la boncănit poţi să-i pui şi puşca în coarne. Fiindcă e în călduri. La vremea boncănitului pierde o treime din greutate... în aşa hal îl stoarce... Se trînteşte în mocirlă şi face bee ! behăi şeful cu multă simţire.

— Şi cam cîtă vreme îl ţin căldurile ?

— Ce călduri, domnule ? Ce e, iepure ? Cerbul boncăneşte. Trebuie să foloseşti o terminologie cinegetică precisă. Cerbul nu se împuşcă, ci se doboară. Cerbul nu are ochi, ci lumini. Cerbul n-are sînge, ci culoare. Cînd l-ai doborît se spune că a luat foc... Atunci vînătorul îşi scoate pălăria şi aşteaptă pînă ce cerbul se stinge. Apoi se închină şi mulţumeşte sfîntului Hubert pentru vînat. Zicînd acestea, şeful îşi scoase bascul şi-şi împreună mîinile.

— Fii atent aici, îi vorbi cu blîndețe lui Hańta, luîndu-l de braț. Îl conduse pînă în mijlocul curții, apoi îngenunche și desenă ceva cu degetul pe pămîntul murdar. Ce-i asta? întrebă el.

— O capră, răspunse Hańta cu ochii la Marěnka, care stătea într-o ladă și făcea semne cu degetul la cap.

— Un cerb. Un cerb stins! țipă șeful, după care se potoli. Iar cel care l-a condus pe vînător este proprietarul pădurii sau pădurarul în persoană. Unul sau altul rupe o ramură și o dă vînătorului pe un cuțit de vînătoare. Ramura se înfige în locul unde a pătruns glontele... Acestui loc i se spune spărtură.

— Bine, bine, dar dacă sînt mai multe spărturi din astea?

— Ce-ai zis? întrebă șeful, deși auzise bine.

— Zic: dacă se trage în cerb cu alice?

— Vită! Vită! Ce amesteci aici pe braconieri? Un vînător, un vînător adevărat folosește numai glonțul pentru animale mari. Ei, și o altă crenguță se înfige în lingătoare... Șeful rupse o bucățică de asparagus, îngenuche din nou și o plasă pe desen în locul despre care vorbea.

— În limbaj vînătoresc se spune la limbă lingătoare, nu?

— Lingătoare, numai lingătoare! urlă șeful și îi veni să urle și mai tare, cînd Hańta se apucă să-și scuture servieta de rămășița de asparagus... Șeful își aduse iar aminte de cei cincisprezece mîrtani.

Tocmai în clipa aceea intră în curte mergînd la trap doamna Kyzourová care avea un căruț prăpădit, legat cu tot felul de sîrme. De-abia reușea să ajungă cu el întreg la cîntar. De obicei lîngă cîntar se desfăcea în bucăți, dar doamna Kyzourová era fericită că nu i se întîmplase asta în mijlocul străzii.

— Acum, să fii atentă la o experiență, îi zise Haňťa Mařenkăi. Să te uiți cum îl fac pe șef să sară în grămada de hîrtii.

Ridică de jos prima carte pe care o găsi și o deschise. Erau *Deciziile tribunalului suprem*, dar Haňťa strigă ca să se audă pînă la cîntar :

— Mařenka, uite ce frumoase fotografii de cerbi ! Păcat că e scris pe nemțește... Ce să fac cu ele ?

Șeful ciuli urechile.

— *Ueber das Forstwesen*[1]... Ce să fac ? repetă Haňťa și, cînd băgă de seamă că șeful începe să se lingă pe buze și să se ridice, o aruncă într-un morman de cîteva tone de hîrtie.

— O, tu... tu... dinadins ai făcut-o ! urlă șeful, sărind în mijlocul hîrtiilor și căznindu-se să ajungă la locul unde căzuse cartea. Parcă n-ai ști cît de mult țiu la asta ! O fi chiar cartea aia grozavă a consilierului Raubichl !

— Chiar așa scria pe copertă... Dar de ce nu mi-ai spus imediat ? se miră Haňťa.

— Ah, banditule !

[1] Despre silvicultură (germ.).

Între timp doamna Kyzourová întorsese cărucuțul cu roțile în sus.

— Domnule Haňťa, vrei să mă ajuți să-l fac la loc? întrebă ea.

— Bineînțeles, stimată doamnă, se oferi Haňťa și strigă după aceea la șef : Arde ! Foc ! Știa prea bine că volumul căzuse în beci.

După serviciu Haňťa se ducea la casa parohială, să-l ajute pe paracliser la tăiat lemne. Lîngă zid erau depozitate tot felul de obiecte bisericești ieșite din uz. Se aflau acolo bănci, podiumuri, sfeșnice rupte și cîteva duzini de statui de lemn, care n-aveau legătură cu arta, fiindcă proveneau dintr-o fabrică de îngeri și sfinți. Reverendissimul dăduse poruncă ca, după desființarea altarelor laterale, statuile vechi să fie date jos și depozitate.

— Ce te uiți, de parcă ți s-ar fi roit albinele ? zise Haňťa.

Paracliserul scoase capra în mijlocul curții și arătă spre biserică.

— Oițele noastre au început să-mi calce pe nervi. Fură florile de prin parcuri, le aruncă grămadă pe toate altarele și după aia încep să mă cicălească : Dacă ai fi un slujitor bun al Domnului ai schimba apa la flori în fiecare zi, le-ai scurta cozile și ai turna sare în vaze. Și ca să mă înțelegi : sînt o sută douăzeci de vaze, din care jumătate borcane de marmeladă și cutii de conserve de gulaș cu inscripția Helios...

— De ce nu te-ai însurat dacă ești așa de nervos ? E ceva nemaipomenit să ai cui să te

destăinui, să-ţi trezeşti noaptea nevasta şi să-i strigi : Acuma m-am lămurit pe cine ţin în casă ! Şi după aia să-ţi răstorni şifonierul în cap. Căsătorit fiind, ai vedea cu ochi mai paşnici lumea şi pe aproapele tău... îi explică Haňfa. Apoi întrebă : Ce înger să scot ?

— E indiferent, domnule Haňfa. Scoate-l pe ăla cu lanţul în fund.

Îl traseră afară din grămadă pe arhanghelul Gravriil care alunecă cu mare hărmălaie peste ceilalţi îngeri, rupîndu-şi sabia. Cînd reuşiră să-l urce pe capră erau uzi de sudoare.

— Parcă am fi nişte sanitari... zise Haňfa, uitîndu-se în ochii plini de vioiciune ai arhanghelului Gavriil. Un moment încurajator în căsnicie este atunci cînd apar copiii. E o adevărată fericire să-ţi vezi feciorul adus de jandarmi sau să trăieşti tot cu frica-n sîn să nu-i sucească vreun şmecher fetii capul... Să-i tai aripile, se poate ?

— Bineînţeles.

Paracliserul se uită la Haňfa care din două lovituri de topor tăie cele două aripi, aşa de repede şi de uşor, de parcă sfîntul arhanghel ar fi fîlfîit din aripi. Pe urmă zise :

— Ai putea să-mi cauţi printre cărţile dumitale *Codul penal*. Mă uit odată din balconul bisericii şi văd jos pe una care şterpelea flori de pe altar. Cobor repede şi-i zic : Cucoană, ai comis un sacrilegiu ! Şi ce-mi răspunde ? Na, ia-le şi îndoapă-te cu ele ! O, Doamne !

Haňfa era foarte fericit.

— Am petrecut odată un concediu pe cinste cu nevastă-mea. Am condu-o la gară, am tri-

mis-o la părinții ei, iar eu am rămas singur o săptămînă și m-am simțit ca un porc care se întoarce de la ghindă... Ard grozav statuile astea, nu? Aș lua și eu pentru ațîțat focul niște aripi de înger, niște picioare și o mînă cu degetul arătător ridicat.

— Lemnul ăsta arde într-adevăr frumos.

— Cred și eu, dar mă apucă tremuriciul cînd mă gîndesc cum ar fi dacă aș sparge o căpățînă de înger, cu toporul, ca la măcelărie, și îngerul m-ar fixa cu ochiul lui albastru. Ce vrei, are chip de om, seamănă cu un fotbalist cîrlionțat. Uite, acum cînd tăiem, eu tot aștept să curgă sînge.

— Prima dată așa este. Și eu am pățit la fel. Dar ce să facem cu ele? La muzeu nu le vor, iar la biserică nu mai avem nevoie... Hop!

Arhanghelul Gavriill se rupse în două. Într-o parte a caprei căzură picioarele, în cealaltă, trupul se răsturnă, cu capul în rumeguș.

Haňťa se uită în ochii statuii.

— Dumnezeule mare! Seamănă perfect cu un chelner care juca în echipa națională de rugby. Lucra la barul Marleta, Praga 2, Strada Kremencová. Într-o vreme a apărut și ca boxer la Variété Karlín sub numele de Johny. Altfel...

— Dumneata ai jucat rugby?

— Marea plăcere a tinereții mele! zise Haňťa punînd trupul arhanghelului pe capră. Am fost martor cînd a început să joace rugby clubul A.C. Sparta. Ne antrena consulul fran-

cez Canelas. A încropit prima echipă din cîțiva sportivi de atletică ușoară, restul numai măcelari și luptători. Doușa era de la S.K. Bína-Vysočany, dar Bretšnajdar a venit de la abatorul din Vršovice. De bășică am făcut rost de la Emerich Rath, hașul l-am primit de la Slávia ca să aibe și ei cu cine să joace la Praga... Dar ce ai de ești mereu plouat ?

— Mă necăjesc creștinii. Astăzi l-am prins asupra faptului pe un pîrțălău bătrîn. Ședea în bancă și se căsca plin de evlavie la altar cu bastonul între picioare Tot de sus, de la cor, l-am văzut. Ce crezi că făcea ? Moșul se urina pe baston și de pe baston urina se scurgea pe dușumea. Îmi vine cîteodată să sparg cu toporul toată biserica. Dar povestește cum a fost mai departe . . .

— Măcelarii din echipă promiteau un sport de calitate. Veneau la antrenamente o mulțime de oameni. Cînd ne dezbrăcam în cabine și ne uitam unul la altul . . . îi și vedeam pe britanici făcuți pilaf. Ce vrei, măcelarii sînt romantici ! Am susținut primul meci cu cei din Brno . . . Sportul Universitar. Înainte de meci, cînd ne-am strîns mîinile, dumnealor tremurau ca niște broaște presărate cu sare.

Scoaseră ferăstrăul. Capul arhanghelului Gavriil mai atîrna doar în niște așchii. Paracliserul apăsă și îi frînse capul cîrlionțat.

— Am început meciul și Machác, măcelarul, zice : Să fiți atenți la al treilea din aripa lor,

ăla nu-mi place, să nu-l lăsați să treacă de linia albă! Am jucat vreun sfert de oră și...

Haňta se uită în jur, luă sub braț căpățîna arhanghelului și începu să alerge cu ea prin curte.

— Macháč mi-a trimis o pasă, eu am luat mingea și fugeam așa cu ea. Dar m-am împiedicat de apărătorul lor, care s-a întins peste mine. Eu însă n-am dat drumul la prună!

Haňta se aruncă la pămînt, strîngînd la bărbie căpățîna de lemn.

— Băieții strigau: Încă doi metri, Haňta! În timpul ăsta măcelarii căsăpeau pe studenți. Dar cei care apucaseră să pătrundă se aruncaseră pe mine și eu țineam în spinare toată grămada... așa, în coate...

Scremîndu-se, de parcă-i stăteau în cîrcă toți îngerii din depozit, și înaintînd pe brînci, Haňta se tîrî pînă la intrarea în șopron și puse mingea pe prag.

— Așa le-am vîrît primul „doi"... termină Haňta.

Se ridică și se scutură de praf.

— Dar pe urmă s-au pus studenții pe treabă. Nu ne-a mai folosit la nimic puterea lui Douša, cel care omora boul cu pumnul. Studenții aveau tehnică. Săreau ca Plánička [1], te călcau pe ștaif și să fi văzut de aci încolo berbeleacuri și caruselе. Ne-au băgat o droaie de goluri... Dar la ce te tot gîndești?

[1] Plánička — celebru portar de fotbal.

— Se mai întîmplă şi d-astea : I se dă drumul cîte unuia de la pîrnaie, de la Karlák. Dumnealui vine să se schimbe la noi în biserică şi îşi lasă cămaşa sub o bancă sau după un altar lateral. Beţivanii îşi varsă maţele la uşa bisericii, dar sfinţia-sa declară entuziasmat : sîntem creştini şi trebuie să iertăm multe, multe ! Înţelegi matale : sfinţia-sa iartă, iar eu trebuie să curăţ. Nu-ţi mai spun că mănînc la dietetici, regim. Hai să mai tăiem unul.

— Pe care ? Pe ăla cu aripile albastre sau pe celălalt, care seamănă cu un discobol ?

— Pe ăla de colo, care parcă dansează swing. Să ştii, Haňťa, singurii oameni simpatici într-o biserică sînt îndrăgostiţii. Se sărută după cîte un stîlp, ceea ce, în definitiv, nu poate să displacă ierarhiei divine superioare. Rău am păţit-o aldat' cînd am dibuit-o pe una care îşi lega jartierele pe sub bancă şi care m-a făcut cu ou şi cu oţet că m-am uitat la ea... Ascultă, mă porcule, tu nu poţi să te întorci cu spatele ? Dragă Haňťa, dacă există pe undeva vreun Dumnezeu, apoi să ştii că are nervii ca odgoanele... zise încet paracliserul în timp ce tăia, cu ajutorul lui Haňťa, arhanghelul care dansa swing. M-am săturat de icoane, de atîta carne roşie, de atîtea suliţe şi săbii spintecînd trupuri omeneşti şi de atîţia ochi daţi peste cap. N-or fi în viaţă şi întîmplări mai vesele ?

— Şi eu m-am săturat, zise Haňťa cu mîna pe inimă. De-aia ce-mi place mai mult în biserica voastră sînt moaştele sfîntului Prosper.

Îmi e teribil de simpatic căpitanul ăla roman. De la prima ochire se vede c-a fost sportiv! Şi pe hoitul lui se cunoaşte, după poziţia şmecherească în care zace, înfăşurat în panglici şi giulgiu, ca un vierme de mătase... Parc-ar picoti în bătaia soarelui de vară.

— Asta-i părerea dumitale, dar eu ştiu pentru ce se uită oamenii la el. Mamele îşi ridică plozii de subţiori şi le zic: Vezi, Pepiček? Şi se holbează ca la ceva senzaţional, ca într-un panopticum. Eu le dau binecuvîntarea mea, dar nu mă mai bag. Ia spune-mi: dacă-ţi moare tatăl sau bunicul... îl pui în vitrină? Dacă ar fi după mine, eu l-aş îngropa pe Prosper. Să mai sugă pămîntul din el ce mai poate fi folositor.

Aşezară pe capră o jumătate de înger, jumătatea cu vestmîntul fluturînd şi cu picioruşele jucăuşe.

— Parc-ar înota craul, remarcă Haňta.

— Cam aşa ceva. Ştii, într-un fel, eu mă caut peste tot pe mine. Semăn mai de grabă cu o Cenuşăreasă, cu Smolíček Pacholíček. De cînd eram mic, la geografie mă interesau şi mă interesează şi acum numai insuliţele mici de tot, pierdute în imensitatea oceanelor, insuliţele situate departe de căile maritime. Numai să fie pe ele oameni, animale şi plante. Şeful vostru mi-a povestit că a avut un prieten, un consilier ministerial, care, deşi putea să se ducă în timpul vacanţei în orice colţ de lume ar fi vrut, prefera să meargă mereu în acelaşi loc. Treizeci şi trei de ani la rînd

și-a petrecut vacanțele numai pe o insuliță în apropiere de Helgoland. Avea o vorbă bătrînul domn: Trebuie s-o vedeți! E o insuliță unde nu se află decît un țăran cu nevasta și optsprezece vaci bălțate. Și în afară de ei, eu, iarbă-neagră, nisip, mare și cer. Îți poți dori ceva mai mult? se întrebă visător paracliserul. Îmi plac stelele. Dar stelele micuțe de tot. Ce Beteigeuze? Ce Aldebaran? Stelele fără nume sînt cele mai frumoase... sînt și ele ca și mine. De aceea nu mă simt părăsit, mai ales acum cînd sînt mai puține nunți, mai puține botezuri și deci și mai puțini bani. Motiv pentru care de două ori pe săptămînă lucrez în minele de la Kladno. Patruzeci și opt de coroane șutul.

— Isuse Cristoase! La Kladno? Unde am jucat în preliminarii, în cupa Europei Centrale la rugby, Kladno-Ferencváros Torna Egyesület. Ne-au ținut o cuvîntare pe englezește. Șefii ne-au povățuit să facem de la început exhibiții. Pe la mijlocul meciului a venit și cucoana aia care făcea pe mecena la Kladno. Oamenii îi ziceau domnișoara Parapliu. Domnișoara ne-a spus: Băieți, jumătatea asta de meci s-o jucați numai pentru mine. Spitalul e gol și, dacă n-o să jucați cum scrie la carte, nu mai plecați sănătoși de la Kladno. O arvună de la mine... Václav! Adu la domnii sportivi cincisprezece sticle de vin! Pe urmă a scos o hîrtie de cinci sute și a zis: Dacă faceți o partidă pe englezește, domnul Václav o să vă înmîneze

această hîrtie şi încă cincisprezece sticle de vin, s-aveţi pe drum. Şi am început. Domnişoara Parapliu se urcase cu picioarele pe bancă şi striga : Hip, hip, hura ! Iar noi făceam exhibiţie după exhibiţie, înecaţi într-un nor negru de zgură. Şi fotbaliştii de la Ferenczváros, care ar fi trebuit să fie în cabine să se pregătească pentru meciul următor, stăteau în tribune şi urlau : *Ejlen!*[1] Au început să-şi facă apariţia şi primii oameni din oraş. Ce se întîmplă pe stadion ? se întrebau ei. Şi unde era oraşul şi unde stadionul ! Haňťa ridică de jos o bucată de înger. Pot să-i tai ouăle picioarelor ?

— Dacă te distrează...

— Mă distrează... După meci au trebuit să ne apere şefii clubului. Oamenii cumsecade ne scuipau şi voiau să ne linşeze. Ai băgat de seamă că în sport cele mai mari nenorociri le provoacă spectatorii cumsecade ? Poliţiştii ne-au zis : Să mai veniţi, băieţi, pe la noi şi de sfintele sărbători. Mulţumită vouă am avut în duminica asta la Kladno două abatoare. Unul în oraş şi altul aici. Medicul clubului a consumat toată trusa. Între timp noi am desfăcut sticlele... Paraclisere ! Nu mai fi aşa de amărît, de parcă te-ai pregăti de însurătoare.

— Sînt un om chinuit. Mă întreb : ce este omul ? În subteran, cu maistru-n frunte, înaintăm pe o scîndură, scîndura se mişcă,

[1] Trăiască (Lb. mag.).

iar noi mergem ca niște duhuri și glumim. Ieri i-a scăpat unuia lampa... A început să cadă... să cadă... și iar să cadă pînă ce s-a făcut praf în fundul prăpastiei. La înapoiere eu am trecut puntea în patru labe. Unii au mers în picioare, dar fără să scoată o vorbă. Numai maistru rîdea și zicea: Cînd nu știm, sîntem mineri, iar cînd știm, sîntem niște capre rîioase.

Paracliserul se întristă.

— Încă unul, și gata. Mai ai timp?

— Mai am, îi răspunse Haňťa. Pe care?

— Pe ăla cu mutră de bețivan... șopti paracliserul și apoi tăcu. Sînt un păgîn, adaogă el într-un tîrziu.

După ce făcu baie, șeful închise depozitul și se îndreptă spre biserică. Înaintă demn spre altarul principal, călcînd pe covorul de iută prin semiîntunericul și răcoarea bisericii.

În momentul în care îngenunche pentru reculegere și rugăciune, paracliserul îi puse mîna pe umăr.

— Pardon, nu vă deranjez...? întrebă el.

— Nu. De ce nu mai treci pe la noi pe la centru, măi omule? zise șeful ridicîndu-se în picioare.

— Am să trec, dar acum aș vrea să vă arăt și să vă întreb ceva.

— Cu plăcere...

— E frig... nu? Haideți în sacristie, îl invită paracliserul, deschizînd ușa cu genunchiul. Vedeți? Și cînd v-am spus cît e de

frig vara aici, n-aţi vrut să mă credeţi. Chiar şi în anotimpul ăsta îmi bag ziare sub cămaşe, zise el bătîndu-se peste piept şi făcînd hîrtia să foşnească.

— Dacă vii la noi, poţi să iei cîte ziare pofteşti.

— Am să vin, dar vă rog să intraţi.

Şeful aruncă o privire prin sacristie. Într-un colţ se afla o statuie. Înfăţişa un personaj care îşi dădea cămaşa la o parte arătîndu-şi inima roşie, iar alături de ea se afla tabloul electric plin de siguranţe şi de întrerupătoare, ca la o fabrică.

— Ce icoană mai e şi asta? întrebă şeful, arătînd spre o fotografie. Îmi dai voie să mă uit?

— De ce nu? zise paracliserul. Poza reprezintă un ciclist şi domnul capelan declară că prinde puteri cînd se uită la el.

— La cine? La ăsta? Şi... aşa ceva se pune în biserică?

— Capelanul nostru zice că da. E Gino Bartali, multiplu cîştigător al cursei *Tour de France*, fratele Gino, cred că e din Ordinul franciscanilor.

— Ce-ar zice episcopul dacă l-ar vedea?

Paracliserul căscă, după aceea traversă sacristia şi îi arătă o altă fotografie decupată din ziar şi agăţată sub fereastră.

— Uite aici pe Sfîntul Părinte într-o convorbire prietenească cu Gino Bartali.

— Acum înţeleg. În împărăţia cerului intră şi violenţii, deci şi sportivii. De altfel, răposatul papă a fost un excepţional alpinist.

Arhiepiscopul de Lichtenstein, un ochitor de elită... Dar nu cumva vine capelanul aici?

— Nu, îl asigură scîrbit paracliserul. S-a dus să joace baschet. A plecat cu motocicleta.

Deschise sertarele și scoase din ele felurite poze.

— Asta e Richards, care sare cu prăjina patru metri șaizeci și nouă centimetri.

— Mă mir că nu-l pune și pe-ăsta pe perete.

— Asta nu merge. Richards e preot protestant. E poreclit „vicarul zburător". E prima față bisericească care a încercat să se apropie de cer cu ajutorul brațelor sale, dar din păcate e protestant. Din pricina asta, capelanul nostru e tare trist. De altfel, l-a întristat și faptul că Held, recordmanul mondial la aruncarea suliței, a bătut recordul la numai două zile după ce a fost hirotonisit preot... evanghelic. Aici e fotografia lui Vinci citind Biblia înainte de a ridica halterele. Cel mai mult suferă capelanul nostru pentru că nici unul dintre campionii ăștia nu-s nici călugări, nici preoți catolici. Astăzi s-a dus să joace baschet, a luat la el fotografiile ălora... ale nebunilor din Harlem, ale arapilor ălora care au jucat și în fața papei la vila Castel Gandolfo. Cu asta se ocupă capelanul nostru. Nu m-aș mira dacă într-o bună zi ar începe să cuvînteze din amvon că la o a doua pogorîre pe pămînt Domnul nostru Isus Hristos ar sări la prăjină sau ar ju-

ca baschet. Dacă-mi dați voie... știu că sînteți vînător. Ce ziceți că e asta?

Paracliserul scoase dintr-o ladă niște odăjdii albe și le aruncă pe masă.

— Ce fel de pene sînt astea?

Șeful luă boarfele, le cercetă cu atenție și se holbă surprins.

— Sînt pene de cocoș sălbatic și acolo-i sînge. Sînge de cocoș, unele pene au sînge pe ele.

— Asta am vrut să știu, zise paracliserul rîzînd. Va să zică, așa. Pentru cîte alea se întristează domnul capelan, dar că s-au ospătat cu cocoș de munte și mie nu mi-au dat nici un oscior nu-i pasă.

— Unde l-au împușcat?

— Pe undeva pe la Jeseníky. I-a murit un prieten și s-a dus cu motocicleta să-l înmormînteze. A trebuit să-și ceară învoire. Capelanul nostru e om de lume. Pînă și odăjdiile și le face pe comandă. S-a întors după trei zile. Am băgat de seamă imediat că are ceva în rucsac. Deci un cocoș înfășurat în odăjdii? Și să nu-mi dea măcar un oscior!

— Ai de ce să-ți pară rău. Are o carne grozavă. Cocoșul de munte e numai mugur, ca o mlădiță tînără. Dar știi dumneata ce plăcere, dar și cîtă muncă e pînă dobori un cocoș? zise șeful cuprins de elan. Auzi de departe cîntecul lui de pețit... Așa-zisa numărătoare, un fel de ciocăneală iute. Cam așa.

Scoase un creion din buzunarul hainei și ciocăni în ladă.

— Cînd face-aşa, poţi să te apropii. Dar cum încetează, trebuie să te opreşti şi să încremeneşti pe loc... Făcu cîţiva paşi şi se opri în mijlocul sacristiei. Pe urmă îşi duse degetul la gură. Pst! Acum trebuie să aştepţi pînă la aşa-numita pocnitură. E un zgomot ca atunci cînd tragi dopul din sticlă. Aşa!

Îşi băgă arătătorul îndoit în gură, îşi supse obrajii cît putu mai mult şi apoi trase brusc degetul.

— Aşa. Dar nici acum nu trebuie să te mişti.

— Altfel ar zbura, nu?

Şeful dădu din cap, pentru că, dac-ar fi vorbit, cu siguranţă c-ar fi zburat cocoşul. Se uita în sus, la ramura de pin de pe care cocoşul făcea declaraţii de dragoste găinilor pitite pe undeva, prin iarba deasă.

— Începe să se lumineze de ziuă... regele penat se profilează pe bolta cerului... bate din aripi, se umflă-n pene şi se scutură... zise şeful cu o voce misterioasă apoi începu să facă ti-ti-ti, să boscorodească şi să se bată cu amîndouă palmele pe pulpe. Acum e momentul cînd se montează. Acum pasărea nu mai aude nimic, poţi să te duci liniştit pînă sub copac.

Făcu două salturi şi paracliserul îl văzu ridicînd o puşcă pe care n-o avea şi luînd la ochi un loc unde nervurile gotice strîngeau bolţile. Şeful îndoi degetul arătător şi paracliserul parcă şi văzu pasărea îndrăgostită, rănită mortal, căzînd de pe o creangă pe alta

şi rostogolindu-se în cele din urmă pe cetina umezită de roua dimineţii.

Rămaseră o vreme în tăcere.

— Ăştia-s vînători ? Aleargă cocoşii ca pe nişte potîrnichi, ziua-n amiaza mare ! E o crimă, domnule !

— Pst... sîntem în biserică, zise paracliserul. Apoi strînse fără grabă odăjdiile albe, fotografiile şi le vîrî în sertar închizîndu-l cu pîntecul. Pe scurt... multe lucruri am pierdut eu pe lumea asta. Păcat... oftă el căzînd pe gînduri.

— Nu-i aşa ? îl aprobă şeful plin de bucurie.

— Dar să mergem, zise paracliserul tuşind. Se bătu din nou pe piept şi ziarele foşniră. Traversară naosul amurgit. La capătul covorului uşa era deschisă, iar afară era lumină, o lumină albă prin care trecu un tramvai de culoare roşie.

— Din stradă se vede frumos în biserică şi din biserică se vede frumos în stradă... zise paracliserul în şoaptă. Observaţi însă lumina veşnică ?

— Ce să observ ?

— Lumina veşnică, repetă paracliserul.

— A, da... lumina veşnică ! Candela ! Parcă pîlpîie...

— Ar fi grozav dacă măcar ar pîlpîi... chicoti paracliserul. Să ştii că nu arde de loc ! Domnul decan se gîndeşte foarte serios să pună neon în jurul sfintei iesle. Pricepeţi dumneavoastră ? Neon ! Dar de lumina veşnică nici că-i pasă... Decanul s-a dus cu

rapidul pe undeva pe la Sázava să se chiorească în apă... în timp ce candela stă stinsă de o săptămînă. Capelanul s-a dus la Modřany pe motocicletă, să joace baschet; seara, la focul de tabără, o să zdrăngănească la chitară cîntecul care-i place lui: *Acolo departe e orașul Șanhai, într-acolo se îndreaptă corabia mea...* și nici n-o să-i pese că nu mai arde lumina veșnică. Am rămas singur aici și... fără lumină veșnică.

Paracliserul se bătu peste haină.

— Spuneți-mi, e-adevărat că dumneavoastră și capelanul țineți împreună un cîine de vînătoare?

— Asta-i precis o trăncăneală de-a lui Haňťa al nostru!

— Da, el mi-a spus și a mai zis că pe cîine îl cheamă Arnold von Tübingen și că astăzi după masă l-au luat la clinica chinologică fiindcă i-ar fi intrat o căpușe în ureche.

— Doamne Dumnezeule! Omul ăla mă bagă-n pușcărie!

— Pst! Sîntem la biserică.

— E o născocire. Cîte minciuni mai scornește, of, Doamne! Închipuie-ți că zilele astea au început să vină prietenii să mă vadă... Haňťa i-a păcălit că aș fi înnebunit!

Ieși din biserică.

— Auzi... Să înnebunesc... eu...! Cu oameni d-ăștia să mai dormi liniștit, dacă poți... se tîngui șeful. Să treci pe la noi să iei ziare! strigă el cu energie reînnoită și se îndreptă vesel spre Karlák.

FLECARII

(1964)

Bambini di Praga 1947

1

Orologiul bătu ora amiezii.

Domnul Hyrman, un măcelar uriaş, cu un micuţ cercel de aur în urechea stîngă, deschisese vitrina pe dinafară şi acum privea, printre căpăţînile de porci şi printre asparaguşi, în prăvălia sa.

— Domnilor, perora nevastă-sa înlăuntru, în arta măcelăriei şi mezelăriei, curăţenia înainte de toate !

În timp ce vorbea, lustruia faianţa cu o cîrpă şi sînii îi săltau ritmic, iar cei patru agenţi de la asigurări, reprezentanţi ai societăţii „Sprijin la bătrîneţe“, se holbau la decolteul ei.

— E aproape de necrezut, adăogă măcelăreasa, cum absorb asparaguşii aerul îmbibat de grăsime.

— Din motive asemănătoare se plantează la cimitirile evreieşti liliac, zise unul dintre

agenți, domnul Bucifal. Liliacul prinde rădăcini și în cîțiva ani înghite tot. Scumpă doamnă, a fost un crenvurșt fantastic!

— Madam, rosti cu gura plină domnul Krahulík, diriginte la societatea „Sprijin la bătrînețe“, crenvurștii sînt de Kostelec sau de Frankfurt? Se înclină și își șterse degetele cu șervețelul.

Măcelăreasa rîse cu poftă, aduse șuncă tăiată felii, ridică o felie trandafirie pînă la gura căscată a unui tînăr frumos și strigă:

— Șuncă specială pentru domnul Viktor! Reprezentantul societății de asigurări, domnul Viktor Tůma, un bărbat de o frumusețe berberă, linse degetele măcelăresei și îi atinse sînul cu cîrlionții, ușor, ca din greșeală.

— Nici de Kostelec, nici de Frankfurt, zise măcelăreasa, îi preparăm noi! Eu și cu bărbatul meu!

Arătă spre vitrina unde domnul Hyrman stătea în genunchi și vîra o lămîie în rîtul unei căpățîni de porc.

— Stă în aceeași poziție ca statuia episcopului, cardinalului și prințului Thun-Hohenštejn de la cimitirul din Smíchov, zise domnul Viktor.

— Și dumneata ești catolic? întrebă fericită măcelăreasa.

— Și, încuviință domnul Viktor, îndreptînd spre ea ochii săi albaștri și căscînd gura. Doamna Hyrmanová se aplecă, îi dădu o felie subțire de șuncă, iar el o mușcă de deget. Domnul Hyrman, văzînd-o și pe-asta, apucă o lămîie și o zdrobi de-o căpățînă de porc.

— Ce mai servim, domnilor? întrebă măcelăreasa.

— Încă un rînd de crenvurști!

— Mie să-mi pui mai mult hrean!

— Iar mie hrean cu muștar!

— Eu aș dori șunculiță! zise un alt reprezentant, domnul Tonda Uhde, un tip elegant, cu un trandafir între degete și cu pardesiul aruncat neglijent peste braț.

Măcelăreasa intră în boxă, în timp ce reprezentanții de la asigurări, cu privirile rătăcite printre asparaguși, admirau căpățîna pleșuvă a domnului Hyrman și piața, unde, dinspre coloana ciumei[1], se apropia o femeie pe bicicletă. Pe ghidon avea o coroană de înmormîntare, împodobită cu frunze țepoase și panglici violete care fluturau. Femeia ținea capul sus, ca să nu se înțepe.

— Ce scrie pe panglica aia? întrebă domnul diriginte și, întreptîndu-se către vitrină, îl trînti de pe scaun pe domnul Tonda Uhde, care căzu pe spate. Dirigintele sări peste el și îl pocni cu piciorul în cap.

Apoi se rezemă de vitrină, dădu asparagușii într-o parte și începu să rîdă cu lacrimi și lacrimile cădeau pe mîinile domnului Hyrman.

— La prînz e închis, zise măcelarul, apucînd un cap de porc și rupîndu-l în două.

[1] Monumente medievale ridicate în unele orașe din Cehoslovacia, în memoria victimelor unor epidemii de ciumă de mari proporții care au bîntuit în sec. XVI—XVII.

— Soţia dumitale ne-a chemat, îi răspunse domnul diriginte, venindu-şi subit în fire.

— Glume proaste, constată supărat Tonda.

— Ştiţi ce scria? întrebă dirigintele întorcîndu-se. Scria aşa: „Dormi în pace“, zise şi sughiţă. Cine m-o fi pomenind? se întrebă el visător.

— Undeva au tras apa la closet, îl înţepă Tonda furios, scuturîndu-şi pardesiul.

— Ah, domnul reprezentant este meschin, oftă domnul diriginte. Ridică trandafirul de jos, îl sără, îl piperă, muşcă o bucăţică, o mestecă, să vadă ce gust are, şi apoi plescăind declară: Ca aperitiv? Formidabil! N-ar strica cîteva picături de *worschester*. Dar să ne amuzăm! Domnule Bucifal, e o săptămînă de cînd eşti în probă la noi şi tot nu ştiu de ce te-au concediat de la „Deservirea bisericilor“?

— Fiindcă m-am certat cu popa!

Măcelăreasa aduse farfuriile cu crenvurşti fierbinţi.

— Dumneata te-ai certat cu preotul? se miră ea.

— Da, cu el, din cauza sfintei Tereza, zise domnul Bucifal.

— Muştarul ăsta e muştaru popii? întrebă Viktor.

— Muştarul popii, zise măcelăreasa ştergîndu-se la ochi, fiindcă îi dăduseră lacrimile de usturimea hreanului.

Domnii reprezentanţi se uitau fără sfială la decolteul ei, clătinînd aprobator din cap,

cu aerul unor experţi în materie. Domnul Hyrman intră în prăvălie. Avea nişte ochişori micuţi şi urechile ciulite, ca un cal nărăvaş. Luă din cămară un băţ cu cîrlig şi se opri în faţa asparaguşilor. Era atît de mare şi avea umerii atît de laţi, că se făcu întuneric în prăvălie.

— Trebuie să trag oblonul, zise şi ieşi în stradă.

— Din cauza sfintei Tereza? Hai, povesteşte, se rugă măcelăreasa. Îşi trase un scaun, se urcă cu genunchii pe el şi îşi rezemă coatele pe spetează. Rîdea în hohote şi, cum se legăna pe scaun, fusta i se ridică dezgolindu-i genunchiul. Cu capul pe spate, cu privirile în tavan, doamna Hyrmanová se zbătea şi se zguduia, iar sînii, cum se tot apleca şi se îndrepta, i se profilau ca două conuri de zahăr. Domnii reprezentanţi căzură în extaz. Domnul Tůma, care plătea două pensii alimentare şi care era gelos pe orice femeie gravidă, nu pentru că era gravidă, ci pentru că nu rămăsese gravidă cu el, abandonă crenvurştul şi, ca un bun catolic ce era, îşi împreună mîinile pentru a gusta mai bine, în reculegere, acest mic păcat al naturii.

Domnul Hyrman se ţinea de cangea de tras oblonul, încremenit cu ochii la nevastă-sa.

— Să ştiţi, scumpă doamnă, că statuile de biserică sînt peste măsură de fragile. Întocmai ca acest crenvurşt. Am adus statuia de gips a sfintei Tereza la Zbejšín. Dar cînd am deschis oblonul de la camionetă ce credeţi că am văzut? Statuia avea braţele rupte.

— Brațele ? întrebă măcelăreasa rîzînd. Și ce-a zis preotul ?

— Preotul a pocnit furios din palme. Îi zic : Mă reped, sfinția-ta, la drogherie să cumpăr un săculeț de gips și îi lipesc mîinile la loc, ca la spital. Dar sfinția-sa nici n-a vrut să audă, zicea că o vrea pe sfînta Tereza sănătoasă.

— Sănătoasă ? chicoti măcelăreasa.

— N-am avut încotro și am făcut cale-întoarsă cu statuia, continuă domnul Bucifal. Am luat altă sfîntă și am adus-o la Zbejšín, am pus-o pe scară și am intrat în biserică cu factura. Pe ultima treaptă stătea sfinția-sa și mi se uita peste umăr... mă întorc și idiotul...

— Cine, preotul ? chicoti măcelăreasa.

— Nu, un idiot de copil, care mergea pe bicicletă, a agățat statuia cu ghidonul, statuia a început să se clatine... în ultimul moment s-a repezit popa și a prins-o în brațe. Zice : Te mai duceai și a treia oară după Tereza ! Și m-a călcat pe bătătură, lucru pe care nu trebuia să-l facă pentru nimic în lume. Îi zic : Chiar și în calitate de reprezentant al Domnului pe pămînt, eu nu vă dau voie să mă călcați pe bătătură. Și atunci am lovit statuia care a căzut și s-a făcut praf. Sfinția-sa a trimis o adresă la „Deservirea bisericilor", după care, cum vedeți, am devenit reprezentantul „Sprijinului la bătrînețe". Mai aveți puțin hrean ?

— Imediat ! zise măcelăreasa. Domnilor, ştiţi că la şaptesprezece ani am vrut să mă duc la mînăstire ?

— De care ? De călugări ? întrebă dirigintele.

— Acum, da... atunci, însă, eram evlavioasă foc... Între timp, a murit tata și am schimbat mătăniile pe cuţitul de măcelar. Domnilor, n-aveţi idee ce sînt în stare să facă mînuţele astea, ce felii subţirele de şuncă pot să taie...! spuse visătoare doamna Hyrmanová, încetînd să se mai legene. Se dădu jos de pe scaun, dar fusta îi rămase strînsă între picioare. Văzînd-o, domnul Hyrman se zburli, iar cercelul de aur din urechea stîngă sclipi ca un punct de alamă sub un semn de întrebare. Rămase cu gura căscată.

— Ce-ai păţit, vecine ? îl întrebă plin de perfidie Kurka, pălărierul.

— Mai nimic...

— Ei, lasă ! Stăteam în prăvălie și priveam. Nevastă-mea zice : Vilda dragă, Domnul Hyrman e alb la faţă, de parcă ar fi îngrășat cu șuncă. Ceva nu e în regulă la ei, își încheie pălărierul relatarea.

— Așa ! Uită-te şi dumneata, vecine ! În prăvălia mea sînt trei bărbaţi...

— Controlori ? întrebă pălărierul, bucurîndu-se în sinea lui.

— Da de unde ! Iacă niște oareșicare, minţi domnul Hyrman, au intrat și-au cerut doar tacîm și condimente, fiindcă, ziceau, carne și-au adus de acasă. Mă tem să intru, ca să nu fac vreo faptă necugetată.

— Şi cu al patrulea ce-i?

— Ăla şi-a adus trei ouă într-o pungă de hîrtie şi mi-a spus să i le fierb, fiindcă ţine regim. Mă apuc să i le fierb, cînd mă pomenesc cu el peste mine, ridică degetul şi îmi atrage atenţia: Să nu mi le fierbi prea tare! Nu mai mult de trei minute!

— E îngrozitor! zise evident satisfăcut pălărierul. De cînd religia nu mai este obligatorie în toate şcolile, oamenii s-au înrăit. Îmi pare sincer rău, vecine, îl compătimi domnul Kurka, fără să-şi poată stăpîni bucuria din glas. Apoi se îndreptă spre prăvălia sa, dar pe la mijlocul drumului se opri, se aplecă şi se făcu că-şi leagă şiretul de la gheată... În timpul ăsta rîdea, de-i săreau lacrimile pe vîrful ghetei. Aşa-i trebuie, îşi zise pe înfundate.

Domnul Hyrman băgă cîrligul de la cange prin inelul de la oblon şi trase. Dar oblonul era înţepenit. Mai trase o dată. Oblonul nu voia să cedeze.

Măcelarul se uită din nou în prăvălie prin vitrină şi cînd o văzu pe nevastă-sa cum stă cu fusta tot suflecată, de parcă ar fi vrut să treacă prin albia unui rîu, nu se mai putu stăpîni şi smuci cu toată puterea. Cîrligul scăpă din inelul metalic şi domnul Hyrman, mergînd de-a-ndărătelea, traversă trotuarul şi se tot duse cu paşi mărunţi înapoi, avînd senzaţia că poartă în spate un rucsac cu o sută de kilograme de cărămidă. Corpul lui manifesta dorinţa nestăvilită de a se da peste cap...

Domnul Hyrman ţopăia, făcînd eforturi să se proptească pe picioare, ca să evite primejdioasa prăbuşire ; se sprijinea de cange, încerca tot ce este posibil pentru a rezista forţelor care doreau atît de mult ca el, proprietarul unui magazin înfloritor cu carne şi mezeluri, să cadă lat în mijlocul pieţei publice.

Două ucenice pudice de la magazinul „Lydia", confecţie de sutiene şi corsete, şedeau pe banca de lîngă coloana ciumei şi mîncau pîine. Zărindu-l pe domnul Hyrman cum vine de-a-ndărătelea în plină viteză, se ridicară şi, apucînd banca una de un cap, alta de celălalt, o dădură la o parte eliberînd traseul pe care zbura domnul Hyrman.

— Bună ziua, jupîne, îl salutară ele, apoi se aşezară din nou pe bancă şi continuară să înfulece din feliile de pîine unse de mămicile lor. Domnul Hyrman străpunse un panou mare, pe care cineva mîzgălise cu un băţ o invitaţie către toţi cetăţenii să participe la un maial cu jocuri bengale. Făcu praf schelăria panoului şi căzu pe spate atît de tare, că se dădu de-a berbeleacul, lovindu-se cu vîrful ghetei în frunte. În cele din urmă se propti cu ceafa de un gard de fontă şi se opri. Domnul Kurka, pălărierul, traversă într-un suflet piaţa, îşi vîrî capul prin gaura de la panou şi întrebă :

— Nu te-ai lovit prea rău, vecine ?

Domnul Hyrman se aşeză în fund şi îşi pipăi ceafa.

— Noroc că n-au fost prea mulți oameni de față, îl consolă pălărierul.

Domnul Hyrman se sprijini într-un genunchi, apoi se sculă în picioare, își luă cangea și plecă.

— Te mai doare ?

— Și încă cum ! zise domnul Hyrman.

— N-ai idee cît de rău îmi pare, îl compătimi pălărierul, care nu-și putea stăpîni bucuria. Aplecîndu-se, se prefăcu din nou că își înnoadă șiretul. Nu-și putea ține rîsul și, cum stătea încovoiat, își umpluse de scuipat genunchiul în care își stropșea vorbele de bucurie : Așa-i trebuie...

— Nu vreau să mă laud, zicea în prăvălie domnul Bucifal, dar dacă depuneți zece milioane, societatea „Deservirea bisericilor" vă poate livra cu promptitudine o biserică întreagă ... la cheie, scumpă doamnă ! Avem ateliere proprii unde se produc amvoane, se confecționează haine preoțești pe măsură, odăjdii frumoase contra opt mii două sute coroane și cincizeci de haleri, aurării fierării... turuia dezlănțuit domnul Bucifal, în timp ce domnul Hyrman izbuti, în sfîrșit, să tragă jaluzeaua ale cărei dungi roșii îmbrăcară interiorul prăvăliei într-o lumină trandafirie. Măcelarul intră în prăvălie, luă un vas mare cositorit, apoi deschise vitrina pe dinafară și, apucînd căpățînile de porc de urechi, le aruncă în vas, după care închise vitrina și reveni.

— Scumpă doamnă, „Deservirea bisericilor" are podgorii proprii și depozite de vinuri și vin

de împărtăşanie... Şi mai are două mănăstiri de maici unde se face anafură.

Cu toţii se răsuciră şi văzură cum măcelarul răstoarnă pe butuc căpăţînile de porc, cum ia una dintre ele, cum o ridică, de parcă i-ar fi binecuvîntat cu ea pe cei de faţă, cum o aşază iar pe butuc şi cum pipăie cu buricul degetului ascuţişul toporului. Apoi cum, dintr-o singură lovitură, despică în două căpăţîna.

— Frumoasă lovitură, observă domnul diriginte, ducîndu-şi mîna la frunte.

— N-ar fi cazul să plecăm? Mă întreb dacă scena de la butuc nu are vreo tainică legătură cu destinul nostru? zise domnul Viktor.

— Nu cumva domnul Hyrman e gelos? şopti domnul Bucifal.

— Domnilor dragă! exclamă măcelăreasa. Cum vă poate trece una ca asta prin minte? Fanánek? Gelos? Doar n-are nici un motiv! Ia spune, Fanánek, eşti gelos?

Domnul Hyrman luă lingura şi se holbă la reprezentanţi. Apoi scoase creierul din căpăţînă şi îl aruncă furios într-un vas de porţelan.

— Parcă m-a înţepat ceva în cap, zise domnul diriginte, punîndu-şi mîna pe cărarea de la frizură.

Măcelarul luă preţul, fixat pe o sîrmă ascuţită, şi îl înfipse în creierul din vas.

— Iar m-a înţepat, zise dirigintele.

Domnul Bucifal se ridică şi se apropie de butuc:

— Cînd se prepară crenvurştii, carnea e principalul, nu-i aşa, meştere?

Domnul Hyrman alinie pe butuc patru căpățîni pe care le despică din patru lovituri seci și puternice.

— Nu carnea! strigă măcelăreasa. Lucrul cel mai important, domnilor, este condimentul! Carnea e numai un simplu ingredient. Spune-mi, domnule Viktor, ce-ți place mai mult?

— Mă mir că mai întrebi, îi șopti el.

— Ei, făcu ea roșindu-se. În afară de asta. Vreau să spun, ce mîncare îți place mai mult?

— Salamul cu fiertură de vin.

— Ei bine, domnilor, eu am să vă fac un salam din ăsta cu apă, dar o să iasă atît de veritabil că n-o să-și dea seama nici cei de la turnul de apă. Apa e mană cerească! zise ea rîzînd. Dacă nu credeți, haideți în boxă să vedeți. Domnule Bucifal, care dintre firme vindeau icoane pe la praznice?

— Noi, scumpă doamnă, zise domnul Bucifal și se duse cu ceilalți în boxă unde, în semiîntuneric, ardea flacăra albăstruie a plitei de aragaz, ca un smoc violet de mărăcine. Am expediat la toate praznicele mătănii, aghiasmatare, globuri de sticlă cu stema Țării Cehești, Isuși din ăia sfrijiți, de li se zice Bambini di Praga, adăogă domnul Bucifal, privind prin fereastră în curtea unde, în bătaia puternică a soarelui, stătea o mașină de tocat carne și de umplut mațele și unde muște aurite și verzui brăzdau resturile de măruntaie împuțite.

— Dar dumitale ce-ți place mai mult? întrebă domnul Viktor.

— În afară de ăla de colo, zise măcelăreasa plecîndu-și capul cu feciorelnică sfială, cel mai mult îmi place să mănînc dimineața carne de porc fiartă... Cînd se taie primul porc, iau un bidon de lapte, tai o bucată de inimă, o bucată de ficat, puțin din coadă, din rît și din ureche, apoi torn un litru de apă, închid ermetic bidonul și îl arunc în cazanul cu apă clocotită. Cînd omul meu a terminat de agățat hălcile în cîrlige, eu scot bidonul, îl deschid, sucul îl torn în căni, iar fiertura o răstorn într-un castron și cu toții mîncăm și sorbim din vîna asta de putere...

— Și pîine? întrebă Viktor.

— Pîinea o folosim exclusiv la ștergerea degetelor. Aici se află, domnilor, secretele firmei noastre, aici se află decorațiile și premiile de la expoziții... Un dulap plin cu condimente! Doamna Hyrmanová deschise ușa de la un dulap cu multe sertărașe.

Domnul Bucifal reveni în prăvălie, se uită la domnul Hyrman cum golește căpățînile de creier și zise:

— Meștere, nici n-ai crede ce ieftine sînt anul ăsta locurile de veci. La Olšany sînt trei de vînzare. Visul oricărui ceh cu dare de mînă este să-și doarmă somnul de veci la Olšany. Nu te-ar intersa?

— Mi-e teamă, zise domnul Hyrman, aruncînd priviri fioroase către bucătărie, mi-e teamă că m-aș trezi în mormînt.

— Asta se întîmplă rar, îl asigură domnul Bucifal. Un cuvînt și într-o săptămînă locul e al dumitale. E un loc uscat, în apropiere se

află o gură de apă și ce priveliște admirabilă spre cîmpie și spre bodegă ! O ocazie unică !

— Știi, zise domnul Hyrman, răzînd creierul de pe butuc și ștergînd apoi cuțitul de marginea vasului, mi-am dorit întotdeauna un loc de veci... iar acum, cînd mă uit la nevastă-mea, ar trebui să mi-l doresc și mai mult... dar de vreme ce chiar Hlávka, mecenatul, s-a trezit în groapă... Nevastă-mea și gîndul ăsta mă omoară cu zile.

Așa zicînd, măcelarul înfipse cuțitul în butuc. Apoi se duse în bucătărie unde nevastă-sa, aruncînd o nouă porție de crenvurști în apa clocotită, jubila :

— Sertărașe cu maghiran, piper, ardei, sertărașe cu chimen și ghimbir, faima firmei noastre, nu-i așa, Fanánku ? zise ea ciocănind în pieptul soțului ei, pe șorțul alb cu inițiale albastre și roșii.

— Hm, mormăi domnul Hyrman, deschizînd frigiderul.

Pe cîrlige stăteau agățate jumătăți de porci și de viței, ca în ilustrațiile la cartea *Medicina pentru uz casnic*, precum și două uriașe pulpe de bou.

— Toți te vor invidia pentru un loc de veci ca ăsta, îi ispiti domnul Bucifal intrînd în frigider.

— Dar cine îmi garantează, zise domnul Hyrman, aruncîndu-și cu ușurință în cîrcă o pulpă de bou, că n-o să mă trezesc în groapă ca Hlávka ? Dumnezeule, cum l-au găsit ! Capacul dat la o parte și mecenatul chircit, cu degetele și mustățile roase...

— De șobolani ?

— Ce șobolani ! exclamă măcelarul. El singur și le-a ros, de frică ! Prefer să fiu ars ! Întinse mîna, desfăcu tendonul de pe cîrlig și își aruncă în cîrcă o altă pulpă de două sute de kilograme, ieși din frigider, închise ușa și intră în prăvălie. Pulpa îi apăsa capul în piept.

— Știi ce ? insistă domnul Bucifal, uitîndu-se la domnul Hyrman de jos în sus, ca să-i vadă fața. Treci în testament că dorești ca medicul să-ți înțepe inima. În familiile bune din Praga se obișnuiește, iar în cercurile aristocratice e chiar o tradiție.

— Să-mi înțepe inima ? zise domnul Hyrman. Asta îmi face și nevasta, privește !

— Domnilor, strigă doamna Hyrmanová aducînd crenvurști calzi, era să uit. Astăzi vom serba noaptea venețiană ! Vă rog să poftiți diseară, eu o să cînt, pe ponton, la mandolină... ah, domnule Viktor, lampioane, lună plină... vă invit pe toți ! Bărbățelul meu o să cînte la uculele[1] în ansamblul cobzarilor. Doamna Hyrmanová se strecură sub pulpa de bou, îl apucă pe bărbățelul ei de mînă și îi răsfiră degetele extaziindu-se : Priviți ce degete scumpe are ! Ca niște vurști ! Anul trecut, la balul măcelarilor de la abator, a cîntat fanfara lui Kmoch, s-a construit o estradă, Fanánek s-a urcat pe ea, s-a adus un tăuraș de vreo cinci sute de chile, i-au pus niște chingi, Fanánek l-a ridicat, cînta muzica și mulțimea

[1] Instrument muzical specific în insulele Hawai.

a izbucnit în urale... Astăzi însă, domnilor, degețelele astea ca niște vurștișori vor gîdila micuța cobză ; nu-i așa că o să veniți, domnilor ?

— Domnule Hyrman, locul dumitale de veci s-ar afla în imediata vecinătate a unui mare poet ceh. Convinge-l, scumpă doamnă ! Un loc așa de ieftin n-o să mai găsiți ! declară solemn domnul Bucifal.

— Ce minunat ar fi să dormi somnul de veci lîngă un mare poet ! se entuziasmă măcelăreasa. Și tata a fost poet, ah, domnilor, ce plăcere îi făcea să organizeze serbări ! În față mergeu ucenicii în șorțuri albe, ducînd castroane cu căpățîni, măruntaie și caltaboși de porc pentru tombolă, după ei veneau calfele cu șepci albe și scurte cadrilate, purtînd pe mîneci însemnul nostru, un topor de argint, apoi fanfara și abia pe urmă cîrdul de meșteri de cîte o sută de chile fiecare, cu căciuli roșii și pene de șoim, măcelarii, floarea țării... Dar serviți, domnilor, serviți să nu se răcească, îi îndemnă măcelăreasa.

Domnul Bucifal zise :

— Domnule Hyrman, eu te și văd cu loc de veci... Prin intermediul „Deservirii bisericilor" aș putea să-ți instalez un aparat în groapă, un aparat inventat de un consilier titular, un rus care trăiește la Paris. E un mecanism care merge pînă în groapă la mîinile dumitale. Toată chestia sînt niște sîrme conectate la un sistem de semnalizare. Ajunge să faci o singură mișcare în sicriu și imediat încep să bată clopotele cimitirului, să sară rachete din niște

țevi și la sfîrșit de tot, ca un fel de încheiere la tot acest tărăboi, se trage cu tunul... bum! strigă domnul Bucifal, desfăcîndu-și brusc brațele.

Domnul Hyrman se sperie, se încovoie și pulpa îi alunecă într-o parte, își pierdu echilibrul și zbură în direcția ușii pe care doamna Hyrmanová o deschisese aproape în aceeași clipă. Măcelarul țîșni cu pulpa în stradă, străduindu-se să ajungă din urmă uriașa halcă, dar greutatea zbura cu cinci metri înaintea lui și domnul Hyrman băga viteză, se poticnea și șontîcăia... Părea mai degrabă că se duce de-a dura decît aleargă. Cele două pudice domnișoare de la „Lydia", văzînd ce se întîmplă, își scuturară firimiturile din poală, apucară fiecare de cîte un capăt al băncii și o mutară într-un loc mai sigur.

— Bună ziua, jupîne, ziseră, sculîndu-se și înclinîndu-se politicos, în timp ce domnul Hyrman trecea în zbor pe lîngă ele.

Apoi se lovi de stîlpul panoului care chema lumea la festivitatea nopții venețiene. Pulpa zbură ca un nor, străpunse gărdulețul de fontă de la coloana ciumei și răscoli pămîntul cu trandafiri cu tot. Domnul Kurka, pălărierul, traversă într-un suflet piața numai în vestă, cu o pălărie de velur în mînă.

— Te-ai lovit rău, vecine? întrebă el cu o voce îndurerată.

— Rău, zise domnul Hyrman.

— Mă uitam prin vitrină și dintr-o dată te văd cum zbori... Crede-mă, eram convins că

ai să-ţi regăseşti echilibrul. Te doare rău ? îl întrebă pălărierul, apoi se îndreptă, scoase o perie din buzunar, începu să sufle pe pălărie şi să o curețe cu grijă.

— Doare al dracului ! se văită domnul Hyrman.

— Îmi pare rău, nevastă-mea era convinsă că te antrenezi pentru noaptea venețiană... Dumnezeu să te aibă în pază, vecine, adăugă pălărierul întorcînd capul, fiindcă nu-și mai putea stăpîni bucuria din glas.

Apoi își făcu apariția domnul Bucifal.

— Dar asta nu e tot, zise după ce îngenunche. Un fir de telefon este conectat la administraţia cimitirului unde se află groparii care se reped iute şi te scot.

— Şi eu ar fi trebuit să vă scot... din prăvălie ! zise domnul Hyrman, aşezîndu-se în capul oaselor. Mi-aţi băgat pe gît o asigurare pe viață, iar acum mă ademeniți și cu un loc de veci, pe care tot o să-l cumpăr pînă la urmă... Privește, te rog, la nevastă-mea, ce e în stare să-mi facă ! Cu palma întinsă arată spre nevastă-sa care venea fuga ținîndu-și fusta ridicată cu o mînă, iar cu cealaltă trăgîndu-l pe domnul Viktor, reprezentantul de la asigurări.

— Tăticul meu a pățit una și mai și, zise ea curățînd cu o cîrpă pămîntul de pe pulpă. Vitrina era deschisă. Punea lămîi în gura porcilor, la fel ca Fanánek al meu. Tocmai atunci trecea pe stradă un camion. I-a sărit roata din față, l-a pocnit pe tăicuța în fund, tăicuța

a băgat lămîia în căpățînă și apoi cu căpățînă cu tot au trecut prin vitrină și s-au oprit drept în butuc, unde măicuța, cu toporul ridicat, pregătea oasele pentru o supă de vițel!

— Și l-a omorît? întrebă domnul diriginte.

— Nu... Dar n-a lipsit mult, l-a ras pe lat. Haideți, domnilor, puneți mîna, ridicați pulpa și duceți-o în prăvălie! comandă măcelăreasa. Agenții de la asigurări încercuiră blocul de carne și se aplecară. După ce îl apucară cu mîinile, dirigintele strigă:

— Hei rup!

Se opintiră, dar nu reușiră nici măcar să-l clintească.

— Ne alunecă mîinile, zise domnul diriginte.

Își înfășurară mîinile în batiste și domnul diriginte comandă din nou:

— Hei rup!

Pulpa nu se urni nici de data asta.

Atunci se sculă domnul Hyrman, dădu la o parte pe domnii de la asigurări, se aplecă, o ridică cu o singură mînă și o puse sub braț ca pe o planșetă de desen. Doamna Hyrmanová era în culmea fericirii.

— Ați văzut? Are degetele ca niște cîrnăciori, dar diseară o să cînte cu ansamblul de cobzari la uculele. Domnule Viktor, dă-mi mîna și promite-mi c-ai să vii!

— Ai auzit-o? zise domnul Hyrman către domnul Bucifal. Femeia asta mă bagă în mormînt. Fă-mi rost de un loc de veci. Și de un ac pentru inimă.

În prăvălie era întuneric. Casa de bani de pe tejghea sclipea ca macheta unui baraj de hidrocentrală.

Domnul Viktor Tůma, reprezentant al societății „Sprijin la bătrînețe“, se înclină spre atelierul unde patru fete stăteau la o masă lungă, fiecare avînd dinaintea sa cîte o grămăjoară de petale de flori artificiale, pe care le înfășurau cu îndemînare pe lujere de sîrmă.

— Bună ziua, frumoase domnișoare! Unde este jupînul? întrebă făcînd o plecăciune. Tinerele lucrătoare își ridicară privirile de la florile lor artificiale și îi răspunseră la compliment. Toate își scuturară coama de păr și se aplecară peste grămezile de flori artificiale și neparfumate din fața lor, de parcă ar fi vrut să le miroasă.

— Lîngă casă e o sonerie. Sunați, vă rog! zise una dintre ele, după care se apucară iar de lucru. Parcă croșetau niște milieuri minuscule sau parcă țineau de aripioare păsări multicolore, vii.

În cele din urmă, în lumina gălbuie din celălalt capăt al prăvăliei, se ivi un bărbat chel, trecu pe lîngă smocurile de flori artificiale — trandafiri, dalii, lăcrămioare, narcise, ciuboțica-cucului, care atîrnau de piroane ca niște căpestre... Bărbatul avea ochelari cu lentile groase, care îi proiectau sub ochi două strălucitoare semilune turcești. Se opri lîngă tejghea și își sprijini mîinile de ea. Mîinile

erau tot artificiale și de culoarea tutunului, ca mîinile Maicii Domnului de la Czastochowa[1].

— Domnul Krause?

— Da. Ce dorește domnul? întrebă domnul Krause, ducînd mîna la urechea sa păroasă.

— Sînt student în filozofie, dar Ministerul Învățămîntului și Culturii m-a detașat pentru ca, în calitate de agent al societății „Sprijin la bătrînețe", să fac evidența tuturor acelora care doresc o pensie. Domnul ministru vrea ca această acțiune să fie făcută de oameni cu pregătire.

— Frumoasă acțiune, zise negustorul, pensia mă interesează, e, în definitiv, o chestiune de calcul matematic... dar, mă rog frumos, ce fel de filozofie studiați? întrebă, în timp ce se căznea să apese pe butonul de alamă al protezei.

Agentul apăsă pe buton, degetul cel mare sări ca o gheară, și domnul Krause își luă o țigară.

— Cunosc mecanismul, mărturisi Viktor, în timpul bombardamentului la Pardubice am văzut o mînă ca asta agățată într-un cui la primul etaj. Agentul aprinse un chibrit și i-l întinse.

Negustorul inspiră adînc fumul.

— Ce filozofie studiați, tinere domn?

— Metafizica.

— Frumoasă știință! Dar ce fel de metafizică? *Ante rem? In rebus? Post rem?*

[1] Localitate în Polonia, loc de pelerinaj.

— *Ante rem*, ideile platonice.

— Grozavă știință! exclamă domnul Krause. Se făcuse roșu la auzul acestui răspuns și reflexele lentilelor începură să-i joace pe față ca niște peștișori argintii. Da, tinere domn, lenevia caldeenilor și spiritul limpede al Eladei au transformat, vai, înțelepciunea evreiască! Iată de ce îmi place regele Solomon și oscilarea lui aparentă între doi poli, între Cartea Predicilor și Cîntarea Cîntărilor, rosti negustorul în extaz, coborînd încet din ce în ce mai jos pleoapele peste globul ochilor și savurînd cuvintele o dată cu aroma tutunului.

Era liniște. Doar mîinile lucrătoarelor din atelier se auzeau forfotind. Din țigară se ridica un fir de fum care se despica în două sub bărbia domnului Krause, ca un stetoscop.

— Mai poate fi de mirare, reluă după o clipă, că l-am îndrăgit pe Filon din Alexandria, filozof irațional și gingaș ca florile astea ale mele? Și cine mi-ar putea-o lua în nume de rău că-l divinizez pe Hermes Trismegistul? exclamă domnul Krause, lovind cu proteza în marginea tejghelei și lăsînd să-i cadă jos mucul de țigară.

— E spre cinstea dumneavoastră, zise agentul, dar să ne întoarcem în lumea fenomenelor... Ce pensie ați dori?

Îi dădu o țigară și i-o aprinse.

— Dar, continuă negustorul, cine, cu mult înainte de Hermes, a exprimat grafic substratul filozofiei lui de smarald?

— Regele Solomon cu pecetea lui. Categoria a zecea, zise domnul Viktor începînd să scrie.

— N-ar fi mai potrivită a şaptea?

— Există sfeşnice cu şapte braţe, conveni agentul, dar mai bine să luăm ca bază Decalogul.

— Excelent! Sînteţi un om instruit, tinere domn! jubilă negustorul. Dar ce ne arată pecetea regelui Solomon?

— Exact ce arată şi Tabla de smarald, zise agentul, schiţînd cu creionul în aer două triunghiuri întrepătrunse. Domnul Krause închise ochii, de parcă ar fi primit o lovitură de bici. Apoi izbi cu ambele proteze în aparatul de socotit şi din adîncurile lui ţîşni un sertar şi se auzi un clinchet.

— Şi cum aţi putea exprima asta în cuvinte? întrebă domnul Krause, răcorindu-şi tîmplele de metalul rece al aparatului.

— Ce este sus, este şi jos. Ce este jos, este şi sus, recită agentul.

Mîinile tinerelor lucrătoare încetară să mai lucreze şi ochii lor, ca nişte perechi de puncte, erau plini de întrebări.

Domnul Viktor se întoarse cu faţa spre atelier şi repetă.

— Ce este sus, este şi jos, ce este jos, este şi sus, şi din nou schiţă cu degetul două triunghiuri întrepătrunse.

Pe pavajul orăşelului răsună un hurducăit infernal care se apropia din ce în ce mai mult. Toată prăvălia se zgudui. Prin faţa vitrinei

trecu o combină uriașă ca o pasăre din basme, pe scaunul de fier, sub o umbrelă vărgată, ședea un tînăr, un zdrahon de țăran cu părul ca spicul; îi cădea de sub basc pe o ureche, ca o aripă de rață sălbatică împușcată. Flăcăul cînta, iar combina se opintea și duduia de mama focului, amenințînd acum-acum să-și ia zborul...

Dar domnul Krause nu avea urechi să audă combina; îl năuciseră cele două triunghiuri îmbucate unul într-altul.

— Aceasta este singura imagine adevărată a vieții, zise el în șoaptă.

Dar cînd se întoarse domol în lumea celor pămîntești, băgă de seamă că lucrătoarele se uitau la el cu mîinile în sîn.

— Fetelor, pentru ce vă plătesc? Se îndreptă de șale și bătu din picior în pragul atelierului. La lucru, la lucru!

Fetele începură să înfășoare frunze pe lujerele artificale, cu o îndemînare și o iuțeală neobișnuite.

— Un bun negustor cu magazia plină pare ca și cum n-ar avea de nici unele, se scuză domnul Krause.

— Da, de aceea sînt împuternicit să încasez pentru primele trei luni, zise agentul.

— Socoteală cinstită, prietenie onorabilă, declară negustorul.

— Semnați aici, sau, mă rog, desenați semnul dumneavoastră, cum doriți, zise domnul Viktor, întinzîndu-i stiloul și arătîndu-i contractul, iar eu primesc per total una mie nouă sute cincizeci de coroane.

Semnînd, domnul Krause rupse un pic hîrtia.

— Nu face nimic, îl liniști agentul.

Ușa de la prăvălie se deschise. Intră o tînără cu pălărie tiroleză și loden, care ținea între degete un nufăr artificial încadrat de două frunze verzi.

— Cumpărați, vă rog, zise.

— Ce mai e și asta? se sperie domnul Krause.

— Concurența, zise domnul Viktor.

— Frumoasă treabă, aprecie ca expert ce era negustorul. Cine a făcut nufărul ăsta, copilă dragă?

— Mămica și tăticul. Eu umblu și le vînd.

— Și cît costă o bucată?

— Douăzeci și cinci de coroane.

— Concurența săracă trebuie ajutată, zise visător domnul Krause, o fetiță atît de tînără și de frumoasă care vine și îmi oferă mie, negustor de flori artificiale, un nufăr artificial... mă întreb dacă nu trebuie să văd în asta ceva mai adînc, nu e oare o coincidență stranie? Fata asta e o adevărată Tablă de smarald ambulantă, purtătoarea semnului regelui Solomon, întruchiparea destinului meu care a venit să-mi dea imbold... În acest timp, cu ajutorul protezei, aidoma unei mașini tipografice, negustorul azvîrlea pe tejghea hîrtiile de o sută, nouăsprezece bucăți, pe care agentul le numără și le băgă în portofel.

— Uite și ție, copil drag, douăzeci și cinci de coroane și te rog să agăți nufărul de cîrligul din vitrină.

Fata intră în vitrină și atunci i se văzu rucsacul din spate plin cu fire verzi. Cînd se întoarse, se uită la domnul Viktor, se îmbujoră și, în loc să caute clanța de la ușă, începu să bîjbîie pe la vitrină.

— Ce faci acolo? strigă speriat domnul Krause.

Fata o luă la fugă, se izbi de protezele pe care negustorul le întinsese spre ea și o șterse din prăvălie.

— Sîntem ca măslinele, declară plin de amărăciune negustorul, numai după ce sîntem zdrobiți, dăm tot ce avem mai bun în noi... dar ce putem face? Tinere domn, cînd veți mai veni din nou în orășelul nostru, nu uitați să treceți pe la omul care își ține registrele bine ca să fie active, dar ale cărui mîini sînt pierdute pe veci pentru fetele frumoase.

Și cu aceasta se îndepărtă, chelia lui galbenă apăru sub dușul de lumină galbenă și dispăru apoi pe undeva prin magazii, printre florile artificiale — trandafiri, dalii, ciuboțica-cucului, narcise.

— La revedere, frumoase domnișoare! salută agentul, făcînd o plecăciune și ieșind.

Tinerele lucrătoare se înclinară, atingînd cu fruntea grămezile de petale.

Domnul Viktor ieși în stradă, se uită în stînga și în dreapta, se ridică pe vîrfuri, vru să se urce pe capota unui automobil, dar proprietarul scoase capul pe fereastră și-i strigă:

— Numai să îndrăznești!

De un stîlp de felinar era legată cu lanț o scară. Agentul se cățără pînă sus și, ținîndu-se

cu o mînă de felinar, scrută împrejurimile. Dar nu mai era nici urmă de fata cu nufărul.

Un măturător, o huidumă de om cît toate zilele, în salopetă, plin de praf din cap pînă în picioare, păros şi ţepos ca un cactus, mătura strada cu mişcări largi şi fluiera o frază dintr-o simfonie... La un moment dat se opri, se rezemă cu spatele de scară şi oftă :

— Oamenii sînt atît de idio-o-oţi, atît de idio-o-oţi !

Domnul Viktor coborî pe scară şi puse piciorul în capul măturătorului. Acesta pipăi gheata, glezna, apoi se răsuci şi se uită în burlanul pantalonilor.

— De unde vii, domnule ?

— Din cer.

— Și cum e acolo ?

— Superb.

— Atunci catolicii stau bine, zise măturătorul și se dădu la o parte.

După asta luă iar măturoiul şi cu mişcări largi, ca un metronom, se apucă să împingă hîrtii, frunze și un nor de praf.

— Oamenii sînt atît de idio-o-oţi, atît de idio-o-oţi ! Ah ! De-ar şti ei ce-i muzica adevărată ! exclamă măturătorul. Apoi începu să fluiere şi să bată măsura cu ajutorul măturoiului, care se legăna ca un ac de metronom.

— Asta-i *adagio lamentoso* din *Patetica !* strigă domnul Viktor.

— Iar eu sînt Václav Juřička din Pisková Lhuta, zise măturătorul, continuînd să fluiere și să împingă dintr-o stradă în alta praf, hîrtii și frunze veştede...

Agentul societății de asigurări „Sprijin la bătrînețe“ înainta de-a lungul canalului nu prea adînc al unei mori de apă. În canal se scăldau copii în pielea goală, se stropeau, erau fericiți și făceau mare tărăboi. Cîțiva puștani învinețiți stăteau sub o pătură și clănțăneau din dinți cu pumnii la gură. În grădinile de pe marginea canalului puteau fi văzute femei scăldîndu-și picioarele. Una dintre ele se trînti în apă. Cînd se ridică, fusta i se înfipse între buci.

Domnul Viktor își văzu de drumul său, îndreptîndu-se către clădirea înaltă a fabricii de bere de care era lipită căsuța bătrînului dogar, domnul Kotátko. Lîngă zid erau stivuite plăci de furnir de fag și stejar. În momentul cînd intră în atelierul ce servea și de bucătărie, dogarul ședea pe o bancă și răzuia cu o cuțitoaie o bucată de lemn. Avea un cojoc pe el. De afară răzbătea prin fereastră hărmălaia veselă a copiilor care se scăldau în gîrlă.

— Dumneavoastră sînteți domnul Kotátko care ne-a scris în problema pensiei? întrebă domnul Viktor luînd loc.

— Eu am scris, îi răspunse dogarul. Nu știu dacă vreți să mă primiți... Sînt cam bătrîn... și mi-e teamă de viitor, zise el tușind. Îndărătul lui, pe perete, sclipeau securi și cuțitoaie. În fereastră se aflau cîteva căni. Pe jos, printre talaș și așchii, erau două ciubăre neterminate.

— Asta e tocmai misiunea „Sprijinului la bătrînețe“, zise agentul punînd pe masă car-

netul cu contracte. Zărind un gramofon vechi cu pîlnia ca o uriaşă floare de volbură, el adăogă : Aş vrea să ascult un cîntec !

— Cu plăcere, zise dogarul, repezindu-se să învîrtească de manivelă. Placa asta îi plăcea nepotului meu, singurul meu reazăm la bătrînețe.

— Nu singurul, îl contrazise domnul Viktor. Pentru meseriaşi nu există decît un singur reazăm. O bătrînețe fericită şi asigurată : pensia... De aceea am venit... Dar nu e rău aici la dumneavoastră !

Dogarul aşeză acul pe disc şi din gramofon răsună o melodie ciudată.

— Cîntă Pejpus Kapelle dintr-o berărie de la München şi bucata se numeşte *Fidele Gesellschaft*. Bietul meu nepot, ce mult îi plăcea ! Lucra tîmplăria. O dată, în timp ce tăia o scîndură la circular, i-a alunecat piciorul şi şi-a tăiat capul pînă la gît... La fiecare chenzină şi la fiecare lichidare aducea cîte o sticluță de rom şi zicea : Ține, bunicuțule, şi îndulceşte-ți viața ! Beam şi ascultam placa asta... aşa.

— Ce pensie ați dori ? întrebă agentul.

— Aşa, vreo opt sute pe lună... o mie ?

— Deci, o mie... Kotátko Vilibald... Dar ce placă mai e şi asta ? Cîntă şi clienții ! Cineva strigă : *Herr Ober !*

— Aşa-i obiceiul la München. Am lucrat şi eu acolo, la Augustinerbrauerei. Acolo berea se cară cu boii şi fiecare bou are la vîrful coarnelor cîte un inel de alamă... Ce frumos era cînd întîlneam carele cu boi cu inele de alamă... Poftim ?

— Iscăliţi aici, îl pofti domnul Viktor ridicîndu-se şi frecîndu-şi mîinile, şi îmi daţi pentru primele trei luni...

— Cît ? se sperie dogarul.

— Şapte sute cincizeci de coroane, cincizeci de coroane înscrierea, zise agentul, apoi aşeză acul pe placă, întoarse arcul şi mai ascultă încă o dată, lîngă pîlnia asemănătoare cu o uriaşă floare de volbură, pe Pejpus Kapelle care cînta *Fidele Gesellschaft* în berăria din München.

— Am semnat, domnule, zise dogarul şi se îndreptă spre dulap tîrşindu-şi picioarele prin talaş. Aduse o carte de rugăciuni, o deschise, căută hîrtiile de o sută printre chipurile de sfinţi şi le puse pe masă. Am mulţi bani daţi pe la oameni, se scuză bătrînul. Aşeză cartea de rugăciune la locul ei, luă apoi nişte ulcele avînd pe ele poarta aurită a expoziţiei jubiliare de la Praga şi le răsturnă conţinutul pe masă. Erau numai monede. Dogarul le puse una peste alta, cîte zece, pe placa de gramofon.

Dinspre gîrlă se auzea gălăgie, plescăit de apă şi rîsete.

După ce numără toate monedele, dogarul ridică nişte priviri vinovate către domnul Viktor :

— O să mai cotrobăi prin dulapuri, nu vă fie teamă... Deschise dulapul şi cercetă sertăraş cu sertăraş.

— De ce-i aşa de frig aici ? întrebă agentul cutremurîndu-se.

— Fiindcă frigoriferul fabricii de bere e lipit chiar de casa mea, chiar în spatele nostru avem un munte de gheaţă, vreo patru

etaje... Acum nu mă mai sinchisesc, dar cînd erau copiii mei mici vara era o nenorocire. În nopţile calde, cu lună, în timp ce tinerii se scăldau în gîrlă şi cîntau, noi ne culcam îmbrăcaţi şi tot dîrdîiam şi clănţăneam din dinţi... povestea bătrînul, punînd pe masă hîrtii mototolite, desfăcîndu-le şi netezindu-le colţurile.

— Să nu vă supăraţi, dar încă n-am terminat, zise vîrînd mîna în buzunarul pantalonilor de unde îşi scoase portmoneul pe care îl goli pe masă. După ce socoti şi ultimul ban, îi mai rămaseră două coroane.

— Dacă mă urc în pom şi-mi scapă pe jos n-aş zice că-i paguba prea mare... încheie dogarul zîmbind.

— Da, dar acum sînteţi un om cu pensie, îl încurajă Viktor, numărînd treizeci de grămăjoare de monede.

— Mă bucur, pentru că tremur cînd mă gîndesc la viitor. Cine să mă ajute cînd mîna asta n-o moi putea ţine cuţitoaia ? Poftim ?

— E în regulă, iată originalul contractului, restul primiţi prin poştă, zise sec domnul Viktor Tůma. Îi întinse bătrînului cîteva degete şi ieşi.

Părăsi în frigul odăii gramofonul care cînta din pîlnia ca o uriaşă floare de volbură melodia *Fidele Gesellschaft*, înregistrare din berăria müncheneză, şi se îndreptă spre gîrla de unde răsuna plescăit de apă şi gălăgia copiilor goi-puşcă.

3

Caruselul se afla chiar pe malul apei unde se desfăşura serbarea nopţii veneţiene. Orchestronul, instalat în pîntecele lui, împrăştia de jur împrejur o muzică furibundă, ce semăna leit cu siluetele de nimfe şi naiade, zugrăvite pe panourile caruselului. Caruselul era împodobit cu becuri multicolore. Cînd viteza creştea, scaunele se înălţau deasupra rîului şi cel ce se apleca putea să vadă schelăria caruselului frămîntînd adîncurile, vîrteje de picioare, de lanţuri şi chipuri, pentru că în oglinda apei toate se dublează.

Domnul Viktor Tûma, agentul, o trase lîngă el pe fata cu nuferii, o răsuci şi lanţurile li se împletiră. Ceva mai tîrziu, el o azvîrli cu putere drept spre umbrele albastre ale nopţii... Scaunul reveni, fata se întoarse, întinse mîna înapoi, domnul Viktor întinse mîna înainte, puţin, încă puţin... degetele li se încîrligară, agentul trase fata spre el, îi răsuci scaunul, o ţinu o clipă lîngă el şi îi şopti la ureche vorbe drăgălaşe, după care o aruncă iar în spaţiu, atît cît permitea forţa centrifugă şi lanţurile caruselului, în timp ce el aproape că se opri în loc. În clipa aceea se izbi de domnul diriginte de la „Sprijinul la bătrîneţe“, care ocupa un scaun chiar în spatele lui şi care, înainte de a-i face vînt, îi şopti domnului Viktor :

— Pe fata asta trebuie să pui laba !

Propulsat spre cer cu o lovitură de picior, Viktor închise ochii.

Proprietarul caruselului sună, trase manivela în poziția vitezei maxime, lanțurile și scaunele se îndepărtară și mai mult de pajiștea bătătorită, iar chipurile oamenilor defilau dincolo de cercul de lumină al becurilor în umbra albastră a nopții, ca un imens rulment conic.

Fata cu nuferii încremeni la gîndul că s-ar putea rupe scaunul cu ea. Pînă unde ar zbura? Poate chiar pînă în mijlocul rîului unde ar face praf globul răsturnat al lunii, sau poate drept în mijlocul bacului care plutea liniștit, împodobit cu lampioane, în sunetele ansamblului de mandoline; ar străpunge bacul, iar lampioanele s-ar stinge ușor... Dar dacă s-ar rupe deasupra rîului și inerția ar arunca-o pe mal în prelata chioșcului cu dulciuri? Sau dacă ar nimeri drept în figurile de tablă de la tir și toate resorturile ascunse s-ar declanșa dintr-o dată ca după niște lovituri bine țintite... Sau ce s-ar întîmpla dacă ar ateriza cu lanțuri cu tot pe chioșcul individului în halat alb, care înfășura pe bețișoare vată trandafirie de zahăr? Sau dacă ar zbura și mai departe, drept în căzile în care stăteau la gheață sticlele de bere și de sifon?

Dar proprietarul caruselului puse capăt tuturor acestor eventualități, încetinind viteza. Lanțurile începură să se strîngă încet, ca o umbrelă care se închide... Cîteva tălpi se loviră pe podeaua de scînduri și caruselul se opri.

— Mi se învîrte capul, zise fata.

— Cu un păhăruț îți trece imediat, o invită dirigintele.

Stînd sub prelata chioşcului de băuturi şi sorbind dintr-un lichior dulce, dirigintele o întrebă :

— Ei, cum merg afacerile ?

— Prost, se cumpără puţine, zise.

— Zău ?... Ce ţînţari nesuferiţi ! strigă dirigintele, dînd din mîini şi aruncînd lichiorul de chimion în ochii agentului Tonda.

— Pardon, se scuză domnul diriginte, desfăcînd rucsacul fetei şi rîzînd cu lacrini. Scoase un fir de nufăr înfăşurat în hîrtie fină.

— Ce glume proaste, se revoltă domnul Tonda, ştergîndu-şi lichiorul lipicios de pe ochi.

— Deci, domnişoară... ?

— Uršula Krásenská, răspunse, înclinîndu-se şi roşind.

— Deci, domnişoară Uršula, o marfă atît de frumoasă şi să nu se vîndă ?

— Poate că nu mă pricep să vînd, zise ea îmbujorîndu-se şi mai tare.

— Şi cît spui că face o floare ca asta ?

— Douăzeci şi cinci de coroane, îi răspunse fata punînd pe masă paharul gol.

— Încă unul, şefule, comandă dirigintele, încă unul !

— Dar dumneavoastră ce vindeţi ? întrebă ea.

— Eu şi prietenii mei oferim oamenilor viitor fericit.

— Aha, vindeţi horoscoape ! zise rîzînd.

— Nu, ghiceşte.

— Atunci rugăciuni, sau ghiciţi în palmă !

— Nu, o să-ți explice domnul Viktor, zise domnul diriginte, întinzînd fetei un păhărel de lichior de chimion.

— Domnișoară Uršula, noi oferim oamenilor iluzii. Pensie. Prăvăliașii primesc o hîrtie și ne dau în schimb bănuți. Și atunci cînd cred că ce le spunem noi este adevărat înseamnează că au un viitor fericit, explică domnul Viktor, vărsîndu-și privirile drept în ochii fetei cu nuferi.

— Dumneavoastră vindeți speranță? întrebă ea.

— Da, zise domnul Viktor, ca și Domnul nostru Isus Hristos, pe vremea cînd era comis-voiajor și vizita clientela din zona lacului Genezaret avînd ca marfă Credința, Speranța, Dragostea... La fel și noi... Dar haideți să vedem noaptea venețiană!

— Aveți o ocupație frumoasă, spuse admirativ fata.

— Da, încuviință domnul diriginte, apoi luă nufărul artificial și începu să-și croiască drum prin puhoiul de oameni strigînd: Ultima noutate pariziană pe masa dumneavoastră! Nufărul artificial, podoaba locuinței dumneavoastră! O ocazie unică! striga și cu ochii scruta chipurile oamenilor.

— Șeful nostru face glume proaste, se indignă domnul Tonda, mirosindu-și degetele, put a molură!

— Ce splendoare! exclamă fata, întorcîndu-se către Viktor și arătîndu-i cu degetul o tarabă unde un bărbat lua dintr-o cutie niște

obiecte fleşcăite, ca nişte mănuşi de cauciuc, le fixa pe o butelie de oxigen, răsucea de o rotiţă şi de sub mîna lui ieşea un minunat balon. Apoi făcea cîteva mişcări iuţi şi balonul se înălţa în aer átîta cît îi îngăduia o sfoară invizibilă... Copiii cumpărau baloane şi rîdeau fericiţi... Negustorul de sub lampa cu acetilenă umfla mereu alte baloane.

Îşi făcu apariţia domnul diriginte, ţinînd de mînă o femeie şi strigînd :

— Uršula, doamna doreşte doi nuferi !

Fata deznodă rucsacul, scoase două flori artificiale şi le vîrî în sacoşa voluminoasei doamne care încerca să se opună.

— Unul nu mi-ar ajunge ?

— Doi, doi, strigă domnul diriginte, şi cînd vrei să-ţi cumperi căţel, e mai bine să iei doi, pentru că doi căţei mănîncă mai bine. Cincizeci de coroane, vă rog !

Femeia scoase portmoneul, mîinile îi tremurau, dar domnul diriginte îi sări în ajutor :

— Pardon, madam, zise luîndu-i portmoneul. Scoase cincizeci de coroane şi le întinse Uršulei, după care îl înapoie doamnei. Apoi desfăcu rucsacul, luă un alt nufăr şi străbătînd mulţimea începu să strige : Cumpăraţi ultima noutate vieneză, nufăr artificial, practic inextricabil, o floare artificială pe care o puteţi spăla fără să-şi piardă frăgezimea...

— Aş vrea şi eu unul... zise fata.

— Ce, un nufăr ? întrebă domnul Tonda.

— Nu... un balon de colo...

— Ce culoare ? întrebă domnul Viktor.

— Verde.

— Verdele e culoarea speranței, zise domnul Viktor.

Tonda își înfundă mîna în buzunar și se îndreptă în direcția din care veneau copiii cu baloane, cumpără un balon verde, dar cum îl ducea de sfoară țopăind, dintr-o dată încremeni. Cineva îl pocnise cu o piatră în tîmplă. Simți cum îi dă sîngele și zări doi puștani fugind prin semiîntunericul nopții venețiene spre sălciile de lîngă rîu.

— Niște derbedei, domnule! țipă negustorul. Le face plăcere să spargă cu praștia baloanele. V-au lovit în cap?

— Noroc că nu mi-au scos ochii, zise domnul Tonda, apăsîndu-și batista pe rana lăsată de piatră.

Apoi, întinzînd balonul fetei cu nuferi, domnul Viktor o luă de braț și porniră împreună spre bărci. Proprietarul bărcilor striga la două femei care se legănau într-o barcă cu o poftă sălbatică:

— Hohoho!

Proprietarul apăsă pe manivela de frînare atît de tare că începură să sară așchii din scînduri. Dar femeile aveau putere, nu glumă, zburau cînd într-o parte, cînd într-alta, pînă ce ajungeau în poziție orizontală ca niște steaguri fluturînde. Una se lăsa pe vine și dădea vînt bărcii mai întîi la vale, apoi la deal, iar cealaltă, în picioare, se lăsa dusă spre cer, vrînd parcă să străpungă cu capul albastrul boltei... Apoi schimbau rolurile, barca cobora în direcție inversă, partenera se ridica în

picioare acoperind cu capul cîteva stele. Şi părul lor despletit ba flutura în urmă, ba le acoperea fața. Fiecare avea pe rînd cînd o vîlvătaie de păr la spate, cînd fața ascunsă în volbura lui...

Se apropie domnul diriginte, scuturînd de departe rucsacul gol și mestecînd alune americane.

Puse rucsacul în spatele fetei și îi dădu banii.

Zdrobea alunele între degete şi punea cojile în buzunarul pardesiului lui Tonda. Izbucni brusc în rîs, împroşcîndu-l pe Tonda cu resturile din gură, după care îl luă de braț şi îl conduse către o tarabă deasupra căreia strălucea o țintă uriașă, făcută din cercuri de toate culorile. Deasupra țintei era o inscripție luminoasă : CURCUBEUL. O tînără blondă striga :

— Doamnelor ! Ce este decolorantul marca CURCUBEUL ? Este un ajutor neprețuit în gospodărie ! În mînă ținea un pachețel cu decolorant pe care îl vîntura încolo şi încoace.

— Ce glume tîmpite, se oțărî domnul Tonda scoțîndu-şi din ochi, cu batista plină de sînge, o fărîmă de alună.

— Ține un plasture, zise mulțumit domnul diriginte, băgînd în buzunarul lui Tonda o hîrtie de o sută de coroane. Apoi cuprinse dintr-o singură privire toată serbarea, se uită la luna care intona un arpegiu deasupra apei. Îmi plac nopțile astea, prietene. E ceva formidabil să simți, să simți că trăieşti... declară el.

Fata care demonstra la o masă cum se foloseşte decolorantul marca CURCUBEUL strigă :

— Există însă, scumpe doamne, şi pete care nu pot fi scoase fără să se strice materialul.

— Vă mulţumesc, zise fata cu nuferi înclinîndu-se, în timp ce balonul îi mîngîia faţa. Mie mi-ar fi trebuit o săptămînă să-i vînd pe toţi. Cum faceţi ?

— Trebuie să te pricepi, îi răspunse dirigintele. Odată, la Kolín, douăzeci de croitori m-au acuzat că au iscălit contractele cu „Sprijinul la bătrîneţe“ într-un fel de somn hipnotic. Atunci mi-am pus gura la treabă şi aşa de bine m-am apărat încît toţi douăzeci şi-au retras plîngerea, ba pe coridor am mai prelucrat şi vreo doi asesori, experţi... Depinde cum începi, trebuie să fii concentrat şi hotărît. Cum intri la client, trebuie să-l dobori din prima lovitură, ca pe un tigru... e nevoie de o presiune psihologică cît mai directă ca să-l faci să semneze şi să plătească... Ca într-un somn hipnotic. Fără dialog ! Solo-monolog !

Dirigintele era încîntat de sine. Fata cu nuferii se înclină și plecă cu Viktor spre tir.

Blonda arăta spre ţinta cea mare cu cercuri colorate și striga :

— Atunci cînd nu aveţi posibilitatea să vă înălbiţi rufele pe iarbă, folosiţi cu încredere produsul nostru, decolorantul marca CURCUBEUL ! Dar, aşa cum am spus, există pete care nu pot fi scoase fără să se strice urzeala materialului.

— Domnişoară, întrebă domnul diriginte, eu am pe suflet nişte pete care nu pot fi curăţate cu una, cu două... Ce mă sfătuieşti să fac ?

— Decolorantul nostru marca CURCUBEUL nu vă poate fi de mare ajutor în acest caz. Ați face mai bine să le scoateți cu briceagul, îl sfătui blonda.

— S-ar putea să-mi dau duhul !

— Cînd mă uit la dumneata, mă gîndesc că n-ar fi nici o nenorocire, zise ea rîzînd.

— Cum adică ?

— Nici popa nu toacă de două ori, zise continuînd să rîdă și să ia banii de la oamenii care cumpărau decolorantul.

Blonda se uită cu nostalgie în depărtare de unde răsunau gingașe acorduri de mandolină. Bacul iluminat plutea pe rîu și după un timp dispăru în dosul tufelor de răchită...

— Ce viață pe unii... oftă ea.

— Ai avea vreo dorință, domnișoară ? o întrebă dirigintele.

— Să fac o plimbare pe rîu.

— Te invit !

— Și cine vinde în locul meu ? Trebuia să țin o conferință la hotel pe tema *Ce este CURCUBEUL ?*, dar mi-a încurcat socotelile noaptea asta venețiană. Așa se face că m-am instalat aici.

— Bine ai făcut, se vede că ești praghează. Da ia spune-mi : cît costă toată șandramaua asta ? Două, trei, patru sute ? întrebă el, băgînd mîna în buzunarul de la spate al pantalonului.

— Patru sute, zise.

— Ține banii, strînge-ți calabalîcul și... hop ! La rîu ! Să ne spălăm mîinile în apele lunii ! strigă el.

Domnul diriginte ridică brațele romantic spre lună. Dar cînd își coborî din nou privirile spre mulțimea din jur, se chirci brusc și se ascunse iute după reclama CURCUBEULUI.

— Fie-ți milă, Tonda, salvează-mă! Uite un client care a înnebunit, șopti el implorîndu-și tovarășul.

— Ce să fac cu el? întrebă Tonda.

— Du-l undeva, oriunde, și să nu-l scapi din ochi! Te răsplătesc gras, gras de tot!

Se apropia unul sfrijit, își făcea loc printre participanții la serbarea nopții venețiene, uitîndu-se cu luare-aminte în ochii fiecăruia.

— Ce căutați, domnule, dacă îmi dați voie să vă întreb? i se adresă domnul Antonín Uhde.

— Cică ar fi pe-aici! strigă omul. Unul de la asigurări, pe nume Krahulík, care m-a asigurat și pe mine. Am alergat după el pînă la gară, am îngenunchiat înaintea vagonului ca să-mi înapoieze banii, dar el mă privea din fereastră și zicea că e tîrziu, că nu se poate desface contractul cu societatea, cum nici popa catolic nu poate să-și părăsească după toane biserica... Trenul pornise și eu mă țineam după el și băteam cu pumnul în vagon să-mi înapoieze bănuții... nevastă-mea e bolnavă...

— Nu trebuie să vă mai necăjiți, un asemenea individ ajunge sigur la pușcărie, într-un fel sau altul, declară cu toată convingerea domnul Tonda.

— Mă bucur, domnule. Ar trebui să rad la bărbi de dimineață și pînă la miezul nopții ca

să pot depune banii de pensie, lua-l-ar dracu de viitor fericit! Ah, ce i-aș mai pune otravă în mîncare!

— Degeaba, zise domnul Tonda, n-ar avea nici un efect asupra pușlamalei ăleia. Cu cît e gloaba mai mare cu atît rezistă mai mult, adăogă el cu ochii pe blonda care își strîngea măsuța și așeza pachețelele cu decolorantul marca CURCUBEUL într-un geamantanaș.

— Dacă aș pune mîna pe el, strigă bărbierul, uita așa l-aș pocni la scăfîrlie!

Cum anume ar fi făcut demonstră un pic mai încolo, unde niște tineri își încercau puterea: loveau într-un butuc care transmitea printr-un mecanism forța loviturii la o stinghie gradată, luminată de un bec. Tinerii plecară dezumflați, dar se întoarseră și zguduiră furioși aparatul. Proprietarul îi alungă de acolo împingîndu-i cu pîntecul.

Din cîteva salturi bărbierul fu lîngă aparat și apucă ciocanul. Un flăcău îi zise, plin de bune intenții:

— Mai bine ți-ai cumpăra mătănii, nene.

Dar bărbierul nu se lăsă, trăsni cu ciocanul, aparatul începu să sune, tinerii care plecaseră se uitară înapoi, se întoarseră și rămaseră cu gurile căscate. Îi pipăiră mușchii, se ridicară pe vîrfuri ca să citească gradele, iar proprietarul alese o păpușă rozalie și i-o dădu cîștigătorului ca premiu.

— Un țel clar reduce consumul de energie, strigă bărbierul. Uite așa l-aș pocni pe individ, uite așa l-aș face praf și pulbare, ca pe un șarpe veninos.

Luă păpușa de picioare și se apucă să o jumulească și o ferfeniță metodic, cu răbdare. Apoi se repezi la tir și ceru o pușcă.

— Ați mai tras ? îl întrebă proprietăreasa.

— Nu ! strigă bărbierul. Unde aveți figurile cu crime ?

— Aici, zise proprietăreasa arătînd cu un băț. Braconierul trage în pădurar.

Bărbierul ochi, apăsă pe cocoș și pădurarul se dădu de-a berbeleacul.

Alături stătea domnul Viktor, o strîngea în brațe pe fata cu nuferii și îi dădea sfaturi :

— Cătarea și ținta... trebuie să fie pe aceeași linie, știi ?

— Nu știu... șopti ea.

— Uite așa, îi arătă îmbrățișînd-o mai tare și apăsîndu-i capul cu bărbia pînă ce o făcu să atingă metalul rece, uite așa, zise în șoaptă, ești atît de frumoasă, Uršula, mi se rup băierele inimii, pune mîna să auzi cum mi se zbate în piept... auzi ?

— Aud, dar dumneata îți bați joc de mine. Întoarse capul și își puse obrazul pe obrazul lui.

Proprietăreasa întinse bărbierului o altă pușcă :

— Dacă doriți, aici aveți o căprioară.

Bărbierul își trînti pușca la bărbie, apăsă pe trăgaci și căprioara se rostogoli.

— Asta îl așteaptă dacă dau ochi cu el !

— Nu mă surprinde, zise domnul Tonda.

Domnul Viktor șopti :

— Unde dormi, Uršula ?

— La gară.

— Parcă nu e nici un hotel pe-acolo.

— Dorm în sala de aşteptare, eu dorm întotdeauna prin sălile de aşteptare. Impiegatul mi-a promis că în noaptea asta îmi dă voie să mă culc la el, la casierie, că îmi pune sub cap cartea cu tarifele de călătorie şi că o să mă învelească cu pelerina uniformei de serviciu...

— Ce gropiţe ai, îi şopti strîngînd-o în braţe. Stăteau amîndoi rezemaţi de postavul verde al mesei cu mîna pe puşcă.

— Glumiţi.

— Nu... de ce aş spune ceva ce nu e adevărat ? şopti el.

— Aici sînt doi bărbaţi care taie o buturugă, arătă proprietăreasa.

Bărbierul apucă puşca şi trase dintr-o parte... Cei doi vlăjgani începură să taie buturuga cu mişcări smucite.

— Asta este ! jubilă bărbierul. Nu-i doresc o moarte bruscă. Trebuie să-l torturez ! Să-l tai încet cu fierăstrăul ! Şi cu cît ar urla mai tare cu atît mai mulţumită mi-ar fi inimioara.

— O idee pe care o susţin, zise domnul Tonda. Hai, meştere, să dăm o raită prin acest bîlci al nopţii veneţiene, ca să te linişteşti. Ce părere ai ?

— Hai să ne culcăm împreună, şopti Viktor.

— Dar mă iubeşti ? îl întrebă fata cu nuferii.

— Te iubesc. Dragostea face legătura între cer şi pămînt.

— Minunat! În sfîrşit, dacă n-ar fi adevărat, de ce mi-aţi spune-o? zise zîmbind şi desprinzîndu-se din braţele lui. Domnul Viktor luă puşca, trecu în revistă toate figurile de tablă, ţinti spre o căprioară care sărea peste un brăduleţ, apăsă pe trăgaci şi căprioara, lovită în ţinta neagră, căzu. Fata cu nuferii ţinea cu o mînă sfoara balonului verde, cu cealaltă îmbrăţişase un stîlp de lemn şi se uita spre malul rîului unde se afla bacul încărcat de lampioane. Îl văzu pe domnul diriginte cum duce în cîrcă uriaşa ţintă cu cercuri de toate culorile, cum o ajută pe blondă să urce pe bac, cum se aşeză pe o scîndură şi se uită în apă. Îl zări şi pe domnul Tonda, cel care îi cumpărase balonaşul verde, îl văzu mergînd alături de individul ăla sfrijit şi, după ce amîndoi se urcară, cineva împinse bacul cu o prăjină, iar în clipa aceea ansamblul de mandoline, care se afla la pupa vasului, atacă un cîntec.

Domnul diriginte se piti după ţinta CURCUBEULUI, blonda băgase mîna în apa rece şi zîmbea, patru fete frumoase cîntau la mandoline *Pe Elba cea cu spume de argint* şi un bătrîn matroz împingea bacul cu prăjina. Ajungînd în mijlocul rîului, pasagerii văzură în oglinda apei toată noaptea veneţiană umblînd în mîini. Încă un rînd de bărci, încă un carusel se învîrtea în adînc... Şi cînd se aplecară, văzură încă un bac încărcat de lampioane care plutea cu fundul în sus şi cu chipurile lor răsturnate.

— Ce i-ați face tipului, zise domnul Tonda, dacă din greșeală ar veni tocmai la dumneavoastră să-l bărbieriți ?

— L-aș săpuni și, cum aș pune mîna pe brici, al meu ar fi. I-aș arăta eu lui viitor fericit ! L-aș apuca de ureche și l-aș întreba : Ce facem cu urechiușa ? Și i-aș tăia-o încet și aș striga : Hîrști, hîrști, hîrști ! Bărbierul țipa și arăta, ținîndu-l de domnul Tonda de ureche, cum l-ar ciopîrți pe diriginte. Cele patru frumoase domnișoare cîntau la mandolină *Pe Elba cea cu spume de argint* și în urma bacului se oglindea luna într-un lung *arpeggio*.

— Cum credeți că mă cheamă ? îl întrebă blonda pe dirigintele care dispăruse în dosul reclamei CURCUBEUL.

Domnul diriginte, pitit pe fundul ambarcațiunii, își puse capul în poala ei.

— Dacă ai avea părul roșcat și pistrui pe nas și ai cînta la vioară ai putea să te numești Wanda... Bărbierul ăsta îmi calcă pe nervi !

— Mă cheamă Nadja, zise.

— A, Nadja ? Asta înseamnă Speranța... ! Decolorantul marca CURCUBEUL... Se potrivește, zise în șoaptă domnul diriginte.

— Și ce i-ați mai face după aia ? continuă să-l ispitească domnul Tonda.

— Apoi aș apuca secătura aia de nas și i-aș sufla în urechea tăiată : Și acum ce facem cu năsucul ? Hîrști ! Hîrști ! Hîrști ! Și i l-aș ciopîrți încetinel și lung, cum ai trage cu arcușul pe vioară. Ar trebui să tund și oi ca să-mi pot plăti viitorul ăla fericit !

— Ați fi în stare de una ca asta? îl întrebă Nadja pe bărbier.

— Aș fi! Și asta n-ar fi tot. Pe urmă i-aș rupe un țurloi, ca să nu-mi scape și după aia de-abia aș începe să mi ți-l schingiuiesc cum scrie la carte! strigă bărbierul și drept dovadă lovi cu piciorul într-o scîndură fixată pe fundul bacului.

— Ușurel, ușurel, mărunțelule! îl admonestă bătrînul matroz.

Lampioanele se legănară, de bac se îndepărtară cercuri și valuri neliniștite, iar luna se transformă într-o linie prelungă.

Domnul diriginte stătea pe fundul bacului, cu capul în poala domnișoarei Nadja, ținînd într-o mînă panoul de reclamă al CURCUBEULUI.

— Și să te mai miri, zise Nadja, că în fiecare secundă se comite cîte o crimă.

— O crimă ar fi prea puțin pentru o bestie ca el! strigă bărbierul. Ăsta trebuie schingiuit! O să-i ajustez rașpa cu ascuțitoarea de creioane!

— S-ar putea să-l doară nițel, zise Nadja rîzînd.

— I-aș zdrobi costiță după costiță și apoi aș sta să ascult cum îi slăbește piuitul. Bărbierul rosti aceste cuvinte cu o vădită plăcere.

— Mărunțelule, nu mai lovi în bac! îl admonestă din nou bătrînul matroz.

— La urmă i-aș pune briciul la gît și l-aș întreba: Și acum ce facem cu gîtul? striga

bărbierul dezlănțuit. Și aș face hîrști, hîrști, hîrști, și i l-aș tăia în așa fel ca să-i cadă capul ca un capac de ladă ! I-aș lua apoi capul, l-aș pune jos și i-aș trage un picior, de s-ar învîrti ca luna pe cer ! încheie bărbierul și izbi cu toată puterea în scîndura bătută în cuie pe fundul bacului. Scîndura se desprinse, iar apa, năvălind și smulgînd scîndura, țîșni ca un gheizer. Bacul începu încet să se scufunde.

— Ce-ai făcut, măruntelule ? strigă bătrînul matroz.

Dreptunghiul bacului dispăru sub apă, lampioanele pluteau, domnișoarele, cu apa pînă la genunchi, îi dădeau înainte cu *Pe Elba cea cu spume de argint*, apoi se scufundară pînă la brîu, dar tot nu se lăsau...

Cîțiva pasageri se aruncară în rîu și începură să înoate spre mal. Lampioanele sfîrîiau și se stingeau pe rînd, cîteva se desfăcuseră și pluteau pe apă. Domnișoarele ridicaseră instrumentele pînă la bărbie. Cînd apa le ajunse la piept, domnișoarele ridicară mandolinele deasupra capetelor și încercară să-și continue cîntecul, dar pînă la urmă le fugi pămîntul de sub picioare... Muzica se opri. Fetele înotau, împingînd cu drăgălășenie instrumentele. Întocmai așa proceda și domnul diriginte cu panoul de reclamă al CURCUBEULUI...

Bărbierul, care înota alături de domnul Tonda, zise :

— Și dacă tipul ăla care mi-a adus viitorul fericit ar înota acum cu mine, uite așa ți l-aș

îneca, uite așa! Și cînd aș simți că leșină, l-aș lăsa să tragă o dată aer și iar l-aș băga în apă, uite așa! zicea arătînd cum l-ar ține pe domnul diriginte de gît și cum l-ar scufunda. În fața lui înota o frumoasă mandolinistă; își împingea ușor mandolina și în urma ei se unduia, ca un șarpe, o coadă lungă.

Primii pasageri ajunseră la mal, și oamenii se grăbiră să le întindă mîna. Simțind pămîntul sub picioare, cele patru mandoliniste își scuturară instrumentele de apă și, dat fiind că pierduseră penele, începură să ciupească coardele cu degetele și, cîntînd, ieșeau una cîte una din apă, modelate de lumina argintie a lunii, neputînd tăinui sînii frumoși și pîntecul tare, picioarele puternice și gleznele fragile. În clipa aceea fu inaugurată festivitatea pirotehnică, jocurile de artificii, dar oamenii nu admirau rachetele și torțele romane, care explodau în punctul maxim al traiectoriei balistice, căzînd apoi sub formă de artificii de toate culorile în iarba rece, ci pe frumoasele domnișoare care băteau pasul pe loc în apă și împroșcau cu gleznele stropii argintii.

Fetele simțeau că sînt privite de o droaie de ochi, dar nu aveau de ce să le fie rușine. Își etalau și mai mult pieptul modelat de bluzele ude.

— Asta-i atracția serii, zise bătrînul matroz.

Din boschete țîșniră focuri bengale.

Droghistul, care pregătise spectacolul pirotehnic, alerga de colo colo pe mal și striga:

— Eu, eu le-am pregătit. Pentru artificiile roșii am folosit stronțiu, pentru cele verzi,

bariu, pentru cele trandafirii, calciu, pentru cele albastre, aramă, iar pentru cele galbene, natriu. Şi în toate am amestecat clorură de potasiu şi sulf !

Un preot, care se uita cu binoclul la corpul frumoaselor domnişoare, zicea :

— Ştiam eu că eşti materialist, droghistule ! Oameni buni ! exclamă sfinţia-sa, fără să ia binoclul de la ochi. Oameni buni, să ştiţi că frumuseţea nu-i displace Domnului, dimpotrivă !

4

Camera de la hotelul „La calul negru“ era zugrăvită în alb, iar mobila era tot albă. Trei paturi de alamă, două dulapuri mari, două noptiere, la ferestre perdele albastru-deschis. Uşile dulapurilor aveau geamuri de sticlă în dosul cărora erau perdeluţe de aceeaşi culoare strînse la mijloc cu o panglicuţă albă.

Intrînd, domnişoara Nadja cuprinse dintr-o privire întregul interior. În urma ei rămîneau dîre de apă. Îşi dădu jos din spinare coşul în care se afla reclama udă a mărcii CURCUBEUL şi panoul cu cercuri de toate culorile. Aşeză panoul lîngă chiuvetă, apoi deschise un dulap şi trase cearşaful de pe pat. Domnul Tonda Uhde, agentul de la asigurări, se oprise în uşă şi o urmărea plin de curiozitate.

— Ce idee ! zise văzînd că Nadja intră în dulap.

Se îndreptă şi el către cel de-al doilea dulap, lăsînd urme de apă. Dar cînd vru să-l deschidă, băgă de seamă că este încuiat şi că nu are cheie în broască.

— Probabil că nu-l prea ai la inimă pe şeful dumitale, nu? îl întrebă Nadja, atîrnîndu-şi sutienul pe uşa întredeschisă.

— Nu prea, zise domnul Tonda deschizînd sertarele şi aplecîndu-se apoi ca să se uite şi pe sub paturi.

— Eu nu i-aş perminte! Ce, ai tovalul atît de gros?

— De cît timp te ocupi cu acest CURCUBEU? întrebă el.

— De doi ani.

— Atunci ar trebui să ştii că uneori negustorii de piei de cloşcă duc o existenţă nudă şi că cel mai bun leac este băşcălia...

— Dumneata eşti deci nudist! exclamă Nadja scoţînd căpşorul din dulap şi aruncînd combinezonul pe uşă. Ce cauţi pe sub saltele? întrebă ea.

— O agrafă.

— De ce nu spui...? zise şi rîzînd scoase capul din dulap. Tonda luă o agrafă din părul ei, o îndoi, apoi o vîrî în broască şi încercă să descuie cu băgare de seamă, uitîndu-se în tavan şi zicînd:

— Ştii, eu trebuie să fac cîteodată pe măscăriciul... Între noi fie vorba... nu mai am destulă putere să prind în plasă pe prăvăliaşi şi să-i curăţ de bani... Nu-i uşor să descui o broască! Nervii trebuie să se întindă pînă la

capul agrafei... Nu ştiu cum să-ţi spun... Am pierdut deprinderea de a minţi...

— Înainte cu ce te-ai ocupat? întrebă Nadja, ieşind din dulap, înfăşurată în cearşaf.

— Cu ce... ? Se uită lung la silueta tinerei blonde, care se oprise în mijlocul camerei şi, băgînd mîna pe sub cearşaf, îşi trase ceva pînă la glezne, după care se îndreptă, îşi scoase chiloţii şi îi aruncă pe uşa de la dulap.

— Ce te uiţi aşa la mine? zise ea zîmbind.

— Cred că eşti frumoasă.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Că am pierdut deprinderea de a minţi, dar dumneata n-o să mă crezi.

— Să vă cred pe voi, ăştia de la asigurări? Cînd îmi spuneţi că e joi, eu prefer să mă uit în calendar.

— Domnişoara s-a ars de multe ori...

— E drept, m-am ars!

— Gata! exclamă Tonda deschizînd uşa de la dulap. Apoi îndreptă cheia, confecţionată din agrafă, o întinse Nadjiei. Ea îşi lăsă capul în jos şi Tonda i-o înfipse în păr.

— Mulţumesc.

Se descălţă. Cînd intră în dulap, domnul Antonín Uhde se împiedică de ceva.

— Am dat peste un gramofon, zise.

— Gramofon? exclamă Nadja. De-ar fi şi o placă pe-acolo!

Luă gramofonul şi îl aşeză pe masă.

— Ce-ai fost înainte? întrebă deschizînd capacul.

— Pirotehnician, îi răspunse Tonda din dulap.

— Am găsit și o placă! Şi ce-i aia... pirotehnician?

— Un individ care demontează focoasele de la muniția neexplodată, bombe, obuze.

— Benjamino Gigli! Pe o parte cîntă *Ave Maria*, pe cealaltă... *Santa Lucia!* Păcat că nu sînt o bombă neexplodată!

— Te rog, scoate-mi și mie...

— Dumnezeule! Nu cumva vrei să-ți scot chiloții...?!

— Nu, scoate-mi și mie un cearșaf de pe pat...

— M-ai speriat... zise și așeză placa cu băgare de seamă pe masă.

Îi aduse cearșaful, ciocăni la ușa întredeschisă și i-l dădu.

— Mi se par tare caraghioși bărbații goi, știi? adăogă ea.

— Unde locuiești? întrebă el din dulap.

— În Libeň. De ce mă întrebi?

— Acolo sînt fetele cele mai frumoase!

— Fete, da, dar chiar cele mai frumoase? Dumneata unde locuiești?

— Pretutindeni. Am abonament pe toate liniile și după ce îmi închei săptămîna de lucru, care durează patru zile, călătoresc cu acceleratul pînă ce găsesc un loc...

— Minunat!

— Și dumneata ești minunată, zise Tonda ieșind din dulap înfășurat în cearceaf. Ave! salută el, cu mîna ridicată.

— Maria, completă Nadja, ridicînd placa și așezînd-o pe gramofon. Vru apoi să răsucească arcul, dar manivela se învîrtea în gol.

— Ce este?
— Arcul e rupt, constată, dezamăgită.
— Ce-mi dai dacă-l fac pe Benjamino să cînte?
— Un pupi mic, o sărutare prietenească.
— Cam puțin, dar fie.
— Și peștele mic e tot pește. Și zici că locuiești în accelerat? N-am mai auzit pînă acum. Și poșta cum o primești?
Tonda curăță acul, așeză brațul la marginea plăcii, apoi se instală pe scaun, puse degetul pe vinieta pe care scria *His Master's Voice* și începu să învîrtească discul cu degetul. Răsună preludiul interpretat de o orchestră de modă veche.
— Ineluș-Învîrtecuș! exclamă Nadja, așezîndu-se pe marginea mesei. Și zici că locuiești în accelerat? Ce-ar spune tatăl dumitale dac-ar ști?
— Mi-ar da binecuvîntarea lui, fiindcă nu fac decît să repet întocmai destinul tatălui meu care a fost șef de gară și, cînd și-a dat seama că nevastă-sa, cum ar veni, mama mea, îl înșală, s-a mutat în tren...
Benjamino umplu încăperea cu vocea sa plină:
O dolce Napoli, o suol beato, dove sorridere volle il creato...
— Trist, zise Nadja.
— După slujbă, tata se urca în primul tren și reapărea atunci cînd trebuia să-și reia serviciul. Și-uite așa, zece ani la rînd...
— Și pe urmă...?

— Pe urmă s-a împușcat în birou. S-a dezbrăcat în pielea goală și și-a aplicat pe corp tot felul de ștampile. A fost găsit zăcînd pe covor, lîngă el se afla un mic revolver cu patul sidefat...

— Benjamino Gigli cînta vesel:

Tu sei l'imperio de l'armonia, Santa Lucia, Santa Lucia!

Nadja se apleacă, iar domnul Tonda își înălță capul continuînd să învîrtească discul cu degetul.

Și cei doi în cearșafuri se sărutară.

— Jos din vișin! strigă domnul diriginte apărînd în ușă. Într-o mînă ținea o sticlă de spumos, iar în cealaltă mînerul unui coș de nuiele, din care se zăreau trei gîturi de sticlă.

Gramofonul se opri.

— Eu credeam, zise Nadja ciocănind cu degetul pe fruntea domnului Tonda, că e cam pustiu aici și cînd colo! A reparat cutiuța după metoda Ineluș-Învîrtecuș! Arătă cum se învîrte placa cu degetul.

— Bravo, aprobă dirigintele punînd coșul pe masă și netezind fața de masă. E o noapte grozavă, cu lună, și noi vom trage aici un picnic. Nadja, pregătește paharele, sînt în coș! Unde v-ați schimbat? Aha! În dulap. M-a pătruns frigul după baia aia, continuă el cu o voce puternică și plin de bună dispoziție. În legătură cu arcurile am numai amintiri neplăcute! zise intrînd în dulap. Intru odată la un fierar din Unhošt... Omul tocmai tăia niște cotlete. Copiii se strînseseră în jurul unui gra-

mofon ţinînd isonul cîntecului de pe disc: „Curge pîrîul susurînd, spre codru se grăbeşte". Unul dintre copii a plecat după bere. Fierarul s-a apucat şi el să-i zică: „Curge pîrîul susurînd..." Ei cîntau, iar eu le expuneam avantajele pensiei. Contractul l-am completat în timp ce familia fierarului ţinea isonul unui alt disc, „Noapte bună, scumpa mea, noapte bună..." Pe urmă fierarul s-a dus să aducă banii, dar cînd să mi-i dea, poc! a sărit arcul de la gramofon, ne-a plesnit pe toţi peste gură, mie mi-a ras gîtul, ia uitaţi-vă! strigă vesel dirigintele scoţînd capul din dulap şi ridicînd bărbia. Un an întreg am stat cu o dungă la gît ca o turturică şi, ca să nu se vadă, am purtat tot timpul un fular. Daţi-mi şi mie un cearşaf!

Nadja luă cearşaful de pe pat şi îl aruncă pe uşa dulapului din care răsuna vocea dirigintelui:

— Sau să vedeţi ce mi s-a întîmplat la un ceasornicar din Mělník! Era o plăcere să-l vezi pe bibic cum se prinde la contract, îi întind tocul să iscălească, dar tocmai atunci o face boacănă imbecilul de ucenic! Monta arcul la o pendulă, arcul a scăpat, a sărit, a măturat tot de pe masă, toate rotiţele şi ceasurile, şi mi-a rupt contractul. A zburat prin aer şi s-a potolit numai după ce a nimerit în dulăpiorul cu rotiţe de schimb... Se înţelege că ceasornicarul n-a mai avut chef de un viitor fericit! A doua zi, cînd mă îndreptam spre gară, adăogă domnul diriginte ieşind din du-

lap, înfăşurat în cearşaf, îmi arunc ochii într-acolo şi văd pe ceasornicar şi pe ucenic tîrîndu-se în genunchi prin atelier, căutînd şi culegînd cu migală şi răbdare rotiţele şi şurubelele risipite !

Dirigintele deschise amîndouă ferestrele. Aerul cald de afară năvăli în cameră şi umflă perdelele albastre.

— Semeni cu un roman, zise Nadja.

— Cu un cerşetor roman. Iar dumneata semeni cu matroanele romane de la farmacii, zise domnul diriginte, luînd sticla de spumos şi slăbind împletitura de sîrmă de la dop.

— De la lăptării ?[1] întrebă Nadja.

— De la farmacii !

— Mi-era teamă că de la lăptării.

— Într-o mînă farfuria, în cealaltă şarpele.

— M-ai făcut fericită. Dar ce-i cu domnul Tonda ?

— De ăsta se ocupă asociaţia pentru ocrotirea animalelor, fiindcă e activ ca un bou. E bun de băgat într-o piele de vacă şi trimis la taur ! strigă domnul diriginte, scoţînd tacticos dopul de la sticlă. Un şuvoi puternic ţîşni drept în capul domnului Tonda.

— Şampon pentru păr ! Nadja izbucni în rîs.

— Pardon, Chateau-Mělnikul ăsta cam face pe nebunul se scuză dirigintele şi turnă în pahare.

[1] Joc de cuvinte : *lékarna* farmacie şi *mlékárna* = lăptărie (cehă).

— Glume tîmpite! zise domnul Tonda cu un ochi împroşcînd fulgere, cu celălalt rîzînd.

— Pentru ce bem? întrebă dirigintele. Cu o mişcare scurtă dădu perdeaua în lături şi, ridicînd paharul spre luna agăţată deasupra pieţei, propuse: Pentru noaptea asta minunată!

— Să ne meargă afacerile! zise Nadja.

— Pentru petele care nu pot fi scoase fără să se strice materialul, adăogă domnul Tonda.

— În cinstea centralei, zise dirigintele, ciocnind paharul de gîtul sticlei.

— Să bem şi să ne privim în ochi, zise Nadja clipind.

Băură paharele pînă la fund.

Nadja le umplu din nou.

— Să meargă afacerile! Just! zise dirigintele. Dar ce afaceri? Asigurările sînt pe ducă. Pentru binele pe care îl faci oamenilor, te trezeşti plesnit ba de un arc de gramofon, ba de unul de pendulă. Pe bac n-aş mai fi scăpat viu, dacă bărbierul ar fi avut un brici la îndemînă.

— Agentul de asigurări în casă, băţul în mînă! zise Nadja sorbind din licoarea aurie.

— Dă-ne tu un sfat, o invită dirigintele.

— Mi-e foame! strigă Nadja.

— În coşuleţ sînt nişte afumături de Moravia. Tonda, tu cîntă! porunci dirigintele.

Orchestra de modă veche, învîrtită de agentul societăţii „Sprijin la bătrîneţe", intonă preludiul şi Benjamino îşi făcu intrarea:

Ave Maria . . .

Nadja trase o înghițitură de spumos peste îmbucătura de carne afumată și începu să dea sfaturi :

— Lăsați baltă asigurările și încercați să vindeți articole de utilitate zilnică. Înființați o cooperativă de artă funerară.

— Cum să facem ?

Nadja se șterse la gură, intră în dulap și închise ușa. Apoi ciocăni.

— Intră ! zise dirigintele.

Nadja ieși, se înclină :

— Stimate domn ! Sînt o reprezentantă a Artei funerare. Ce monument ați dori să aveți la mormîntul în care, într-o bună zi, veți coborî pentru a dormi somnul de veci ? Nu știți ? Cooperativa Arta funerară gîndește pentru dumneavoastră ! Iată albumul. Consultați-l, vă rog... V-ar plăcea acest monument cu doi porumbei, dintre care unul cu ciocul spre cer ? Sau acesta, cu îngerul care plînge ?...

Domnul diriginte se apropie de fată.

— Excelent ! o lăudă el. Dar să pui mîna la inimă, asta are efect asupra mușteriului. Așa...

— Sau poate ați dori un arbore expresiv, cu o ramură ruptă ? zise Nadja ținînd mîna pe sînul stîng.

Benjamino clama cu o colosală sensibilitate :

Santa... Santa !

— Sau poate aveți, stimate domn, o idee personală în legătură cu monumentul dumneavoastră ? Arta funerară execută după dorința și schițele dumneavoastră... perora Nadja

convingător spre dirigintele care o apucă surprins de mîna dreaptă.

— Nu sta așa țeapănă, gesturile mai naturale... acum e bine.. cu mîna liberă să faci o mișcare care se adresează direct cerului. O să ajungi o reprezentantă de soi... o să hipnotizezi cu ochii și gesturile...

— Spumosul e gata, constată Nadja, stricînd poza.

— Treci la whisky, zise domnul diriginte, strîngînd rădăcina nasului între degete, de parcă ar fi vrut să-și pună un *pince-nez*. Sfîntă Fecioară! exclamă el, apăsîndu-și colțul ochilor. Să știți că din chestia asta s-ar putea scoate bănuți! Ar avea de lucru zece sculptori! I-am da drumul cu treizeci la sută. Mușterii ar putea fi găsiți după anunțurile mortuare.

Nadja își puse sticla de whisky între picioare și, înainte de a-i scoate dopul, zise:

— Cu anunțurile ajungem prea tîrziu. Contra bacșiș, oricare dintre sanitarii de la spital o să ne spună cine e pe cale să-și dea obștescul sfîrșit.

Apoi adulmecă sticla.

— Extraplat! zise cu admirație.

Vocea lui Benjamino se vestejea, Tonda își scutura mîna și își freca degetele amorțite.

— Păhăruțele sînt în coș, zise dirigintele.

— Alea sînt pentru voi, eu beau dintr-un pahar mare, zise Nadja.

Tonda întoarse discul pe partea cealaltă și începu să-l învîrtească.

O dolce Napoli, o suol beato...

— Face tărăboi prea mare, Tonda! strigă dirigintele.

— Nu-i nimic, mie îmi plac cîntăreții, îl calmă Nadja, ducîndu-se la dulap și întorcîndu-se cu o pereche de ciorapi uzi. Îi punem surdină, zise și vîrî ciorapii în pîlnie.

Vocea lui Benjamino se strecura prin ciorapii uzi :

...tu sei l'imperio de l'armonia...

— Sau am putea să încercăm o afacere cu tablouri, propuse Nadja ținînd paharul pe buza de jos.

— Lasă-mă în pace cu tablourile tale! sări dirigintele, apărîndu-se cu ambele mîini. Cu tablourile poți să mori de foame ca un cîine vagabond. Oamenii au casele pline de tablouri. Unde te uiți, numai tablouri. N-ați văzut la licitații? La nimic n-a scăzut prețul atît de mult ca la tablouri. Cu cîteva zeci de mii de coroane poți să-ți aranjezi astăzi o galerie proprie. Pariez pe ce vreți voi că Arta funerară este marea lovitură!

Își luă avînt, sări, se răsuci în aer și se așeză pe pervazul ferestrei albe. Își desfătă ochii privind la cerul albastru împodobit cu luna albă, apoi se uită la coloana care se înălța din mijlocul pieței ca un gheizer întunecat, purtînd pe vîrf statuia aurită a Fecioarei Maria... La urmă rătăci cu privirile în bazinul unde se zbătea o apă argintie din mijlocul căreia țîșnea vertical un jet. Apa se înălța și se juca cu o minge de ping-pong care, atunci cînd cădea, se rostogolea într-o sită fixată de țea-

vă astfel că mingea era din nou aruncată în sus...

— Pentru a-mi proteja creierul, eu refuz să merg în mîini, zise Nadja turnîndu-şi alcool.

Bău pînă la fund şi apoi răsuflă atît de tare, că i se înroşiră buzele.

Vocea lui Benjamino se stingea în ciorapii uzi :

Santa Lucia, santa Lucia !

Nadja ridică un deget, intră în dulap, apoi ciocăni.

— Intră, zise domnul diriginte.

Fata ieşi din dulapul alb şi se înclină.

— Stimate preşedinte ! După cum ştii, puterea a trecut în mîinile dumitale şi o dată cu ea şi obligaţiile culturale. Alte vremuri, alte teme ! Pictorii lucrează acum pentru voi. Aici, la sediul comitetului sindical, ar trebui să fie un tablou. Ce doreşti ? *O echipă de mineri la lucru ? Repaos la oţelărie ?* Sau *Şarjă la cuptoarele Martin ?*

Domnul diriginte sări de pe fereastră, se apropie de Nadja şi îi şopti :

— Excelent ! Acum fă nişte gesturi severe, aproape poruncitoare. Trebuie să studiezi imediat pereţii, să vezi unde poate fi plasat tabloul... Aşa... cu mîna aia faci o mişcare energică... Obligaţie culturală ! Continuă, te rog... o îndemnă el, dirijînd-o. Apoi îşi turnă puţin alcool şi îşi clăti gura. Luă un prosop, se întinse pe pat şi îşi acoperi faţa. Nadja bău o înghiţitură, îşi puse palma la gură

și începu să-și miroase răsuflarea. Îngenunche lîngă pat și îi șopti dirigintelui la ureche :

— Acum sîntem la țară... Stimate directore ! Vin nou în vase noi ! Gospodăria de stat e nouă și are nevoie de tablouri noi. Pictorii noi le-au și pictat. Unde credeți că am putea pune tabloul *Desființarea haturilor* sau *Combina în oceanul de secară ?*

Tonda se așezase pe vine lîngă Nadja, căreia i se ridicase cearșaful de pe pulpe, și se uita la buzele ei.

— Am putea circula cu mașina, continuă ea, am avea la noi zeci de tablouri, cîrlige și cuie... Spune, directore, unde să-l agățăm ? Aici, acolo, sau unde ? Ar deveni o acțiune de anvergură națională ! Apoi adresîndu-se sieși : Oare n-ar fi și mai bine să facem treaba asta prin intermediul unei asociații ? Am avea și ștampilă ! S-ar putea achita și prin poștă...

Stătu cîteva clipe cu mîinile sprijinite de podea.

Apoi se ridică în picioare, își îndreptă cearșaful, își mai turnă un pahar și-l bău.

— Tot nu te-ai săturat ? întrebă Tonda.

Dădu din cap și zise :

— Nu.

— Ai putea să te mai abții ! o dojeni Tonda.

Îl aprobă cu tot corpul, dar zise :

— Nu.

Domnul diriginte stătea tot în pat cu brațele desfăcute, cu prosopul pe față.

Nadja duse degetul la gură.

— Tonánku, aş avea nevoie să mă duc undeva, ca omul...

— Ieşi pe coridor, treci de o cameră, pe urmă de alta şi ai să găseşti ce cauţi, îi explică el arătînd înspre zid.

Ieşi pe coridor şi închise uşa. Prin fereastra de la capătul coridorului se prelingea lumina clorotică a lunii care scotea în relief profilul unui uriaş cărucior de copii făcut din nuiele şi aşezat pe spirale de oţel. Înaintă către trapezul de lumină lunară, se rezemă de cărucior şi, de îndată ce arcurile se îndoiră un pic, se aşeză de-a binelea în el. Mîinile şi picioarele îi atîrnau ca dintr-o cadă neîncăpătoare. Se uită în altă parte şi văzu cum o a doua fereastră luminează scările, iar lumina lunii face să strălucească un palmier artificial cocoţat pe un soclu înalt. Cînd privi în direcţia din care venise, zări o vergea de argint coborînd oblic din gaura de la cheia unei uşi.

Se ridică încetişor, se apropie, apoi îngenunchie şi puse un ochi la gaură.

Se vedea o cameră la fel de albă ca a lor. Lîngă pat stătea un tînăr legat la brîu cu un prosop. În pat era o fată goală, care îşi ţinea cu amîndouă mîinile pălăria tiroleză.

— Scoate pălăria, zicea tînărul, aşezîndu-se în genunchi pe marginea patului.

— Nu, se apăra fata, dacă mi-aş scoate pălăria aş rămîne goală.

— Scoate pălăria, o ruga tînărul îngenuncheat lîngă pernă.

— Nu, nu! Mi-aş pierde puterea de stăpînire, pălăria e ca inelul de la mama, te fereşte de rele, zise fata ţinîndu-se cu o mînă de pălărie, cu cealaltă stingînd lumina.

Nadja îşi lipi urechea de uşă.

— Va să zică, asta voiau să-mi facă şi mie, zise în şoaptă.

Şi uşurel, păşind desculţă pe covorul de iută, reveni în cameră.

— Cine locuieşte alături? întrebă ea.

— Viktor, tot agent, îi răspunse Tonda.

— Viktor? Nu putea să se numească Fik Tor? Ştiţi ceva? Tonánku, hai să-i batem în uşă!

Dirigintele se sculă, aruncă prosopul şi se aşeză pe marginea patului.

— Asta-i figura! exclamă ridicîndu-se în picioare. Eşti grozavă, fetiţo! Vineri avem ore de dans la „U Něměčku“ în Vyšehrad. Să vii acolo să stăm de vorbă. Şi monumentele şi tablourile ascund nişte posibilităţi reale... Tonda! Te duci şi baţi la uşa lui Viktor!

— Sigur că da, ca să-mi spargă nasul!

— Fii atent aici! Te duci! Lăsăm uşa deschisă şi, cînd se repede la tine, o iei la sănătoasa. Mai eşti în stare să fugi?

— Cum să nu, dar să laşi uşa deschisă, Nadja!

— Te rog... îl imploră ea, făcîndu-i ochi dulci peste marginea paharului din care sorbea whisky.

Tonda ieşi pe coridor şi se apropie cu paşi mari, de cocostîrc, de uşa lui Viktor. Se uită

înapoi şi fu mulţumit văzînd capul Nadjei şi al dirigintelui prin crăpătura uşii.

Apoi bătu cu pumnul.

Îşi lipi urechea şi ascultă.

Mai bătu o dată.

Văzu pe Nadja şi pe diriginte cum stau cu gîtul întins, şi Nadja îi făcu semn să bată mai cu nădejde.

Bătu, dar în clipa aceea uşa se deschise şi Tonda îl pocni pe Viktor drept la mir. Apoi se răsuci şi o luă la fugă spre camera sa. Dar uşa fusese închisă, Viktor îl ajunse din urmă şi începu să-i care la picioare în spate.

Tonda apăsă pe clanţă. Uşa era încuiată. Cu o ultimă lovitură, Viktor îl doborî pe covorul de iută.

Atunci se deschise uşa şi Tonda se rostogoli înăuntru. Sări în picioare şi întoarse iute cheia.

După asta dirigintele se întinse din nou în pat, cu braţele desfăcute şi cu prosopul pe ochi. Nadja dispăruse. Se ascunsese în dulap de unde se auzea cum rîde înfundat şi cum bate cu pumnii în perete.

— Tîmpite glume, zise Tonda şi îşi turnă whisky.

— Prin suferinţă la înţelepciune, cugetă cu glas tare domnul diriginte, ridicînd pentru o clipă prosopul de pe gură.

— Tipul a făcut fotbal la viaţa lui, apreciе Tonda, după ce dădu paharul peste cap.

— Nu te băga unde nu-ţi fierbe oala, zise Nadja din dulap, adăogînd după o clipă : Aşa scria la o unitate de pompieri.

— Cine a încuiat ușa? tună domnul Tonda. Am stat spînzurat de clanță ca sfîntul Václav.

Trase un scaun lîngă chiuvetă, se urcă pe el, își desfăcu cearșaful și se uită în oglindă.

— Să vedeți ce vînătăi o să-mi iasă!

— Doamnelor și domnilor, pentru vînătăi folosiți cu încredere decolorantul marca CURCUBEUL, strigă Nadja. Apoi ieși din dulap, descuie ușa și se repezi pe coridor. Se întoarse cu căruciorul de nuiele, își luă avînt, sări, cearșaful zbură de pe ea, Nadja se învîrti în aer și căzu pe spate în cărucior. Îi atîrnau brațele și picioarele. Căruciorul se zguduia și se balansa de rîsul ei.

Dirigintele își smulse prosopul de pe față.

— Poftim, începe să mi se învinețească, se văită Tonda.

Nadja se rezemă în coate și își înălță cu chiu cu vai capul.

Avea lacrimi în ochi. Se uită la bărbatul de pe scaun cum se tot răsucește, studiindu-și în oglindă picioarele rahitice, și exclamă icnind de rîs:

— O să ai vînătăi care n-o să iasă fără să se strice materialul. Numai cuțitul te mai poate ajuta! La chirurgie cu tine! Și iar se prăbuși, și mîinile îi atîrnau, iar căruciorul se balansa de rîsul ei.

Tonda coborî, dădu drumul la robinet, luă apă în palmă și și-o aplică pe bucă.

— Cine mi-a făcut-o, cine? strigă el.

— Eu am fost cu ideea, recunoscu dirigintele, pentru chestia cu bărbierul ăla pe care l-ai adus pe bac.

— Dar cine a încuiat uşa, cine? întrebă Tonda, îndreptîndu-se de şale şi strîmbîndu-se de durere.

— Eu, zise Nadja ridicîndu-se puţin, dar din dragoste! strigă şi se prăbuşi hohotind în cărucior.

Tonda deschise uşa, scoase căruciorul cu Nadja cu tot pe coridor şi îi dădu drumul pe scări. Căruciorul începu să sară din treaptă în treaptă.

— O să m-apuce sughiţul! strigă Nadja.

Căruciorul se lovi de soclu şi palmierul artificial căzu zguduind hotelul. Tonda se retrase în cameră şi stinse lumina. Dirigintele se apropie în vîrful picioarelor de fereastră, se sui pe pervaz şi se uită, peste acoperişuri, spre cîmpul unde, în depărtare, lucra o batoză scăldată în lumina reflectoarelor. Sus stătea o femeie cu capul înfăşurat în basma şi lua snopii pe care i-i întindea, dintr-o căruţă, un bărbat în cămaşă albă. Femeia arunca grînele în pîntecele maşinii din care ieşea praf. Printr-un burlan lung, vînturătoarea azvîrlea pleavă în aerul luminat, o pleavă aurie care, mînată în viteză pînă departe, făcea ca schimbul acela de noapte să-ţi dezvăluie detalii fantastice. Ceva mai încolo, se înălţa o claie în care muncitori şi muncitoare, îngropaţi pînă la brîu, aşezau paiele cu furcile din ce în ce mai sus... Bărbatul în cămaşă albă

întinse ultimul snop și batoza, după ce-l înfulecă, începu să huruie în gol, brusc înveselită, parcă bucuroasă că poate să se hodinească, întocmai ca și femeia care se apropie de reflector, își scoase basmaua prăfuită, respiră adînc și bău cu sete dintr-o sticlă verde de bere...

— Vine cineva, șopti Tonda și crăpă ușa. Văzu un moșneag care ieși din camera vecină cu a lui Viktor. Moșneagul ținea o lumînare între degete. Coborî pe scări și o lumină pe Nadja, despuiată și adormită în cărucior.

Pe urmă urcă scările luminîndu-și drumul cu lumînarea. Tot dădea intrigat din cap și, înainte de a intra în camera lui, zise în șoaptă : Ce copil mare !

Deasupra tîrgului stătea spînzurată luna și apa din bazin se juca cu mingea albă de ping-pong...

5

Dincolo de răscrucea șoselelor raionale se oprise o căruță. În fața calului îngenunchease un individ în pantaloni de piele care măsura cu centimetrul circumferința copitelor, lățimea pieptului, apoi înălțimea picioarelor de la copite pînă la genunchi. Își nota toate măsurile într-un carnețel.

O potecă urca spre o casă, lîngă casă se afla o schelă, după schelă un zid alb, iar pe zid

era pictat în ulei un cal uriaş fără picioare. Pe cal şedea un călăreţ în izmene, cu sabia ridicată.

După ce termină cu însemnările, bărbatul în pantaloni de piele zise :

— O să iasă natur.

Cei doi agenţi ai „Sprijinului la bătrîneţe", care sosiseră cu autobuzul, rămaseră cu gura căscată.

— Vreţi să faceţi pantaloni calului ? întrebă domnul Bucifal.

Chirigiul, un tip pricăjit, arătă cu biciul spre casă.

— Ăsta e Fuksa al meu ? N-aş putea zice că-mi place.

— I-am imprimat forţă, răspunse bărbatul în pantaloni de piele.

— Fuksa al meu e un frumos cal belgian, zise chirigiul bătînd bidiviul cu palma, pe cînd ăla de colo e o gloabă care îşi tîrăşte burta pe pămînt. Parcă ar fi o nevăstuică ! Cum o să fie ăla Fuksa ?

Scuipă scîrbit, plesni din bici şi calul belgian se opinti în şleau.

— Idioţilor ! strigă bărbatul în pantaloni de piele. Pentru voi şi numai pentru voi pictez ! Spune-le tuturor chirigiilor şi şoferilor că l-am făcut ca să aibă la ce să se uite de departe. Şi mai spune-le că în timpul nopţii sfîntul Václav va fi luminat de jos în sus ca Hradčany. ![1]

[1] Castelul prezidenţial din Praga, vechi monument arhitectonic.

Chirigiul se întoarse și, mergînd de-a-ndărătelea, agita biciul.

— Care sfîntul Václav ? Ăla arată, de parcă ar fi scăpat acum de la Beřkovice[1] !

— Sînt pe drumul cel bun, zise bărbatul. Dacă pictura mea i-ar fi plăcut chirigiului, ar fi însemnat că toate operele mele nu fac două parale.

— Dumneavoastră sînteți domnul Nulíček[2] ? întrebă domnul Bucifal.

— Eu.

— Ce-i drept e drept, remarcă domnul Tonda Uhde.

—Noi sîntem de la pensia pentru miciimeseriași. Ne-ați scris că vă interesează și iatăne aici.

— Bun, poftiți, zise domnul Nulíćek și, cînd întinse pasul, pe carîmbul cizmei i se zări sînge uscat.

Pe o stinghie din curte atîrna o capră jupuită cu ochi albaștri, sticloși. Din nas îi curgea apă. Pielea, întoarsă pe dos și întinsă pe șipcile gardului, era năpădită de muște verzi și aurii. Cîteva găini trăgeau și răspîndeau prin curte mațele înnegrite.

O jigodie de cîine bătrîn și chior ridică un picior și începu calm să se ușureze.

— Domnilor ! strigă domnul Nulíček.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă domnul Bucifal, speriat.

[1] Localitate unde se află un vechi sanatoriu de alienați mintali.

[2] De la *nula* — nulitate (cehă).

— Ştiţi ce-ar trebui să pictez eu odată? Judecata de apoi a tuturor caprelor albe pe care le-am spintecat în viaţa mea! Dar de unde să iau atît vopsea albă?!

— Cotizînd la „Sprijnul la bătrîneţe", interveni domnul Tonda, veţi putea căpăta un ajutor excepţional.

— Îmi pare bine, zise înduioşat domnul Nulíček, scoţînd cuţitul din cizmă şi tăindu-şi pieliţele de la unghi. În caz contrar, aş fi nevoit să alerg toată viaţa pe bicicletă şi să strig: Cumpăraţi pieili! Ar ieşi un tablou pe cinste, îl şi văd. Tabloul s-ar numi judecata de apoi a caprelor. Pe mine m-aş picta în mijlocul lor, cu cuţitul ăsta în mînă. Domnilor, n-aveţi idee cu cîtă plăcere le tai beregata! Dar, spuneţi-mi, eu, ca pielar, pot să mă înscriu?

— Bineînţeles, îl încurajă domnul Bucifal. Aveţi bunuri imobile.

— Un mesaj îmbucurător, zise pielarul.

— Ca şi picturile astea, completă domnul Tonda.

Toate coteţele, şoproanele, zidurile, totul era mîzgălit cu vopsele. O imagine trecea în alta, fără vreo legătură.

Pielarul se proţăpise lîngă domnul Tonda, sorbindu-i admiraţia din ochi.

— Dumneata ai făcut toate astea? întrebă agentul.

— Eu, zise domnul Nulíček continuînd să se bucure de propriile sale opere, reflectate în entuziasmul musafirului. Pe pereţii magaziilor creştea o vegetaţie luxuriantă, ferigă şi coada-calului, prin mijlocul ei alerga o femeie goală

cu părul despletit fluturînd, cu un cuţit de măcelărie înfipt în spate. Deasupra femeii, printre crengile copacilor, rînjea un ins bărbos, o gloată de copii se dădeau huţa pe o scîndură de călcat, un tînăr jigărit umbla desculţ prin cioburi de sticlă şi o fată stătea lîngă el ţinînd în vîrful degetelor o căpăţînă de cal...

— Extraordinar! Şi zici că pe toate le-ai făcut dumneata? se minună domnul Tonda.

— Eu, confirmă pielarul, fără să-şi ia ochii de la agent.

Domnul Tonda se sui pe o scară ca să vadă mai bine zugrăvelile ascunse de acoperişul verandei. Dar cînd se uită în curte, unde zări din nou capra jupuită, găinile care împrăştiau în toate cele patru puncte cardinale maţele înnegrite, potaia care tot se mai uşura, stînd în aceeaşi poziţie de violonist, şi cînd mai văzu şi closetul deschis, pe ai cărui pereţi interiori erau pictaţi urangutani şi paviani, nişte maimuţe roşcovane, de parcă ar fi fost colorate cu zeamă luată direct din umblătoare, domnul Tonda fu cuprins de ameţeală, nu mai apucă să coboare treptele şi alunecă vlăguit drept în braţele pielarului, care îşi lipi buzele umede de urechea lui şi îi şopti :

— Ce ai văzut dumneata acolo sînt variaţii pe teme din Cartea viselor şi vise de-ale mele.

— De unde le scoţi, domnule? întrebă domnul Tonda.

— Toate astea sînt în mine cum e sîngele în capră, zise pielarul. După cum scrie în Cartea viselor : părinţi morţi de vei vedea, noroc vei avea, soţie moartă de vei visa, multă

bucurie vei afla, nebuni de vei visa, te vei însura și că te mînii de vei visa, tot anul noroc vei avea...

— Ce pregătire aveți?

— Două clase, zise pielarul și fu negrăit de fericit văzîndu-l pe domnul Bucifal cum umblă în jurul pompei pe care era zugrăvit un bărbat gol cu pălăria agățată de mădular, înconjurat de șase femei goale care se tăvăleau vesele prin bălegar.

— Ce reprezintă? întrebă domnul Bucifal.

— Și eu aș vrea să știu, zise domnul Nulíček mergînd de-andărătelea pînă lîngă scări, unde deschise ușa de la verandă. Surpriza cea mare abia acum vine! Ridică un deget, făcu loc agenților să treacă și, tot fără să se uite la tablouri, continuă să dea explicații: Ce vedeți aici, domnilor, sînt variații pe tema mîinilor, a mîinilor de aur ale omului! Iată, un tînăr în tren, cu un buchet de flori pentru iubita lui. Priviți-l! Cu o mînă se ține de bara vagonului, în cealaltă are buchetul pe care îl flutură. Aici, sare din tren, se împiedică și cade sub roți. Aici, roata îi taie mîna în care ținea buchetul. Logodnica lui, se vede acolo în fund, ridică brațele. Aici, mîna cade între șine. Iar aici vedeți cum tînărul întinde mîna care i-a mai rămas ca să apuce mîna cu buchetul. Dar trenul merge, așa că roata următoare îi taie mîna care ține prima mînă, care ținea buchetul... Aici vedeți pe tînărul fără mîini cum se așază pe scara vagonului, așteptînd ca trenul să se oprească în gară, apoi vedeți cum scara

îi sparge capul și cum se rotogolește... Cincisprezece tablouri pictate întocmai cum am văzut cu ochii mei la gară, cincisprezece variații pe tema mîinilor de aur ale omului...

Pielarul striga entuziasmat sorbind elan din ochii musafirilor. Se retrase cu spatele spre ușă, apăsă pe clanță, împinse cu spatele și ușa se dădu în lături. Un tunel oblic de lumină îi orbi pe agenți.

— Aici e bucătăria, domnilor, striga înaintînd cu spatele, aici am pictat absolut peste tot, nu numai pereții și tavanul, ci și dulapurile și nu numai pe dinafară, ci și pe dinăuntru.

Pereții bucătăriei străluceau ca interiorul unei peșteri. Bărbați triști sărutau femei gravide, în fund se împerecheau doi boi, o femeie tînără stătea aplecată deasupra unui pat și spăla o burtă de vacă, un muzicant trecea pe lîngă niște sălcii ducînd în spate un helicon...

— Vă rog să fiți atenți la aceste dulapuri, aici imaginile se continuă trecînd peste margini în interior și din dulap ies din nou afară, zise domnul Nulíček zîmbind. În interiorul acestui dulap se află variații pe tema nefericirii, variații care merg pînă la nenorocirea morții! strigă întinzînd mîinile. După cum vedeți, aici e un țigan care deschide un cuptor Martin. Iar aici, țiganul cade în șarjă, în oțelul topit, fiindcă s-a împiedicat de o ladă. Aici vedeți macaraua cum cară oțelul, pe fundul cupei l-am pictat pe țigan, aici oțelul se face lingouri și în fiecare lingou e același țigan. Pe urmă din fiecare țigan am tras la laminor niște drugi și în fiecare drug e tot țiganul ăla! Aici se poate

vedea cum se prelucrează drugii și se face tablă, tablă anticorozivă și în fiecare tablă se află țiganul, din tablă se fac linguri, cuțite și furculițe, și în fiecare furculiță, cuțit sau lingură, după cum vedeți, l-am pictat pe țiganul care la început de tot a căzut în oțelul topit... Și astfel, țiganul se răspîndește prin toată lumea o dată cu tacîmurile, peste tot e cîte o bucățică din el, deși eu l-am desenat întreg... încheie pielarul, uitîndu-se fix în ochii musafirilor săi înlemniți.

Domnul Nulíček îngenunche lîngă pat, apoi se întinse la podea și se băgă în dulăpiorul de sub chiuvetă. I se mai vedeau doar pantalonii de piele și cizmele stropite cu sînge.

— Cu pensia cum rămîne? întrebă el.

Domnul Bucifal se lăsă pe vine și îl văzu pe domnul Nulíček cu pensula și sticluța cu tuș, zugrăvind figuri pe pereții interiori ai dulapului.

— Pentru dumneata categoria a cincea ar fi cea mai nimerită, adică o pensie de una mie o sută.

— Atunci trece-mă acolo, se auzi vocea pielarului vibrînd ca într-o cavernă.

Domnul Bucifal își aruncă servieta pe pilotă, puse pe podea dosarul cu contracte, aranjă indigoul și scrise numele și prenumele, categoria de pensie, adresa, făcu adunările și sublinie totalul.

— Domnule Nulíček, interveni domnul Tonda, domnule Nulíček, nu te înscrie, e o escrocherie.

— Ce e? întrebă pielarul scoțînd capul.

— Ascultă, pensia asta nu-i pentru dumneata... pentru că ar trebui să plătești cotizația din urmă, pe douăzeci de ani, ca să poți căpăta o mie și o sută de coroane... e un amănunt pe care nu vi l-am spus, domnule Nulíček. Cumpără mai bine vopsele și pictează, insistă Tonda.

— Și ce mă fac? Să alerg toată viața de colo-colo cu bicicleta și să strig: Cumpărați pieili?! Dacă au muncitorii pensie, de ce să nu aibă și ceilalți? strigă domnul Nulíček. Da dumneata de ce te bagi? Eu discut cu colegul dumitale, nu cu dumneata!

— Așa e, zise domnul Bucifal. Ține te rog stiloul și...

În clipa asta pilota se dădu în lături, servieta alunecă și din pat sări o bătrînă îmbrăcată în trening. Se duse drept la dosarul cu contracte, scoase cîteva foi, le rupse bucăți și le aruncă în capul celor doi agenți care stăteau pe vine.

— Vă prezint pe mămica mea, o recomandă pielarul, pe Muza mea care îmi dă idei pentru picturile mele.

— Încîntată de cunoștință, zise bătrîna întinzînd mîna domnului Tonda. Auzi, asigurări! Noi n-avem bani nici de culori! Haideți să vă arătăm odaia, acolo se află lucrările speciale, îi invită ea fixîndu-l pe domnul Tonda cu ochii săi albaștri. Merse de-a-ndărătelea, pipăi în spate după clanță, apăsă și deschise ușa odăii de dormit. Apoi se îndreptă spre patul conjugal, dublu, în care nu se afla nici

pilotă, nici saltele, în schimb, de la o margine la alta se întindeau geamuri de sticlă așezate unele peste altele, ca filele unei cărți mari.

— Asta e pictură pe sticlă. E o plăcere să-l vedeți pe fiul meu pictînd de partea cealaltă a geamului. Seamănă cu un pisoi care bate cu lăbuța în oglindă.

În timp ce vorbea, nu-l scăpa din ochi pe domnul Tonda. Frunzărea paginile de sticlă care scîrțîiau și se fărîmițau pe la margini.

— Așa, de pildă, aici este pictat sfîntul Augustin cum înaintează pe o combină printr-un ocean de secară. Cum văd, îți plac temele religioase, nu ? Izbucni în rîs. Uite aici, zise sorbind din ochi pictura și pe domnul Tonda. Aici sfîntul Anghel scoate trandafiri pe gură. Dincoace e nenorocirea ce a dat peste sfîntul Bernard care la împărtășanie, o dată cu sîngele Domnului, a înghițit și un păianjen, care păianjen i-a ieșit înapoi pe gură viu și nevătămat... Sărmanul păianjen ! Mai am ceva aici... Ei, dumneata de colo ! strigă bătrîna, fără să-l slăbească pe domnul Tonda din ochi. Dumneata, om fără Dumnezeu ! Vino încoa !

Se înfățișă domnul Bucifal.

— Ai mamă ? întrebă bătrîna.

— Am, zise cu voce stinsă domnul Bucifal.

— Vezi, continuă ea cu ochii la Tonda, aici e desenat visul pe care l-a avut mama sfîntului Dominic, cînd a visat că a născut un cîine alb cu pete negre, care ținea o făclie și a luminat lumea... E o realizare, nu ? Și mama dumitale a visat că ai să ajungi cine știe ce

în lume, dar cred că niciodată nu i-a trecut prin minte că a fătat o puşlama. Cum îţi zice?

— Bucifal.

— Ce nume frumos! Te sfătuiesc să te laşi păgubaş, ca să nu ajungi la puşcărie.

— Aţi vîndut vreun tablou? întrebă domnul Tonda.

— Am, zise femeia trîntind uşa.

Pe uşă atîrna un Cristos de tinichea cu braţele desfăcute, cu trupul galben şi îmbrăcat în chiloţi de baie vărgaţi.

— Am cam exagerat, continuă bătrîna după o clipă, acum mi-e clar. La răscruce era un Cristos de tinichea care a ruginit. Comuna a socotit că ar ieşi mai ieftin dacă ne-ar comanda nouă un alt Cristos. Eu de la început mi l-am închipuit pe Cristos galben ca un boboc de gîscă şi cu chiloţi tricolori pe el, în culorile naţionale. Cînd am primit avansul, ne-am dus imediat în oraş la tinichigiu, am pus mîna pe un ucenic sfrijit, l-am doborît peste o foaie de tablă, i-am întins mîinile, l-am desenat cu un creion de tîmplărie, l-am decupat şi peste două zile Cristosul era din nou la răscruce. Dar am cam exagerat. Şase accidente în şase zile, îi zăpăcea pe şoferi. Mai ales chiloţii de baie. Am fost nevoiţi să-l dăm jos şi să înapoiem gologanii.

— Nemaipomenit, exclamă copleşit domnul Tonda, dar cum vă vin ideile astea teribile?

— Sînt toate în mine, ca sîngele în capră, zise bătrîna.

— Ce-aveţi de gînd să faceţi cu picturile?

— După ce vom picta peste tot, zise ea visătoare, luîndu-şi în sfîrşit ochii de la el şi ducîndu-se la fereastră, să admire apusul soarelui, după ce vom picta toate zidurile, dulapurile, podelele, ne vom retrage şi vom oferi casa galeriei naţionale. Şi o să primim în schimb o căsuţă nouă şi curăţică. O s-o pictăm şi pe-aia. În asta ar trebui să se instaleze un teleferic cu scaune pentru ca vizitatorii să nu calce pe picturi... Doar pentru oameni le facem şi pentru plăcera lor, continuă ea visătoare. Din dulapul de sub chiuvetă îşi făcu apariţia domnul Nulíček, care să îndreaptă de spate, căscă şi se întinse.

— Am tras un puişor de somn, mărturisi căscînd zgomotos.

Bătrîna se urcă pe un scaun şi luă de pe dulap o lampă de gaz. Curăţă fitilul, aprinse chibritul şi puse sticla. Pielarul rămase deodată încremenit, cu ochii holbaţi la fitilul lămpii. Îi venise o idee.

— Ştii, mamă, ce-am de gînd să fac? Vreau să pictez un cîrd de fete în genunchi la împărtăşanie. Fete stînd cu limba scoasă deasupra cărţilor de rugăciuni pe care le ţin sub bărbie. Ministrantul trece pe lîngă ele cu liturghierul în mînă şi cînd le vede scapă cartea din mînă şi cartea se rupe în două... Asta vreau să pictez! strigă cu ochii mereu pironiţi pe limba de foc ieşită din nuca lămpii şi cu mîinile încovrigate la ceafă, aşa cum încremenise în momentul inspiraţiei.

— Să mergem la cal, zise bătrîna şi mări lumina.

Despărţirea avu loc în curte, lîngă capra jupuită.

Pielarul urcă pe scara de la schelă, urmat de lampa cu gaz ocrotită de palma bătrînei.

Agenţii se aşezară lîngă şanţ în aşteptarea autobuzului.

Lampa lumina zidul alb, în timp ce o mînă schiţa picioarele din faţă ale calului.

Pe drum apăru un om ducînd de o parte o bicicletă, de cealaltă trăgînd un căţel alb-negru. Căţelul se împotrivea. Se oprea şi nu pornea decît după ce primea lovituri de picior. Pe portbagajul bicicletei era un căţel mort, legat cu o curea, din nas îi curgea sînge... Domnul Bucifal îşi sumese mînecile pentru încăierare, dar domnul Antonin Uhde îl prinse de cot.

— Alo, zise, unele lucruri trebuie lăsate aşa cum sînt. Ai impresia că cineva mănîncă cîini de prea mult bine?

6

La marginea orăşelului se afla un gard şi pe acest gard se răsfăţa o inscripţie cît toate zilele:

LABORATORUL TEHNIC AL DROGHERIEI „LA ÎNGERUL ALB"

— Ascultă, Bucifal, zise dirigintele, orice agent începător trebuie să dea un examen de maturitate. Care dintre prăvăliaşi sînt cel mai uşor de prelucrat?

— Droghiştii, răspunseră în cor domnii Viktor Tuma şi Tonda Uhde.

— Ei bine, atunci du-te la proprietarul acestui laborator înfloritor şi oferă-i pensie... O pensie! zise dirigintele ridicînd un deget. Ţin să-ţi atrag atenţia că vorba asta, pensie, trebuie să ştii s-o porţi, aşa cum ştie o femeie frumoasă să poarte o broşă cu briliante... Pensie, pensie! S-o rosteşti din vîrful buzelor, ca o mamă care îşi alintă copilul, ca un amant care oferă iubitei sale, în şoaptă, cheia celei mai frumoase dovezi de dragoste... S-o zici frumos, rotunjit... Vorbesc serios, încearcă, aşază-te în faţa oglinzii şi exersează pronunţia lui: pensie! Închipuieşte-ţi că te asiguri pe tine însuţi... Pensia, esenţă a unor realităţi invizibile, garanţie a unui viitor fericit... Şi acum du-te, Bucifal, noi o să te urmărim prin gaură...

Cînd ajunseră la poartă, dirigintele bătu.

Cineva se apropia şovăielnic zicînd:

— Nu arunca curelele cu mîna!

Domnul Bucifal bătu cu pumnul.

— Dă drumul la abur la cazanul al treilea! porunci aceeaşi voce.

Domnul Bucifal puse ochiul la o gaură din gard, dar concomitent, de partea cealaltă, cineva puse un ochi iscoditor la aceeaşi gaură.

— Cine este? întrebă vocea.

— Reprezentantul societăţii „Sprijin la bătrîneţe“, răspunse domnul Bucifal.

Poarta se deschise şi un bărbat plin de praf, în halat lung şi cu un făcăleţ în mînă, îşi făcu apariţia.

— Aici este laboratorul drogheriei „La îngerul alb". Poftiţi înăuntru. Tocmai îl iniţiam pe noul meu ajutor.

Domnul Bucifal intră.

Un om în vîrstă turna apă într-un hîrdău.

— Noi, droghiştii, zise proprietarul, sîntem pe jumătate mucenici. Iată, la mîna asta m-am ars cînd am experimentat producţia Tancolinului, cunoscuta ceară de parchet. A luat foc cazanul cu parafină, şi gata explozia ! O splendoare ! Îmi ardea mîna ca în Vechiul Testament ! Un laborator tehnic ca acesta e un adevărat institut ştiinţific !

— Dar ce-aţi păţit la ochi ?

— Asta o am de la producţia de lichior vînătoresc, zise droghistul. Se punea un chil şi jumătate de esenţă vînătorească, douăzeci de grame de parfum de violete, pe urmă patruzeci de litri de alcool, treisprezece litri de sirop şi treizeci şi trei litri de apă. Toate astea au luat foc, şi mi-au trîntit capacul în cap. De atunci am rămas saşiu. Seara, cînd citesc literatură ştiinţifică, stau pe scaun, cartea pe masă dinaintea mea, dar eu mă uit într-un colţ. Pe scurt vreau să spun că atunci cînd citesc trebuie să mă uit în altă parte. Dar în drogheria experimentală nu trebuie să luăm în seamă toate nimicurile. Cu ce treburi pe la noi, domnule ?

— Cu pensia, răspunse domnul Bucifal, cu privirile îndreptate spre coroana pomilor.

— Cireşi, îl lămuri proprietarul, tot nişte victime ale ştiinţei şi ei. În mai arată ca în noiembrie. Nenorocirea lor a început în clipa cînd am pus pe roate producţia Morolului, otravă de şobolani cunoscută în lumea întreagă. Frunzele capătă culoarea tutunului, imediat ce ies din muguri. Aşa-i de tare clorura de bariu.

De lîngă gard se ridică ameţit un uriaş cîine dog, la fel de jupuit ca şi cireşii. Se apropie şi începu să lingă degetele stăpînului.

— Ei, ei, Anita, zise droghistul mîngîind potaia, Morolul este pentru oameni. Totdeauna eram impresionat cînd citeam că înainte de vivisecţie cîinii ling mîinile călăilor... Nu cumva tu, Anita, ai sumbra presimţire că ne apucăm de o asemenea treabă ? Ce să-i faci ! E un dog de Bordeaux, domnilor ! L-am cumpărat la Bydžov. În gară la Chlumec, unde schimbam trenul, m-am repezit pînă la restaurant să beau o bere şi am legat animalul de o pompă. Cînd mă uit pe fereastră, văd oamenii cum fug îngroziţi... Ce credeţi, animalului i se făcuse dor de mine, smulsese pompa, cu capacul ăla de patru sute de chile cu tot, şi pornise după mine la restaurant. Domnule Jozef, e foarte plăcut să ai un animal credincios, adăogă proprietarul.

— Ce să zic ! strigă deodată ajutorul droghistului. Mă întorceam odată de la fete, cînd văd ieşind dintr-o vilă trei dulăi d-ăştia : Pola, Anita şi Alžig... nişte fiare mari ca nişte viţei. S-au repezit, m-au tras în coteţul lor şi s-au

întins peste mine. Pînă dimineaţa au tot mîrîit la mine, potăile.

Proprietarul intră în magazie şi începu să care cu roaba făină întărită.

— Asta pentru că dogul este un animal jucăuş, zise. Dar ce părere aveţi de bernardini ? Cîţi oameni au salvat de moartea albă, de la îngheţ ?

— Ba bine că nu ! sări scos din ţîţîni ajutorul. Cînd eram militar la Jeseníky a dispărut în munţi o muiere pe schiuri. Am luat doi bernardini şi ne-am dus s-o căutăm. Lîngă Praděd l-am pierdut pe adjutant, iar bernardinii erau aşa de plini de zăpadă, că am fost nevoiţi să-i înfăşurăm în pături. Fiecare bestie cîntărea o sută de chile, fără să mai socotim cele douăzeci de chile de ţurţuri. I-am cărat prin zăpadă ca pe nişte piane. Cînd am ajuns la cazarmă, doctorii le-au pus prişniţe, că făcuseră temperatură. Adjutantul n-a mai fost găsit niciodată. Dar muierea pe care o credeam pierdută, una trecută bine de şaizeci de ani, s-a întors a doua zi de dimineaţă... Ne-a spus că s-a dus şi ea să facă o mică plimbare pe Praděd...

Proprietarul îi şopti agentului :

— Trebuie să-l enervez... Cînd e nervos lucrează mai bine.

— Serios ? se miră domnul Bucifal. Dar ce a-ţi păţit de vorbiţi ca din butoi ? Aveţi ceva la gît ?

— M-am ars puţin la beregată odată cînd am băut lizol în loc de rom. De zece ani ţin lîngă pat o sticlă de rom cu etichetă de lizol ca să nu

bea copiii, cum beam eu de la tata cînd eram mic. Dar nevasta mi-a pus la pat, în loc de rom, lizol adevărat şi mi-am dat seama abia după ce am tras vreo trei înghiţituri. Să ştiţi că un droghist căruia nu-i lipsesc cel puţin cîteva degete, dacă nu chiar o mînă întreagă, sau care nu are alte urme de la experienţe, ăla nu e droghist... Eu, domnule Jozef, în locul dumitale mi-aş cumpăra o maimuţă !

— Hodoronc-tronc ! strigă ajutorul, gîndindu-se că de cele cîteva coroane pe care le cîştigă nu-şi poate cumpăra nici haine. Nu pot să sufăr maimuţele ! Dobitocul ăla de Blechtin, ăla de-am fost cu el la ucenicie la Ziegenhals, şi-a cumpărat un cimpanzeu de amintire. După ce ne-am întors, el a locuit împreună cu cimpanzeul. Şi fiindcă era sokol [1], dimineaţa se antrena cu arcul ca să-şi întărească muşchii...

— Cine, cimpanzeul ? întrebă droghistul.

— Da de unde ! Dobitocul de Blechtin. Se antrena şi cimpanzeul, dar cu bretelele. Mă duc odată să-l văd pe Blechtin şi dobitocul ce-mi spune : Încearcă şi tu arcul, să vezi ce bine te simţi. Am luat arcul, dar bestia de cimpanzeu a înhăţat un mîner şi am început să tragem fiecare de cîte un capăt. Cînd trăgeam mai cu foc, javra de cimpanzeu a dat drumul la mînerul nichelat, care m-a pocnit peste nas, de-am rămas trei zile la rînd cu

[1] Membru al unei organizaţii de tineret care promova educaţia sportivă.

ochii zbanghii. Auzi, maimuţă îmi trebuie mie !

Dogul se tîrî pînă la cel mai apropiat colţ al curţii şi începu să urle.

— Animalul ăsta cumsecade ştie pe de rost procedeul de preparare a Morolului, explică droghistul, ridicînd sacul de făină.

— Jupîne, insistă domnul Bucifal, gîndiţi-vă la pensie. Cine să vă vină în ajutor cînd mîinile astea de aur n-or mai putea lucra ?

— Răbdare, răspunse proprietarul, răsturnînd făina în hîrdău. Un nor galben acoperi curtea.

— Pute a hamuri de cîini ! se văită ajutorul sufocîndu-se.

— Aşa trebuie, zise fericit droghistul, mestecăm puţin, adăogăm trei castroane de seu stricat pentru ca sinteza să capete gustul potrivit. Unde sînteţi, domnule reprezentant ? Acolo. Ţineţi-vă bine de pompă, ca să vă explic procedeul. Unele firme pun arsenic în otrava pentru şobolani. Eu prefer carbonatul de bariu, pe care şobolanul îl înghite ca pe cel mai dulce bob de zmeură. În stomac, carbonatul se preface în clorură de bariu care îl dă gata, perora entuziasmat droghistul, învăluit în praf. Dar a trecut ceva timp pînă să nimeresc sinteza. La prima încercare am omorît doi porci şi un cîrd de găini. Pe urmă, cîteva luni la rînd am primit de la clienţi scrisori de ameninţare, scriau că după „morolul“ meu şobolanii parcă se fortifică... Acum însă ? Numai laude şi premii.

— Pute, de parcă am fi spintecat un popă, zise ajutorul bălăbănindu-se prin norii de praf.

— Domnule Jozef, în locul dumitale eu aş creşte o capră, îl întărîtă droghistul.

— Mţ! Mă mai trezesc şi fără pensie pe chestia că mă ţin de prostii.

— Dar ai avea lapte. Lucrezi cu otrăvuri...

— Iote-na! Capra e o bestie. Odată smuceşte din fund şi mă duc de-a berbeleacul cu şiştar cu tot, fiindcă am mîinile reci. Pe urmă nici nu prea văd bine, seara n-aş mai găsi-o. Pe deasupra îmi tremură şi mîinile!

— Halal de aşa mulsoare, zise droghistul, după care ieşi din nor şi trase cu un cîrlig primul castron cu seu rînced. Cînd văzu asta, dulăul începu să urle înspăimîntător.

— Bun, capră nu, dar o văcuţă colea, nu ţi-ar strica, ai avea lapte, nu glumă, îl înţepă droghistul, cînd băgă de seamă că ajutorul lui nu mai mestecă cu destulă tragere de inimă în hîrdău.

— Asta mi-ar lipsi! ţipă domnul Jozef şi începu să învîrtească făcăleţul mai iute. Vaca e o adevărată pacoste. Aveam una bălţată acasă la noi, o vacă de toată frumuseţea, rasă elveţiană, mare cît toate zilele. Cînd o duceam la taur, mă tîra după ea ca pe o sanie, chiar dacă îi legam botul cu lanţ. Vaca e o pacoste! strigă ajutorul iuţind mişcările. Odată, o duc pe bălţata noastră la taur, dar fiindcă stăpînul nu era acasă, a slobozit taurul fata lui, o puicuţă să-ţi vină s-o mănînci. Taurul m-a confundat pe mine cu vaca şi a început să mă alerge. A împrăştiat tot bălegarul, apoi, încer-

cînd o elegantă săritură peste oiştea de la căruţă, s-a împedicat şi s-a dus de-a berbeleacul. Frumuşica a înlemnit de frică, crezînd că şi-a rupt bietul animal mult preţiosul său mădular ! Ştiţi, pe vremea aia, cînd se îmbolnăvea un porc, oamenii îl băgau în pat şi, dacă murea, era o nenorocire tot aşa de mare ca moartea unui copil. Dar namila de taur de o tonă s-a ridicat de jos, numai că eu îmi găsisem între timp un loc sigur pe acoperiş. Taurul s-a rezemat cu picioarele din faţă de zid şi, împroşcînd zeamă pe nas, ca o stropitoare, a început să smulgă cu coarnele oblojeala de paie din perete. Şi dumneata îmi spui să cresc o vacă !

— Uite castroanele, să turnăm acum seul în hîrdău. Droghistul îi făcu cu ochiul agentului. Se aplecă, mirosi castronul şi declară extaziat : Abia după asta capătă sinteza aroma cea mai reuşită.

Răsturnă seul rînced în hîrdău. Ajutorul mesteca repede cu făcăleţul. Din mijlocul ogrăzii se înălţă un miros leşios care trecu gardul, răspîndindu-se în toate părţile. Acesta fu momentul cînd din ograda vecină, unde îşi avea casa domnul Alfred Pivoňka — omul care vreme de un sfert de veac a curăţat haznalele oraşului — răsună vaierul chinuit al unui ariston, pe care sus-numitul domn îl avea dintr-o moştenire.

Asta era rînduiala : ori de cîte ori în laboratorul drogheriei „La îngerul alb“ se prepara otrava de şobolani marca Morol, domnul Alfred scotea aristonul şi începea să cînte me-

reu aceeaşi melodie: *Eu sînt Pepík de la Praga...*

Cînd ajunse la a cincea cîntare, proprietarul se apropie de gard şi strigă:

— Domnule Pivoňka, mă auzi?

— Nu te aud, dar te simt, îi răspunse vecinul şi, fiindcă îl durea mîna, schimbă şi începu să învîrtească aristonul cu cealaltă mînă.

— Domnule Pivoňka! Lasă dracului cîrîitoarea! E insuportabil! strigă droghistul.

— Bine zici, dar cine a început primul?

— Domnule Pivoňka, am să mă plîng la camera de comerţ!

— După mine poţi să te plîngi şi la al cincelea robinet de la spălătorie! strigă domnul Pivoňka, dîndu-i înainte cu acelaşi cîntec, *Eu sînt Pepík de la Praga...* Apoi strigă mai tare, ca să se audă bine: Dumneata mă trăsneşti cu duhoarea aia, eu îţi răspund cu aristonul.

— Domnule Pivoňka, vei avea de suportat represaliile! Ochi pentru ochi!

— Pentru un ochi eu îţi scot amîndoi ochii şi pentru un dinte îţi mut amîndouă fălcile din loc!

— Cum? urlă droghistul. Domnule Pivoňka, nu înţelegi că dacă oamenii se lasă pe tînjeală, în lupta lor cu natura, o să te ronţăie şobolanii cu ariston cu tot?!

Numai că domnul Pivoňka o ţinea netulburat înainte şi învîrtea de manivelă, de parcă aristonul ar fi fost o morişcă capabilă să împrăştie duhoarea.

— Oamenii sînt încă teribil de inconştienţi, se văită droghistul.

— Ce-i drept, îl aprobă agentul, dar după cum văd dumneata n-ai nevoie de pensie.

— De unde ştii dumneata de ce am sau de ce n-am eu nevoie? întrebă droghistul, uitîndu-se ponciş.

— Cred că pensia nu-i de dumneata. Dumitale ţi-ar ajunge o prăvălioară cu vopseluţe şi anilinuri...

— Ce tot îmi dai dumneata sfaturi ce să am sau ce să n-am? Ce-ar fi, mă rog, dacă aş vrea şi eu pensie?

— Pensia costă, îl avertiză domnul Bucifal.

— Arăt a pîrlit? strigă furios droghistul. Vreau pensie şi dumneata ai să mă înscrii. Vreau o pensie de o mie cinci sute.

Domnul Pivoňka începu pentru a zecea oară cîntecul cu pricina. Acum cînta şi el cu glas tare *Eu sînt Pepík de la Praga*... În acelaşi moment cineva începu să bată în gard, dogul încetă să mai urle şi se năpusti într-acolo. Domnul Bucifal consemnă în contract numele şi prenumele proprietarului.

— Tîlharilor! Nelegiuiţilor! striga cineva de după gard. Cine credeţi că poate suporta porcăria asta?

— Nu-i nimic de făcut, răspunse droghistul în gura mare. Avem drept de fabricaţie!

— Drace! Cea mai grea problemă este de a vedea în Dumnezeu sursa tuturor relelor, dar ce se întîmplă aici depăşeşte chiar şi limitele divinităţii! urla vocea de după gard, însoţind fiecare cuvînt cu cîte o lovitură de retevei în gard.

— Născut? întrebă agentul.

— O mie opt sute nouăzeci și cinci... dicta droghistul; ăsta trebuie să fie adventistul Horáček. Domnule Horáček! Noi sîntem un rău necesar!

Domnul Horáček încetă să mai bată în gard și strigă:

— În Biblie scrie că vor veni vremuri de mînie, dar, domnilor, mă sufoc în casă! Morolul vostru trece și prin zid! Se răspîndește prin tot orașul ca o fantomă invizibilă!

După o foarte scurtă clipă de tăcere, aristonul din curtea domnului Pivoňka sfîșie văzduhul pentru a unsprezecea oară: *Eu sînt Pepík de la Praga...* Dulăul sărea și cu singurul său ochi albastru arunca fulgere de partea cealaltă, unde domnul Horáček căzuse pe gînduri cu degetul în gură și cu reteveiul în mînă.

— Oameni buni, acuma văd! strigă el. Abia acum am revelația distribuției rolurilor pe pămînt! Unii sînt predestinați ... alo, sînteți acolo?

— Sîntem, strigă droghistul.

— Unii sînt predestinați să respire numai aer curat, în timp ce alții au menirea să se asfixieze în duhoare. Eu sînt printre aceștia din urmă. Sînteți acolo, prieteni? tună adventistul, acoperind văicărelile aristonului.

— Sîntem, strigă droghistul.

— Iscăliți-vă aici, zise agentul, indicîndu-i locul cu degetul.

Domnul Horáček continuă cu elan:

— Acum văd şi mai departe! Biserica invizibilă, căreia îi aparţin şi eu, biserica e chemată să spele toate păcatele acestei lumi. Şi eu şi voi sîntem o dovadă grăitoare că aşa va fi. Oameni buni, am renăscut! Am venit încă o dată pe lume!

Astfel bolborosea adventistul, cuprins de extazul divinei revelaţii, cînd zări o fetiţă cu panglică albă în păr care mergea pe lîngă gard cîntînd la vioară împreună cu aristonul *Eu sînt Pepík de la Praga*... Era fetiţa vecinilor, ultimul dintre vlăstarele Hildebranţilor, singura familie care avea cuvinte de laudă la adresa otrăvii de şobolani. Erau nişte oameni pe care nimic de pe lumea asta nu reuşea să-i clintească, findcă în absolut orice ei vedeau numai semne bune. Cînd li s-a născut băiatul şi cînd, ajungînd în clasa întîi, a desenat din proprie iniţiativă un triunghi, doamna Jadwiga Hildebrantová n-a mai putut de bucurie: Oi, Oluš va fi inginer de tehnică! a exclamat ea. Părinţii i-au cumpărat fără întîrziere o enciclopedie tehnică în douăzeci de volume cu cotoare de piele şi litere aurite. Dar Oluš a rămas de două ori repetent într-a întîi şi în cele din urmă a ajuns zidar. Cînd li s-a născut prima fată, doamna Jadwiga Hildebrantová a declarat în culmea fericirii: Oi, Andělka o să aibă un salon de robe! Drept urmare, au cumpărat în rate o maşină de cusut şi două manechine. Dar cînd s-a făcut mare, Andělka a ajuns dansatoare de bar. Şi astfel, se hlizeau cele douăzeci de volume de enciclopedie tehnică

din raft, se hlizea ceva mai încolo mașina de cusut, tot atît de virgină ca și cele două manechine cumpărate cu aceeași ocazie. Cel de-al treilea copil, micuța Jadwiga, a găsit în fața cîrciumii o vioară spartă. A adus-o acasă și a cîntat pe o coardă ceva în care doamna Jadwiga a avut impresia că recunoaște cîntecul *Volga, Volga, dragă Volga*... Ce bucurie a fost pe ei ! Bineînțeles că s-au grăbit să cumpere micuței o vioară scumpă și au dat-o la învățătură. De cîte ori nu visa doamna Jadwiga cum într-o zi va da drumul la radio și va auzi postul polonez anunțînd : „Aici e postul de radio Varșovia, transmitem pe toate lungimile de undă... Violonista Jadwiga Hildebrantová va interpreta acum concertul pentru vioară de Johann Sebastian Bach..." Auzindu-l pe domnul Pivoňka cîntînd la ariston, madam Hildebrantová i-a pus iute vioara în brațe și a trimis-o în stradă, zicîndu-i : Du-te, Jadwiga, du-te și învață să cînți, acompaniată de o mare orchestră... Cu toate că Jadwiga nu trecuse încă de prima parte a metodei lui Malát...

Fetița cu panglică albă, cu vioara sub bărbie și cu niște ochi frumoși și speriați, se plimba pe lîngă gard și cînta *Eu sînt Pepík de la Praga*... în timp ce mămica ei stătea la fereastră și visa cum, într-o bună zi, Jadwiga ei va cînta în sala Smetana acompaniată de Orchestra filarmonică cehă.

Domnul Horáček se holbă la fetiță ca la o ființă de pe altă lume.

— Prieteni ! strigă el. Veniți încoace !

— Ce să facem acolo? întrebă droghistul. Acum începem să ajustăm Morolul!

— Lăsați totul, pentru numele lui Dumnezeu, și veniți repede încoace!

Luară niște lăzi și se urcară pe ele.

Domnul Bucifal și droghistul se uitară peste gard, acolo unde fîlfîia panglica albă în părul fetei.

— Ce frumos cîntă! o admiră droghistul. Simțit!

— Nu, nu poate fi altfel, șopti adventistul, decît că în Dumnezeu însuși trebuie să fie vreo prăpastie întunecoasă, la fundul căreia se află un giuvaer de aur. Jadwiga, tu ești giuvaerul de aur de la fundul acelei prăpastii... zise domnul Horáček. O mîngîie pe păr și fetița înălță spre el niște ochi umezi și precoci...

Pe urmă, în timp ce ajutorul ședea apatic și se uita absent la stropii de Morol, iar proprietarul turna sinteza în bidoane de un litru, domnul Bucifal își luă rămas bun.

— Banii pe care mi i-ați dat sînt pe trei luni înainte, cincizeci de coroane reprezintă înscrierea. Restul vom aranja prin poștă, zise agentul și se înclină. Apoi se îndepărtă mergînd pe lîngă gardul pe care se întindea inscripția LABORATORUL TEHNIC AL DROGHERIEI „LA ÎNGERUL ALB".

— Uite aici diploma de maturitate, zise cînd ajunse la colț și întinse contractul dirigintelui.

Acesta se sprijinise însă cu amîndouă mîinile de gard, își lăsa capul pe spate, își dădea ochii peste cap, bătea cu pumnii în scînduri.

Domnul Viktor se trîntise pe iarbă cu fața în sus, dădea din mîini și din picioare și gemea încet.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă speriat domnul Bucifal.

— Ești primul agent al „Sprijinului le bătrînețe“ care reușește să prelucreze un droghist, zise Tonda.

7

Prin întunericul trandafiriu al serii răzbăteau dinspre cîrciumă voci de bărbați care cîntau în acompaniament de tobă și acordeon. În umbra liliecilor se mișcau siluete de femei. În dreptul orizontului chihlimbariu se înălța zidul cimitirului.

Două femei se urcaseră pe o scară dublă și priveau peste draperie în local.

— Božka, îl vezi pe-al tău cît e de matolit ?

— Și e îmbrăcat în țoale noi ! De unde or fi învățat derbedeii să se poarte ca niște conți ?

Din cîrciumă ieși o femeie cu mîna la falcă.

— Numai un an de la nuntă și ce palmă ! zise.

— A cîștigat careva la loterie ? întrebă domnul Tonda Uhde, agentul de la asigurări.

O femeie desculță, care aducea o scară, îi răspunse :

— Se vede că nu sînteți de pe-aici. Oamenii noștri au bairam.

— Sfinte Sisoie! exclamă o muiere care se urcase pe cadrul unei biciclete. Al meu își bea toți banii. Iar o să-mi mănînce copiii toată luna numai pîine cu marmeladă.

— Unde duci scara? întrebă domnul Tonda.

— O proptesc de zidul cimitirului, ca să mă zgîiesc mai bine.

— Mă iei și pe mine?

— Dar mătăluță cine ești?

— De la asigurări.

— Îmi pare bine. Eu am slujit la eleșteiele prințului, se prezentă ea, făcînd o plecăciune și plesnind din piciorul desculț.

— Nu te înțepi la picioare?

— Nu. Umblu desculță și pe miriște, zise femeia de la eleșteie. Propti scara și se urcă pe zid. Așază-te lîngă mine, îl invită ea, se vede în cîrciumă. Uite-te colo, sub oglindă, stătea prințul, se uita la zidul cimitirului și i se făcea sete. Oamenii noștri au învățat de la el. Cînd încep bărbații să zică: „Apoi cu ce s-alege omul pe lumea asta? Azi aici, mîine după gard", toate muierile încep să plîngă, fiindcă asta zicea și domnul nostru, prințul nostru, și după ce zicea plătea consumația la toți cîți erau în cîrciumă.

— Pezevenghi mare! aprecie domnul Tonda zîmbind.

— Mare, don'le! Odată, a dat buzna prin geam cu cal cu tot, a comandat un șnaps și cum a venit așa a plecat. Bohouš al lui Karásek a vrut să facă la fel, dar s-a lovit cu capul de pragul de sus. E înmormîntat colea... zise femeia întinzînd brațul. Pe urmă se uitară în

cîrciumă, unde oamenii, cu cămăşile scoase din pantaloni, bălăbăneau din mîini, strigau, se strîngeau de mijloc şi se priveau lung în ochi, apoi se sărutau bătrîneşte, se felicitau, se agăţau unul de celălalt, îşi dădeau palme peste fund, umblînd de colo-colo prin cîrciumă.

— Şi zici că-l iubeau aşa de mult pe prinţ?

— Şi încă cum! exclamă femeia de la eleşteie. Prinţul avea o vorbă: „Totdeauna s-a furat, se fură şi acum, şi se va fura şi de acum înainte. Eu nu vreau decît să se fure cu socoteală." Ăla de colo, de stă cu nasul în pişoalca de bere, e copilul din flori al prinţului.

Unul beat zăcea pe podea în mijlocul cîrciumii. Alţi doi turnau peste el bere dintr-o halbă. Beţivul se trezi, ridică palma cu dosul în sus şi bombăni: „Plouă". Apoi îşi aşeză liniştit obrazul în băltoaca de bere şi îşi continuă somnul.

— Vă arăt eu, nemernicilor! strigă muierea de pe scara dublă. Nenorocitul, are haină nouă!

Cîrciumarul, ud leoarcă de bere şi transpiraţie, căra în fiecare mînă cîte zece halbe şi mîinile lui semănau cu două lustre aprinse. Oamenii întindeau cartonaşele, cîrciumarul îşi lua creionul de la ureche şi trăgea linii, acordeonistul îşi dădea ochii peste cap şi toboşarul zvînta pîntecul tobei cu un băţ.

— Frumos bărbat e ăla în cămaşă albastră, observă domnul Tonda.

— Ăla care bea din pantof? E spiţerul. Cum are o clipă liberă, vine printre noi. Dar

nu e aristocrat. Cîte trăsnăi n-a mai făcut și ăsta pînă s-a potolit! A băut mai întîi toată zestrea nevestei, pe urmă a băut tot coniacul, vinul și spirtul bolnavilor... și tot nu-și găsea astîmpăr, nu putea să se obișnuiască cu viața de provincie, fiindcă era de la Praga. O babă l-a sfătuit ca în zi de tîrg, cînd e adunată multă lume, să vină pe bicicletă și să strige în gura mare o vorbă murdară. Așa a făcut. Prima dată, cînd a văzut cum se holbează tot tîrgul la el, spițerul a leșinat... Dar a doua și a treia oară a mers mai ușor și i-a căzut de pe suflet piatra care îl apăsa... E cel mai chipeș bărbat din oraș, dar n-are pic de sînge albastru în vine, cămașa nu spune nimic. Îl vezi pe ăla căzut sub masă, care încearcă să se ridice?

— Urîtul ăla?

— Ăla. Și ăsta e tot un bastard de-al prințului. E un viorist grozav, care își cîștigă pîinea cea de toate zilele tocmai pentru că nu cîntă. Cum își duce vioara la bărbie, oamenii se grăbesc să-i dea bani, ca să-i lase în pace. Eu l-am ascultat o dată și am făcut urticarie... Ce mai batiste avem, dom'le! exclamă femeia suflîndu-și nasul pe o piatră funerară. Ăsta merge cu trei generații înaintea noastră, așa de înspăimîntător cîntă. Îl cheamă Pepíček Habásku.

— Pst! N-ai auzit nimic? Parcă s-a auzit o șoaptă, zise domnul Tonda.

— A, nimic, se aud voci de oameni de la gîrlă, îi răspunse chicotind femeia, se scaldă

fetele la stejăriş, un kilometru bun de aici... le auzi? Vorbesc de băieţi, le auzi? Se aude şi trestia cum foşneşte... de la atîta depărtare... Dacă se trezeşte vreo pasăre din somn cine ştie pe unde, apa îi aduce ciripitul pînă aici şi se aude aşa de tare, de parcă ţi-ar sta în cap... Apa şi curentul, parc-ar fi megafon...

Jos, lîngă zidul cimitirului, două femei îşi frîngeau mîinile şi îi spuneau ceva unui bărbat gras, îmbrăcat în negru.

— E sfinţia-sa, îi şopti femeia de la eleşteie. A avut fericirea să-l spovedească pe prinţul nostru.

— Bine că aţi venit, îi strigă femeia de pe scara dublă, duceţi-vă şi spuneţi-le să-şi bage minţile-n cap. Sînt în stare să bea toată leafa şi pe urmă să vină acasă şi să facă mobila praf!

— Liniştiţi-vă, femei! le mustră preotul, dar cînd auzi zarva din cîrciumă, oftă din rărunchi şi zise: Fire slavă nenorocită!

— Ne dau foc la case, se văită femeia de pe bicicletă.

— Apoi toate vin una după alta, zise preotul, şi desfrîul.

— Adevărul adevărat, încuviinţă una dintre femei. Nici nu ştie sfinţia-sa la ce cazne mă pune al meu cînd îşi bea minţile! Uite...

— Opreşte-te! strigă preotul. Taina patului vostru conjugal este o taină a Domnului. Aveţi icoană deasupra patului?

— Avem, părinte, dar ăla e ca un taur... să vedeţi...

— Gura ! strigă îngrozit preotul. Mráčová, va trebui să vii mai des la spovedanie şi la împărtăşanie.

Un cîntec impresionant de puternic zgudui cîrciuma :

Cînd aveam eu şaişpe ani...

— Du-te, sfinţia-ta, du-te înăuntru ! îl imploră femeia de pe bicicletă. Parcă văd c-al meu o să-mi bolească după asta trei zile-n şir.

— Nu ştiu, nu ştiu, şovăi preotul, să nu arunc perle la porci... Dar ce pildă ne dă Domnul nostru Isus Hristos ? Stătea de vorbă cu vameşii şi otrepele, zise preotul ca să-şi dea curaj.

Apoi silueta lui neagră dispăru în coridorul de la intrare şi reapăru în local, în mijlocul bărbaţilor care chiuiau cu ochii spre tavan, cu o mînă se ţineau de brîu, iar cu cealaltă gesticulau. Preotul se sui pe un scaun, îşi puse o mînă pe haina neagră, iar pe cealaltă o îndreptă către cer... Dar cineva îl trase jos de pe scaun.

— Maică, ce l-a pocnit ! exclamă femeia de la eleşteie.

În coridorul de la intrare, preotul îşi făcu apariţia ţinîndu-se de falcă.

— V-am spus eu ? zise.

— Ce să facem, sfinţia-ta ? întrebă femeia de pe scara dublă.

— Intraţi peste ei, le sfătui preotul.

— Şi o să ne lipească şi pe noi.

— Atunci nu vă mai rămîne decît să vă rugaţi la Cel-de-sus, zise preotul şi dădu să plece.

— Sfinția-ta, strigă cea de la eleșteie, ți-au desenat ceva urît pe spate.

Preotul își dezbrăcă haina de lustrin, o întoarse și se uită la rombul desenat cu cretă și dădu din cap.

— Nu știu, nu știu, dar cred că generația asta nu va merge pe căile Domnului.

Apoi plecă, curățind cu palma urmele de cretă. Cămașa lui albă strălucea.

— Niște păgîni ! zise vîrînd o mînă pe mînecă. Nemernici, exclamă, vîrînd și cealaltă mînă pe mînecă. Și se tot duse cu palma la falcă.

— Cine l-a pocnit ? întrebă domnul Tonda.

— Kašpar Kroupa, un alt bastard de-al prințului nostru. Îl vezi pe ăla, cu profil de aristocrat ? îi răspunse femeia. Oamenii zic de el că arată ca un porc după ce l-ai înțepat de trei ori cu cuțitul, dar el arată așa fiindcă are carte. La patul lui scrie : „Să fii puternic !" În fiecare dimineață deschide fereastra și se aruncă ca o săgeată din odaie drept în bazin... Ha, ha, ha ! O dată s-a îmbătat și a adormit în cîrciumă. Dimineața, cînd s-a trezit, a deschis fereastra și s-a aruncat cu capul înainte, dar a nimerit pe pietrele din piață și și-a rupt o mînă, zise femeia rîzînd.

— Și iarna cum face ?

— Iarna nu sare, iarna se scaldă în grădină, ca prințul. Unul dintre vecini, după ce a rîcîit gheața de pe geam, s-a uitat în grădina lui Kroupa și ce credeți că a văzut ? Kašpar stătea în pielea goală lîngă bazin, spărgea

gheaţa cu o buturugă şi după ce a făcut o gaură... hop! s-a aruncat în ea. Vecinul cu pricina a făcut guturai numai că s-a uitat. Kašpar Kroupa are o vorbă la fel ca prinţul: „Omul trebuie să pedepsească trupul şi nu trupul pe om", încheie femeia de la eleşteie, suflîndu-şi nasul şi fornăind ca un cocoş.

— Dumnezeule, unul joacă în izmene pe masă! se cruci domnul Tonda.

— Ăsta e învăţătorul nostru.

— Şi el e progenitură de-a prinţului?

— Şi el. Pe ăsta îl iubesc vecinii, fiindcă a zis o dată că dacă ar avea o fată, iar fata s-ar îmbolnăvi de malarie şi s-ar prăpădi, şi dacă ar avea revolver, poate că s-ar împuşca de durere... Din clipa cînd a zis vorbele astea nu mai bea ca tot omul, ci toarnă în el ca într-un butoi, dar lumea îl iartă pentru că nimeni n-ar fi în stare, dacă ar avea o fată şi dacă fata s-ar îmbolnăvi de malarie... Femeia de la eleşteie îşi încheie explicaţia cu un gest semnificativ, apoi adăogă: Îl cheamă Kryštof Javůrek, mamă-sa era mulgătoare la vacile prinţului, ştii?

— Ştiu. Dar namila aia care şterge tavanul cu claia de păr e tot bastard? întrebă domnul Tonda.

— Da de unde. Ăsta e un uriaş. Copiii prinţului au toţi cîte o meteahnă aristocratică. Un ochi mai jos, zise femeia, arătînd pe faţa ei, un omoplat ieşit în afară, fetişoarele ca nişte toporaşe de tăiat alviţă, plăcerea desfrîului şi altele. Nici vorbă să fie, ăsta e domnul

Šilhartski, tremură mușchii pe el, un bărbat în toată puterea cuvîntului, care umbla pe vremuri pe la tîrguri și praznice învelit în piele de tigru ca să-l vadă lumea. Cum apărea și zicea : „Doamnelor și domnilor, jocul mușchilor cere un efort colosal...“, noi, muierile, dădeam năvală pe podiu, îi cumpăram ghirlande de cîrnați și aduceam găleți de bere, îl așezam pe domnul Šilhartski pe o ladă, el înfuleca la cîrnați și bea bere și ne povestea cum se numește fiecare mușchi, iar noi, femeile, îl pipăiam peste tot. Răposatul, bărbatu-miu, m-a înhățat o dată chiar de sub pielea de tigru...

— Da ia spune-mi, că abia acum mi-a căzut fisa : cîți copii din flori a mai avut și prințul ăsta al vostru ?

— ... și m-a bătut cu biciul pînă am leșinat. Cîți ? La un loc, șaizeci și șapte, zise femeia.

— Cîți ? făcu îngrozit domnul Tonda.

— Cu toții sîntem șaizeci și șapte. Cincisprezece au murit, mai trăiesc cincizeci și doi, lămuri femeia întorcînd capul și arătîndu-și profilul.

— Și dumneata ai sînge albastru ?

— Ai onoarea să stai de vorbă cu o aristocrată, zise ea apăsîndu-și cu degetul o nară și suflînd cu dexteritate. Prințul se pricepea la femei. Cei mai mulți copii i-a făcut cu fiicele și nevestele pădurarilor, paznicilor de la eleșteie și de la cîmp. S-a îngrijit de fiecare copil. Mai mult decît orice, îi plăceau muierile de la vaci. Numa îl vedeai cum cobora vesel din pod, cu paie sau balegă în păr. Pe mine

m-a făcut cu mama în paie. Ce să-ți mai spun? Prințul nostru știa să vorbească pe cinci limbi și stătea la masă numa cu oameni învățați! Dar cînd era vorba de femei, mai întîi și mai întîi pe cele de la coada vacii. Se zicea că atît de tare a tînjit o dată după o fetișcană, că a trîntit-o în bălegar, nu s-a mai uitat că s-a mînjit pe mîni și pe cap, așa era de pofticios! Iubea oamenii simpli... Pe urmă, plin de balegă, a intrat în castel, asta povestea feciorul, s-a uitat în oglindă și, întinzînd frumușel murdăria pe toată fața, a zis: „Am atins pămîntul!"

— Și cum te simți ca bastard?

— E o plăcere, zise femeia, ținîndu-se de încheietura mîinii, să simți cum clocotește în tine sîngele prințului. Ah, cum știa el să prețuiască gesturile frumoase! O dată, de sfîntul Vasile, se întorcea de la hotelul „La prințul", era un polei nemaipomenit și a căzut de cîteva ori. Mama venea taman atunci de la Casa catolică și văzîndu-l s-a întors repede, a împrumutat trei fețe de masă, a început să le întindă dinaintea prințului, pe urmă le lua și iar le întindea dinaintea lui și tot așa pînă ce a ajuns cu el la castel. De fapt asta și-a adus el aminte pe patul de moarte. Pînă să-și dea duhul, a văzut-o numa pe mama, cum îi întindea fețele de masă pe polei... zise femeia picurînd lacrimi.

— Isuse! strigă domnul Tonda. Toboșarul bate toba cu mădularul!

— Karel Gajdoš, fiu de prinț și el, la fel face și de lăsata secului, zise femeia, adăogînd

cu duioşie în glas : Nu-i aşa că-i drăguţ ? Prinţul moare şi pe patul de moarte o vede pe mama cum îi întinde feţele de masă şi tot aşa pînă ajunge în cer...

În cîrciumă bărbaţii urlau : *Toamna, cînd gherghinele-nfloresc*...

Femeile se împrăştiau plîngînd, deasupra satului apăru o lună plouată, iar în local cîrciumarul, ud leoarcă, împărţea lustre de bere.

De la cîrciuma din vale muzică s-aude...

Cîntecul ameninţa să spargă acoperişul. Un cîntăreţ zurbagiu trase de creton şi galeria căzu cu perdele şi volănaşe cu tot peste un beţivan care se rezemase de zid, dirijînd acordeonul şi toba. De sub perdea şi volănaşe se mai vedeau doar mîinile dirijorului ocazional, mîinile acordeonistului şi mîna care lovea toba dintr-o parte.

În faţa cîrciumei apăru învăţătorul Javůrek Kryštof. Se îndreptă în zigzag către closetul luminat, unde căzu în canalul uns cu gudron.

— Îl vezi ? zise femeia arătînd spre el. Prinţul întreg. O dată se întorcea de la Cazinoul nobililor din Praga şi a căzut în mijlocul străzii Liliova drept în faţa bodegii „La iepurele alb“. Tocmai trecea un social-democrat pe-acolo, unul cu o pălărie cît toate zilele, care-i zice : „Pot să te ajut cu ceva, cetăţene ?“ Pe prinţ nu-l mai ţineau balamalele, da s-a ridicat într-o rînă, a obercăit după monoclu, şi l-a pus la ochi şi a zis : „Ştii cine-s eu ? Prinţul Thurn el Secco el Tasso ! Şi acum marş !“ şi iar a căzut pe spate. Asta sînge albastru, nu ?

— Un caz admirabil, zise domnul Tonda. Dar dumneata, care cunoşti pe-aici, nu ştii cumva pe curelarul Landa?

— Îl ştiu, ce-ai cu el?

— Ne-a scris că vrea pensie.

— N-o să mai vrea, zise femeia. Ghicitoarea în cărţi i-a spus că deasupra prăvăliaşilor se strîng nori negri, drept care vinde tot şi banii îi bea... E ăla care joacă cu halba pe cap.

Un bărbat în cămaşă albă ieşi din cîrciumă şi strigă la luna căţărată deasupra caselor:

— Vă e foame? Am acasă friptură de gîscă, de raţă şi de fazan! Spuneţi şi v-aduc. Cîinele nostru s-a săturat şi borăşte!

Dar pentru că nimeni nu-i răspunse, omul se duse împleticindu-se la closet şi stropi drept pe pieptul învăţătorului.

Ei, ce tinereţe am avut, mult, vai, n-a ţinut...

Un nou răcnet zgudui cîrciuma, mîinile se împreunară în jurul cefelor şi brîielor, vinele de la gît se umflară din nou ca nişte coarde, făcînd să se cutremure aerul de sub tavanul cîrciumii. Beţivanul cel vesel le ţinea isonul de la privată:

— *Nu mai sînt aşa de tînăr*... cînta el, dansînd singur cu braţele ridicate deasupra învăţătorului, răsturnat în canalul cu gudron.

Din coridor ţîşni un omuleţ sughiţînd, văitîndu-se şi rugîndu-se la Dumnezeu din cer să-l ia...

— După praznic vine cufureala, zise femeia, ăsta e Karlíček Hemel, trompet la pompieri. Odată, ardea, dar el nu-şi găsea trompeta. A

pus mîna pe o vioară, a început să umble prin sat, să cînte și să strige : Arde... arde... arde...

Trompetul de la pompieri se tîrî pînă în feriga de lîngă zidul cimitirului și se apucă să zgîrîie cu un cui mare pe peretele luminat de lună următoarea inscripție :

„Mă jur că niciodată..."

— Hei, Karlík, lasă mîzgăleala, zise femeia, nu murdări mormîntul tatălui meu, ai înțeles ?

Mîna trompetului alunecă și cuiul lăsă în tencuială o urmă care cobora pînă la pămînt ca un fulger.

Trompetul adormi cu cuiul în mînă.

Fete se întorceau de la rîu. Luna le împingea cu gingășie de la spate, silindu-le să calce mereu pe propriile lor umbre...

A fost ca un basm frumos, păcat că n-a ținut mai mult... cîntau bărbații din local și fiecare făcea impresia că numai pentru el cîntă.

Cîrciumarul, ud leoarcă, împărțea lustre de bere...

8

Între sala de dans și bucătărie se afla un geam mat și în acel geam lăptos se zărea silueta unui bărbat în frac, care ținea între degete, cu multă distincție, un păhărel. Semăna cu o reclamă de aperitive. Silueta apropie

paharul de buze şi sorbi delicioasa licoare pînă la ultima picătură. Apoi dispăru şi în sala de dans îşi făcu apariţia maestrul de dans în frac. Bătu din palme, în mijlocul parchetului se opri, îşi pipăi nasturii de la şliţ şi strigă :

— Domnilor, ca şi data trecută doamnele încă n-au sosit ! Cu o singură excepţie, adăogă arătînd spre locul unde şedea domnişoara Hroudová, în rochie cadrilată de bumbac, cu degetele încleştate într-o batistă. N-au venit, dar vor veni, domnilor ! Mi-au promis că vor participa la lecţiile de dans pentru vîrstnici şi avansaţi ! Dar pînă una alta, număraţi-vă : numerele cu soţ vor fi ceea ce sînt, adică domni, numerele fără soţ vor face pe doamnele ! Şi să trecem fără întîrziere la repetarea valsului. Domnule dirijor, un Strauss, te rog ! strigă maestrul de dans şi se apucă să-şi numere elevii, care se aliniaseră în rînd cîte unul, cu soţ, fără soţ, cu soţ, fără soţ, apoi, isprăvind numărătoarea, comandă : Domnii cu faţa la doamne !

Dirijorul, care cîntase în tinereţele sale la „U Špirků“ şi „La bătrîna doamnă“, se înclină, dar îi veni rău cînd se uită la jalnicii dansatori din faţa lui, se zăpăci şi în loc să se aşeze la pian, dădu să intre într-o oglindă.

— *Vrfluchte Paralyse*, blestemă el luînd loc la pianina adevărată. Ca un tunet se revărsă în sala de dans valsul *Voci de primăvară.*

— Continuă cu *Vals imperial*, strigă maestrul. Eu trebuie să mă duc pe la bucătărie. Am o convorbire prin interurban pentru nişte frumoase doamne.

Se îndepărtă plin de îngrijorare din cauza frumoaselor doamne. Curînd silueta lui apăru în geamul lăptos dintre salon şi bucătărie şi, ca într-un joc de umbre, o mînă îi întinse un pahar.

— Maică Precistă, se minună domnul Bucifal, partenera de sex opus a domnului diriginte, ce adunătură !

— Muşterii de-ai noştri, zise sec domnul diriginte. Pe măcelarul de colo, care se aşază acum pe scaunul de lîngă oglindă, l-am pescuit de la prima lecţie. A semnat pentru pensie maximă. Ia uită-te la Viktor ! Dansează cu meşterul lăcuitor Timik, i-a întins momeala. Dacă te uiţi mai bine, vezi că sînt numai prăvăliaşi ramoliţi, conţopişti şi cîţiva holtei bătrîni într-o ureche... Cine s-ar înscrie să ia lecţii de dans la un salon de mahala ?

— Vai ! exclamă domnul Bucifal. Nu te-am lovit prea tare ? Dar cine mai e şi ăla care dansează singur.

— Ajutorul de grădinar Jiroušek, îi şopti dirigintele. La prima lecţie făcea pe partenera mea. Dar de-abia am început o polcă, că m-a părăsit şi a pornit-o de unul singur. Un individualist. A avut doi băieţi slabi de minte, pe care nici la cincisprezece ani n-a reuşit să-i înveţe să cunoască ora. Întorcea limbile de la ceas în toate poziţiile posibile, îi bătea cu deş-

teptătorul în cap... Acum lucrurile stau mai bine, unul dintre băieţi s-a spînzurat, iar celălalt, cînd vede că ceasul arată cinci şi un sfert, spune că e cinci şi jumătate... Şi grădinarul e în culmea fericirii, fiindcă, oricum, e mai bine.

— Cine vă plăteşte pentru lecţii? întrebă domnul Bucifal.

— Conducerea „Sprijinului la bătrîneţe". Anul trecut, la nişte lecţii de dans pentru vîrstnici şi avansaţi, evident, în capătul celălalt al Pragăi, am pus laba pe douăsprezece contracte, zise dirigintele, dansînd valsul vienez cu uşurinţă la stînga.

— Ştii că ajutoarele astea de grădinari au multe crime pe conştiinţă? întrebă domnul Bucifal, sprijinindu-şi capul cu gingăşie pe umărul partenerului său. O fi din cauza aerului proaspăt? Încearcă numai să piguleşti şi să stropeşti flori vreo cinci ani la rînd şi să vezi ce crimă pe cinste o să-ţi vină-n cap. O triplă crimă bestială în Náměstí nad Oslavou, autorul era Filipi, ajutor de grădinar, care după aia s-a băgat într-o fîntînă părăsită şi a aşteptat să vadă ce-o să iasă... De Štěpánek de la Roudnice ai auzit? A împuşcat două femei pe bicicletă, apoi pe verişoara lui, pe care a dezbrăcat-o şi a aruncat-o în cadă. După asta s-a prezentat la postul de poliţie zicînd: „Eu sînt vestitul criminal Štěpánek, ajutor de grădinar!" Atenţie! strigă domnul Bucifal.

Pe lîngă ei trecu, ca o fantomă, ajutorul de grădinar, depăşea în viteză pereche după pe-

reche, broboane de sudoare îi sclipeau pe frunte, i se scurgeau pe sprîncene, dar grădinarul nu se lăsa de loc, dansa cu ochii închişi şi cu braţele ridicate, de parcă ar fi vrut să-şi ia zborul...

— A venit, e-n regulă, zise dirigintele arătînd cu bărbia spre uşă, e prietenul meu Bloudek, supraveghetor la ospiciu...

— Aici vin şi nebuni?

— Şi, dar din ăia care n-au ajuns încă la balamuc, zise rîzînd domnul diriginte, Bloudek vine la dans ca să mai scape de nebuni şi să se mai reculeagă. O idee! După oră mergem la iarbă verde, facem un picnic! Eu aduc băutura şi Bloudek ne duce în grădină la ei. Asta era!

În geamul mat silueta sorbi lichiorul şi dispăru.

Maestrul de dans apăru în salon, îşi pipăi cu degetul nasturii de la şliţ, îşi aranjă butonii de la manşetă, după care ridică o mînă, şi pianul se opri.

— Doamnelor şi domnilor, strigă maestrul, se apropie vremea balurilor şi este de datoria mea să vă dau unele sfaturi... Rog pe domnul să nu danseze în timp ce vorbesc, s-a înţeles? zise maestrul indignat.

Dar ajutorul de grădinar continua să danseze nestingherit, savurînd pe sub pleoapele închise vraja mişcărilor în trei măsuri. Se debarasă cu uşurinţă de trei dintre elevii care încercară să-l oprească. Numai după ce se năpustiră asupra lui şase elevi, grădinarul se trezi şi deschise ochii.

— Vă privește și pe dumneavoastră ce urmează să spun, îi vorbi maestrul de dans. Închise un nasture de la cămașa grădinarului și adăogă : Ați fi putut să vă puneți cravată ! Apoi se întoarse către ceilalți : Se apropie vremea balurilor. În consecință, vă atrag atenția, domnilor, să purtați frac ! Fracul se compune din pantaloni negri, dintr-o vestă albă, cămașa trebuie să fie albă...

— Mie îmi place să port cămașă de scout, mărturisi grădinarul.

— La frac se poartă cămașă albă, domnule ! Auzi ! Cămașă de scout ! Cine-a mai pomenit ? răcni maestrul de dans. Cămașă albă ! Scrobită ! Pe plastron se admit cel mult nasturi perlați ! În nici un caz pietre prețioase, vă rog, domnilor, să fiți foarte atenți în această privință ! Ce doriți ? întrebă maestrul de dans, întorcîndu-se către ajutorul de grădinar.

— Mie îmi place să port centură de scout, fiindcă țin pe cîrlig cheia de la casă, zise grădinarul desfăcînd haina de dril și arătînd cheia.

— Doamne sfinte ! Purtați ce poftiți, domnule ! Eu însă vă învăț principiile de conduită după Guth-Jarkovski ! urlă maestrul. Cravată albă, mănuși albe, țilindrul se lasă la garderobă !

— Aș putea să iau la frac și... începu iar grădinarul.

— Nu mai vreau să aud nimic ! Absolut nimic ! zbieră maestrul astupîndu-și urechile. Trebuie să telefonez urgent după doamne ! zise și plecă iute, roșu ca racul, agitîndu-și mîinile deasupra capului.

După o clipă, silueta lui însetată de repaos se profilă pe geamul mat de unde telefona neobosit, din paharul cu şnaps, frumoaselor doamne.

Pianistul, care cîntase în tinereţe la „U Špírku“ şi „La bătrîna doamnă“, întinse mîna după o bucată de salam de cal, aşezată pe clapele de sus, muşcă din ea şi începu *Valsul imperial*.

Domnul Bloudek, cel de la ospiciu, se aşeză lîngă domnişoara Hroudová, care plîngea.

— Ce s-a întîmplat ? o întrebă el.

— M-am săturat de viaţă, zise.

— Şi de ce, mă rog ?

— În calitatea de vicepreşedinte a Societăţii pentru protecţia animalelor am aflat iar că în strada Sadská a fost prins un ucenic care jupuia iezii de vii ! Cum pot fi oamenii atît de răi cu bietele animale ? murmură domnişoara Hroudová, îngropîndu-şi faţa în batistă.

— Nu mai plîngeţi, o linişti supraveghetorul. Uitaţi-vă la cicatricea de pe fruntea mea ! O portăreasă a aruncat un pui de pisică în closet, dar înainte de a trage apa, animalul a privit-o atît de mustrător, că a rămas ca trăsnită.

— Bine i-a făcut ! Pedeapsă de la Dumnezeu ! zise domnişoara Hroudová, înveselită.

— Aşteptaţi ! Asta nu e tot... De fapt, pe portăreasă a dat-o gata pisica-mamă, care tot dădea tîrcoale closetului şi căuta cu laba prin apă. La un moment dat a ridicat spre ea nişte

priviri atît de mustrătoare, că nenorocita de portăreasă a nimerit la balamuc. După cinci zile, dumneaei ne-a spart vasul de la closet şi a vrut să-şi taie beregata cu un ciob. Eu am încercat să o împiedic... şi uite cu ce m-am ales! încheie supraveghetorul întinzînd fruntea.

— Există deci o dreptate supremă, zise domnişoara Hroudová încîntată şi privind cu o sprînceană ridicată parcă drept în inima acestei dreptăţi.

— Se cîntă *Valsul imperial*, îmi permiteţi ? Supraveghetorul se ridică şi pocni din călcîie.

— Altădată. Acum aveţi destule doamne... Şi pe urmă... Domnişoara Hroudová îşi căută buzunarul. Ah, n-am buzunare, în haina pe care am lăsat-o acasă am o notiţă. În ea se arată că nişte măcelari au scos ochii unui bou ca să-l poată tăia!

— O fi, dar cîţi boi nu zdrobesc sub copite pe măcelari! exclamă domnul Bloudek.

— Serios? întrebă domnişoara, dezlipindu-şi batista de pe faţa plînsă. După ce îşi înghiţi lacrimile, zise: Nu ştiam, povestiţi-mi un caz interesant.

— Aşa, de exemplu, la abatorul din Holešovice un singur taur a făcut harcea-parcea doi oameni. Pe primul l-a buşit în zid cu coarnele. Pe urmă s-a făcut că s-a împăcat cu soarta, şi celălalt măcelar, un cumnat de-al meu, neumblînd cu băgare de seamă, dintr-o dată taurul s-a întors la el şi l-a făcut terci într-o balustradă...

— Ce splendoare, ce splendoare ! exclamă vicepreşedinta Societăţii pentru protecţia animalelor. Hai să dansăm, mi-aţi făcut o mare bucurie ! Îmi plac aşa de mult taurii, aşa de mult ! Dacă aş avea destulă putere, aş lua în braţe un taur din ăsta de o tonă şi l-aș alinta ca pe un pisoi, l-aş săruta pe gît, pe burtă... zise domnişoara Hroudová plină de nobile elanuri, mîngîind cu obrazul burta unui taur imaginar.

— Domnişoară, i se adresă supraveghetorul, închideţi ochii şi încercaţi să atingeţi vîrful nasului cu degetul.

Vicepreşedinta nimeri cu degetul în ochi.

— Vă mulţumesc, zise supraveghetorul. Acum încercaţi să întindeţi braţele înainte şi să veniţi spre mine. Cu ochii închişi ! adăogă.

Vicepreşedinta făcu întocmai cum i se spusese, dar trecu cu patruzeci de grade mai încolo.

— Acum vă rog să luaţi loc, o invită supraveghetorul şi, după ce domnişoara Hroudová se aşeză jos, el îi porunci : Puneţi picior peste picior !

O lovi cu lutul palmei sub rotula genunchelui.

— Reflex aproape zero, constată el. La degetele de la mînă oscilaţii aproape imperceptibile, deviaţie uşoară laterală. Schizofrenie, dedublarea personalităţii. Într-o bună zi nu vă veţi mai întoarce acasă şi veţi fi transportată acolo... zise arătînd cu degetul spre un colţ al tavanului, unde îşi închipuia că se află ospiciul.

Maestrul de dans intră grăbit în salon, din mers îşi controlă nasturii de la şliţ, cu o miş-

care a mîinii opri muzica, și zise arătînd spre domnișoara Hroudová:

— Era să uit că avem printre noi și o doamnă!

Domnișoara Hroudová își suflă zgomotos nasul în batistă, și supraveghetorul roși.

— Doamnele, strigă maestrul de dans, doamnele vor purta o pelerină ușoară, un așa-zis *entré*. Șalul trebuie să fie, de obicei, de dantelă... desigur, cu toții ați văzut cu ani în urmă filmul *Șalul de dantelă* cu Irene Dunne și Charles Boyer... Șalul se bagă în corsaj. Și încă ceva pentru dumneavoastră, domnilor! strigă maestrul de dans controlîndu-și iar nasturii. Dacă veți avea onoarea să fiți aleși în comitetul de organizare al vreunui bal și dacă urmează să participe și vreo persoană de vază, să nu uitați să ieșiți în întîmpinarea ei, la garderobă să-i luați pardesiul și abia după aceea veți conduce persoana și suita ei către podium în sunetele fanfarei. Vă atrag în mod deosebit atenția asupra acestui moment, domnilor!

— Eu acum sînt doamnă, zise un coșar.

— Acum, altfel sînteți domn, țipă maestrul.

— Dar m-am obișnuit atît de bine să fiu partenera lui Jarda, că niciodată n-am dansat ca acum, nu-i așa, Jarda? zise coșarul, privindu-l pe domnul Timik, lăcuitorul.

— Aoleu, să nu mai spuneți așa ceva nicăieri, că nu vreau să am bucluc cu poliția, sări maestrul de dans. Domnule dirijor, un tango! *In frumosul Hawai!* Eu mă duc din nou la

telefon! zise, agitînd mîinile de pe care îi alunecau manşetele.

Numai după o clipă, în geamul mat dintre salon şi bucătărie se ivi din nou silueta lui, aranjîndu-şi manşetele şi primind apoi un pahar din mîna cuiva.

Pianistul, care cîntase în tinereţe la „U Špírku" şi „La bătrîna doamnă", cînd începu să cînte tangoul, lovi cu cotul salamul de cal doborîndu-l. Se lăsă deci pe vine şi cu o mînă cînta, iar cu cealaltă bîjbîia după salam. După ce îl găsi, îşi înfipse dinţii în el şi continuă să cînte cu amîndouă mîinile, apoi luă cîntecul dinadins cu trei octave mai sus, îşi smulse repede salamul din gură şi îl aşeză pe ultimele clape. Trei perechi dansau aproape pe loc, în timp ce ajutorul de grădinar prindea viteză.

— Ce vorbe-s astea? zise indignat coşarul.

— De ce nu v-aţi putea distinge şi astăzi? întrebă dirigintele, dansînd cu un plutonier în rezervă.

— Aşa, domnilor, începu coşarul sprijinindu-şi cu delicateţe mîna de braţul partenerului său Jarda Timik, vopsitor şi lăcuitor, care avea urechile pline de picăţele colorate. Bunicul meu a fost coşar la Benešov. A făcut prinsoare la „U Nigrinů" că atunci cînd arhiducele Ferdinand d'Este şi contesa Chotková se vor duce la biserică, el, bunicu-miu, o să-i pună mîna pe coapsă. În duminica aceea, toţi negustorii şi meseriaşii se strînseseră în faţa bisericii în fracuri şi ţilindre. Soseşte arhiducele. Bunicul, care stătea cam pe a treia treap-

tă, își face cruce și hop! vîră mîna sub fusta contesei...

— Avea pulpe faine? întrebă cineva.

— Bunicul zicea că în viața lui n-a pus mîna pe așa pulpe.

— Pe vremea aia erau curve, nu glumă! Nici nu știau ei să le prețuiască! zise coșarul făcîndu-și cruce. Arhiducele a scos revolverul și a vrut să-l găurească fără întîrziere pe bunicul. Negustorii și meseriașii în fracuri s-au aruncat atunci la picioarele lui și l-au rugat să-l cruțe, că de-ar fi doi coșari în oraș n-ar conta și n-ar avea decît să-l găurească, dar așa? Atunci arhiducele a zis că bunicul trebuie să predea la Konopiště două mii de galbeni ca donație pentru aristocratele sărace. Bunicul s-a zbătut și a făcut rost de cei două mii de galbeni și i-a dat, dar după aia așa de tare s-a îmbătat, că l-au adus acasă într-o albie. Pe drum i-a venit unui frizer ideea să-i taie mustața. I-au tuns mustața, i-au ras barba și l-au trîntit apoi pe o canapea. Cînd s-a trezit dimineața și s-a dus la robinet să se răcorească, a încremenit. S-a privit năuc în oglindă și a zis: „Ăsta nu sînt eu!“ Și unde crezi că și-a încheiat zilele, dragă? întrebă meșterul coșar, legănîndu-se într-un dulce ritm de tango.

— La noi la stabiliment... zise domnul Bloudek, supraveghetorul.

Coșarul și partenerul său se opriră.

— Da, dar vă întreb eu pe dumneavoastră, putea să existe om mai grozav ca el? A mai îndrăznit cineva să pipăie pulpele unei con-

tese ? Aşa ceva putea să se întîmple numai pe vremea Austriei !

După ce făcu încă un tur cu partenerul său, domnul Hurdálek, conţopist, se întoarse către toate perechile care dansau pe loc şi declară :

— Să ştiţi că nu per-r-r... Nu per-permit să of-ofensaţi re-republica !

— Să-mi faceţi dovada, zise meşterul coşar, făcînd o figură de tango, de parcă ar fi vrut să-şi bată joc.

— Să ştiţi, domnilor, că la treizeci şi unu de ani tata era sublocotenent de jandarmi, declară solemn domnul Hurdálek.

— Mie să nu-mi spui asta ! strigă plutonierul în rezervă. Nu putea să avanseze nimeni atît de repede !

— Asta e adevărul, zise fericit domnul Hurdálek, adresîndu-se perechilor care pisau pe loc paşii tangoului. Tata era adjutant la Hostivar la un post cu mulţi jandarmi, fiindcă acolo locuia preşedintele guvernului, Švehla. Odată, cînd a venit preşedintele republicii, locotenentul a ascuns jandarmii pe sub tufele de coacăză din grădină. Tata se băgase şi el într-o tufă. Soseşte şeful guvernului însoţit de preşedinte, era pe înserat, se apropie de tufă şi tata aude doar atît : „Duceţi-vă înainte !“ Cînd se uită, îl vede pe preşedintele ţării cum se descheie la pantaloni şi cum începe să stropească drept în capul lui ! Democraţie, democraţie, da tata n-a zis nici pîs. După ce a strîns oamenii de prin grădină, zice locote-

nentul: „Eşti cam ud, Hurdálek!“ Tata i-a spus că l-a stropit domnul preşedinte. Locotenentul l-a bătut pe umăr şi i-a zis: „Dragă Hurdálek, acum depinde numai de dumneata ca să ajungi departe“. Cînd a dat raportul, locotenentul a lăudat dîrzenia tatălui meu. Iar şeful guvernului, imediat ce a ajuns la Hrad, primul lucru pe care l-a comunicat preşedintelui ţării a fost cazul cu tufa de coacăz. După ce s-au săturat de rîs, preşedintele a zis: „Ce propui să facem cu adjutantul ăla? Pentru spiritul lui de abnegaţie, aş fi de părere să-l facem sublocotenent“. Aşa a ajuns tata sublocotenent de jandarmi la numai treizeci şi unu de ani! declară plin de mîndrie domnul Hurdálek, pornind din nou la dans în pas uşor.

— Pentru o aşa răsplată m-aş fi lăsat şi eu stropit! strigă plutonierul în retragere.

Din nou îşi făcu apariţia maestrul de dans, cam nesigur la mers şi roşu la faţă.

— Aşa se vorbeşte în timpul orelor de dans? Chestiile astea păstraţi-le pentru birtul „Na Vejtoni“! Şi de ce nu dansaţi? Cine doarme acolo lîngă oglindă? De ce nu mergeţi la braţ în cerc?

Se repezi şi-l zgudui pe măcelarul care dormea.

— Cine sînteţi?

— Josef Cuc, măcelar şi mezelar, Vyšehradská...

— Doamnă sau domn?

— Doamnă...

— Atunci de ce dormi cu picioarele răşchirate? Unde sînt bunele maniere? ţipă maes-

trul de dans, verificîndu-şi nasturii de la şliţul pantalonilor. Cine fumează aici? Lasă că vă aerisesc eu! Orele de dans nu sînt pentru sforăit! Se năpusti spre closet şi în curînd fu auzit făcînd gălăgie. În clipa următoare se iviră în prag doi chirigii pocăiţi şi ruşinaţi, care se ascunseseră în closet ca să fumeze trabuc.

Domnul Bucifal îşi conduse partenera pînă în mijlocul salonului şi se opri.

— Înapoi, înapoi! strigă din uşă maestrul de dans. Aşa se conduce o doamnă? Muzica, atenţie! Voi doi staţi acolo!

Pianistul, care cîntase în tinereţe la „U Špírku" şi „La bătrîna doamnă", se aşeză la pian oftînd:

— *Vrfluchte Paralyse.*

Şi începu să cînte valsul *Tesoro mio.*

Domnul Bucifal oferi braţul unui samsar de vite, care îi ţinea loc de parteneră, şi după ce se dumiri asupra dansului intră în ritmul de trei măsuri.

Ambii dansatori erau roşii ca focul, pentru că toţi ceilalţi elevi se uitau la ei, numai ajutorul de grădinar dădea din mîini şi se învîrtea cu o viteză ameţitoare.

— Bun, zise mieros profesorul de dans, muzica, stop! Cum se conduce o doamnă la masă? Ştiţi? Arătaţi-mi, vă rog!

Dirija prin gesturi lecţia de bune maniere. Le făcu semn celor doi să se apropie la braţ

de masă, apoi își puse mîna pîlnie la ureche ca să asculte. Domnul Bucifal se înclină și zise :

— A fost minunat, doamnă, și v-aș ruga să-mi acordați dansul următor.

Samsarul de vite, un tip sașiu, care încărca în Slovacia douăzeci și cinci de vaci într-un vagon în loc de optsprezece și pînă la Praga crăpau cinci-șase de sete și foame, fiindcă oricum renta, își plecă privirile în pămînt și zise în șoaptă :

— Sînt ocupată.

Profesorului de dans îi dădură lacrimile.

— Vă rog să mă credeți că vă învăț numai bine. E necesar să înțelegeți că un domn trebuie să fie întotdeauna politicos... Domnule pianist, vă rog să cîntați *A înflorit grădina albastră*, strigă mișcat și își controlă grăbit nasturii de la șliț.

Ajutorul de grădinar se opri ud de sudoare și zise :

— Ah, ce frumusețe de dans ! Apoi își răsuci mîinile ca o funie și adăogă : Maestre, aș putea să trimit o telegramă de mulțumire la centrala școlilor de dans ?

— Puteți, îl aprobă profesorul. Dar să scrieți și cine conduce orele de dans, continuă el ridicînd un deget. Iar acum, domnilor, eu mă duc să telefonez după doamne !

Și plecă cu capul căzut într-o parte, copleșit de recunoștință. Dispăru în coridor și din nou se profilă silueta lui cu paharul în mînă pe geamul lăptos.

Uşa de la intrare se dădu brusc în lături şi înăuntru dădu buzna domnul Timik, vopsitorul, care strigă :

— Marşul, marşul ! O persoană însemnată a binevoit să ne facă o vizită ! Repede ! Să-i iasă cineva înainte, să-i ia pardesiul şi...

În clipa aceea îşi făcu apariţia Nadja, tîrînd după ea o haină de imitaţie de hermină. Se postă lîngă uşă rîzînd, pînă ce în salonul încremenit intră domnul Tonda Uhde, agentul, cu pardesiul aruncat neglijent pe braţ şi cu un trandafir între degete.

Maestrul de dans ridică geamul şi scoase capul.

— Ce v-am spuse eu, domnilor ? O frumoasă doamnă a şi sosit. Acum telefonez după altele ! Domnule pianist ! *A înflorit grădina albastră !* Coborî geamul şi ridică din nou paharul.

— *Vrfluchte Paralyse !* zise pianistul înainte de a-şi înfige degetele în pian. Cu mîna dreaptă lua octave din ce în ce mai înalte, dar ajungînd la capătul clapelor nu mai găsi salamul.

Domnul Tonda îşi aruncă pardesiul, făcu o plecăciune în faţa Nadjei şi începu să danseze valsul cu paşi lungi, făcînd figuri graţioase, piruete, ţinînd trandafirul între degete şi cîntînd o dată cu pianul :

— *Frumuseţi albastre de nu-mă-uita în inimă îmi veţi intra...*

— Ce voce frumoasă ai ! exclamă Nadja, trăgîndu-se mai înapoi ca să admire chipul aristocratic al domnului Tonda.

Ajutorul de grădinar întrecea ameţit toate perechile, în timp ce pianistul, căutînd cu ochii pe jos, zise în şoaptă :

— E posibil să-l fi mîncat...

9

Peste zidul cu înfăţişare selenară al ospiciului, crengile copacilor se revărsau ca o adevărată simfonie. Domnul Bloudek, supraveghetorul, deschise o poartă laterală prin care pătrunseră în grădina ospiciului reprezentanţii de la „Sprijinul la bătrîneţe“. Domnişoara Nadja ducea un coşuleţ acoperit cu un şervet alb.

— Paranoia juvenilă e o adevărată pacoste, explica supraveghetorul. La pacient apare subit un semnal negativ şi, cu o viteză uimitoare, acesta coboară înapoi la cimpanzeu.

— Frumoase perspective avem, constată dirigintele.

— Cîteodată e plăcut să-ţi ieşi din minţi, zise domnul Viktor, Erasmus din Rotterdam are o carte *Elogiul nebuniei.*

— Bine, bine, îl aprobă domnul Bloudek ridicînd mîna, n-ai decît să-ţi faci de cap, dar numai atît cît să mai poţi să te întorci la starea iniţială. Numai că la un moment dat nu te mai întorci, te dedublezi şi eşti transportat aici, la noi...

Societatea se opri la capătul parcului. Printre copaci, strălucea în lumina lunii clădirea ospiciului. La toate cele cinci etaje nu era decît o singură fereastră luminată.

Se așezară pe o bancă drapată în ramurile unor fagi seculari și se desfătară privind grădina de legume a stabilimentului, unde picături de rouă sclipeau în foile de varză. De-a lungul zidului, se întindea o seră ale cărei geamuri luceau ca lama unui cuțit uriaș.

În umbrele profunde ale parcului, rochia albă a Nadjei era ca o pată de lumină.

— Deschide o sticlă, domnișoară! zise dirigintele, plimbîndu-și admirativ privirile prin grădină. Priviți, oameni buni! Cît de mult îmi plac nopțile cu lună! Dar cred că nici nopțile cu lună nu mai sînt ca altădată. Luna strălucea cîndva mai tare. Pe o noapte cu lună puteai să găsești și un ac. Oamenii își puneau pături în fereastră, trăgeau jaluzelele, fiindcă pe asemenea nopți unii deveneau lunatici. Se mai pomenesc astăzi lunatici?

— Unul ești dumneata, zise Nadja, punînd sticla între genunchi și trăgînd dopul.

— Un sunet plăcut, se bucură supraveghetorul.

— Sînt lunatic, se declară de acord dirigintele, dar ce folos dacă din toate nu mi-au rămas decît niște bani? Cu cîtă plăcere colindam în nopțile cu lună în compania fetelor... cînd eram și eu tînăr. Dar ce poți face?

— Nimic, zise supraveghetorul, toate la timpul lor. Doar n-o să vă omorîți cu dragostea, ca cucoana aia a noastră de colo. Arătă

spre fereastra luminată. Acolo locuieşte doamna Máša cu inima frîntă şi creierul scrîntit, o doamnă care a uitat că are patruzeci de ani şi că dragostea nu mai e de nasul ei.

Nadja şterse paharele cu şervetul.

Apoi turnă.

— Pentru ce bem? întrebă dirigintele, ridicînd paharul. Propun să bem pentru această noapte cu lună!

— Pentru dragostea care a frînt-o pe doamna Máša, zise Viktor.

— Pentru nopţile care vor veni, zise Nadja.

— Pentru împrejurarea că ne aflăm cu toţii într-un balamuc, zise domnul Tonda.

— Pentru petele care nu pot fi scoase fără să se strice materialul, zise domnul Bucifal.

— Pentru mîinile de aur ale firmei „Krohn Brothers" care a preparat acest alcool, zise supraveghetorul.

Apoi ridicară paharele şi băură.

În inima clădirii, cineva scoase un vaiet înspăimîntător.

— A, nu-i nimic, îl linişti supraveghetorul turnîndu-şi din nou, e probabil domnul Kilius. Grozavă băutură face firma asta! Unii îşi închipuie că la noi e atelier de reparaţii, unde cîrpim pe cîte un dedublat din ăştia ca pe un cauciuc găurit... Îi lipim un petec pe suflet, şi gata! Dar sufletul e lucru delicat! Domnul Kilius e pentru a cincea oară la noi. Soacră-sa îşi punea proteza în fiecare seară în alt pahar. Cînd se întorcea de la cîrciumă, doar ştiţi ce foame terţiară îţi face berea, nu? Înfuleca tot ce întîlnea în cale, la fel şi cu

băutura. De cinci ori a înghiţit proteză soacrei. Şi de fiecare dată striga: „Soacră-mea rînjeşte la mine din pahar!“ A fost adus aici.

— De unde ştiţi atîtea, domnule Bloudek? întrebă Nadja.

— De unde!? De la Sigmund Freud, zise supraveghetorul. Facem un test automat, adică ceva cam cum este spovedania la catolici... şi scoatem tot de la pacient. Pe urmă, cu apă rece, şocuri şi alte astfel de leacuri îi ştergem din cap toate năzbîtiile. În cele din urmă îl înapoiem familiei cu recomandarea: Atenţie! Soacra să nu-şi mai pună dinţii în pahare! Cel mai indicat lucru ar fi ca soacra să se mute în altă parte! Dar vedeţi că oamenii îşi închipuie că noi le-am reparat neamurile pentru vecie. Şi uite aşa peste o jumătate de an ne trezim iar cu pacientul pe capul nostru. Ce ziceţi de „Krohn Brothers“? Ştie să facă băuturi! zise supraveghetorul, turnîndu-şi încă un pahar.

Domnul Viktor stătea pe iarbă, rezemat cu spatele de tulpina unui fag roşu şi cu picioarele întinse în lumina clorotică a lunii. Nadja descoperi o bilă legată cu lanţ de o creangă şi dedesubtul ei un grilaj de fontă înfipt în pămînt. Nouă popice erau răsturnate jur-împrejur. Le puse în picioare, apucă bila şi o ridică cît mai sus.

Domnul Tonda se rezemase de umbrele parcului, jucînd între degete paharul în care alcoolul strălucea ca un inel cu chihlimbar. Ceilalţi priveau la acoperişul înclinat al serei,

de unde luna zvîrlea acum reflexe ca din oglinda unei ape zăgăzuite.

— Ce pacienți mai aveți? întrebă domnul diriginte.

— Împreună cu domnul Kilius se mai află și un maestru violonist, Golián. Nevasta lui a fugit cu o calfă de frizer, care și el cînta la vioară, dar ajunsese numai pînă la al cincilea caiet...

— Ce motive mai găsesc și bărbații ăștia să-și piardă mințile... zise Tonda oftînd.

— La Golián a fost invers! De fuga nevestei-si s-a bucurat, dar n-a scăpat de glandă, de nenorocita de glandă! spuse supraveghetorul cu vădită compasiune. Domnul Golián a cucerit o profesoară de menaj, care l-a doborît cu idealismul ei. Atîta l-a purtat pe maestru la aer curat prin preajma Vltavei și atîta i-a mai descris viitorul minunat care îi așteaptă pe amîndoi, că domnul Golián a preferat să se refugieze în era terțiară. A înnebunit. Impresionată de apusurile de soare, profesoara îi vorbea cu entuziasm cît de frumos va fi atunci cînd ei doi vor avea șaizeci de ani și patimile se vor potoli, cum vor cumpăra încă din timpul verii trei mii de chile de cărbune, cum vor încălzi sobele iarna, cum ea, profesoara de menaj, se va furișa în pat lîngă maestru și îi va citi cu glas tare din Jirásek[1]... În fața unui asemenea viitor feri-

[1] Jirásek Alois (1851—1930), autor ceh de romane istorice, educative.

cit, domnului Golián au început mai întîi să-i tremure mîinile și să nu mai poată ține arcușul, pe urmă nu și-a mai putut ține scuipatul și urina și în fine i-au amorțit picioarele... Pălăria jos, firma „Krohn Brothers" face băuturi pe cinste! exclamă supraveghetorul plescăind din limbă.

Apoi își turnă în pahar ultimele picături de alcool.

Nadja dădu drumul la bilă și popicele căzură în stînga și în dreapta, ca victimile unui atentat. Luă o nouă sticlă între genunchi și îi scoase dopul.

— Ah, ce sunet plăcut! zise supraveghetorul. Astăzi după-amiază ne-am apucat, eu, domnul Kilius și domnul Golián, să măturăm frunzele de prin grădină. Se pare că munca enervează numai pe oamenii sănătoși, pe dementi îi liniștește. Sufla vîntul, luînd mereu frunzele din căruciorul în care le aruncau cei doi domni. Au început să înjure, ba vorbeau cu frunzele, ba cu vîntul, ba făceau tumbe ca să prindă vreo frunză. Am fluierat și au sărit îndată doi gealați, tocmai la timp ca să le punem cămășile de forță, fiindcă ambii domni aveau spume la gură. Le-am aplicat de urgență șocuri. Domnul Golián a îngenuncheat și ne-a implorat: „Mai vreau unul, unul mic de tot!" Se înțelege că i-am mai tras un șoc, încheie supraveghetorul, ridicîndu-se. Apoi se lăsă în genunchi sub bilă și așeză popicele căzute.

— Măi, Viktore, zise dirigintele, ce-i astăzi cu tine? Ești palid ca un crin. Ia recită-mi

poezia care-mi place mie: „Seri albastre, seri cu lună, cînd eram mai tînăr toate mergeau strună...“

— Nu ține, șefule, sufletul mi-e astăzi plin de întristare și de dor de moarte.

— Iote-ne-ne-te... ? exclamă amestecînd vorbele domnul diriginte.

— Astăzi realitatea a uneltit împotriva mea în așa hal, încît am înțeles integral de ce vechii sciți plîngeau la nașteri și întîmpinau moartea cu bucurie...

— Vai! O nouă pensie alimentară! se înfioră domnul diriginte.

— Da, cea de a treia pensie alimentară e pe drum! O, Doamne, ce pacoste sînt pentru mine glandele și cum mă mai pedepsește Dumnezeu pentru ele! se văită domnul Viktor.

— Ca și pe doamna Máša, zise supraveghetorul sughițînd, o femeie la fel de bine! Și-a tăiat vinele din cauza unei iubiri nefericite.

Făcu un semn spre fereastra luminată.

În momentul acela îi veni o idee.

— Știți ce? Haideți să ne cățărăm în fagul ăla roșu. Din el se vede grozav, drept în camera doamnei Máša. În alte dăți am amețeli, acum nimic! Se agăță de o cracă și se legănă de cîteva ori. Sări înapoi pe iarbă, se repezi sprinten pînă la un chioșc din apropiere, de unde reveni cu o frînghie.

— Luăm și băutura cu noi, zise, o să ne simțim ca într-un adevărat foișor. E o plăcere să stai în pom!

Apoi, din creangă în creangă, se urcă în coroana fagului și dădu drumul la frînghie.

— Ce idee! exclamă bucuros domnul diriginte, înnodînd capătul frînghiei de mînerul de nuiele al coșului. Cine vrea, să se urce! Și începu să se cațere pe crengile străvechiului fag.

Fu urmat de domnul Bucifal și de Viktor.

— Te urci și dumneata? întrebă Nadja, urmărind cu privirile coșul care se înălța.

— Nu. Dumneata? întrebă la rîndu-i Tonda.

— Cum!? Nu-i frumos să te uiți într-o cameră străină.

— Ce-i drept.

— Dar la mine te-ai uitat cînd dormeam aproape goală în cărucior, nu-i așa?

— M-am uitat și te-am admirat.

— Firește, eu nu sînt o femeie serioasă Să știi însă că l-am văzut pe domnul Fik To. cum ți-a dat cheia de la camera fetei ăleia cu pălărie tiroleză, ca să te duci și dumneata.

— Da, am luat cheia și am intrat în cameră...

— Nu cumva te-ai dus acolo să-ți faci rugăciunea?

— Asta nu, dar am făcut o prostie. I-am spus fetei cu nuferi cine este Viktor și că plătește două pensii alimentare și că mi-a dat cheia de la camera ei... Iar fata m-a făcut pungaș și lichea că i-am spus-o. Cum o să mai iasă ea în lume cu încrederea spulberată? zicea. Domnul Tonda povestea înaintînd pe poteca din grădina de legume în direcția se-

rei. Apoi se opri și așteptă pînă ce Nadja ajunse lîngă el. Se uită o clipă la chipul ei încadrat de un păr răscolit de razele lunii. După aceea își continuă drumul și intră în sera unde mirosea a roșii putrezite. De perete era rezemată o mașină stricată de făcut înghețată, iar pe niște mese lungi erau înșirate ghivece cu mii de crizanteme cu frunzele de un verde-închis.

Nadja venea cu pas ușor în urma lui Tonda, mîngîind florile. La capătul serei era un rezervor plin cu apă. Pe o măsuță se afla o grămăjoară de pămînt de grădină și un pulverizator.

— Voiați să faceți cu mine la fel ca și cu fata aia, nu-i așa ? întrebă Nadja, întorcîndu-se cu fața la el.

— La fel, confirmă Tonda luînd puțin pămînt, fărîmițîndu-l între degete și mirosindu-l.

— Numai că ar fi trebuit să mă violați, dar pe mine n-a fost în stare să mă violeze nici măcar un zdrahon de măcelar, dacă vrei să știi ! zise ea, apoi puse mîna pe pulverizator, trase apă din rezervor și începu să stropească acoperișul de sticlă, în care luna strălucea ca un smoc de vată. În fața lunii, un nor de ceață era zimțuit de un spectru multicolor.

— Curcubeul, zise. Voi, bărbații, sînteți toți la fel. Și vă mai mirați că mă uit totuși în calendar cînd vreunul dintre voi îmi spune că e joi ! Nadja se rezemă de tocul ușii și continuă : Viața e grea cînd te simți părăsit. Nu de cineva anume, ci așa, în general. Dumneata înțelegi, fiindcă asta înțelege numai cineva

care este silit să ducă o viață de negustor de piei de cloşcă.

Ridică mîna, o duse după ceafă şi o sprijini de tocul uşii. Norul de ceață zugrăvise o aureolă în jurul lunii şi picături fine se aşezau în părul fetei, ca o pulbere de briliante.

— Ştii, zise ca pentru sine, atunci cînd te pătrunde ploaia, cînd nu merg afacerile, cînd oamenii se poartă urît cu tine pentru că nu eşti la fel ca ei... Pe urmă îți găseşti o cameră la „Steaua albastră“, sau la „Hotelul pentru domni“, sau la „Pomul verde“ sau la mai ştiu care hanuri sau hoteluri... şi stai singur într-o cameră rece unde se află numai un cuier care seamănă cu o spînzurătoare şi o oglindă ca un repros... Stai în patul rece şi asculți şi încerci să desluşeşti zgomotele şi glasurile... Atunci mă simt dintr-o dată atît de părăsită! Şi orice lichea care mă vede intrînd la birt îşi închipuie că sînt vreo lepădătură şi că poate să-şi permită orice, of, Doamne, Doamne! Înțelegi? Te arunci în pat şi te frîngi în două pe marginea lui, ca un prosop atîrnat pe țeava de la chiuvetă, clănțăni şi tremuri de spaimă...

— Un bărbat suportă mai uşor.

— Cel puțin dumneata mă înțelegi. Noi doi ar trebui să fim mai apropiați unul de celălalt. Mai mult decît apropiați! De-asta sînt nerăbdătoare să ştiu ce a vrut domnul diriginte la „Calul negru“, atunci cînd mi-a zis: O să fii o agentă formidabilă, o să hipnotizezi din ochi şi gesturi...

— Asta ți-a spus ?

— Asta... Nu-ți mai aduci aminte ? L-am dat gata cu ideea cooperativei „Arta funerară“ ! I-am mai zis că am putea vinde tablouri !

— A, mi-amintesc.

— În sfîrșit ! M-aș apuca de treabă, dar nu singură. Nu mai vreau să ies singură pe teren. M-am săturat de singurătate și părăsire !

— Dirigintele promite cîte-n lună și-n stele ! Trîntește niște planuri ! Cu cîte ocupații seducătoare nu ne-a amăgit ! Dar le uită pe toate. E un romantic.

— Și eu care l-am crezut !

— Cînd cineva îți spune că e joi, să nu zici nu, dar să te uiți în calendar...

Însemnează că luni o să ies iar singură pe teren ? Iar să țin o conferință la Letohrad pe tema *Ce este decolorantul marca CURCUBEUL ?*

— Unde dormi ?

— Într-o cămăruță de hotel, lîngă sala de teatru, o cameră, care servește sîmbăta sau dumineca drept garderobă. Suportabil ! E drăguț să dormi printre oglinzi și măsuțe cu farduri și peruci ! Ultima dată cînd am dormit acolo, se repeta *Cazarma din Ujezd.* M-am întins pe canapea, mă împungea agrafa, am crăpat ușa și m-am uitat din întuneric la micuța scenă pe care se aflau doi îndrăgostiți, și regizorul repeta cu ei un duet în care își declarau amor... Pianul zdrăngănea și cei doi cîntau : „Pe colina din Petřin e o cazarmă, fetele îi dau tîrcoale și fac larmă... Trompetul

sună, se înserează și două inimi dulce visează...", cîntă și Nadja.

— Ce memorie!

— Au cîntat vreo două ceasuri, zise rîzînd, dar abia după aia a urmat caraghioslîcul cel mare! Șase tineri stăteau în rînd, între degete țineau niște bastonașe cu măciulii de argint, pe cap aveau țilindre și regizorul nici pînă la miezul nopții n-a reușit să-i învețe să ridice piciorul alternativ, în ritmul muzicii, ca niște *girls*, și să ridice totodată și bastoanele, să-și pună degetul cochet pe obraz exact în tact și... să cînte: „A pupat-o pe pulpiță pe Minka fetiță, și-a pățit-o rău, a pățit-o rău..." Ce s-au mai chinuit, nenorociții, ce-au mai nădușit... Eu mă uitam prin crăpătura ușii, stăteam în întuneric și mîzgăleam cu degetul pe podeaua murdară...

— Admirabil, zise domnul Tonda, păcat că nu pot să merg cu dumneata la Letohrad.

— Și de ce n-ai putea merge? Hai cu mine! Să plecăm împreună și să începem o viață nouă. Aș avea o treabă frumoasă pentru dumneata...

— Anume?

— E o acțiune care se numește „Aripile patriei". Am merge pe la întreprinderi și pe la particulari ca să doneze bani, să se iscălească și să-și pună ștampila într-o carte pe care-ar scrie „Aripile patriei", ca într-un an-doi să se cumpere un aeroplan și să dea ostașilor în dar de la națiune...

— Cît la sută?

— Zece. La asta s-ar mai adăoga o afacere cu anunţuri. Comisia superioară de preţuri vrea să întocmească un ghid cu impozitele pentru directorii de întreprinderi. O treime din volum ar cuprinde anunţuri publicitare. Partea asta am face-o noi, povestea Nadja înflăcărată, răsucind degetul prin aer. Pe urmă îl apucă pe Tonda de rever şi îi şopti : Ne prezentăm la o întreprindere şi întrebăm unde e directorul. Salariatul ne întreabă : Pe cine să anunţ ? Şi noi îi răspundem : Comisia superioară de preţuri. Într-o clipă îşi face apariţia directorul, galben la faţă şi nervos. Care director nu se sperie cînd aude de Comisia superioară de preţuri ? Noi îi explicăm că am venit în legătură cu cartea de impozite, care îi va uşura munca... Cam cît de mare aţi dori să fie anunţul ? O optime ? Un sfert ? Sau poate o jumătate de pagină ? Directorul achită pentru o jumătate de pagină, bucuros că n-am venit pentru vreo revizie. La fiecare anunţ ne revin treizeci la sută... Dar ştii, lucrul cel mai important pentru mine ar fi că nu m-aş mai simţi atît de părăsită !

Îşi întoarse privirile către el şi Tonda putu să vadă o faţă sinceră, înconjurată de podoaba cosiţelor în care scăpăra lumina lunii. Îşi aşeză obrazul pe obrazul ei, simţi cum îi trosneşte părul ei în palmă şi privi prin uşa serei peste grădina de zarzavat a stabilimentului, către parcul unde în coroana unuia dintre copaci stăteau patru bărbaţi cu privirile aţintite spre fereastra luminată.

Cu o mînă se ţineau de cîte o creangă de deasupra lor, în cealaltă mînă aveau cîte un pahar.

— Domnilor, spunea supraveghetorul, femeile sînt capabile de mari sentimente. Pe doamna Máša au dus-o mai întîi la Jirásek cu vinele tăiate şi, după ce au reparat-o, ne-au trimis-o nouă, fiindcă orice sinucidere e, în felul ei, o formă de alienare. Grozavă băutură face firma „Krohn Brothers" ! Uu ! Era să cad ! Cu ajutorul psihanalizei am cercetat fiecare colţişor din inima stimatei doamne. Nenorocită dragoste ! exclamă supraveghetorul, uitîndu-se din nou în camera unde o femeie frumoasă şedea pe scaun, ţeapănă ca o statuie, fumînd ţigară după ţigară şi avînd poala plină de scrum.

— Aş vrea să mai trăiesc o dată-n viaţă un mare amor, zise domnul diriginte. O dragoste cum nu s-a mai pomenit ! Mi-aş goli buzunarele ! Chit c-aş ajunge la balamuc ! Dar cine a fost fericitul ?

— Unul de la tramvaie.

— De la tramvaie ?

— Întocmai. Nevastă de avocat praghez, femeie care vorbeşte trei limbi ca pe apă, cu doctorat în estetică, mamă a doi copii, a căpiat după unul care schimbă macazul la tramvai. L-am invitat pe soţ şi l-am înştiinţat cu toată delicateţea. Ce credeţi că ne zice domnul avocat ? Cunosc de mult chestiunea. Cînd tipul a părăsit-o, m-am dus personal la el şi l-am rugat, ba i-am căzut şi în genunchi, ca în interesul fericirii mele conjugale să conti-

nue legătura. Dar individul mi-a răspuns că nu merge, că nu-i place de nevastă-mea, că acum avea altă combinație, că pusese mîna pe o profesoară de gimnastică, povestea supraveghetorul, și toți reprezentanții, ținîndu-se cu o mînă, se aplecară către fereastră ca să citească cît mai multe cu putință pe chipul împietrit al femeii.

Ramurile fagului roșu atingeau geamurile și, cum adia vîntul, frunzele ciocăneau în fereastră, dar doamna Máša nu auzea nimic, ci continua să depună în poală din ce în ce mai mult scrum.

— În schimb, bărbații îndrăgostiți au plăcerea scrisului, continuă supraveghetorul. Uhu ! Iar era să mă duc de-a dura ! Din cauză că am amețeli. Mi se trage de la unul Hloucal, un pacient care, zece ani la rînd, după ce își făcea patul de dimineață, își înfunda șapca pe urechi și pînă seara stătea planton lîngă pat. Venise profesorul cu o droaie de studenți, le dădea explicații despre pacienți, eu am rămas ultimul în cameră, cînd domnul Hloucal, cu o forță nemaipomenită, a smuls masa, care era înșurubată în perete, și mi-a trîntit-o în cap zicînd : Dar de la arhanghelul Gavriil ! Numai după șase luni mi-au dat drumul din spital. O dată, a dispărut un pacient. Era o noapte întunecoasă, cu vînt... l-am căutat peste tot, și pe-aici, prin parc, auzim noi niște lovituri înfundate în coroana fagului ăstuia roșu. Ridicăm lanterna și vedem pe craca asta de aici pe pacientul nostru spînzurat. Alături de el, uite cum e coșul ăsta, era agățat de o

frînghie un geamantan, şi geamantanul se lovea de tulpina copacului. L-am dat jos şi l-am deschis. Ce credeţi că era în el? Ţineţi-vă bine! Era plin cu caiete de şcoală şi pe toate nimic altceva decît „Te iubesc, te iubesc...", dar absolut toate paginile erau pline cu „Te iubesc, te iubesc...", de cinci milioane de ori numai cuvinţelele astea două, parcă le-ar fi scris un copil ca pedeapsă de la şcoală... Vorbele astea ieşeau din geamantan ca nişte şiruri nesfîrşite de furnici...

Venea cineva dinspre clădirea principală şi o lanternă arunca în coroanele copacilor un fascicul de lumină iscoditoare, ca un aparat de proiecţie în întunericul unei săli de cinematograf.

— Cine e acolo? răsună o voce, în momentul cînd lanterna lumină grupul de oameni din fagul roşu.

— Lasă prostiile, Franci, eu sînt! zise supraveghetorul orbit.

— Aici e František şi nici un Franci! În numele legii, ce faceţi acolo?

— Avem un picnic, îi răspunse domnul diriginte.

— În numele legii, coborîţi şi pregătiţi actele! tună vocea paznicului. De nu, vă împuşc!

— Să ne dăm jos, Franci ar putea să tragă, fu de părere domnul Bloudek şi începu să coboare din cracă în cracă.

În cele din urmă dădură drumul şi la coş. Domnul Bucifal luă un pahar, dar cînd vru să toarne băutură, paznicul întinse revolverul.

— Mîinile sus, că trag! Ce făceați aici?

— Nimic, zise dirigintele, stăteam pe bancă, beam și ne uitam la noaptea asta cît e de frumoasă.

— Sărbătoreați ceva? întrebă paznicul.

— Nu... ne desfătam și noi în mijlocul naturii, îi explică dirigintele. Dumneata n-ai ieșit niciodată pe o noapte ca asta numai așa...

— Nu... răspunse paznicul. Ați sărbătorit pe cineva! Legitimațiile!

Începu să frunzărească prin buletine, dar nici zilele, nici numele nu se potriveau cu vreo sărbătoare.

Le înapoie actele și se întristă. Apoi întrebă din nou, inspirat de o altă idee:

— Atunci, careva a cîștigat la loterie?

— Bea și tu, Franci, îl îmbie supraveghetorul.

— Mă numesc František, insistă paznicul.

— Nici loterie, nici moștenire, zise domnul diriginte. Uite, pur și simplu stăm pe bancă, bem și ne amuzăm în așteptarea zorilor. Bea de la mine.

Întinse paharul, paznicul șovăi, apoi îl luă și îl mirosi:

— Ați dat lovitura la coloniale!

Supraveghetorul își turnă și se așeză pe jos.

— Știți, František e un om de treabă. De cînd cu scandalul cu spărgătorul Erni nu mai are încredere în nimeni.

— Deschideți ultima sticlă, porunci dirigintele.

Auzind porunca, supraveghetorul continuă fericit :

— Erni fusese închis la fortăreața Terezín, unde a simulat atît de perfect paranoia că ni l-au adus nouă. Într-o săptămînă, Erni a ajuns copilul răsfățat al ospiciului. Era frumos și știa să dea din gură, dar, o dată, nu l-am putut găsi. Cînd l-am dibuit, el ne-a explicat că a adormit în chioșc. A doua zi ne-am pomenit cu cei de la poliție : Ni se pare că Erni a fost văzut în Piața Václav. Păziți-l bine ! Îl controlam pe Erni la fiecare oră. La un moment dat am găsit patul gol. Am anunțat poliția. Dimineața ne-am trezit cu Erni care venea căscînd. Zicea că a adormit în chioșc. Cei de la poliție ne-au spus ! Erni a dat lovitura la o casă de bani din Brno !

Paznicul se impacientă din nou.

— Domnilor, nu cumva sînteți spărgători ?

Domnul diriginte scoase dopul și începu să toarne în pahare.

— Așa cum v-am mai spus, zise el, e vorba de un picnic nocturn. Să fi chefuit într-un local de noapte ? În fum ? Vezi luna aia țuguiată, vezi stropii de rouă în foile verzelor, auzi cum șușotește frunza în adierea aerului proaspăt ? Deci, a venit poliția și a zis : Erni a spart o casă de bani la Brno. Și mai departe ? se interesă domnul diriginte întinzînd un pahar paznicului, care, deși acceptă să bea, tot nu părea să fie bine lămurit cu privire la rostul acestei adunări nocturne.

Supraveghetorul se rezemă cu spatele de fag, cu picioarele desfăcute, şi începu să se joace cu paharul.

— L-au luat la sigur : Tu ai spart casa de bani de la Brno ! Dar pentru că domnişoara doctor avea îndoieli, inspectorul ne-a spus : După cum s-a lucrat, numai Erni putea să fie, Erni nu e morar, Erni lucrează fin... Morarii, a explicat el, sînt spărgătorii care fac praf casa de bani şi lasă în urma lor o mizerie de nedescris... Poliţia a percheziţionat şi a găsit în chioşc un costum de culoare deschisă, ca cel în care a fost văzut Erni în piaţa Václav, încheie supraveghetorul dînd să plece, dar căzînd într-o rînă. Se ridică, se duse la chioşc, deschise uşa de sticlă şi arătă înăuntru : Aici au găsit hainele... Pe urmă au săpat în grădină şi au găsit chei... oţel cromat... toate înfăşurate în piele de căprioară... Erni stătea lîngă pomul ăsta şi unul dintre detectivi s-a repezit şi i-a pus cătuşele. Peste o jumătate de an am primit o ilustrată : „Cele mai bune urări de Paşte de la al dumneavoastră, Erni..."

— Cum s-o fi lăsat aşa de uşor să-i pună cătuşele ? se întrebă sceptic domnul diriginte.

— E o treabă uşoară, îl asigură domnul Bucifal.

— O fi, dar mie nu mi le-ar pune aşa de uşor ! zise domnul diriginte.

Supraveghetorul mai turnă un rînd la fiecare, apoi întoarse sticla cu gîtul în jos zicînd :

— E morta.

Şi din nou ciocniră cu toţii.

Apoi băură.

— Ba mie nu mi le-ar putea pune aşa de uşor, insistă domnul diriginte.

— Ba da, zise domnul Bucifal, repezindu-se şi punîndu-i cătuşe de oţel cu o uşurinţă incredibilă.

Era linişte. Lumina lunii, filtrată parcă de o nevăzută lentilă, se concentrase toată asupra fiarelor.

— Eşti arestat, zise domnul Bucifal.

— Asta au spus-o lui Erni, îi replică încet domnul diriginte.

— Şi lui... îl corectă domnul Bucifal. Nu te supăra, domnule diriginte, iată insigna, iată şi ordinul de arestare. Pe domnul Viktor... pe dumnealui îl ridicăm mîine. În cazul lui nu e nici o grabă. Zece zile am lucrat împreună cu voi şi am oferit oamenilor un viitor fericit. Mi-aţi dat prilejul să aflu tehnica meseriei voastre. Secţia judiciară vă mulţumeşte. Vreau să te asigur, domnule diriginte, că îmi va fi dor de dumneata şi de nopţile cu lună...

— Ce faceţi cu Tonda? întrebă domnul Viktor.

— Contează numai ca martor, zise detectivul.

— Bine, dar dumneata ai prelucrat un droghist! exclamă Viktor.

— L-am prelucrat ca să vă derutez. I-am trimis banii înapoi.

După ce porniră la drum, pe sub coroanele fagilor seculari, zebraţi de dungi şi pete de var, detectivul îl luă pe diriginte de braţ.

— Domnule diriginte, dumneata ești supărat pe mine? Asta-i meseria mea. Asta e distribuția rolurilor în lume, cum zicea adventistul Horáček acolo, la droghist... Acum, cinstit vorbind, dumneata ai mai făcut și altele. Șperțuri mari, escrocherii în valoare de milioane... Ești supărat pe mine? Ei, atunci e bine! Te rog să mă crezi că dacă „Sprijinul la bătrînețe“ ar fi o realitate aș lucra cu dumneata... Mă crezi? Poate că totuși n-o să fii supărat pe mine, pe cuvînt...

Printre ramuri luna lumina mîinile prinse în cătușe.

Paznicul stătea lîngă bancă, stropit de lumina albă, și striga:

— Nu plecați încă! Uitați-vă la noaptea asta splendidă! La luna țuguiată și la varza plină de rouă! Întoarceți-vă! Priviți cît de frumoasă este noaptea!

În inima clădirii cineva scoase un vuiet înspăimîntător.

Flecarii

1

În fața fabricii de ciment stăteau pe o bancă cîțiva bătrîni care țipau unii la alții, se trăgeau de reverele hainelor și își strigau ceva la ureche.

Peste întregul ținut burnița pulbere de ciment, toate casele și grădinile erau acoperite cu o făină fină de calcar.

Am ieșit pe ogoarele prăfuite.

Sub un păr singuratic, un om prizărit tăia iarbă cu o seceră.

— Dacă nu vă e cu supărare, cine-s moșnegii ăia năbădăioși de la poarta fabricii ?

— De la poarta principală ? Pensionarii noștri, răspunse prizăritul, văzîndu-și mai departe de treabă.

— N-am ce zice, frumoasă bătrînețe.

— Nu-i așa ? zise omul. Mă bucur cînd mă gîndesc că peste cîțiva ani o să stau și eu pe banca de colo.

— Numai să dea Dumnezeu să mai apuci pensia !

— O apuc, nici vorbă ! Regiunea noastră e grozav de sănătoasă. Vîrsta medie e de șaptezeci de ani, se împăună omulețul retezînd sprinten un smoc de iarbă din care se ridică un nor de praf, ca un fuior de fum dintr-un foc stropit cu apă.

— Mă rog frumos, îi zic, pentru ce se ceartă dumnealor ? De ce tot urlă unul la altul ?

— Se distrează cu producția de ciment. Au impresia că pe vremea lor treburile mergeau mai bine. Și apoi, strigă și ei cît e ziua de mare ca să-și simtă seara gîtul bine uscat ! Știi, toată viața au lucrat în fabrica asta, fără ea nici nu mai pot să trăiască.

— Nu înțeleg, de ce nu se duc mai bine după ciuperci ? Sau de ce nu se mută pe undeva prin pădurile de la frontieră ? Acolo ar căpăta fiecare casă cu grădină !

Îmi șterg nasul cu dosul palmei și pe mînă îmi apare o dîră neagră și cleioasă.

— Așa ! făcu omulețul oprindu-se din lucru. Un pensionar, Mareček îi zicea, s-a mutat pe undeva dincolo de Klatovy în pădure... dar după două săptămîni l-au adus înapoi cu autosanitara. S-a îmbolnăvit de năduf din cauza aerului curat. Aici, în două zile, a fost iară om. Ăla care zbiară cel mai tare la poartă e Mareček. La noi e aer tare, nu glumă, concentrat ca o ciorbă de mazăre.

— Mie nu-mi place ciorba de mazăre, zic și mă retrag sub păr.

Pe drumul de țară galopau doi cai. Copitele lor ridicau nori de ciment în care se pierdea căruța din spate. Deși înecat în praf, omul din căruță cînta plin de veselie. Unul dintre bidivii întinse botul și smulse o crenguță scuturînd din ramuri o tonă de praf de ciment. Orbecăind cu mîinile întinse, am reușit să ajung la lumină.

Peste cîteva clipe mi-am dat seama că hainele negre, în care ieșisem, erau acum gri.

Zic :

— Fii bun, domnule, și spune-mi unde locuiește Jirka Burgán ?

Omulețul cosea cu o mînă, în timp ce cu cealaltă își căuta mereu centrul de greutate. Dintr-o dată izbi cu coasa într-un mușuroi, sări în sus și o luă la goană speriat peste ogoare.

— Viespile ! strigă el.

Învîrtea secera în jurul capului ca pe o sabie.

L-am ajuns din urmă.

— Domnule, zic, unde locuiește Jirka Burgán ?

— Sînt tata lui Jirka ! strigă omulețul, gonind și agitînd secera ca să se apere de viespile agresive.

— Încîntat de cunoștință ! Eu sînt prietenul lui Jirka, mă prezint eu.

— Fi-miu o să fie grozav de bucuros ! Te așteaptă ! strigă domnul Burgán fugind și mai tare.

Tot apărîndu-se de viespi, nenorocitul își înfipse secera în cap.

Mi-o luă uşor înainte şi atunci văzui că secera îi stătea înfiptă în căpăţînă, ca o pană la pălărie.

Ne-am oprit la poarta unei gospodării.

Domnul Burgán părea să ignoreze secera. Sîngele îi curgea şiroi din părul prăfuit, pe lîngă urechi, şi i se strîngea sub bărbie, de unde cădea în picături repezi.

— Staţi să vă scot secera, zic.

— Mai tîrziu, poate că băiatul vrea să mă picteze aşa. Uite-o pe nevastă-mea!

În poartă apăru o femeie grasă, cu mînecile suflecate şi mîinile unsuroase, de parcă abia ar fi isprăvit de spintecat o gîscă. Avea o pleoapă mai jos decît cealaltă şi buza inferioară ieşită în afară.

— V-am văzut, zise, luîndu-mi palma şi strîngînd-o cu nădejde. Bine-aţi venit la noi!

Ne ieşi în întîmpinare şi Jirka, un tînăr cu obrajii roşii. O mînă mi-o întinse mie, iar cu cealaltă arătă spre ogoarele dimprejur:

— Ce spui, prietene? E o splendoare! Te-am minţit, sau nu? Ce culori! Ce peisaj! Ce plein-air!

— Splendid! Dar uite ce-a păţit tăticul! îi zic.

— Ce?

— Cum ce? Uite! i-am arătat şi am tras de secera înfiptă în căpăţîna domnului Burgán ca un uriaş cioc încîrligat.

— Au! făcu domnul Burgán.

— A, asta? zise prietenul meu dînd cu indiferenţă din mînă. Credeam că e cine ştie ce. Ia te uită, mamă, tata iar s-a luptat cu

viespile! Tată, tată! îl dojeni Jirka rîzînd, după care adaogă: Nu ducem lipsă de pozne vesele. Odată, ne-au șterpelit iepurii. Tata, care e un mare inovator, a așezat scîndurile de la coteț în așa fel că oricine și oricît de ușor ar fi călcat pe ele s-ar fi dus de-a dura în hazna. Ca să înțelegi, cotețul iepurilor se află chiar lîngă ea. Bineînțeles că tata a uitat de inovație și în dimineața următoare a căzut singur în groapă.

— Nu e adîncă, zise domnul Burgán.

— Cît e? întrebă Jirka întorcînd o ureche spre el.

— Uite-atîta, arătă domnul Burgán, punînd un deget la beregată.

— Și nu-i ajunge! exclamă Jirka. Cu altă ocazie, tata s-a apucat să ia măsuri speciale de igienă. A turnat o căldare de carbid în closet și peste puțin timp și-a scuturat tot acolo pipa. Tocmai ieșeam din casă, cînd ce văd? O bubuitură, de parcă s-ar fi tras cu tunul, o căruță de excremente în aer și printre ele tata, răsturnat cu capul în jos, cu picioarele în sus, la șase metri deasupra pămîntului! Norocul lui că a căzut pe grămada de băligar!

— He, he, he, he! rîdea doamna Burgánová, de i se cutremura pîntecul.

— Nu-i adevărat, nu erau șase metri, protestă domnul Burgán în cea mai bună dispoziție. Sîngele de lîngă urechi se uscase și strălucea ca un email.

— Atunci cît? întrebă Jirka, întinzînd urechea spre el.

— Puteau să fie vreo cinci, cel mult... nici fecalele n-au fost chiar o căruţă. zise domnul Burgán după care adăogă: Băiatul nostru exagerează, ca orice artist.

— Nimic de zis, încuviinţez. Oamenii lui Dumnezeu, nu mai pot răbda să mă uit la secera asta înfiptă-n cap!

— Un fleac ca ăsta? se miră doamna Burgánová. Apucă de mîner, smuci într-o parte şi într-alta şi-i smulse secera din rană.

— Nu vă este teamă c-ar putea să facă septicemie? întreb eu îngrijorat.

— Nu, pe-aici pe la noi aerul sănătos vindecă tot, zise doamna Burgánová, apoi strînse pumnul şi, cu toată afecţiunea, îl pocni pe domnul Burgán la mir adăogînd: Imediat ce se răneşte, eu îi dau una între corniţe. E leacul cel mai bun! Îi prinde bine, că-i un neastîmpărat.

Îşi apucă bărbăţelul de ciuf, îl trase în curte, cu o mînă îi apăsa capul, iar cu cealaltă pompă apa.

— Dragă prietene, zise Jirka, tata e un om plin de energie şi fără astîmpăr. Anul ăsta, în timpul concediului, repara jgheabul de la streaşină şi umbla nelegat pe marginea acoperişului, rîzînd. Mama patrula pe bordura de ciment, gata să cheme Salvarea în caz că ar fi căzut. În cea de a paisprezecea zi s-a legat şi a căzut. A rămas spînzurat de un picior. Eu, din atelier, îi dădeam de băut, iar mama întindea toate plapumele din casă pe bordură. Dar cînd am tăiat funia, nici nu ştiu cum s-a

făcut, tata a căzut alături, în cap, pe cimentul gol!

— He, he, he, he, rîdea doamna Burgánová, a căzut în cap, iar seara s-a înfiinţat la cîrciumă! adăogă pompînd neobosită.

— Tata mai e şi motociclist, continuă Jirka cu glas tare, ca să-l audă şi domnul Burgán. Vin şoferii şi ne zic: Să nu ne-o luaţi în nume de rău, dar domnul Burgán aşa de bine respectă regulile de circulaţie, că într-o bună zi o să-l aduceţi acasă într-o traistă! Ha, ha, ha, ha! O dată nu s-a mai întors, deci am luat o traistă şi ne-am dus să-l căutăm. La o curbă, tocmai colo, cum treceam pe lîngă nişte tufe de mărăcini, auzim dintr-o dată un fel de gîngăveală. Ne uităm... şi ia spune, mamă, ce-am văzut?

— He, he, he, he... rîdea doamna Burgánová, apăsînd cu nădejde capul bărbatului sub pompă.

— Tata se înţepenise cu motocicletă cu tot în scaieţi! zise Jirka înecîndu-se de rîs. N-a reuşit să ia curba şi-a nimerit drept în mărăcini... Stătea frumos pe motocicletă, cu mîinile pe ghidon, şi timp de două ceasuri nu s-a mişcat, fiindcă îl loveau din toate părţile scaieţii şi ghimpii...

— Un ghimpe îmi intrase în nas, altul nimerise în ochi şi mă trăgea de pleoapă în sus... şi, colac peste pupăză, îmi venea să strănut! strigă domnul Burgán încercînd să ridice capul, dar doamna Burgánová îl apucă de păr şi-i vîrî iar capul sub pompă.

— Şi cum aţi reuşit să-l scoateţi din mărăcini ?

— Am adus mai întîi foarfecele de tuns oile, pe urmă foarfecele de grădină, am operat în mărăcini o tăietură gen Preisler şi după o oră am reuşit să-l decupăm, zise Jirka.

Domnul Burgán vru să mai adaoge ceva, dar cînd să ridice capul se lovi de gura de fier a pompei.

De pe o colină din apropriere ţîşni o flacără şi se auzi o explozie.

— E zece, constată Jirka.

— Pungaşii ! zise cu duioşie mama, privind spre dealul de pe care se înălţa un nor alb. Printre pinii prăfuiţi de pe deal se zăreau nişte ostaşi. Chiar atunci unul dintre ei ieşi într-un luminiş, la un semnal de steag desfăcu siguranţa de la o grenadă, apoi o aruncă şi se trînti iute la pămînt... O explozie şi apoi un nor alb. Unda de aer care coborî în vale scutură din tufişuri şi de pe floarea soarelui pulbere de ciment.

— Pungaşii, zise doamna Burgánová cu gingăşie.

Apoi îl trase pe soţ mai departe de pompă, îi desfăcu părul şi îi cercetă cu grijă rana.

— Aerul sănătos o să te vindece, zise şi, cu un gest politicos, îmi făcu semn să intru în casă...

2

Pe pereţii din bucătărie atîrnau zeci de tablouri prăfuite.

Doamna Burgánová se urcă pe un scaun şi, rînd pe rînd, şterse cu o cîrpă udă fiecare pînză, făcîndu-le să strălucească în culori orbitoare şi vesele.

Din cinci în cinci minute răsuna cîte o explozie în poligonul militar, casa se zguduia, şi toate oalele şi farfuriile din dulap zdrăngăneau. La fiecare detunătură, patul de alamă se deplasa cîte un pic pe roţi, iar doamna Burgánová întorcea de fiecare dată capul spre locul de unde venea bubuitura zicînd cu duioşie : Pungaşii...

Pe urmă sirena anunţă ora amiezii şi patul de alamă alunecă pe rotile pînă în partea opusă a camerei.

Domnul Burgán atrase luarea-aminte asupra ultimului dintre tablouri.

— Băiatul nostru i-a zis *Peisaj de iarnă.* Cînd l-a făcut, s-a descălţat, şi-a ridicat pantalonii şi timp de o oră a stat cu picioarele în apa rece ca gheaţa a rîului, ca să studieze bine motivul...

— Pungaşii, zise doamna Burgánová, dîndu-se jos de pe scaun.

Pe urmă se lăsă o linişte apăsătoare.

Doamna Burgánova trase patul de alamă la locul lui.

— Minunate tablouri şi profund simţite, am zis, dar de ce poartă Jirka pantofi cu un număr mai mic decît ar trebui, de ce îşi bagă un cui în călcîi atunci cînd pictează, de ce se vîră desculţ în apa îngheţată ? De ce ?

Jirka îşi pironise ochii în podea şi se înroşise ca focul.

—Cum să-ţi spun, şovăi domnul Burgán, băiatul nostru n-are studii... compensează lipsa de pregătire prin senzaţii puternice... şi, ca să ştii, de-aia te-am chemat... am vrea să aflăm dacă băiatul ar putea să-şi încerce norocul la Praga, în artă...

— Jirka, i-am zis, tu lucrezi peisajele în plein-air ? De unde scoţi comorile astea de culori ? De unde ai învăţat să pui albastrul alături de roşu ? Impresioniştii n-ar avea de ce să se ruşineze de culorile astea. De unde le scoţi ?

Cu ajutorul secerii, domnul Burgán dădu la o parte perdeaua din care se scutură o pulbere fină.

— Vedeţi ? strigă el. Vedeţi culorile astea ? Aproape toate tablourile din bucătărie le-a pictat în regiunea asta. Priviţi la nebunia de culori de afară !

Domnul Burgán ţinea perdeaua şi eu mă uitam afară la natura înconjurătoare care era cenuşie, ca o turmă de elefanţi bătrîni, şi unde la cea mai mică mişcare se înălţau lungi dîre de praf de ciment, unde pe o tarla cu lucernă cenuşie un tractor tîra după el o secerătoare ce răscolea volburi de praf cenuşiu, ca o căruţă pe un drum de ţară, unde, puţin mai încolo, un băietan arunca snopi de secară într-un car şi de fiecare dată cînd ridica cîte unul, snopul parcă lua foc, aşa curgea din el pulbere cenuşie şi fum.

— Vezi ce culori ? zise domnul Burgán, smucind de perdea.

În luminiş apăru un infanterist, desfăcu siguranţa de la grenadă şi o aruncă departe de el.

Patul de alamă porni din nou la drum.

Pentru prima oară, doamna Burgánová nu mai zise nimic.

— Pungaşii, zic eu.

Îmi puse mîna pe mîneca de la haină. Pleoapa îi atîrna ca o clătită. Mă dojeni cu un aer matern :

— Dumneata nu, domnule, nu. Numai noi cei de aici putem să-i ocărîm. Iar noi nici măcar nu-i ocărîm, aruncăm şi noi o vorbă colea, să ne uşurăm. E un joc de-al nostru. Sînt ostaşii noştri. E ca-n familie, domnule. În familie ne putem spune orice, ne putem ocărî, ne putem trimite într-un loc anume şi ne putem face anumite recomandări. Dar numai între ai casei. Altcineva, nu, în nici un caz. De tata putem să rîdem numai noi, Jirka şi cu mine... nimeni altul... Dar, ia spune, să plece băiatul la Praga? O să facă ceva pentru pictura cehă? întrebă doamna Burgánová, privindu-mă cu nişte ochi ştiutori, nişte ochi care ar fi fost în stare să ghicească şi cea mai mică mişcare din adîncul sufletului meu.

— Praga e ca un forceps, îi răspund eu cătînd în jos, iar pînzele astea nu mai sînt doar un început, ci o operă de maturitate. Cred că ar putea să plece ca să devină un om vestit...

— Vom vedea, zise doamna Burgánová.

Domnul Burgán deschise uşa de la cameră şi arătă cu secera.

— Băiatul nostru face şi sculpturi, vezi? strigă ciocănind cu vîrful secerei într-o statuie de gips plină cu nişte muşchi uriaşi. Se numeşte *Bivoj*[1] *fără porc*, zise.

— Colosal! Ce biceps! mă minunez eu. Jirka dragă, ce model ai avut? Vreun halterofil, sau boxer la categoria grea?

Jirka se uita în pămînt. Obrajii îi ardeau.

— Nici halterofil, nici boxer. Eu am fost modelul! zise domnul Burgán bătîndu-se cu secera în piept.

— Dumneata?

— Eu! repetă mîndru micuţul domn Burgán. Băiatul nostru are imaginaţie. Cînd aude că picură apa din robinet, pune mîna pe creion şi desenează cascada Niagara, cînd se înţeapă la deget, fuge să se intereseze cît îl costă înmormîntarea de clasa treia. Impulsuri minime, rezultate maxime, adăogă domnul Burgán făcînd cu ochiul.

— Te pricepi, domnule Burgan, zic.

— Păi, dacă sînt de la Vršovice[2]! strigă el scărpinîndu-se cu vîrful secerei în cap. Ai văzut *Troilus şi Cresida* de Shakespeare? Acum douăzeci şi cinci de ani am făcut figuraţie în piesa asta la Teatrul din Vinohrady. Regizorul avea nevoie în tabloul al cincilea de două nuduri. Eu eram o statuie vopsită cu bronz, în rolul celeilalte statui era o fată. La

[1] Bivoj — personaj din mitologia populară cehă.
[2] Vršovice — cartier din Praga.

fiecare spectacol stăteam amîndoi în pielea goală pe cornișe, nemișcați, în lumina reflectoarelor, de sus se uitau la noi manipulanții, se uitau mai ales la frumușica aia... Cînd au scos comedia din program, eu i-am cerut mîna acelei fete unse cu bronz și ea a zis da... și de douăzeci și cinci de ani sîntem împreună...

— Dumneaei este statuia unsă cu bronz?

Domnul Burgán zîmbi și dădu din cap.

— Fata care stătea în tabloul cinci pe cornișă? insistai eu.

Domnul Burgán zîmbi și iar dădu din cap.

— Să dăm drumul la puțin aer curat în cameră? întrebă doamna Burgánová.

Pe covor se răspîndi praf de ciment.

— Cînd vei avea nevoie, vreodată, să-ți potolești nervii, zise doamna Burgánová, să vii la noi. Poți să stai și o săptămînă.

— Așa o țin mereu cu grenadele astea? întreb.

— Nu, îmi răspunde femeia. Numai de luni pînă sîmbătă și numai de la zece pînă la trei. Din cauza asta, duminica e tare trist la noi. Ne vîjîie capul de atîta liniște. De-aia dăm drumul la radio și Jirka cîntă la helicon. Abia așteptăm să se întoarcă militarii ca să putem dormi bine.

— Ați stat într-adevăr goi și unși cu bronz pe cornișă? Într-adevăr? îi mai întreb o dată.

— Într-adevăr, zise doamna Burgánová, apropiindu-se cu pas legănat de bărbatul ei și

întinzîndu-i aspiratorul de praf. Du-te, tăticule, îl îndemnă ea, du-te și curăță steluțele de lîngă zid, ca să-i fac domnului un buchet frumos ! Pungașii... adăugă cu duioșie privind prin fereastră spre colina unde, de pe pajiște, se înălță un nor alb ca o tufă înflorită de păducel . . .

Automatul lumii

Pe peretele de sticlă al bufetului se prelingeau picăturile argintate ale ploii de seară. Cîţiva pietoni traversau încovoiaţi mica piaţă, ţinîndu-şi pălăria cu mîna sau ascunzîndu-se sub umbrelă.

Din salonul de la primul etaj, răzbăteau pînă jos, la bufet, sunetele unei muzici vesele şi murmur de voci care se transforma din cînd în cînd în rîsete zgomotoase.

Bufetiera turnă bere şi se duse la toaletă. Cînd deschise uşa, văzu mai întîi, cam la un metru de la podea, nişte pantofi perforaţi, apoi o fustă în carouri galben-roşiatice, în sfîrşit o haină din ale cărei mîneci atîrnau, inerte, două mîini, şi capul căzut pe piept... Era o fată spînzurată cu cordonul de la pardesiu de mînerul ferestrei de aerisire.

— Mda, făcu bufetiera, apoi aduse scara, una dintre chelneriţe o ridică puţin pe spîn-

zurată, iar bufetiera îi reteză cordonul cu un cuţit lung de tăiat salam. Şi-o aruncă apoi pe umăr şi o duse în oficiu, unde o întinse pe masă şi îi slăbi cordonul de la gît.

Îşi întoarse privirile.

În spatele peretelui de sticlă al bufetului stătea în ploaie un bărbat şi se zgîia la masa cu pricina.

Bufetiera trase draperia de creton.

Apoi sosi Salvarea.

Un medic tînăr dădu buzna în bufet. În urma lui doi sanitari scoteau targa din maşină. Medicul puse urechea pe pieptul fetei, îi controlă pulsul, apoi dădu draperia la o parte şi le făcu semn sanitarilor să nu mai vină.

— Noi sîntem de prisos, zise.

— Dar noi ce să facem cu ea? întrebă bufetiera.

— Va veni medicul legist, fu răspunsul.

— Atunci să vină cît mai repede, aici vindem mîncare şi băutură.

— N-aveţi decît să închideţi pentru un moment, o sfătui doctorul, după care ieşi grăbit în ploaie şi Salvarea porni făcînd un zgomot asurzitor.

Din salonul de la primul etaj răzbăteau pînă jos, la bufet, sunetele unei muzici vesele şi murmur de voci care se transforma din cînd în cînd în rîsete zgomotoase.

În faţa peretelui de sticlă stăteau cîţiva curioşi care îşi proptiseră palmele pe geam, palme albe şi nefiresc de mari. Deasupra lor sticleau nişte ochi curioşi.

Un tînăr înalt se apropie de ușă. Era ud leoarcă și avea mînecile albe de varul șters de pe pereții de care se sprijinea să nu cadă. Apăsă pe clanță și vru să plece.

Bufetiera îi descuie.

— Haide, suflete, haide înăuntru să mă distrezi, îl pofti, și cînd acesta fu înăuntru, ea exclamă pocnindu-și palmele : Ce-ai pățit, domnule ? Te-a călcat tramvaiul sau ai căzut din vîrful muntelui ?

— Mai rău, zise el. Alaltăieri m-a părăsit logodnica.

Își duse mîinile murdare la ochi.

— Dumneata ești logodit ? Nu te-am văzut niciodată cu femei, se miră ea, vîrînd niște pahare goale în chiuvetă. După ce umplu paharele cu bere, le așeză în lift, trase oblonul și apăsă pe un buton. Luă o halbă și îi făcu vînt pe suprafața udă, zincată a tejghelei. Halba se opri drept sub mîna tînărului.

Tînărul bău, își șterse pantoful de bara de alamă, privind cum picură apa de pe încălțăminte.

— A fugit, zise, eram la cină și zdrobeam cu chiu cu vai niște pîine veche, cînd și-a adus aminte că este din neam de baroni și a început să strige : Karolică dragă, eu i-aș băga iubitei tale măicuțe o grenadă în fleoancă ! Eu caut s-o îmblînzesc : Fetiță scumpă, nu-mi vorbi așa înainte de nuntă ! Dar ea a pus mîna pe un cuțit, uite așa un bricegoi, și l-a înfipt în ușă. Briceagul s-a închis și fata s-a tăiat. M-am grăbit să închid fereastra, ca să

nu se arunce afară. Fata asta căuta sinuciderea cum caută măturătorul chiștoacele.

— Și vă chinuiți cu pîine veche la cină, hai ? se minună bufetiera.

— Da. Ea însă ținea morțiș să ne sinucidem împreună. Odată mi-a zis : Karolică, hai să deschidem geamul, să ne ținem de mîini și să ne aruncăm. Ne-am îmbătat, ne-am îmbrăcat cu cele mai frumoase haine. Mă uit la genunea de sub fereastră, atent ca nu cumva să cădem peste niscaiva copii, mă uit și văd antena de la etajul întîi așezată ca vai de mama ei, că de-am fi sărit de la etajul trei, unde locuim, precis ne-am fi agățat de cablu și neam fi rupt vreo ureche sau nasul și am fi rămas pociți pe viață. În timp ce vorbea, berea îi curgea pe la colțurile gurii ca niște mustăți subțirele.

— E tot un drac cum ați fi arătat după aia, zise bufetiera încrucișîndu-și brațele la piept și dobîndind astfel frumusețea maiestuoasă a statuii de la Ministerul Agriculturii.

Din salonul de la primul etaj, răzbăteau pînă jos, la bufet, sunetele unei muzici vesele și murmur de voci care se transforma din cînd în cînd în rîsete zgomotoase.

— Sînt un estet și cu asta am spus totul, dar pe fata aia a mea chestia asta o lasă rece. Odată chiar, s-a sugrumat cu cordonul de la pardesiu și numai cu chiu cu vai am scăpat-o. Ce crezi c-a făcut ? A început să urle ca o apucată : Idiotule, de ce m-ai adus înapoi ? Ajunsesem la porțile infernului ! În timpul ăsta vecinii băteau la ușă și strigau la noi :

Domnule Karel, ce faceţi acolo pentru Dumnezeu? Avem copii! Logodnica mea nici gînd să se potolească: Pe copiii ăia ai voştri i-aş omorî şi apoi aş da foc casei! Ca s-o liniştesc, am apucat-o de mînă şi de un picior, cu gînd să o răsucesc, dar am greşit socotelile şi m-am pomenit cu ea că sare ca un arc, izbeşte uşa şi o răstoarnă pe vecina care se uita prin gaura cheii. Şi fata asta a mea îi spune: Dragă doamnă, în casă eu şi Karel putem să facem ce poftim, nu-i aşa, Karel? Povestind, tînărul zîmbea şi ochii lui erau mărginiţi de o linie roşie ca un chenar de telegramă.

— Îngrozitor, exclamă bufetiera. Ia te uită la ei! Haita asta de gură-cască şi-a adus scaune! Drept urmare turnă nişte bere într-o halbă, ieşi de după tejghea şi se apropie de peretele de sticlă unde, de partea cealaltă, stăteau în ploaia torenţială zeci de curioşi, vorbindu-şi în şoaptă. Unii şedeau pe scaune şi îşi propteau palmele pe suprafaţa geamului, de parcă ar fi vrut să se încălzească. Arătau ca nişte monştri.

Bufetiera sorbi din bere, se aplecă, peretele i se aşezase parcă pe nas, ca nişte ochelari uriaşi, apoi se dădu înapoi şi azvîrli poşirca peste zidul acela străveziu. Spuma se prelingea peste portretele de sticlă.

— Praghezi, zise bufetiera strîmbîndu-se cu dispreţ.

Reveni la robinetele sale, umplu bine paharele, unuia îi făcu vînt pe tabla udă, de zinc, şi paharul se opri drept sub mîna tînărului.

— Sfinte Doamne, zise, eu am parte numai de alde-astea. Anul trecut m-am dus să mă plimb în lungul căii ferate, pe partea ailaltă mai era o fată. Cînd vine trenul, zurlia se aruncă sub roţile locomotivei şi, nu ştiu cum se face, mă pomenesc cu capul ei la picioarele mele. Clipea din ochi !

Tînărul era însă cufundat în sinea lui ca o maşină de cusut rabatabilă.

— Nu, nu ! Nu renunţ la fata asta, zise. Altceva n-o fi făcut, dar cel puţin arta noastră grafică se poate mîndri cu ea că a fost frigidă. Aş fi putut să am o femeie normală ? Şi ? Noi ne-am fi iubit, dar s-ar fi ales praful de grafica absolută.

Dădu paharul peste cap şi berea îi curse în sîn.

Din salonul de la primul etaj, răzbăteau pînă jos, la bufet, sunetele unei muzici vesele şi murmur de voci care se transforma din cînd în cînd în rîsete zgomotoase.

Liftul aducea de sus tăvi şi pahare goale cu spuma uscată pe ele.

— Îmi spunea într-una că nu sînt sănătos la minte, dar, întreb, ce fel de nebun sînt eu care am servici la fabrică şi cu mîinile astea, aşa cum le vezi, desenez cu precizie, la sutimi de milimetru, fuselaje de avioane, sisteme de frînare...

— Aştia au pus vîrf la toate, se înfurie bufetiera.

Cîţiva gură-cască se căţăraseră într-un tei şi se legănau pe crengile lunecoase, ţinîndu-se cu o mînă, ca în tramvai, de coroana lui. Din

această perspectivă aeriană priveau drept în bufet spre draperia de creton, puțin trasă, după care zăcea spînzurata.

— Nu e nenorocire să nu fiu de față, oftă bufetiera, plină de amărăciune. Treceam într-o noapte prin Krčak, nu știu cum mă abat din drum, bîjbîi cu mîinile ca Hanuș-orbul prin măruntaiele orologiului[1] și dau peste o mînă rece. Aprind un chibrit, îl ridic în sus... unul, spînzurat, belea limba la mine. Frumos mai toarnă... ! adăogă privind peste capetele curioșilor spre lămpile cu carbid, în spatele cărora vîntul dezgolea ramuri de salcîm și ceasul luminat de la Castel.

Din salonul de la primul etaj, răzbăteau pînă jos, la bufet, sunetele unei muzici vesele și murmur de voci care se transforma din cînd în cînd în rîsete zgomotoase.

La ușa de sticlă își făcu apariția un tînăr în salopetă și arătă spre un suport cu pahare de bere.

Bufetiera descuie, apoi luă paharele și, turnînd bere în ele, întrebă mirată :

— Ce te-ai ferchezuit așa, suflete ?

— Așa-i moda la noi în fabrică, răspunse montorul, darnic la vorbă. Băieți care se înțolesc ca niște fanți, atunci cînd pleacă de la lucru, la fabrică poartă un echipament, maică precistă... ! Într-o vreme era moda salopetelor

[1] Aluzie la o legendă medievală pragheză despre originea orologiului de la clădirea primăriei din Praga, potrivit căreia meșterul Hanuș, constructorul orologiului, a fost orbit de stăpînire ca să nu mai poată construi o mașinărie asemănătoare.

peticite. Atelierele mişunau de petice de toate culorile, ca la balul măscăricilor. Pe urmă au început să se poarte salopete drese cu sîrmă. Toată fabrica foşnea, de parcă am fi fost la teatrul de păpuşi. Acum au trecere bărcile sparte, spuse tînărul arătînd spre gheata fără talpă şi legată cu sîrmă, iar la pantaloni trebuie să avem un crac sau frumos şifonat sau trecut prin nişte roţi dinţate şi făcut varză, adăogă tînărul şi făcu un pas înainte.

— Gigea, se exprimă cu admiraţie bufetiera, aranjînd paharele pline cu bere.

— Iar fetele noastre, care vin pînă la fabrică ca nişte stele ale ecranului, poartă în timpul programului cizme de cauciuc căscate, ca o dantură de rechin, zise tînărul şi părul lui roşcovan şi ud se unduia şi sclipea ca nişte sîrmă de aramă. Dar ce aşteaptă, madam, caraghioşii ăia în ploaie ?

— Sus e o nuntă grozavă, răspunse bufetiera ridicînd ochii spre tavan.

Apoi îl studie cu un aer de expertă pe tînărul care îşi tot trăgea breteaua, singura de altfel, de la pantaloni. În sfîrşit îşi luă berea şi plecă.

— Şi dumneata ? Tot îţi mai place la fabrică ? întrebă bufetiera.

— Tot, răspunse tînărul. Fără fabrică, ca şi fără fata aia a mea, n-aş putea trăi. Cei de la fabrică mi-au instalat prima expoziţie, zise el înduioşat. Închipuieşte-ţi că mi-au instalat-o ! Dar mai înainte a trebuit să mă cert cu responsabilul, care mi-a zis să aranjez expo-

ziția cu desenele mele în timpul nopții. M-am dus deci noaptea în sală și am lipit pe un panou artefactele alea ale mele pe tema Senzația tactilă a fabricii. Dimineața, pe responsabil mai-mai să-l lovească damblaua. Ne-am luat chiar de piept și eu am reușit să-i rup haina... Dar vernisajul tot a avut loc. Muncitorilor le-a plăcut. În cadrul programului cultural, a cîntat un ansamblu de copii orbi deasupra căruia se putea citi următoarea lozincă, mare cît toată lungimea balconului: „Să păzim unitatea ca pe ochii din cap". Astăzi fabrica se mîndrește cu faptul că prima mea expoziție a avut loc în incinta ei.

Din salonul de la primul etaj, răzbăteau pînă jos, la bufet, sunetele unei muzici vesele și murmur de voci care se transforma din cînd în cînd în rîsete zgomotoase. În frunte cobora mireasa în voal alb. Era tînără și ochii îi scînteiau de băutură. Trăgea pe mire după ea, pe scări în jos. Tineretul, domnișoarele și cavalerii de onoare mergeau ținîndu-se de balustradă și se împiedicau în trena rochiilor. Mireasa cînta și bătea măsura cu un buchet de flori. Ajungînd jos, în pasajul cu pereții de sticlă, se burzului la cei ce căscau gura, apoi se năpusti în perdeaua de argint a ploii, desfăcu brațele, lăsă capul pe spate, părul și pălăria i se pleoștiră sub puhoiul de apă care îi lipi rochia de silueta ei frumoasă. Mire, nuntași o imitară cu însuflețire. Apoi trecură pe partea cealaltă a trotuarului unde se rînduiră doi cîte doi. Mireasa mergea cu spatele

şi bătea tactul la cîntec şi la marş cu măturoiul buchetului de nuntă.

— O nuntă veselă, cum scrie la carte, constată bufetiera, dîndu-se jos de pe o ladă cu bere. Şi zici că ţi-a fugit logodnica ieri ?

— Nu, alaltăieri, zise frecîndu-şi ochiul înroşit. Dar nu mă miră. Fata asta citise toată colecţia Biblioteca roşie şi toate Vieţile bărbaţilor celebri. Visul ei era să am două camere, să primesc musafiri şi grafica absolută să o fac numai seara, ca pe o goangă a mea. Din pricina asta mă tot ameninţa sau cu trecutul, sau cu viitorul, sau cu amanţii ei, care ce a făcut cu ea, sau numai ce a vrut să facă, sau mă speria că fuge acasă la părinţii ei, care aveau un arbore genealogic ce cobora şapte sute de ani înapoi, iar dintre strămoşi unul chiar fusese valetul Papei. Dar ce folos dacă în două zile făceam praf şi avansul, şi lichidarea ? Nu ne mai rămînea decît să punem mîna pe ciocan şi să spargem pîine uscată, sau dumneaei vindea sticle sau îşi făcea ferfeniţă vreo ţoală şi o vindea la colectarea cîrpelor. Dar sugestiv era, cum să nu, pentru creaţie era teribil de util, căci ne permitea să trăim la modul absolut.

La uşa de sticlă îşi făcură apariţia doi poliţişti.

— Bodaproste c-aţi venit, îi întîmpină bufetiera, în timp ce ei îşi scuturau apa de pe cizme. Zgăibiţii ăştia mi-au făcut din bufet panopticum, zise arătînd către curioşii de afară, care în clipa aceea încetaseră să mai vorbească

între ei și ochii le ardeau de nerăbdare. Mă scot din minți. De ce-or fi așa? Le place să asiste la execuții!

Dar cînd se uită mai cu băgare de seamă la polițaiul mai tînăr, încremeni:

— Ce-ai pățit, domnule?

Polițaiul scoase o oglindă din buzunar și, cînd văzu vînătaia de la ochi, zise:

— M-a trăsnit cu copita.

— Ce ți-am spus? interveni sergentul. Nu-ți pune mintea cu nuntașii beți. Din vorbă în vorbă, uite așa, tînărul nostru s-a ales cu un monoclu de la ginere.

— Dar l-am dus la secție! Acum stă sub cheie, zise polițaiul, arătînd din gesturi cum se întoarce cheia în broască. Apoi își pipăi din nou vînătaia de la ochi.

— În sfîrșit, să lăsăm asta. Unde-i fata? întrebă sergentul.

— Aici, zise bufetiera și dădu la o parte draperia de creton. Peretele de sticlă era plin de palme albe; de spatele celor de lîngă geam se sprijineau palmele celor care stăteau dinapoia lor, ploua cu găleata peste cîțiva curioși care se cățăraseră pe felinar, un bătrîn se agățase ca un urangutan în coroana teiului și vîntul vălurea ploaia plăsmuind cortine și draperii.

Polițistul cel tînăr își scoase carnetul și își potrivi indigoul. Bufetiera se plimba de-a lungul peretelui; îl scuipă în ochi pe unul dintre curioși care nici nu clipi și flegma începu să se scurgă pe sticlă ca o lacrimă lăptoasă.

— Parcă l-aș fi sugrumat pe tata cu lanțul de la jug, exclamă bufetiera pocnindu-l, cu boneta, drept la mir, pe unul dintre zgîiți. Apoi se îndepărtă înfuriată, își desfăcu șorțul, acoperi robinetele și își despleti părul neobișnuit de bogat, așezat în formă de cuib de termite, băgă agrafele în gură și iară, ca și cum ar fi împletit un cozonac de cinci kilograme, își răsuci părul în serpentine și, după ce-l fixă cu agrafe, intră în oficiu și se instală pe scaun,

— Foarte bine că ați venit, zise sergentul, descheiați-i bluza. N-are acte asupra ei, iar bani... numai treizeci de haleri... În clipa aceea se apropie de ușa de sticlă mireasa de mai înainte și ciocăni cuminte. Tînărul îi deschise.

Mireasa intră, își descălță pantofiorul argintiu și scurse apa din el. Curgea culoarea din pălăria de nuntă și de la ochii rimelați.

— Ei, făcu, îi dați sau nu-i dați drumul?

— Nu-i dau, zise polițistul.

— De ce nu-i dați?

— Fiindcă m-a ultragiat în exercițiul funcțiunii.

— Apoi lasă că nu-i cine știe ce, zise mireasa și se aplecă să bea de la robinetul care curgea nestingherit în chiuvetă.

— Am ochiul negru ca indigoul, constată polițistul, după ce consultă din nou oglinda.

— Trebuia să ne dați pace. Dumneata ai început. Acum tot dumneata trebuie s-o termini. Cînd îi dai drumul?

— Mîine!

— În acest caz te aştept, mergi să te culci cu mine, n-o să-mi petrec singură noaptea nunţii.

— Nu eşti genul meu, îi răspunse poliţistul ridicîndu-se.

— Sfinte Doamne, nu face nimic, mai sînt şi alţii pe aici, strigă mireasa învîrtindu-se în ritm de vals şi adresîndu-se apoi tînărului : Dumneata ce părere ai, îţi plac ?!

— Îmi placi, semeni leit cu fata aia a mea care a fugit de la mine. Ținuta e întocmai. Cînd a venit prima oară în apartamentul meu subteran, cu un geamantanaş în mînă, mare cît unul de păpuşi, tot aşa, aproape desculţă, numai în nişte papuci cu limba perforată, avea părul tuns la fel ca fetele de la casa de corecţie din Kostomlaty. Și aşa mai departe. Şi dumneata ai o pupilă albastră, ca un bob de calcedonie. Îmi placi ! Eşti genul meu !

— Şi dumneata îmi placi, zise mireasa şi îşi turnă apă în pantofiorul argintiu pe care îl ridică ţinîndu-l de toc, ca pe un pahar, şi bău cu poftă. Gusturile nu se discută, zise şi plescăi din limbă.

Poliţistul cel tînăr se aşeză pe scaun, sergentul trase perdeaua şi începu să dicteze :

— Necunoscuta are înălţimea de aproximativ una sută şaizeci centimetri şi este îmbrăcată într-un taior în carouri de culoare galben-roşiatică. Încălţată în pantofi cu limbă perforată. Bluză de culoare roz, guler de dantelă garnisit la cele două colţuri cu trandafiraşi...

Poliţistul cel tînăr se ridică să închidă uşa în urma tînărului şi a miresei, care ieşiseră în

potopul de mărgele al ploii de seară. Apoi se aşeză şi continuă să scrie ce îi dicta sergentul...

Sosi maşina de la secţia patologică.

— Fata aia a mea, cînd a venit prima oară la mine... începu tînărul.

— Nu aud ! strigă mireasa şi vîntul îi sufla cuvintele de la gură.

— Fata aia a mea, îi ţipă el în ureche, cînd a venit la mine pentru prima oară, eram tocmai pe cale de a termina masca mortuară a prietenului meu. Zicea să-i fac şi ei o mască, că vrea să înceapă o viaţă nouă. Am întins-o pe masă, am uns-o cu vaselină, în nas i-am băgat nişte cornete de ziar şi i-am turnat pe faţă gips moale... avea la gît un prosop, de parcă ar fi fost spînzurată... O ţineam de mînă şi-i simţeam seismele inimii...

— Ce minunat ! exclamă mireasa. Vîntul îi suflă pălăria şi dintr-o singură opintire i-o înălţă spre cerul negru.

Tînărul se opri şi contemplă părculeţul vegheat de felinarele cu carbid, unde vîntoasa smulgea de lîngă parii de sprijin puieţii de plop ce se îndoiau atît de tare încît îşi înmuiau crengile în băltoace.

— Ţine copacul, strigă tînărul. Îşi rupse în două cravata de la gît şi legă strîns tulpina plopului.

— Ce-ţi pasă dumitale de copaci ? strigă ea.

— Ţine zdravăn !

— Te întreb : ce-ţi pasă de copaci ?

— Ar putea să se frîngă.

— N-au decît ! Ce-ţi pasă dumitale ?

— Copacii ăştia publici îmi aparţin aşa după cum tot ce gîndesc şi ce fac eu aparţine opiniei publice. Domnişoară ! Eu sînt tot atît de public ca un W.C. public sau ca un parc public.

Striga şi strigînd smulse trena udă şi murdară a miresei şi, cu mişcări energice, ca şi cum ar fi dirijat o orchestră, rupse mătasea în fîşii din care împleti o frînghie.

— Şi după ce gipsul s-a întărit, striga, n-am mai putut să i-l scot şi am pus mîna pe un satîr. Am fost silit să-i tund jumătate din păr şi asta a contribuit la apropierea noastră. Mi-a spus că masca funerară reprezintă pentru ea începutul unei vieţi noi. Trei zile după aceea mi s-a tot spovedit, de-mi venea să mă dau cu capul de pereţi. Noroc că aveam un butoiaş de catran pentru spoitul pereţilor de la subsol... Silit de împrejurări să devin duhovnic şi nemaiputînd răbda, înmuiam pensula în catran şi, sub impresia copleşitoare a confesiunilor ei, mi-am mîzgălit toţi pereţii, în timp ce ea nu ostenea să-mi povestească cum o duceau la closet să vomite, cum a părăsit-o unul şi cum a zăcut o noapte întreagă în Stromovka [1] şi a mîncat pămînt de furie... şi uite aşa a ţinut-o cu negrele ei spovedanii pînă ce s-a făcut albă, iar eu am ajuns să întind pe peretele imaculat un barel întreg de negru catran. Mai ai vreo bucăţică de rochie ? Mi s-au isprăvit legăturile.

[1] **Stromovka — parc din Praga.**

— Servește-te ! zise și îi întinse brațul.

Îi apucă mîneca și trase o dată cu putere, așa cum se trage de o creangă sau cum trage scurt taxatorul de cureaua din tramvai. Dintr-o smucitură scoase de pe ea ultimele resturi de îmbrăcăminte.

Fulgeră, și mireasa rămase aproape goală în mijlocul parcului public.

— Ascultă, zise, fă-mi și mie o mască mortuară !

Vreţi să vedeţi Praga de aur?

Domnul Bamba, pirpiriul proprietar al pompelor funebre, ieşi din oraş şi coborî spre rîu.

— Domnule Bamba!

Se întoarse.

— A, domnul Kytka! zise domnul Bamba. Ce faci pe malul rîului? Cauţi inspiraţie?

— Nu, îi răspunse domnul Kytka, am trecut pe la dumneata pe acasă, dar n-am mai apucat să-ţi zăresc făptura. Ai avea puţin timp pentru mine, domnule Bamba?

— Pentru poeţi, întotdeauna, se oferi amabil domnul Bamba.

— În acest caz îţi transmit dorinţa grupului nostru suprarealist de a-i împrumuta pentru o seară magazinul dumitale.

— Nu se poate! Nu cumva vreţi să faceţi cabaret în depozitul meu de sicrie?

— Nici un fel de cabaret, domnule Bamba, ca să ştii, noi ne închinăm nu numai lui Breton şi Eluard, ci şi lui Karel Hynek Mácha [1].

— Ei şi ?...

— La dumneata ar urma să aibă loc conferinţa comemorativă pe care ar ţine-o Jan z Wojkowic.

— Jan z Wojkowic ? Păi, ăsta zace de treizeci de ani la pat !

— Tocmai de aceea te caut, domnule Bamba, zise poetul, ca să ştii că-l aducem în magazinul dumitale de sicrie, cu pat cu tot.

— Băşcălie în regulă, declară domnul Bamba.

— Exact, zise poetul Kytka privind peste un gard de piatră, dincolo de care păşteau doi tauri.

— O să vă şi fotografiaţi ? întrebă domnul Bamba, ridicîndu-se pe vîrfuri.

— Exact. Pozele pornografice le vom trimite la Paris, direct lui André Breton. Nişte vaci, domnule, ca nişte tauri, adăogă poetul.

— Unde ? întrebă domnul Bamba, ridicîndu-se pe vîrfuri.

— Dacă îmi dai voie, te ridic eu.

Proprietarul pompelor funebre desfăcu mînuţele ca nişte aripioare şi uriaşul poet îl ridică fără efort.

După ce se sătură de privit peste zid, domnul Bamba declară :

— Astea-s vaci, nu tauri.

— Vrei să te las jos ?

[1] Karel Hynek Mácha (1810—1836) — poet ceh romantic.

— Îmi ajunge, zise domnul Bamba reluînd plimbarea. Cu o condiție: ca bătrînul poet să fie de acord cu o astfel de transmutare. El nu crede decît în transmutarea gîndurilor.

— În regulă, încuviință poetul. Ultimul meu obiect sexual e o splendidă duduie de la poștă, care e slabă de piept. Bătrînul poet o tratează prin apăsare de mînă. A negociat cu el și au ajuns în această privință la o înțelegere perfectă.

— Nu cumva mă iei peste picior, domnule Kytka? Nu-ți bați joc de mine? Nu faci rahat de mine?

— Eu să fac din dumneata catar abdominal, diaree?

— Bun, te cred.

Înaintau, conversînd, de-a lungul pădurii de stejar. De partea cealaltă, pompierii făceau exerciții și căștile lor sclipeau în soare. Doi dintre ei îngenuncheaseră lîngă pompă, unul ținea de capul furtunului și se răscrăcărase bine, fiindcă aștepta un puternic jet de apă. Gornistul stătea cu o mînă în șold, cu cealaltă își apăsa muștiucul pe buze, ochii și-i pironise pe comandant, care îi dădu semnalul chiar în clipa aceea. Gornistul sună, dar din furtun nu ieși nici strop de apă.

— Au libidoul fracturat, zise poetul.

— Magazinul meu de sicrie se află în pivniță. Ca să fac focul, trebuie să car cărbunii tocmai de la primul etaj, explică domnul Bamba.

— Cu atît mai bine. Va fi ceva super-paranoic, spuse încîntat domnul Kytka. Apoi se

întoarse şi strigă peste rîu : Să vă ajute Domnul să vă funcţioneze pompele !

— Vită încălţată, îi strigă pompierul. Ai grijă să funcţioneze a ta !

— Numai să putem intra cu patul în pivniţă, se arătă îngrijorat domnul Bamba. Dar dacă o să plouă ? N-ar fi bine să-l băgăm pe poet cu pat cu tot în dricul meu ? Să mergem cu el pe lîngă trotuar, bătrînul poet i-ar atinge cu mîna pe trecători şi s-ar înclina ?

— Exact, declară poetul, o adevărată schizofrenie. Ce idei, domnule Bamba ! N-ai vrea să frecventezi cercul suprarealiştilor ?

— Nu vreau, răspunse cu modestie domnul Bamba. E destul că fac parte din Asociaţia pentru înfrumuseţarea oraşului.

— Principalul : să fie suficient pluş negru, ţoală de catafalc. Am tapeta toată pivniţa.

— Just, aprobă domnul Bamba. Pluşul negru, cum îl scuturi niţel, începe să curgă din el cu defuncţi.

— Exact. Dar ce-ar fi să tipărim invitaţii pentru conferinţa aia despre Mácha, pe panglici violete de înmormîntare ? întrebă poetul şi strigă peste rîu : Să dea Domnul să vă funcţioneze pompele !

— Vită încălţată, vrei să-ţi dăm una la măselariţă ? îi răspunseră pompierii, precipitîndu-se pînă la genunchi în apă şi gesticulînd ameninţător.

— Fotografiile cu magazinul meu vor ajunge tocmai la Paris... zise plin de încîntare proprietarul pompelor funebre.

— Sigur. Fiindcă noi, suprarealiştii, sîntem o mişcare intercontinentală, zise poetul arătîndu-se cu mîndrie. Sîntem nişte indivizi loviţi de trăsnet, nişte oameni care stăm la picioarele Sfinxului. Iar se întoarse şi strigă peste rîu : Să dea Domnul să vă funcţioneze pompele !

Pompierii lăsară baltă montarea pompelor şi, cu comandantul în frunte, se aruncară în apă, ameninţînd cu cheile franceze :

— Bambă-bambistă, vită fără pereche, vrei să-ţi facem dinţii salată ?

Domnul Bamba se sperie.

— N-am strigat eu ! se apără el.

— Cînd ai să treci cu înmormîntarea, am să-ţi rup crucea în cap ! strigă cu voce răguşită comandantul.

— Uite, domnule, ce mi-ai făcut, zise domnul Bamba încruntîndu-se. Pompierii sînt mulţi şi or să comande înmormîntările la concurenţă. Înmormîntările pompiereşti sînt pompoase, nu glumă !

— Noi le facem viaţa mai interesantă acestor oameni cumsecade, declară poetul, apoi puse palmele la gură şi strigă : Eu am strigat, eu, Kytka !

— A, tu, pramatie ! urlă comandantul. Lasă că ţi-arătăm noi şi ţie !

— Dumneata nu eşti numai poet, domnule Kytka, pe deasupra mai ai şi caracter, apreciе domnul Bamba, frecîndu-şi mulţumit mîinile. Ce-ar fi să luăm îngerul ăla din faţa drogheriei şi să-l punem deasupra patului ? Sau

poate s-ar învoi ceasornicarul Cerha să ne dea ceasul cel mare pe care îl ține agățat la intrarea în prăvălie, ca să-l instalăm deasupra bătrînului poet citind. Ar fi drăguț ca la serata închinată lui Mácha secundarul acela mare cît piciorul meu să se audă ticăind...

Domnul Bamba se înăbușea de entuziasm, iar poetul înghițea în sec.

— Domnule Bamba, începu după un răstimp. Prin dumneata se răsfiră o deltă maniacală cu două brațe. Eu mă zbat, scormonesc cu acul să găsesc o idee, iar dumneata le scoți din pălărie.

Domnul Kytka își ridică ochii spre nori și declară :

— Nu eu, ci dumnealui de aici este poet ! Și arătă cu degetul spre proprietarul pompelor funebre.

— Exagerezi, protestă cu modestie domnul Bamba.

— Nu, nu, zise poetul, nicidecum ! Păgînii, cei ce de credință nu aveau nici o știință, adevărul aflară... Deci ne-am înțeles, domnule Bamba.

Poetul îi întinse o mînă uriașă.

— Sîntem înțeleși, consimți domnul Bamba și își puse palma sa micuță în laba poetului.

Apoi domnul Kytka își consultă ceasul.

— Așa, zise scoțînd niște fotografii din buzunarul de la piept. Peste puțin timp mă duc să arunc pozițiile astea direct în vagonul de poștă al trenului de Praga. Domnul diri-

ginte mi-a respins din corespondenţă aceste opere de artă. Cică ar fi pornografie.

Domnul Bamba etală vederile ca pe un evantai şi se îngrozi.

— Cum le faci, pentru numele lui Dumnezeu? exclamă el, încremenit.

— Decupez *Educaţia sexuală,* carte ce aparţine mamei mele, apoi o agendă cu preţurile obiectelor de toaletă feminină intimă şi, în cele din urmă, Biblia de la Králice [1], zise poetul oprindu-l cu mîna pe proprietarul pompelor funebre. Pe urmă îmi caut un loc cu desăvîrşire liniştit şi mă încredinţez şoaptelor automate. La sfîrşit amestec toate tăieturile şi le lipesc pe fotografii cu nuduri de femei din vremea secesionului [2]...

— Şi ce zic ăia din vagonul poştal?

— Alaltăieri ca şi ieri. Şi nici astăzi n-o să fie altfel. Arunc poziţiile în cutia de la vagon şi apoi bat cu pumnul. Funcţionarul ia pozele şi le aplică ştampila. Eu mă dau mai într-o parte şi mă uit cum se ia cu mîinile de păr, cum îi face semn colegului să lase totul baltă şi să vină repede. Apoi amîndoi se uită la poze şi se iau cu mîinile de păr. Pe urmă, cel cu cozoroc de cauciuc verde se urcă pe locomotiva trasă la pompă. Mecanicul îşi şterge mîinile, se uită la poze şi se ia cu mîinile de păr. Atractivitatea pieselor suprarealiste, domnule Bamba, este colosală!

[1] O celebră versiune cehă a Bibliei (secolul XVI).
[2] Stil arhitectonic eclectic de la sfîrşitul sec. al XIX-lea.

— Ce pot să fac dacă sînt membru al Asociației pentru înfrumusețarea orașului? se apără domnul Bamba. Dar cui le trimiteți?

— Unor frumoase domnișoare care nu vor să trăiască în penitență sexuală, spuse poetul și adăogă profetic: Fiindcă realitatea este alcoolică!

— Exact, zise domnul Bamba, înălțînd mîndru fruntea. Cînd m-ai ridicat să mă uit la tauri, peste zidul de piatră, mi-am adus aminte de cazul cu servitoarea care arăta băiețașului încredințat ei Praga de aur, dar cînd l-a lăsat jos, piciul a căzut mort la pămînt, ai auzit?

— N-am auzit... zise poetul, ciulind urechile.

— Asta nu e tot, culmea a fost la tribunal, cînd judecătorul țipa cum de s-a putut întîmplat una ca asta? Servitoarea, o matahală ca dumneata, l-a întrebat pe jigăritul de judecător: Doriți să vedeți și dumneavoastră Praga de aur? Și judecătorul a răspuns: Vreau. Atunci servitoarea l-a apucat pe judecător de cap și l-a ridicat pînă aproape de tavan. Cînd l-a lăsat jos, a căzut și dus a fost și el!

— E o nebunie, exclamă poetul privind cu reproș cerul. Eu caut ideile cu acul, răscolesc piețele, iar dumnealui... arătă spre proprietarul pompelor funebre, dumnealui mi le scoate din pălărie!

— Domnule Kytka, zise afectuos domnul Bamba, cazul ăla nu-mi dă pace nici noaptea, tatăl meu mi-a arătat de atîtea ori Praga cea frumoasă și nu s-a întîmplat niciodată nimic. Or

fi oamenii din ziua de azi mai plăpînzi? Ia, hai să încercăm şi noi!

— Păi, dumneata nu mă poţi ridica pe mine, îi atrase atenţia poetul.

— Dumneata pe mine. În comparaţie cu dumneata eu sînt ca un copil mic, zise domnul Bamba.

De partea cealaltă a rîului, motorul începuse să funcţioneze, gornistul îşi duse iar la gură goarna de aur, un pompier ţinea zdravăn de capătul de aur al furtunului, stînd răscrăcărat ca să nu-l urnească jetul de apă. Toate căştile pompierilor sclipeau, de parcă ar fi fost de aur. Comandantul dădu semnalul. Sunetul goarnei se risipi peste pajişti. Un jet puternic ţîşni, aruncîndu-l pe pompier dintr-o parte într-alta.

— Ei, cum e? strigă comandantul şi cu gesturi teatrale arătă spre jetul care se avînta pînă spre mijlocul rîului. Funcţionează sau nu funcţionează?

— Acuma da, strigă poetul, dar cum a fost cînd cu incendiul de la Drahelice?

— Vită încălţată! Aşteaptă să punem laba pe tine! urlă comandantul şi îşi desfăcu toporul de la brîu, se aruncă în apă, doi pompieri, care îngenuncheaseră lîngă pompă, îşi desfăcură, după exemplul lui, topoarele de la brîu şi îl urmară pe comandant şi cu toţii ameninţau agitînd topoarele de aur, scoteau scîntei de aur din coifuri şi strigau: O să-ţi facem mutra harcea-parcea!

— În comparație cu dumneata sînt ca un copil mic, zise domnul Bamba și în ochi avea sclipiri ciudate.

— Vrei să vezi Praga de aur ? întrebă poetul.

— Vreau, zise domnul Bamba și închise ochii.

Ochi de diamant

Călătorul tocmai pusese piciorul pe scara vagonului, cînd cineva îl apucă de umăr. Se întoarse şi văzu dinaintea sa un bărbat mai în vîrstă.

— Mergeţi la Praga, domnule? întrebă el.

— La Praga, îi răspunse călătorul.

— În acest caz, domnule, aţi putea, vă rog, să luaţi cu dumneavoastră pe fiica mea Vendulka? În gară la Praga o va aştepta un funcţionar, spuse tatăl, punîndu-i în mînă palma unei fete de vreo şaisprezece ani.

Impiegatul fluieră, însoţitoarea o ajută pe fată să se urce pe platforma deschisă a vagonului, apoi făcu semn cu mîna că trenul este gata de plecare. Impiegatul ridică fanionul.

Tatăl alerga pe lîngă vagon dînd ultimele sfaturi:

— O să-ţi ţinem pumnii, Vendulka! Imediat ce vei fi gata, să ne trimiţi o telegramă, auzi?

— Aud, tată, strigă fata, am să-ţi trimit o telegramă !

După ce trenul trecu de semafor, călătorul deschise uşa şi înfruntînd curentul intră cu fata în coridor. Continua să o ţină de mînă, neştiind ce să facă cu ea.

Se auzea convorbirea celor din compartiment :

— Ce e drept, pe cînd nu ne luasem, s-a dus să-mi cumpere o cămaşă, dar nu mi-a cumpărat, fiindcă nu-mi ştia numărul. De asta şi-a adus aminte abia în uşa magazinului şi s-a apucat nitam-nisam să strige în gura mare, de răsuna prăvălia : Cînd îl strîng de gît, uite aşa ţin mîinile ! Şi vînzătorul a luat centimetrul, a măsurat circumferinţa mîinilor zicînd : Numărul patruzeci ! Şi, după cum vă puteţi uşor convinge, îmi vine ca turnată...

Uşa se deschise şi din compartiment ţîşni un călător rîzînd cu hohote :

— Să-l omori, nu alta ! striga şi bătea cu pumnii în peretele vagonului.

Cînd se linişti, se întoarse în compartiment, de unde se auzi aceeaşi voce continuînd :

— Şi, îmi zic, dacă ea mi-a făcut o bucurie atît de mare de Sfîntul Nicolae cu cămaşa aia, să-i fac şi eu o surpriză de Crăciun, să-i cumpăr o pălărie. Şi mă duc la *Modes-robes* şi zic : Aş dori pălăria aceea aleasă, pe care o ţineţi în vitrină ! Şi *Modes-robes* zice : Ce număr vă rog ? Da eu nu ştiam, însă mi-am adus repede aminte şi zic : Să vedeţi, odată, cînd ne-am certat, i-am trăsnit una logodnicei mele,

uite așa, de sus, și-i țin minte pînă acum mărimea căpșorului ! Iar *Modes-robes* mi-a adus la pălării și mi le-a băgat sub palmă, pînă ce am zis : Asta e ! Am pus-o la pom și i s-a potrivit logodnicii pălăria ca fundul pe oală.

Din nou se năpusti afară călătorul cel chel, ținînd batista la gură și icnind. O îmbrînci pe fată, stătu o clipă aplecat pe fereastră, după care iar începu să bată cu pumnii în peretele vagonului strigînd :

— Să-l omori, nu alta !

Apoi se șterse la ochi.

Călătorul, care tot o mai ținea pe fetiță de mînă, luă o hotărîre și intră în urma chelului.

— Domnilor, se prezentă fata intrînd, mă numesc Vendulka Kristová și merg la Praga ! Întinse mîinile și bîjbîind nimeri capul cîrlionțat al glumețului, care se recomandă :

— Iar eu mă numesc Krasa Emil.

— Eu, Václav Kohoutek, spuse călătorul cel chel.

Bărbatul care adusese fetița, vrînd să arunce valiza pe polița de bagaje, îl pocni în cap pe chel.

— Sfinte Sisoe, nu poți să fii mai atent ?

— Pardon !

— A fost lovit cineva ? întrebă fata. Tata e meșter în de-alde astea. Eu pun de obicei scrisorile în cutia poștală și cunosc drumul la perfecție, dar blestemații de poștași au mutat cutia cu două clădiri mai aproape și m-am lovit cu fruntea de colțul de fier al cutiei și

m-am rănit. Atunci i-am ars două cu bastonul alb.

— Stai aicea la fereastră, o sfătui chelul, ștergîndu-se la ochi, ca să vezi mai bine peisajul.

Fata pipăi banca, apoi fereastra. Întinse mîna încercînd parcă să-și dea seama dacă plouă, după care spuse liniștită :

— Ce frumos bate soarele !

Călătorii tăcură.

— Cel care te-a condus la gară era tatăl dumitale ? întrebă călătorul care o adusese.

— Tata, confirmă fata. Domnilor, tatăl meu e un om și jumătate. Pot să fiu invidiată pentru un asemenea tată. Tatăl meu e vînzător de fructe și odată a călcat-o cu dubița pe vecina noastră cea șchioapă Dymačková și a fost dat în judecată. Dușmanii se bucurau : Slavă Domnului, ziceau, sau o să-l mănînce pușcăria pe pezevenghiul de Krista sau o să plătească, de-o să-i sară ochii. Dar tocmai cînd se judecau s-au pomenit cu Dymačková fără cîrje, țopăind ca un ied ; i-a pupat tatei mîna și i-a mulțumit, zicînd că ce frumos a călcat-o și că acum nu mai șchioapătă. Păcat numai, zicea, că n-a călcat-o cu treizeci de ani mai devreme, că s-ar fi măritat sigur.

— Grozav tată, îl lăudă cîrlionțatul.

— Așa-i ? spuse rîzînd Vendulka. Întinse iar mîna, dar trenul intră în curbă mutînd lumina de la fereastra compartimentului la fereastra coridorului.

— Soarele a apus, zise.

Călătorii se uitară unul la celălalt şi clătinară din cap.

— Dar tatăl dumitale cum este? întrebă ea punînd mîna pe genunchiul glumeţului.

— Tatăl meu e la pensie de cincisprezece ani, fiindcă are cea mai mare inimă din Europa, spuse cîrlionţatul, o inimă cît o căldare şi aşezată mai spre mijlocul pieptului...

— Numai că... zise chelul cu neîncredere.

— Splendid! exclamă Vendulka.

— Da. Şi are contract cu facultatea că după moarte cedează inima universităţii, continuă cîrlionţatul. Au vrut să i-o cumpere străinii, dar tata e patriot şi a spus nu. Pe chestia asta tata n-are voie să înoate, să zboare cu avionul, să meargă cu acceleratul...

— Înţeleg! exclamă fata. Să nu se spargă inima lui celebră, sau să se piardă, nu? zise bîjbîind după mîna povestitorului cîrlionţat, apucînd-o şi strîngînd-o. Un tată ca al dumitale şi ca al meu mai rar!

— Da, acceptă călătorul. Cîteodată mă duc cu tata la facultate, unde se dezbracă la piele şi apoi profesorul îl mîzgăleşte cu creioane albastre şi roşii...

— Sigur, sigur, se bucură Vendulka, liniile roşii sînt arterele, iar cele albastre vinele, nu?

— Da, încuviinţă cîrlionţatul, ascunzînd mîna fetei în palmele sale, după care continuă: Apoi îl duc pe tata în sală, studenţii se apleacă deasupra lui, iar profesorul umblă pe tata cu un băţ ca pe o hartă, şi toacă, şi trage concluzii, apoi conectează inima unui student la megafon... dar nu-i nici o scofală, e ca şi

cum ai bate într-o tobiță sau ca atunci cînd umblă ostașul de gardă în cizme prin coridorul cazărmii, dar cînd pune la megafon inima tatei, atunci să vedeți...

— Ca atunci cînd se îndepărtează furtuna, strigă fata, ca atunci cînd se rostogolește o lespede de stîncă ! Ca atunci cînd se aruncă cartofii în pivniță, ca atunci cînd cîntă Emil Ghilels, nu ?

— Exact, se miră cîrlionțatul, potrivindu-și gulerul cu degetul.

— Ah, oameni buni, se bucură Vendulka, mă simt așa de fericită că sînt împreună cu dumneavoastră. Că mai are cineva un tată așa de grozav ca al meu !

Trenul înainta acum paralel cu șoseaua, călătorii se uitau prin fereastră. La marginea drumului ei văzură un panou cu o inimă mare din care se prelingeau două pîrîiașe și sub care scria : *Cardiacii sînt invitați la Poděbrady.*

Aerul din compartiment era plin de mister.

— Profesorul Vondráček de-abia așteaptă, reluă cîrlionțatul, să-l spintece cu bisturiul și să pună mîna pe inima aia specială.

— Ba bine că nu, spuse rîzînd fata. Încă o inimă de ceh care a ajuns faimoasă !

— Ehe, dar nimeni nu-l întrece pe tăticul dumitale, vorbi chelul, luîndu-și servieta de pe poliță.

— Aveți dreptate, dar pe tata trebuie să-l vezi. Oh, cum mai dansează, oameni buni ! zise bătînd din palme. De sfîntul hram, atîta ne învîrtim și țopăim, că toată sala face roată

în jurul nostru. Tata comandă un cîntec numai pentru noi. Dar ce credeţi că i s-a întîmplat odată? Eu eram mică pe atunci, tata a comandat: *Roşu-alb*, pentru că pe melodia asta el cîntă *Verde-alb*, ştiţi, fotbaliştii noştri au maiouri verzi şi steag verde, ca echipa Slavia. Vine jandarmul și zice: *Roșu-alb* n-o să se cînte! Tata scoate o hîrtie de o sută, o dă şefului de orchestră şi zice: Ba o să se cînte! Iar jandarmul: Ba n-o să se cînte! Şi uite aşa, s-au ciorovăit ei o vreme ca la șeptic, cine are cartea cea mai tare, dar tata i-a retezat-o scurt: Ba o să se cînte! Și l-a pocnit pe jandarm în nas. Ca să ştiţi, domnilor, înainte de lovitura aia jandarmul era îngrozitor de urît, avea nasul strîmb, răsucit la dreapta. Ce de sînge i-a mai curs! Apoi tata a dansat *Roşu-alb* cîntînd *Verde-alb e bucuria mea* şi vecinii nu mai puteau de bucurie, zicîndu-şi: de data asta s-a isprăvit cu ramolitul de Krista! Dar peste patru luni, la proces, a venit și frumușelu de jandarm și a declarat că el a vrut să fie pocnit în nas, ba chiar că el personal i-a cerut-o și i-a mulţumit tatei că îi mutase nasul spre stînga şi i-l îndreptase, și că după aceea se îndrăgostise de el fata unui bogătaş care îl făcuse fericit. Tata primește și astăzi de la jandarmul ăla, cu ocazia sărbătoririi sfîntului hram, cîte un coș de cozonac şi iarna carne de porc în loc de scrisoare de mulţumire! exclamă Vendulka entuziasmată.

— Cine și-ar fi închipuit? zise pe gînduri călătorul cel chel. O lovitură în nas, care a

dat naştere la o fericire conjugală. După asta îşi puse haina pe el.

— Dar tatăl dumneavoastră ce fel de om este? îl întrebă Vendulka.

— Tata nu mai este printre cei vii, fetiţo, zise chelul, era o adevărată comoară, dar abia acum îmi dau seama, după ce s-a dus... Avea serviciu de noapte... Dimineaţa se auzea poarta scîrţîind, mama turna apă fierbinte în hîrdău, tata punea în curte domacul...

— Ce e aia domac? întrebă Vendulka.

— O bucată de cărbune pe care o aduceau minerii acasă într-un săculeţ măricel, cusut de haină... Pe urmă tata intra în casă, se dezbrăca, mama punea pe un scăunel o cană cu cafea, tata se spăla, apoi se aşeza, mînca o bucată de pîine cu cafea şi mîncînd se încălţa cu nişte pantofi frumoşi, apoi îşi punea haine curate... Le potrivea în aşa fel ca în clipa cînd termina de băut cafeaua să nu-i mai rămînă decît să-şi trîntească şapca pe cap şi să o ia din loc la cîrciuma „La steaua albastră", unde juca cărţi cu prietenii. Pe la amiază eu îi duceam prînzul, el mînca şi continua jocul. Pe la ora patru venea acasă şi se întindea în pat să-şi îndrepte oasele, cum zicea. După ce se sătura de somn se ducea din nou la slujbă. Dar odată, mama a pregătit apă fierbinte...

Trenul începu să micşoreze viteza şi călătorul chel întinse mîna spre Vendulka.

— Îţi urez multă fericire, fetiţo, eu trebuie să cobor aici, zise şi părăsi compartimentul.

Trenul se opri.

Vendulka dibui mînerul de alamă de la fereastră, trase geamul în jos și strigă spre peronul gării :

— Om bun, om bun, spune-mi povestea pînă la capăt !

Chelul se opri în fața ferestrei și continuă :

— Într-o zi mama a pregătit, ca de obicei, apă fierbinte, dar tata n-a mai venit. Cînd apa s-a răcit mama s-a dus să vadă ce-i cu tata. În clipa cînd a deschis ușa luleaua tatei a căzut în odaie.

Trenul porni. Călătorul cel chel mergea o dată cu el și povestea :

— Mama a luat luleaua și a început să plîngă, și-a pus broboada de lînă și s-a dus într-un suflet la mină... Peste tata se prăbușise o stîncă... prietenii lui au venit să ne spună, dar... le-a fost teamă... așa că au pus luleaua tatei lîngă ușă și au fugit... Știi tu, fetițo, că pînă atunci n-o văzusem niciodată pe mama dormind ? Cînd mă trezeam ea era în picioare... iar cînd mă culcam ea mai trăbăluia prin casă... numai după aceea am văzut-o dormind... .după aceea... strigă călătorul cel chel, apoi se opri să se odihnească.

— Om bun, îi răspunse Vendulka, iartă-mă că tatăl meu mai trăiește, iartă-mă, iartă-mă !

Trenul intră în curbă aducînd soarele din fereastra coridorului în fereastra compartimentului.

După o clipă călătorul care adusese fata zise :

— Tatăl meu a fost tăbăcar şi suferea de o boală care se chema pe vremea aceea „tăciunele bătrînilor". În fiecare an îi tăiau cîte o bucăţică din picior, aşa că ajunsese să meargă în cărucior. Distracţia lui erau trandafirii pe care îi sădise pe lîngă zidul tăbăcăriei, nişte trandafiri galbeni cărora le zicea mareşali. Ştia precis cîţi avea şi numai el tăia din ei, dar numai pentru biserică sau pentru domnişoare, pentru nimeni altul. Cînd, într-o bună zi, au dărîmat zidul, ca să taie o stradă, şi au distrus trandafirii, tata era gata-gata să se prăpădească. Dar şi-a găsit o altă ocupaţie. Dirija circulaţia într-o curbă extrem de periculoasă. La început numai cu mîinile, apoi cu un fanion. De dimineaţă pînă seara. Şi cînd ploua. Am fost nevoiţi să-i fixăm o umbrelă la cărucior. Şi uite aşa, opt ani de zile. Cînd a murit, la cimitir s-au adunat vreo sută de camionagii, iar curba morţii, cum se numea curba aceea periculoasă, era plină de buchete mari de flori, uite aşa un morman mare de flori !

— Cît de mare ? întrebă Vendulka.

— Uite atît, zise călătorul, ridicînd mîna fetiţei. Apoi adăogă : Cînd s-au înmulţit accidentele, în curba aceea au fost instalate nişte oglinzi mari...

— Doamne, şi dumneavoastră aveţi un tată grozav ! exclamă Vendulka. Un tată care s-a prefăcut în oglinzi !

Călătorii se uitară unul la celălalt, apoi își întoarseră privirile spre geam. Trenul tocmai intra într-un orășel și la colțul unei străzi se vedeau două oglinzi rotunde ca un uriaș *pince-nez* și cele două oglinzi își trimiteau una alteia imaginile acelei intersecții încurcate.

Aerul din compartiment era plin de mister.

— Tatăl dumitale de-acolo de la gară era foarte subțirel... zise tușind călătorul care o adusese pe fetiță.

— Așa e, dar să-l fi văzut acum un an! Gras ca o tobă! Și inima mărită și ficatul și stomacul și rinichii la pămînt. Mama zicea: Urmările unei vieți necumpătate. Doctorul i-a prescris regim, dar tata era un om slab, îi plăcea să pape. O doftoroaie l-a sfătuit că, dacă nu are voință, singurul lucru care l-ar putea ajuta ar fi să spună ceva murdar la adresa poliției. Și ce noroc pe el! L-au înhățat, el le-a dictat toate injuriile ca să fie corect consemnate în procesul-verbal și s-a iscălit. I-au dat șase luni, și dușmanii tatii iar se bucurau. Ziceau: Slavă Domnului, n-o să ne mai calce pe nervi pramatia aia de Krista. Dar după o jumătate de an tata s-a întors subțirel ca un student, și iute, ca să nu se răcească, a organizat o conferință de presă la bodega „La coroana", unde i-a cinstit pe toți și a declarat: Aflați, nătărăilor, că o pușcărie ca lumea face mai mult decît toate localitățile balneare din lume! Ia priviți! Pe deasupra am mai cîștigat și două mii de coroane! Sînt sănătos tun! Și tata s-a apucat de nasturele de la haină și a început să smucească de el,

uite așa, și umflații de vecini au trebuit să recunoască că nu te poți pune cu bătrînul Krista... Dar, oameni buni, dacă nu vă este cu supărare, eu vă poftesc să veniți la noi, în fiecare joi avem bal, veniți să mă dansați! Să zicem, de acum în două luni, bine?

— Să dansăm? zise speriat cîrlionțatul.

— Să dansăm, fiindcă acum sînt mare! Domnul doctor mi-a spus că atunci cînd o să împlinesc șaisprezece ani o să-mi facă operație. Iar operația se va face săptămîna asta! În sfîrșit o să văd și eu lumea asta minunată. O să văd oamenii, lucrurile, natura, o să văd ce lucrez. Or fi frumoase coșulețele pe care le împletesc? Oameni buni, lumea trebuie să fie splendidă!

— Crezi? zise rînjind omul care o adusese.

— Ba da! Trebuie să fie splendidă! strigă Vendulka. Acolo, la azil, lucra împreună cu mine unul pe care îl chema Ludvik, și ăsta, înainte de a ajunge la noi, a avut o dragoste nefericită. Din pricina ei s-a apucat să-și toarne cerneală în ochi pînă ce într-o bună zi medicul i-a zis: ascultă, dacă nu încetezi, n-o să mai vezi niciodată lumea asta splendidă. Și Ludvik i-a spus că el nu mai vrea să aibă nimic cu lumea asta splendidă. Și iar și-a turnat cerneală în ochi. Acum împletește coșulețe cu mine și se topește de dor după lume și urlă ca un cîine legat de cușcă... Viața trebuie să fie minunată, minunată ca inima tatălui dumneavoastră, ca inima aceea mare cît o căldare! Așa de minunată ca tatăl dum-

neavoastră care s-a prefăcut în două oglinzi mari la curba morţii. Oamenii buni, peste două luni o să văd şi vă rog să veniţi să dansăm în cinstea mea !

Uşa compartimentului se deschise.

— Biletele, vă rog, spuse tînăra controloare, căscînd de plictiseală.

TRENURI CU PRIORITATE

(1965)

Trenuri cu prioritate

În anul 1945, nemții nu mai stăpîneau nici măcar spațiul aerian de deasupra orășelului nostru. De restul spațiului aerian al țării nici nu mai putea fi vorba. Aviația dezorganizase transporturile în așa hal, încît trenurile de dimineață soseau la prînz, cele de la prînz seara și cele de seară noaptea. În cîte o după-amiază, mai nimerea cîte un tren la orele fixate, numai că punctualul tren nu era cel așteptat, ci un altul, de dimineață, care își făcea apariția cu o întîrziere de patru ore.

Alaltăieri, un avion inamic de vînătoare a ciuruit deasupra orășelului nostru un avion german și i-a rupt o aripă. Fuselajul a luat foc și a căzut undeva pe cîmp. Din aripa ruptă s-a desprins o mînă de șuruburi și piulițe, care au căzut în piață zgîrîind pe cele cîteva femei aflate acolo. Aripa plana deasupra orașului, mulțimea se zgîia amuzată la

ea, dar numai pînă la momentul cînd, cu un sunet hodorogit, a coborît chiar deasupra pieței unde se adunaseră buluc oamenii din cele două restaurante. Umbra aripei se plimba prin piață, cînd într-o parte, cînd într-alta, iar oamenii alergau zăpăciți cînd încoace, cînd încolo, spre locul pe care îl părăsiseră numai cu o clipă mai înainte, fiindcă aripa se legăna ca o pendulă uriașă, silindu-i să se refugieze mereu în partea opusă unei eventuale căderi și aiurindu-i cu un vuiet din ce în ce mai puternic. În cele din urmă, aripa a alunecat iute și s-a prăbușit în grădina preotului paroh. Au trecut numai cinci minute și cetățenii orașului s-au și apucat s-o demonteze și să ia tot felul de plăci și tinichele care au reapărut a doua zi sub formă de acoperișuri la cotețele de iepuri sau de orătănii. După-amiază, unul dintre ei a tăiat din tabla aripei cîteva bucăți mari din care, în aceeași seară, și-a confecționat niște splendide apărători pentru motocicletă. În același fel a dispărut nu numai aripa, ci și absolut toată tabla și diversele piese ale avionului german care se prăbușise la marginea orașului pe cîmpul acoperit de zăpadă. Cam la o jumătate de oră după cădere, am luat bicicleta și m-am dus să văd. Pe drum am întîlnit cetățeni care trăgeau după ei cărucioare pline cu piese capturate. Era greu să-ți dai seama la ce le-ar putea folosi. Mi-am continuat drumul curios să văd aeroplanul căzut. Nu pot să sufăr oamenii apucători. Eu, și să strîng sau să de-

montez piese sau mai știu eu ce alte drăcovenii! Iată însă că pe poteca proaspăt bătătorită, care ducea la rămășițele negre ale avionului, mă întîlnesc cu tatăl meu, cărînd un fel de instrument muzical argintiu, niște țevișoare pe care le agita zîmbind radios. Evident, erau țevi de avion, țevile de alimentație cu benzină, dar de-abia seara, acasă, m-am dumirit eu de ce era tata atît de încîntat de prada lui. A tăiat țevile în bucăți egale, le-a lustruit, apoi a pus lîngă cele șaizeci de țevi creionul său mecanic. Tata se pricepea la toate, fiind pensionar de la patruzeci și opt de ani. A fost mecanic și a lucrat pe locomotivă de la douăzeci de ani, anii i se socotiseră dublu, iar concetățenii noștri turbau de invidie la gîndul că tata mai putea să trăiască încă douăzeci-treizeci de anișori buni. Tata se scula mai devreme decît cei care se duceau la servici. Colinda toate împrejurimile și strîngea ce putea: șuruburi, potcoave, căra de prin magazii tot felul de piese și alte fleacuri netrebuincioase pe care le depozita acasă în șopron și prin pod. Drept urmare, casa noastră semăna cu un centru de colectare a fierului vechi. Dacă cineva voia să se descotorosească de o mobilă veche, i-o lua tata, astfel că, deși nu eram decît trei în familie, dispuneam de cincizeci de scaune, șapte mese, nouă canapele și o grămadă de dulăpioare, chiuvete și oale. Nesătul cum era, tata cutreiera în lung și-n lat tot ținutul cu bicicleta, răscolea pînă și gunoaiele cu aju-

torul unui băţ şi seara se întorcea cu prada. Nu lăsa să-i scape nimic, pentru că orice lucru putea să folosească vreodată la ceva, şi chiar folosea, căci dacă cineva avea nevoie de un obiect care nu se mai fabrica, de o piesă pe care nu şi-o putea procura, piesă de automobil, de moară de uruială sau chiar de batoză venea la noi, tata se concentra o clipă şi, după cum îşi aducea aminte, se ducea fie în pod, fie în şopron, fie la grămada din mijlocul curţii, cotrobăia ce cotrobăia, după care scotea vreo vechitură care se potrivea. Aşa se explică de ce tata fusese numit responsabil cu „duminicile fierului“. Dar cînd se îndrepta spre gară cu fierul colectat, se abătea mai întîi pe acasă ca să mai lase şi pentru sufletul lui cîte puţin din acel fier duminical. Vecinii nu-l puteau înghiţi, şi basta. Probabil din cauza străbunicului Lukáš, care de la vîrsta de optsprezece ani a început să primească rentă zilnică de un galben, pe vremea republicii[1] în coroane. Străbunicul s-a născut în 1830 şi la 1848 era toboşar. În această calitate, el a participat la luptele de pe podul Carol unde studenţii aruncau în soldaţi cu pietre smulse din pavaj. Unul dintre studenţi l-a nimerit pe străbunicul în genunchi şi l-a schilodit pe viaţă. De atunci a primit rentă, un galben pe zi, cu care îşi cumpăra o sticlă de rom şi două pachete de tutun, dar în loc să stea acasă, să fumeze şi să bea, bătea străzile oraşului şi

[1] După 1918.

drumurile de țară, căuta mai ales locurile unde oamenii se speteau muncind și, în fața bieților truditori, el rînjea, bea rom și fuma, motiv pentru care în fiecare an mînca cîte o bătaie soră cu moartea și era adus acasă pe targă. Dar cum se înzdrăvenea, iar începea să întrebe pentru cine-i mai dulce viața, pînă ce mai mînca o bătaie zdravănă. Numai căderea Austriei i-a luat străbunicului renta pe care o primise vreme de șaptezeci de ani. Pensia de pe vremea republicii i-a suflat sticla de rom și pachetele de tutun. Și cu toate acestea străbunicul Lukáš își primea în continuare porția de bătaie, pentru că nu înceta să se laude cu cei șaptezeci de ani de-a lungul cărora avusese în fiecare zi cîte o sticlă de rom și tutun. În anul 1935 însă, străbunicul s-a apucat să se laude în fața unor pietrari exact în momentul cînd s-a închis cariera de piatră și au rămas fără lucru. Atunci a fost bătut în așa hal că a murit. Doctorul a declarat că ar fi putut să mai trăiască douăzeci de ani buni. Iată de ce aveau concetățenii noștri atîta pică pe familia noastră. Bunicul, pentru ca așchia să nu sară departe de străbunicul Lukáš, fusese hipnotizator, și lucrase pe la diverse circuri mici. Bineînțeles că întregul oraș vedea în hipnotismul lui doar un mod de a trece cît mai ușor prin viață. Dar cînd nemții au încălcat frontierele noastre ca să ocupe țara, îndreptîndu-se spre Praga, numai bunicul nostru le-a ațìnut calea, numai el cu hipnotismul lui s-a dus să li se împotrivească,

să oprească înaintarea tancurilor cu forța gîndului. Bunicul mergea pe șosea cu ochii pe tancul care se afla în fruntea armatelor motorizate. Sus stătea un ostaș al Reichului, băgat pînă la brîu în turelă, purta un basc negru cu cap de mort și oase încrucișate, bunicul mergea spre tanc cu brațele întinse, emițînd către nemți comanda: întoarceți-vă și plecați înapoi... Într-adevăr, primul tanc s-a oprit, întreaga armată s-a oprit. Bunicul pusese mîinile pe tanc continuînd să emită mereu aceeași poruncă... Întoarceți și plecați înapoi, întoarceți și plecați înapoi, întoarceți... Apoi un ofițer a făcut semn cu un stegulet și tancul a pornit, dar bunicul nu s-a ferit și tancul l-a călcat, i-a retezat capul și din clipa aceea nimic n-a mai stat în calea armatei germane. Mai tîrziu tata s-a dus să-i caute capul. Tancul se oprise la marginea Pragăi în așteptarea unei macarale care să-l scoată din încurcătură. Capul bunicului era strîns între șenile, iar șenilele erau în așa fel răsucite, încît tata a trebuit să se roage mult pînă să obțină permisiunea să-l scoată, ca să-l îngroape o dată cu corpul, creștinește. Din clipa aceea, printre oamenii din ținutul nostru s-a iscat o mare ceartă. Părerile erau împărțite. Unii susțineau că bunicul era nebun, alții că nebun de tot nu putea să fie, că dacă toți s-ar fi împotrivit, ca bunicul, și ar fi pus mîna pe arme, cine știe ce soartă ar mai fi avut nemții.

Pe atunci locuiam la marginea orașului, abia mai tîrziu ne-am mutat în oraș, iar eu,

care eram deprins cu singurătatea, de cum ne-am instalat am simţit că mă înăbuş. Din momentul acela, numai cînd părăseam oraşul puteam să mai respir în voie. Şi dimpotrivă, cînd mă întorceam, cînd treceam podul, iar străzile şi străduţele deveneau din ce în ce mai strîmte, parcă mă simţeam şi eu strîmtorat, aveam, am şi voi avea mereu impresia că în dosul fiecărei ferestre se află cel puţin o pereche de ochi care mă privesc. Dacă cineva îmi adresa vreo vorbă, eu mă roşeam, pentru că trăiam cu impresia că oamenilor ceva nu le place la mine. Cu trei luni în urmă, mi-am tăiat vinele de la mînă, în aparenţă fără motiv. Dar eu aveam motiv, îl cunoşteam bine, mă temeam însă că oricine se uită la mine poate să-l ghicească. Iată de unde acei ochi în dosul fiecărei ferestre. Dar ce puteam să cred la cei douăzeci şi doi de ani ai mei ? Puteam să cred că oamenii din tîrgul nostru se uitau la mine fiind convinşi că mi-am tăiat vinele ca să mă sustrag de la muncă, ca să muncească ei în locul meu, aşa cum a fost pe vremea străbunicului Lukáš şi pe vremea bunicului Vilém, hipnotizatorul, şi a tatălui meu care dinadins alergase un sfert de secol pe locomotivă ca după aceea să nu mai facă nimic.

Deci, nemţii nu mai erau stăpîni pe spaţiul aerian de deasupra orăşelului nostru. Cînd m-am apropiat de avion, zăpada sclipea pe coline şi în fiecare cristal de zăpadă ticăia parcă un mic ceasornic, zăpada multicoloră

trosnea în bătaia razelor puternice ale soarelui, dar eu auzeam nu numai ticăitul din cristalele de gheaţă, ci şi un alt ticăit, care venea din altă parte. Ceasul meu se auzea clar, dar se mai auzea şi un alt ticăit care venea din avion. Într-adevăr, ticăia ceasul de bord, arăta chiar ora exactă, m-am convins după ce mi-am controlat ceasul de la mînă. Pe urmă, dedesubt de tot, am văzut o mănuşă luminată de soare, iar eu am simţit că mănuşa aceea nu e singură, că este în ea o mînă de om şi că acea mînă de om nu e singură, că se află pe un braţ şi că braţul se află pe un corp omenesc, care este ascuns pe undeva pe sub dărîmături. Am apăsat cu toată puterea pe pedala bicicletei, de pretutindeni auzeam ticăitul unor limbi miniaturale de ceasornic puse în mişcare de lumina soarelui ; în depărtare, pe calea ferată, gonea un tren pufăind vesel, era un tren cu vagoane de cărbune care se întorcea în bazinul Mostec, una dintre garniturile lungi de cîte o sută patruzeci de vagoane ; pe la mijlocul ei, butucul de frînă al unui vagon era strîns, se înroşise şi metalul se scurgea pe şină, dar locomotiva germană trăgea veselă şi acel vagon înţepenit.

Mîine voi sta lîngă liniile din micuţa mea staţie de cale ferată unde toate trenurile care trec de la apus către răsărit sînt însemnate în orar cu numere fără soţ, iar trenurile care trec de la răsărit la apus, cu numere cu soţ. Voi avea prilejul din nou, după trei luni, să dirijez circulaţia trenurilor, voi lucra din nou la gara prin care trec două linii principale,

cea de la apus la răsărit are numărul unu, cea de la răsărit la apus are numărul doi, pe urmă toate liniile de la dreapta de linia cu numărul unu au numere fără soţ, trei, cinci, şapte ş. a. m. d., iar toate liniile de la dreapta liniei cu numărul doi au numere cu soţ, patru, şase, opt, zece ş. a. m. d. Bineînţeles, această numerotare este doar pentru noi, cei de la calea ferată, deoarece pentru un ageamiu care stă pe peronul gării, chiar şi pe peronul micuţei mele staţii, prima linie este a cincea, a doua este a treia, a treia este prima, a patra e a doua... Mîine, dis-de-dimineaţă, voi îmbrăca din nou uniforma, pantalonii negri şi vestonul albastru, pelerina cu nasturi de alamă, pe care mama mi-i freacă cu sidol, pe urmă îmi voi prinde la gît un admirabil guler pe care se află aceleaşi însemne ca pe veston şi pe pelerină, şi după care orice feroviar poate să-şi dea seama de gradul meu la serviciu. Nasturele de pe guler spune clar oricui că am bacalaureatul, iar steaua cusută cu fir aurit — că sînt elev la calea ferată. Pe guler străluceşte cea mai frumoasă insignă, o roată înaripată împodobită cu paiete de culoare mov şi albastru, o roată înaripată asemănătoare cu un cal de mare din aur. Voi pleca de acasă cu noaptea-n cap, mama mă va urmări cu privirile stînd nemişcată în dosul perdeluţei, şi tot aşa, în dosul tuturor ferestrelor pe lîngă care voi trece, oamenii vor sta întocmai ca mama, mă vor urmări ţinînd perdeluţele cu degetul, în timp ce eu mă voi îndrepta pe cărare spre rîu unde mă voi opri

să respir uşurat, aşa cum fac întotdeauna, fiindcă mie nu-mi place să mă duc la servici cu trenul. Lîngă rîu pot să respir în voie, aici nu sînt ferestre, primejdii ascunse, săgeţi înfipte în ceafă, pe la spate.

La birou totul era aşa cum fusese la plecarea mea. Pupitrul care închidea barierele semăna tot cu o uriaşă flaşnetă sau cu un tonomat, masa telegrafului se afla sub fereastră de unde putea fi văzut, pe o distanţă de cinci kilometri, un drum de ţară mărginit de meri bătrîni, la capătul căruia strălucea castelul prinţului Kinský. În dimineaţa asta, la răsăritul soarelui, castelul era învăluit în ceaţă pînă la etajul întîi, încît părea suspendat pe un lanţ de aur. Pe masă se aflau trei aparate Morse, fabricate acum o jumătate de secol de firma Siemens & Halske. Cele două telefoane de linie şi cele trei telefoane de staţie dădeau într-una semnale, astfel că biroul mişcării era mereu plin de un mîngîietor zumzet, de clinchetul, zuruiala şi gînguritul telegrafului şi telefoanelor, ca în prăvălia unui negustor de păsări cîntătoare. La geamlîcul dinspre sala de aşteptare era aceeaşi perdeluţă strînsă pe inele de alamă, alături un dulap de fier şi o maşină de imprimat data pe bilete. Impiegatul Hubička îmi ură bun venit şi îmi spuse imediat că vom face serviciul împreună, că după trei luni de boală va trebui să iau învăţătura de la capăt. Pe urmă, mă întrebă cît e ceasul

și îmi descoperi încheietura mîinii, dar nu se uită la ceas, ci la cicatricea rănii care se vindecase.

Eu mă roșii și mă făcui repede că-mi caut chipiul roșu. Îl găsii în dulap, plin de praf și cu urme de labe de pisică pe fund. În lumina soarelui de dimineață, mă apucai să perii chipiul. Se auzea gunguritul porumbeilor șefului de gară. Dincolo de gară, se vedeau obstacolele hipodromului, o miniatură după Hipodromul Mare de la Pardubice, fiindcă prințul Kinský creștea cai de curse care i-au adus nu numai Marele Premiu de la Pardubice, ci și Marele Premiu de la Liverpool, aproape un milion de lire sterline. Pe vremea aceea era o sumă de bani așa de mare că prințul a început să construiască, în spatele micuței noastre stații, un cinematograf, un teatru și o sală de concerte pentru comuna noastră, dar pentru că nu le-a terminat, construcția a fost transformată în magazie de cereale. Era cel mai frumos siloz din lume, în care se intra prin colonade romane și grecești. Acestui siloz i-a rămas numele englezesc de liverpul...

La șapte jumătate fix intră în biroul de mișcare domnul șef de gară. Era un om cam de o sută de chile, dar femeile ziceau despre el că dansează nemaipomenit de ușor. Părul și-l pieptăna în felul următor : din partea stîngă trăgea șuvițele de păr peste chelie pînă în partea dreaptă, iar cu cele din dreapta proceda exact invers. Uneori, cînd se plimba fără țintă pe peron, vîntul poznaș pătrundea

pe dedesubt și înălța această boltă gotică de păr.

Deschise ușa care dădea în biroul lui. Nimeni n-ar crede că șeful unei gări așa de mici poate să aibă un birou așa de frumos. Covorul persan, cu florile roșii și albastre întotdeauna strălucitoare, și cele trei taburete turcești îi sporeau aerul oriental. Biroul masiv, cu plăci de mahon, era încadrat de frunzele mari ale unui palmier uriaș ce se deschideau ca niște umbrele deasupra fotoliului venețian. Întregul birou era atît de impresionant că-ți venea să-l urci într-o lectică cu șeful gării cu tot și să-l duci pe sus ca pe papa de la Roma. Pe un scrin rococo se afla un ceas în marmoră, care, în loc de pendulă, avea trei bile aurite ce se mișcau încolo și încoace ; oricine auzea bătaia acestui ceas nu se putea abține să nu exclame : O, ce frumos bate ! În birou mai era și o canapea îmbrăcată într-un material de culoare ciocolatie, iar pe perete un tablou mare, în ulei, reprezentînd o locomotivă rapidă cum iese din gara Wilson [1] aruncînd aburi spre pămînt și spre cer, tablou ce emoționa pe orice salariat de la calea ferată și în special pe șeful nostru, care avea două mari țeluri în viață : să fie numit inspector la căile ferate și să i se confere titlul de baron Lánský de Ruže. Fiindcă, cercetîndu-și ascendența, descoperise că are în el ceva sînge albastru. S-ar putea deci spune că dumnealui

[1] Gară din Praga, astăzi Praga-Centru.

avea o cantitate dublă de sînge albastru, pentru că celor de la calea ferată li se mai spunea și „aristocrația albastră".

În afară de toate acestea, șeful gării era un om cu o cît se poate de banală pasiune: creșterea porumbeilor. Înainte de război crescuse porumbei de Nürnberg, rasa bagdet, niște zburătoare cu săgeți agresive, negre și albe pe aripi, pe care le îngrijea în fiecare zi cu mîna lui, curăța cotețul, schimba apa și le dădea grăunțe. Dar după ce nemții i-au atacat atît de brutal și i-au cotropit pe polonezi, șeful a închis cotețul și, înainte de a pleca la Hradec, a poruncit ajutorului său să gîtuiască toți porumbeii de Nürnberg. Peste o săptămînă a adus porumbei polonezi cu o frumoasă voaletă albastră și admirabile aripi, împodobite cu triunghiuri cenușii și albe îmbucate unul în altul ca mozaicul din băi.

Stau între linii. Simt că cineva mă privește și, cînd mă întorc, zăresc prin fereastra de la pivniță ochii soției șefului. Îndopa un gîscan pe întuneric și se uita la mine. Îmi era simpatică soția șefului. Îi plăcea să stea seara în biroul mișcării, unde croșeta o față de masă mare. Din croșetatul ei uniform se răspîndea o imensă liniște, degetele ei nășteau necontenit mereu alte flori și alte păsări, ținea dinainte, pe masa de telegraf, o anume carte deasupra căreia se tot apleca ca să vadă cum să apuce ața, de parcă ar fi cîntat la țiteră după note. În fiecare vineri executa cîte un iepure. Lua iepurele din coteț, îl prindea între pi-

cioare, pe urmă băga o custură în gîtul animalului care chițăia, piuia prelung, pînă ce își pierdea puterile, dar doamna, soția șefului, se uita la el cu aceeași indiferență ca la fața de masă pe care o croșeta. Zicea că dacă lași sîngele să se scurgă încet, carnea se frăgezește și se face mai gustoasă. Știam dinainte cum o să se petreacă și execuția gîscanului. Doamna o să-l încalece, o să-i apese ciocul portocaliu spre gît, ca și cum ar închide un briceag, o să-i smulgă cu grijă penele de pe gît și apoi va lăsa să se scurgă sîngele într-un castron, orătănia își va pierde puterile pînă se va fleșcăi de tot, doamna se va cocoșa de tot și se va sprijini numai pe călcîie.

— Elev Hrma! strigă șeful.

Mă duc în birou și salut scoțînd pieptul înainte.

— Elevul Hrma s-a prezentat la slujbă!

— Șezi jos, zise domnul șef de gară, ridicîndu-se de la masă și luînd în cap o frunză de palmier. Zăbovi o clipă dinainte-mi, ochii lui veșnic umezi rătăciră peste uniforma mea, apoi îmi închise un nasture de la haină. Elev Hrma, ai băgat de seamă că nu mai avem telegrafistă?

— N-o mai avem pe Zdenička Svatá! exclam eu.

— Sfînta[1]... Ph! pufni șeful. N-ai auzit nimic în oraș?

[1] Joc de cuvinte: *svatá* în limba cehă înseamnă *sfînta*.

— Nu. Ce s-a întîmplat?

— Ciudat. Domnul nostru impiegat a ajuns o celebritate. Mă mir că nu se organizează excursii colective ca să-l vadă! Parcă ar avea patru picioare! Sau două capete! Frumos renume a făcut stației noastre liniștite, pașnice!

— A, domnul Hubička, înțeleg, e normal, zic. Cînd făceam servici la Dobrovice și mă instruia el, veneau oameni de pe toată linia să-l vadă... ca urmare a faptului că a rupt canapeaua șefului de gară cu o anumită doamnă...

— Canapeaua austriacă? Aia ciocolatie? căscă ochii șeful. Una ca asta?

— Exact ca asta, zic.

— Dar hai, ia loc o dată, Miloš dragă, mă pofti șeful subit binevoitor. Se așeză pe celălalt taburet și puse mîna pîlnie la ureche.

— Tocmai plecase ultimul personal de noapte, îi șoptesc la ureche. Încă de cu seară stătuse cu noi la mișcare o damă bine, care fuma și bea vin. Pe la miezul nopții, domnul Hubička îmi zice: Dragă Miloš, deși ești încă elev, eu am încredere în dumneata. Ai să-mi ții locul vreo două ceasuri. Am luat slujba în primire, iar domnul Hubička a condus-o pe doamnă în biroul șefului de gară. Mi-am lipit urechea de ușă, am ascultat și-am auzit: Pisicuțo, trupul are nevoie, trupul cere...

— Auzi colo, porcul, mistrețul țepos! exclamă șeful gării, ridicîndu-se în picioare și uitîndu-se prin geam, peste porumbeii care se aplecau și gungureau, către locul unde stătea impiegatul. Măcar de s-ar vedea în vreun

fel pe el ce-i poate pielea! strigă şeful, în timp ce domnul Hubička se scărpina în ureche, de parcă ar fi fost astupată cu apă.

— Mîţa blîndă zgîrie rău, zic. Pe la ora unu, după miezul nopţii, cînd marfarul cu zahăr a plecat, ciulesc urechile şi aud din biroul şefului mai întîi un hîrşîit, apoi o dată... trosc! Dau buzna peste ei. Dama era goală, trîntită pe canapea cu picioarele uite aşa...! Domnul impiegat era la podea în indispensabili, ştiţi, prosternat ca ostaşul din biserica noastră în clipa în care s-a deschis mormîntul Domnului. Îmi zice: Ce poznă, măi Miloš! Iată-mă doborît de pe altarul dragostei...

— Hienă pătată! strigă domnul şef, rezemîndu-se de pervazul ferestrei şi fulgerîndu-l cu privirile pe impiegat, care stătea crăcănat pe peron şi se uita la cer.

— Şi cum zici că stătea tîrfa pe canapeaua superiorului, cum? întrebă şeful întorcîndu-se de la fereastră.

— Dacă îmi permiteţi, eu vă pot face o demonstraţie, zic şi arăt către canapeaua ciocolatie, apoi mă arunc, mă răsucesc în aer şi cad pe spate. Şeful se apleacă ameninţător peste mine.

— N-are decît să se tăvălească cu muierile lui în sala de aşteptare, dar nu în biroul şi pe canapeaua superiorului!

— E drept, zic, fiindcă pe canapeaua şefului are dreptul să stea numai şeful.

— Recunoşti şi tu, dar pentru porcul ăla nu există nimic sfînt! strigă el.

Mă ridic, mă așez pe marginea canapelei și zic :

— Dar să știți, domnule șef, că asta nu e tot. Priviți încoace ! Îl trag de mînecă și îi arăt : Uite așa, cam pe-aici, a făcut praf canapeaua...

— Au rupt canapeaua ! țipă șeful de gară. Au rupt canapeaua superiorului pe-n două ! Așa ceva se-ntîmplă numai pentru că oamenii nu mai au pe nimeni deasupra lor ! Nici Dumnezeu, nici mit, nici alegorie, nici simbol ! Am rămas singuri pe lume și de-aia ne îngăduim totul... Eu însă nu ! Pentru mine mai există un Dumnezeu ! Numai pentru porcul ăla nu există nimic în afară de friptură, *knedlík* și varză...

Șeful de gară își pierdu graiul. Sufla, gîfîia, privea cu ochii bulbucați spre peron, la spatele impiegatului Hubička.

— E un drac împielițat, declară după o clipă. Ar fi putut să ajungă șef de acum zece ani la vreo stație mai mică, numai cu o singură linie, dar n-a obținut pînă astăzi nici măcar o steluță ! Cum e vorba să fie avansat, tocmai atunci face cît una boacănă. Vremea trece, alții se ajung, pe cînd el...

— Am auzit, îi zic eu, că veți fi avansat inspector.

— Așa-i.

— Ei, în loc de trei steluțe veți avea una mare, încercuită frumos cu fir !

— Așa-i, măi, Miloš, zise visător șeful de gară. Eu sînt o pildă pentru voi, adăogă el deschizînd dulapul și scoțînd o bluză nouă pe

care se afla o stea strălucitoare ca diamantul, încercuită cu fir. O pildă vie, dar mi se pare că stric orzul pe gîşte.

— Un inspector la calea ferată, îl întreb eu, e ca un maior la armată, nu?

— Da, măi, Miloš, îmi răspunse şeful de gară.

Pe linia întîi gonea în clipa aceea un marfar lung, mîna cu toată viteza, şi osiile, cînd treceau peste capetele de şină, băteau profund şi ritmic. Şeful aşeză cu grijă în dulap mînecile şi colţurile bluzei ca să nu le prindă cu uşa. Luă apoi cutia cu grăunţe, deschise fereastra şi porumbeii polonezi dădură buzna înăuntru. Se băteau în aer, care să se aşeze mai întîi pe umerii şi pe braţele domnului şef, dar pînă la urmă fiecare îşi găsi un loc. Stăteau pe şeful de gară ca pe o statuie sau pe o cişmea, se aplecau spre el şi se alintau nepăsători la grăunţe şi, bucuroşi că se pot juca, îi puneau ciocul cu drăgălăşenie pe obraji, ca nişte copii. Marfarul dispăru luînd zgomotul cu el. Mereu acelaşi spectacol ca în timp de pace; trenurile de seară treceau trăgînd după ele pătratele şi dreptunghiurile ferestrelor luminate.

— Ce-a putut să facă domnul impiegat cu Zdenička, ce? întreb eu.

— Porcării, zise şeful întinzînd buzele către porumbei. Nici o bestie nu s-ar fi purtat ca el. Dar nu vreau să-mi fac sînge rău degeaba. A intrat pe mîna comisiei de anchetă de la Hradec... Pe scurt, domnul Hubička, în

timpul turei de noapte, a pus-o pe Zdenička cu fundul în sus, i-a ridicat fusta și i-a aplicat pe buci iubitei noastre telegrafiste toate ștampilele gării. I-a pus pînă și data! Zdenička s-a dus dimineața acasă, mamă-sa a văzut trăsnaia și, după ce a citit toate ștampilele, a venit valvîrtej încoace, amenințîndu-ne că se duce să se plîngă la gestapo. N-am avut încotro și a trebuit să închei proces-verbal. O nenorocire, ce să mai zic! Zdenička a fost nevoită să se prezinte la direcție, unde chiar directorul în persoană a ținut să vadă ștampilele! Groaznic! strigă șeful dînd din mîini și scuturînd porumbeii, care începură să bată din aripi ca să-și țină echilibrul.

Pe lîngă gardul gării trecu în galop un armăsar murg. Era contesa Kinská, care dăduse o raită pe moșie. Parcă se făcuse una cu armăsarul. Șeful ieși pe peron cu porumbei cu tot și se înclină în fața contesei, care trecuse linia și venise chiar în fața gării. Contesa descălecă cu o uimitoare ușurință, numai un pic își agăță pantalonii de călărie de șa. Șeful îi sărută mîna, apoi, așa, cu porumbeii ciorchine pe el, porni alături de ea. Doamna contesă nu se miră cîtuși de puțin, ca și cînd ar fi fost cel mai firesc lucru din lume, chiar mai mult, în timp ce se întreținea cu șeful de gară ea se juca cu frumoasele păsări.

Impiegatului i se scurgeau ochii după contesă.

— Știi ce-aș vrea eu, Miloš? Aș vrea să mă prefac în șa, să fiu eu în locul șelei de

colo, zise arătînd spre armăsar. Pe urmă scuipă, chicoti și îmi făcu următoarea confidență : Am avut un vis pe cinste, Miloš. Am visat că m-am prefăcut în cărucior și că doamna contesă mă trăgea de oiște spre magazie. Povestea uitîndu-se cu nerușinare la contesă, la picioarele ei, în timp ce aceasta se îndrepta însoțită de șeful gării spre magazia de cereale, zisă liverpul. Șeful se cutremură atît de tare la auzul unei vești pe care probabil că tocmai atunci i-o transmisese contesa, încît porumbeii se speriară și-și luară zborul de pe brațele lui. Contesa întinse mîna pe care șeful o sărută plin de respect. Dădu să o ajute să se urce în scări, dar contesa îl refuză cu un gest, se aruncă în cîrca armăsarului și pentru o clipă i se văzură picioarele desfăcute. Ceea ce îl determină pe domnul Hubička să se șteargă la gură și să declare :

— O poponeață înnebunitoare !

Apoi scuipă.

Contesa porni în galop pe drumul care pleca de la gară. Armăsarul murg sălta pe zăpada ce sclipea în lumina trandafirie a soarelui. Domnul impiegat Hubička împărțea femeile în două categorii : cele care se distingeau prin calități de la mijloc în jos, ca doamna contesă, erau poponețele, iar cele care aveau sînii frumoși, erau țîțișoarele. Cum ar spune cineva bibănel, vătrai, pletos ș.a.m.d.

Șeful de gară se năpusti pe ușă, șuierînd furios :

— Hubička ! A aflat și doamna contesă !

Dar ajungînd în ușă, se răzgîndi și, dînd din cap îngrozit, urcă pe scări în bucătărie, unde mai întîi trînti de cîteva ori un scaun de podea, făcînd să cadă tencuiala de pe pereții de la mișcare, apoi începu să urle în luminator :

— Blestem al secolului erotic ! Totul este supraerotizat ! Pretutindeni numai excitante erotice ! Băiețandri și țînci cu muci la nas se înamorează de puștance care pasc gîște ! Tragedii amoroase inspirate din lecturi și filme erotice ! La tribunal cu scriitorii, educatorii și vînzătorii de cărți și poze pornografice ! Să se pună odată frîu imaginației monstruoase a tineretului ! Unul a pîngărit cadavrul unei lăptărese și ar fi pîngărit și cadavrul verișoarei lui, dacă n-ar fi fost împiedicat la timp ! În vitrina de la farmacie se expune, în mărime naturală, un mulaj reprezentînd partea inferioară a unui corp de tînără femeie ! Și tineretul se uită înnebunit la ea ! Atelierul unui pictor vă face să vă îndoiți dacă n-ați nimerit cumva într-o prăvălie unde se vinde carne de om. Canibalism ! Vranská a fost găsită într-un geamantan. Se caută un tînăr cu un dinte de aur în gură. Ultima oară a fost zărit cînd își cumpăra mere australiene de la bufetul „Coroana" ! Carne, numai carne ! La orizont încep să apară crime comise de libidinoși. Pe banca acuzaților cu dascălii care fac educație sexuală ! Cu cît crește imoralitatea și senzualitatea, cu atît scade numărul leagănelor și se înmulțește numărul sicrielor ! Șeful țipa cu glas răgușit prin luminatorul care dădea în biroul mișcării.

Indignarea lui provenea de la faptul că, pe de o parte, era membru al U.R.M., Uniunea pentru Regenerarea Moravurilor, iar pe de altă parte, chiar contesa, cînd venea să comande vagoane pentru vite, îi reproşa adesea şefului că e cam delăsător faţă de credinţă şi susţinea că în momentul în care se va prăbuşi biserica catolică va fi sfîrşitul lumii. De aceea, ori de cîte ori trecea pe lîngă vreo biserică îmbrăcat în uniformă, şeful de gară saluta biserica, sau, dacă era în civil, îşi scotea pălăria, se înclina şi bombănea ceva.

Blocul de semnalizare zurui, şi se aprinse o lumină roşie de formă rotundă care se transformă în lumină albă. Scot cheia din bloc şi mă reped pe peron. O locomotivă fluiera la intrarea în staţie, iar şeful cobora pe scări, ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat, ca şi cînd s-ar fi purificat ţipînd în luminator ca în faţa unui zid al plîngerii. Hubička zicea că la fel ţipă şi la nevastă, care, deşi fată de măcelar de la Volary, îi suporta bîzdîcul. Totuşi, nevastă-sa se revolta de patru ori pe an. În momentul cînd şeful striga mai tare, învăţînd-o ce este aceea o femeie cuviincioasă, dumneaiei îi arunca în cap primul obiect care se afla mai la îndemînă. Odată, înainte de Crăciun, cînd ţipa la ea, l-a tras de păr pînă în baie şi i-a ars o palmă, de a căzut în cadă peste crapul ce urma să fie sacrificat de sărbători.

Şeful intră în birou şi dintr-o singură privire se lămuri că ceva nu e în regulă.

— Ei, băieţi, întrebă pe un ton patern, aveţi situaţia ?

— Am zărit un militar, zise Hubička rînjind.

— Un tren cu prioritate ? tresări şeful holbînd ochii.

— Unul cu trei stele, precizai.

— Aţi citit... ? întrebă şeful, arătînd o ordonanţă semnată de împuternicitul Reichului.

— Am citit, zise Hubička.

— Şi v-aţi gîndit... ?

— Ne-am gîndit şi ne-am hotărît, răspunse rîzînd domnul Hubička.

— Da, dar s-ar putea interpreta ca sabotaj, băieţi, îi preveni şeful dînd din cap şi ieşind pe peron.

Pe locomotiva trenului militar cu prioritate se afla inginerul Honzík. Era palid la faţă. Se dusese personal la Liboch să ia în primire garnitura. Acum însoţea trenul ca ostatec, îşi dădea ochii peste cap şi îşi frîngea mîinile, stătea chiar la fereastra locomotivei şi arăta prin gesturi că staţia noastră e o adevărată pacoste pentru el.

Şeful salută cu mîna la chipiu, iar eu, apropiindu-mă de linie, îi urmai exemplul. Locomotiva se opri şi coborîră din ea doi esesişti subţirei cu pistoale parabelum în mînă. Se uitară cîteva clipe la chipiul meu roşu. Eu pocnesc din călcîie şi salut, dar ei îmi bagă ţevile armelor automate în coaste şi, după ce mă silesc să mă urc în locomotivă, trenul por-

neşte. Ceva mi se părea foarte ciudat. Esesiştii erau băieţi frumoşi, semănau mai de grabă cu nişte poeţi sau jucători de tenis; ei însă mă păzeau pe mine. Lîngă inginerul Honzík stătea şeful garniturii, un căpitan cu chipiu de vînători de munte austrieci, cu obrazul brăzdat de o cicatrice mare, care sărea peste buze şi se prelungea pe bărbie. Şi mecanicul era în uniformă, ţinea mîna pe maneta de viteze stînd pe un scaun tapisat. Era o maşină germană care mergea cu huilă. Lîngă scaunul mecanicului se afla o manetă la fel cu cele de la fotoliile pentru bolnavi, care se transformă în paturi. Cei doi esesişti mă împungeau cu vîrful ţevilor în extremităţile bojocilor, iar ochii lor tot atît de nemişcaţi, ca şi ţevile pistoalelor, îl priveau ţintă pe căpitanul care admira peisajul. Zăresc pe cineva deschizînd luminatorul de sticlă de pe acoperişul de tablă al unei case. Acel cineva ieşi pe acoperiş şi întinse braţele, de parcă ar fi vrut să se predea. Cu siguranţă că un ostaş din tren ţipase la el şi îl luase la ochi cu arma. Omul de pe acoperiş stătea cu mîinile ridicate solemn parcă întru preamărirea soarelui. Era nebunul satului, Jordan, văcarul, care în timpul verii îşi petrecea după-amiezile de duminică într-o barcă, îşi aducea o sticlă într-o plasă, din vreme în vreme scotea sticla, îşi turna bere în pahar şi pe urmă stătea în mijlocul bărcii exact ca acum pe acoperiş, stătea în chiloţi, cu o mînă ridicată în sus, închina în onoarea soarelui, se adresa soarelui, scoţînd un fel de orăcăieli, eh, eh, eh, apoi bea paharul pînă la

fund. O zăresc și pe soția șefului de gară cu fața tăiată de vergeaua de alamă pe care erau agățate două perdelușe, o văd ridicînd brațele, pe urmă locomotiva trenului cu prioritate prinde viteză trecînd pe lîngă un tren, ciuruit de gloanțe, tras pe linia a cincea ; mă uit la cei doi, ca să văd ce zic, dar ei mă privesc pe mine, de parcă eu l-aș fi ciuruit.

— *Du Arschlecker,*[1] mîrîi un esesist printre dinți.

— *Solche Schweine ist besser sofort schiessen,*[2] mîrîi și celălalt.

— *Dreissig Minuten Verspätung,*[3] mîrîi din nou primul esesist, vîrîndu-mi mai tare gura armei între coaste.

Parcă m-am simțit altfel acum trei luni, cînd m-am dus de bună voie să-mi caut moartea. Era seară, m-am aplecat spre ghișeu, casierița avea părul roșcat. I-am zis : Un bilet ! Dar ea mă cunoștea și m-a întrebat : Încotro, domnule impiegat ? I-am răspuns : Mă duc spre localitatea care îți cade prima sub ochi. Ea a rîs și m-a întrebat : Cum adică prima ? I-am zis : Știi cum, domnișoară ? Uită-te la mine și cu mîna stîngă trage un bilet. Domnule impiegat, să știi că eu nimeresc și pe întuneric. Rîdea, fiindcă își închipuia că glumesc. Atunci i-am zis : Coloana a șaptea, raf-

[1] Lingău scîrbos (germ.).

[2] Asemenea porci e mai bine să fie împușcați numaidecît (germ.).

[3] Treizeci de minute întîrziere (germ.).

tul al şaptelea, şapte, ca la evrei. A întins mîna fără să mă slăbească din ochi și mi-a spus: Localitatea Bystřice lîngă Benešov, prețul douăzeci şi opt de coroane...

Locomotiva trepida, în depărtare sclipeau întinderile de zăpadă care se topea. Cristalele de gheață ticăiau ca un ceasornic. În șanț zăceau trei cai morți pe care nemții îi aruncaseră în cursul nopții din vagoane. Au deschis şi le-au făcut vînt. Acum zăceau în şanțul de lîngă linie, cu picioarele în sus ca nişte coloane pe care se sprijinea porticul nevăzut al boltei cereşti. Inginerul Honzík se uita la mine cu nişte ochi şi trişti şi furioşi pentru faptul că tocmai în sectorul lui avusese întîrziere acest tren cu prioritate. Vina era a mea și de aceea era just că esesiștii mă luaseră cu ei în locomotivă, că cereau din ochi să li se permită să-şi mute țevile pistoalelor ceva mai sus, la ceafa mea, şi apoi, la un semn, să apese pe trăgaci şi să-şi verse încărcătura de gloanțe în mine, să deschidă pe urmă uşa... Simțeam toate astea cu multă acuitate și totuşi mai speram că nu-i chiar aşa, că ei nu sînt în stare de una ca asta, fiindcă amîndoi erau băieți frumoşi, e adevărat că eu aveam oroare de oameni frumoşi, nu puteam niciodată să stau ca lumea de vorbă cu ei, transpiram, mă bîlbîiam, eram parcă orbit cind mă uitam la cîte o fată frumoasă, niciodată n-am putut să privesc cum trebuie un chip frumos.

În schimb, căpitanul era urît. Cicatricea aceea lungă, care îi spinteca fața, părea să fie

o urmă din copilărie, de la vreun ciob de oală peste care căzuse. Căpitanul se uită la mine. Întind mîna și desprind niște zgură care atîrnă de acoperișul locomotivei. Îmi permit s-o fac bănuind că, în timp ce mă privește, ofițerul german își dă seama că sînt doar un nătărău care păzește calea ferată, un nătărău căruia direcția de la Hradec Králové i-a ordonat să stea lîngă linie, să ridice sau să coboare semafoarele în aceste vremuri cînd armata germană s-a scurs mai întîi spre răsărit, iar acum în sens opus. Nemții sînt nebuni, îmi zic. Niște nebuni periculoși. Și eu sînt un nebun, dar pe contul meu, pe cînd nemții mereu pe contul altora. Odată trăsese pe linia a cincea un tren întreg de militari care se duceau în sat după mîncare, dulciuri, miere artificială. Într-o zi, unul dintre ostași a sustras o bucată de miere care se afla dedesubtul celorlalte, grămada de miere s-a risipit, negustorul a băgat de seamă, s-a apucat să-și socotească marfa și a constatat că lipsesc cinci bucăți de miere. Comandantul a aliniat toată unitatea, a răscolit tot trenul, a cercetat și, văzînd că nu găsește, s-a dus personal la negustor, l-a salutat ceremonios și și-a cerut scuze... Or fi fost chiar nemții ăștia care stăteau cu mine pe locomotivă, poate chiar ei.

Fochistul îmi făcu vesel cu ochiul, apoi vîntură cărbunele cu lopata, aruncîndu-l cu mișcări ritmice mai întîi în fundul grătarului, pe urmă în mijloc și în sfîrșit la margine. Ochii căpitanului se fixară pe încheietura mîinii mele, acolo unde aveam și eu o cicatrice, mî-

neca mi se ridicase şi căpitanul se holbă la urmele rănii. Căpitanul ştia probabil ceva mai multe decît ceilalţi, de aceea părea că priveşte totul, cumva, de pe malul celălalt, cu ochii săi asemănători cu două bucăţi de alaun. Apoi toţi se holbară la mîna mea. Căpitanul întinse cravaşa, îmi ridică şi cealaltă mînecă, uitîndu-se şi la cea de a doua cicatrice.

— *Kamerad*, zise.

Făcu un semn şi trenul cu prioritate îşi încetini mersul, cele două arme se retraseră din spatele meu, iar eu nici nu mă mai uitai la cei doi soldaţi frumoşi, îmi înşurubasem privirile în podea, în ondulaţiile tablei de metal care se mişca, după cum se mişca şi locomotiva.

— *Geh*, zice căpitanul.

— Mulţumesc, şoptesc eu.

Nu ştiam dacă nu e cumva numai o glumă, deschid uşa, pun piciorul pe prima treaptă, pe urmă, pas cu pas, cobor tot mai jos, întind un picior şi cad pe potecă, învîrtindu-mă ca la cazacioc. Mai fac un salt şi mă opresc. Locomotiva porni. Pe lîngă mine treceau vagoane cu „tigri“, unii dintre soldaţi deschiseseră cutii de conserve de cîte un kilogram, îşi suflecaseră mîinile şi înfigeau briceagul în nişte bucăţoaie de carne pe care le aruncau în gură, alţi, cu automatele pe genunchi, îşi bălăngăneau cizmele, de parcă şi-ar fi clătit picioarele într-un rîu. Fiecare vagon care trece îmi dă fiori, simt că fundul meu poate oricînd servi drept ţintă.

Ultimul vagon era deschis, se vedeau nişte ciorapi negri de damă, erau probabil ai surorilor de la spitalul de campanie. Mă aflam încă în bătaia armelor germane, a revolverelor şi automatelor, cu nemţii nu puteai să ştii niciodată, acum îmi dădeam seama. Pe doamna Karásková, vecina noastră, nemţii au arestat-o încă din 1940, acasă s-a întors abia anul trecut, pe la Crăciun, a făcut puşcăria la Pečkárna, unde o puseseră să şteargă sîngele după execuţii, patru ani de zile a şters sînge, călăul-şef, nimic de zis, a fost foarte cumsecade cu ea, îi dădea mereu şuncă, o ruga să-i cînte *Ochi negri, de ce plîngeţi?* şi vorbea cu ea numai cu „binevoiţi" şi „vă rog". Apoi, dintr-o dată, i-au dat drumul acasă, definitiv, ba i-au mai trimis şi o scrisoare prin care îşi cereau scuze. Doar atît că la puşcărie doamna Karásková s-a scrîntit. Cu mare greutate i s-a găsit de lucru la depou, unde i s-a pus un bidon cu ulei în mînă, sarcina ei fiind să ungă şi să şteargă lagărele locomotivelor.

Mă apropii de curba liniei. De departe văd înălţîndu-se spre cer cele douăsprezece picioare de cai morţi, ca stîlpii din cripta de la Stará Boleslav. Îmi aduc aminte de Máša, de împrejurările în care ne-am cunoscut, pe vremea cînd eram ucenic la meşterul de linie, care ne-a dat două căldări cu vopsea roşie trimiţîndu-ne să vopsim tot gardul ce împrejmuia atelierele. Máša a început la calea ferată ca şi mine, stăteam faţă-n faţă, între noi era un gard înalt de sîrmă, fiecare avea la picioare o căldare cu vopsea roşie, fiecare cîte o pensu-

lă și ne-am apucat să vopsim gardul, fiecare pe partea lui, mereu față-n față, gardul avea în total patru kilometri, cinci luni de zile am stat nas în nas, timp în care ne-am spus totul, ne mai despărțea doar gardul. Într-o bună zi, după doi kilometri, am vopsit sîrma cam pe la înălțimea gurii Mášei și i-am spus c-o iubesc ; de cealaltă parte, ea a vopsit sîrma întocmai și mi-a spus că și ea mă iubește... și m-a privit în ochi, iar eu, dat fiind că ne aflam în vale și loboda era înaltă, am întins buzele și ne-am sărutat printre sîrme. Cînd am deschis ochii, fiecare aveam în jurul buzelor cîte un rotocol roșu. Am început să rîdem și de atunci am fost fericiți.

Ajungînd lîngă cai, mă așez pe burta unuia și îmi rezem capul de piciorul lui. Căpățîna altui cal mă privește țintă, cu un ochi holbat, avînd aerul că a luat parte la toate emoțiile prin care trecusem cu o clipă mai înainte.

Am urcat scările micului hotel din Bystřice de lîngă Benešov, la cotul scării lucra un zidar îmbrăcat în alb, făcea o gaură în perete ca să fixeze un stingător, marca Minimax ; era un om în vîrstă, dar avea un spate atît de lat că a trebuit să se întoarcă ca să pot trece, pe urmă s-a apucat să fluiere un vals din *Contele de Luxemburg*, am intrat în cameră, era după prînz, am scos două bricege, pe unul l-am fixat în scăunelul din baie, pe celălalt l-am pus alături de mine și am început să fluier valsul din *Contele de Luxemburg*, m-am dezbrăcat, am răsucit robinetul de apă caldă, pe urmă am rămas pe gînduri

și am crăpat încet ușa. Zidarul stătea de partea cealaltă a ușii, pe coridor, părea că și el a căscat ușa ca să se uite la mine, să vadă ce fac, întocmai cum voiam și eu să mă uit la el. Am trîntit ușa, am intrat în cadă, a trebuit să mă așez foarte încet, așa era de fierbinte apa. La un moment dat am și șuierat de durere. Cu precauție și strîngînd din dinți, m-am băgat în apă. Am întins încheietura și mi-am tăiat cu mîna dreaptă vinele de la mîna stîngă... pe urmă am izbit din toate puterile cu dreapta în lama briciului de pe scăunel. Am băgat mîinile în apă fierbinte. Mă uitam cum se scurge sîngele din mine, cum se înroșește apa, deși șuvițele de sînge se vedeau încă distinct, de parcă cineva îmi trăgea din mînă o fașă lungă și arcuită, ca într-un dans cu eșarfe... Pe urmă, apa s-a îngroșat, s-a făcut ca vopseaua cu care spoiam gardul și în care puneam terpentină... capul mi-a căzut într-o parte și mi-a intrat în gură un fel de sirop de zmeură, un sirop ușor sărat... pe urmă am văzut niște cercuri concentrice albastre și violete, care se întindeau și se strîngeau ca niște spirale colorate în mișcare... pe urmă o umbră s-a aplecat peste mine și am simțit pe obraz niște țepi de barbă nerasă. Era zidarul în alb. M-a pescuit ca pe un pește roșu cu aripioare roșii la încheieturile mîinilor. Mi-am lăsat capul pe bluza lui și am auzit cum stingeam cu fața mea udă stropii de var de pe el. Acest miros de var este ultimul lucru de care îmi mai amintesc.

Stau pe calul mort, cu capul rezemat de piciorul îndreptat către cer, țin mîna pe pintenii flocoși de la copite... și privesc la un marfar care defilează prin fața mea fluierînd plin de voioșie. Vagoanele cînd mă acoperă, cînd mă descoperă, ritmic. Mă trecu un fior și simții cum îmi vine saliva în gură, da, îmi aduc aminte că începutul începuturilor se afla la unchiul Noneman de la Karlín, am dormit la el, era unchiul Mášei, m-au culcat în atelierul fotografic și m-au acoperit cu o pătură și pe deasupra mi-au mai pus și pînza pe care era zugrăvită Praga și un aeroplan zburînd deasupra orașului, decor pentru mușteriii ce se fotografiau în chip de piloți sau observatori, grupuri întregi de caraghioși se fotografiau pe aeroplan. În timpul nopții, cînd familia Noneman s-a potolit, m-am pomenit cu Máša, s-a furișat sub pînza cu aeroplanul și m-a mîngîiat, se înghesuise toată în mine, am mîngîiat-o și eu, m-am purtat ca un bărbat pînă în clipa cînd a trebuit s-o și dovedesc, dar dintr-o dată m-am fleșcăit și amin. Máša a încercat să mă ciupească, dar eu eram mort, paralizie la membrele inferioare și superioare... Peste o oră, Máša a plecat și s-a dus la mătușă-sa... Dimineața nici n-am mai îndrăznit s-o privesc, am stat înlemnit și m-am uitat la clienți cum se ascundeau după pînza care fusese martora tristului eveniment din timpul nopții ; unii clienți se urcau pe scaun, alții pe o scară dublă și unchiul Noneman le punea în mînă fie o sticlă, fie o pîlnie, pe urmă băga capul pe sub fusta aparatului, ridica

mîna şi dădea un semnal, parcă era un semnal adresat unei orchestre, ieşea de sub fustă şi în cinci minute aducea radios pozele, pentru că pe firmă stătea scris cu litere de-o şchioapă : *Executăm în cinci minute*. Toată dimineaţa a fost un du-te-vino permanent. Către prînz au venit şi doi soldaţi germani. În momentul în care s-au urcat, unul pe scaun, celălalt pe scară, iar domnul Noneman a întins pînza cu aeroplanul şi Praga, a răsunat o bubuitură puternică, suflul exploziei a năvălit în atelier, a rupt pînza şi i-a trîntit la pămînt pe cei doi soldaţi. Unchiul, care îşi pusese fusta aparatului în cap, s-a dus şi el de-a dura. Dar asta n-a fost nimic. Abia pe urmă ne-am trezit cu un curent nemaipomenit care a doborît peretele atelierului, i-a luat pe sus pe soldaţi, pe unchiul Noneman, apoi pe Máša şi pe mătuşă-sa care zburau prin aer încercînd cu disperare şi fără succes să-şi tragă fustele în jos, părul li se despletise şi flutura, acoperind parcă toată bolta cerului. Pe urmă am căzut pe o pajişte unde am mai sărit de vreo cîteva ori în sus ca nişte mingi... În urma noastră a sosit şi firma pe care stătea scris : *Executăm în cinci minute*... Pe strada principală au trecut în fugă cîţiva oameni, după care s-a lăsat liniştea. Abia mai tîrziu au început să vuiască sirenele, au trecut cîteva salvări, apoi şi-au făcut apariţia nişte oameni care rîdeau ca proştii, rîdeau într-una şi se dădeau cu fundul de pămînt, se trînteau pe iarbă tăvălindu-se de rîs... În sfîrşit a venit un individ care a arătat cu degetul în direcţia

Vysočany și a zis: A fost un bombardament cumplit! Pe urmă s-a uitat la firma trîntită jos și a citit cu glas tare, dar cu alt înțeles inscripția: *Executăm în cinci minute.*

Trec pe sub barieră. Pe linia a cincea se află niște vagoane de persoane. Toată garnitura e ciuruită. Citesc inscripția de pe primul vagon: destinația, atelierele, depoul Krakow. E opera partizanilor care fac varză trenurile germane în imediata apropiere a frontului. Nici un vagon nu mai are geamuri, toate sînt găurite de gloanțe, pereții de tablă poartă autografele armelor grele, sînt zdrobiți de grenade, de obuze de tunuri ușoare, sau de grenade antitanc. E un model de vagoane care fusese de mult scos din circulație. Fiecare compartiment are ușa lui de o parte și de alta a vagonului și pe toată întinderea vagonului se află o scară lungă. Aproape la fiecare ușă sînt urme de sînge. Mă uit prin compartimente și peste tot e la fel. Pe jos, cioburi de sticlă, cuie, nasturi smulși de la vestoanele militare, indispensabili plini de sînge, o batistă îmbibată de sînge, figuri de șah împrăștiate, cartonul de la jocul „Omule, nu te supăra!", o oglindă rotundă, o muzicuță de gură, scrisori acoperite de zăpadă, un bandaj lung și o minge de copil în dungi colorate. Ridic o scrisoare purtînd amprenta unui bocanc militar cu multe ținte. *Mein lieber Schnucki-Pucki*! așa începe epistola și se încheie cu: *Deine Luise.*

Precum și cu urmele unor buze de fată. Dintr-un colț se hlizește la mine o gheată cu șiretul desfăcut și limba scoasă. Iată și doi corbi morți. Cînd m-am întors de la spital au fost niște geruri cumplite. În pădurícea de lîngă tîrgușorul nostru, unde își dădeau întîlnire stoluri întregi de ciori și de corbi, copacii erau înțesați de aceste zburătoare cernite care sclipeau în razele înghețate ale soarelui de amiază. Cînd m-am apropiat de pădure, am văzut mii de păsări pe jos, erau împrăștiate ca niște prune răscoapte de Bosnia în jurul fiecărui copac... Nu numai cele de pe jos erau moarte, ci și cele din ramuri. Degeraseră în somn. Am lovit cu piciorul în tulpina unui copac și din crengile lui a început să cadă promoroacă și păsări moarte, cîteva mi-au căzut pe umeri, dar erau ușoare ca fulgul, parcă s-ar fi scuturat peste mine un nor de bascuri negre.

Sar de pe scara ultimului vagon și îmi arunc ochii în birou. Domnul Hubička dormea, cu picioarele pe masă, mîinile încrucișate și bărbia în piept. Asta făceam și eu, și eu adormeam în timpul serviciului, cînd mă prindea somnul. Te apucă o poftă așa de mare să închizi ochii, că lucrul cel mai bun este să adormi cît mai repede. Dar somnul impiegaților în timpul serviciului este supravegheat de un sistem special de semnalizare. Trupul doarme profund, dar în căpățîna impiegatului ceva anume stă mereu de veghe. E de ajuns să înceapă să țăcăne telegraful ca impiegatul să se ridice imediat, să miște maneta și să co-

municе simbolul stației. Pe urmă se culcă și adoarme iar tun, dar cînd panglica de hîrtie albă a telegrafului se termină, impiegatul se trezește, dă semnalul că a recepționat, consemnează simbolul stației sale cu ajutorul unei chei, oprește aparatul și se culcă din nou. Un bun impiegat așază semaforul în poziția „liber“ și adoarme, dar aude pașii care se apropie, aude pufăitul locomotivei intrate pe o linie izolată, deși în blocul automat din biroul mișcării se iscă doar un clinchet ușor ca de linguriță scăpată în ceașca de cafea. Impiegatul se trezește și manevrează semaforul.

Pe scară răsună bocănit de pași. Era șeful. Impiegatul își luă picioarele de pe masă și se ridică în picioare. Șeful era într-o uniformă veche, probabil că iar se ducea să curețe cotețul porumbeilor. Mînecile și pantalonii erau albi de găinaț de porumbel.

Intru și eu în birou.

— Impiegatul Hrma Miloš se prezintă la slujbă ! raportez.

Sar amîndoi la mine, îmi string mîna și mă bat pe umăr. Șeful are lacrimi în ochi.

— Ce ți-am spus eu, Miloš ? Te-am prevenit să fii mai cu băgare de seamă. Îți atrag încă o dată atenția, zise răsucindu-se și arătînd cu degetul la iscălitura de pe ordonanță, că împuternicitul german Danko în persoană a declarat la Hradec că nu va ezita nici un moment și că va ordona împușcarea unor impiegați cehi ! încheie dînd mustrător din cap. Un porumbel, care se zbenguia pe

peron, gînguri și, cît ai bate din palme, la ușa biroului se strînse un pîlc de porumbei.

În stație intră un marfar. Șeful ieși pe peron. Porumbeii se ridicară în aer, apoi începură să i se așeze pe umeri, pe cap, șeful se văzu silit să întindă brațele ca să-i poată găzdui pe toți. Arăta ca o statuie din mijlocul unei piețe. Era încîntat că mecanicul și toată echipa lui se uită la el. Superiorul nostru se plimba tacticos cu păsările sale care fîlfîiau din aripi ca să nu cadă.

— Ne-au dat un cărbune nenorocit, zise mecanicul, acum e a doua oară că trebuie să facem presiune.

— Tot mai pictezi, dom'le mecanic ? întrebă impiegatul nostru.

— Tot, răspunse mecanicul. Acum lucrez la un peisaj marin. Șeful vostru ar fi bun de dus la circ cu porumbeii lui !

— La variété Cartof, preciză impiegatul. Și zici că te-ai apucat de pictat marea ?

Stau pe peron și mă uit la mecanic, la echipa lui, la fochist și îmi dau seama fără greutate că făcuseră oprire la noi numai ca să-l vadă pe impiegatul Hubička și să se convingă dacă se vede pe el de ce e în stare, dacă e adevărat ce vorbește lumea că în timpul turei de noapte ar fi ridicat fusta telegrafistei și i-ar fi aplicat pe fund ștampilele stației.

— Da, pictez marea, zise mecanicul privindu-l pe impiegat cu niște ochi plini de admirație, măresc un peisaj după o ilustrată.

— Dar după natură nimic? întrebă impiegatul.

— Lasă-mă în pace cu natura, în natură toate se mişcă prea repede, strigă mecanicul arătînd spre căruciorul de bagaje şi făcînd cu ochiul. Toată lumea izbucni în rîs. Dacă aş lucra după natură, ar trebui să fac totul mai mic. O singură dată am vrut să mă iau după natură, am împrumutat o vulpe împăiată de la şcoală, am băgat-o în pădurice printre frunze, dar nici n-am început bine s-o schiţez că au apărut două javre de cîini şi mi-au făcut-o praf! M-a costat trei sute de coroane! Nu vreau să mai aud de natură!

În timpul acesta domnul Hubička privea cerul albastru şi ce vedea el cred că vedeam şi eu: pe toată întinderea bolţii cereşti era o Zdenička mare, telegrafista noastră, impiegatul îi ridica fusta cu delicateţe, apoi lua ştampilele şi le aplica pe rînd pe fundul telegrafistei... Toţi însoţitorii trenului, toată echipa de pe locomotivă se uită la cer şi am impresia că toţi văd acolo unul şi acelaşi lucru, frumosul eveniment pentru care se opriseră pretextînd că fac presiune la cazan.

După ce se săturară de privit cerul albastru, întoarseră nişte ochi uimiţi către impiegatul care li se păru dintr-o dată neobişnuit de frumos. Îi şedeau bine chiar şi ridurile de la gură, chiar şi picioarele strîmbe. Am un moment de clarviziune şi înţeleg dintr-o dată că domnul impiegat are un farmec al lui care le zăpăceşte pe femei.

— Ştii cum fac marea după ilustrată? întrebă mecanicul. Scîndura pe care pictez o bag într-o menghină, fixez ilustrata cu un ac şi încep să lucrez. Dar nu ştiu de ce nu-mi merge mîna, nu-mi ies valurile aşa cum ar trebui, marea aia straşnică, exact cum e pe ilustrată.

— Domnule Kníže, pune şi ilustrata în menghină lîngă scîndură... pe urmă ia pensula şi fă peste valurile de pe ilustrată uite aşa... şi o ţii întruna, pînă ţi se învaţă mîna... pe urmă începi să faci nişte valuri din ce în ce mai mari şi cînd ajungi să le faci atît cît îţi trebuie, nu le mai faci în aer, ci le treci direct pe scîndură.

— Eşti plin de idei, dom'le, se minună mecanicul.

Mă reped în biroul mişcării ca să răspund la telefon. Îl aud pe şef cum îşi ocărăşte părinteşte porumbeii. Se băgase cu ei în coteţ. Aş vrea să mă ascund o dată în coteţ şi să mă uit ce face şeful acolo. Uneori am impresia că porumbeii chicotesc, că şeful de gară le explică ceva, ba chiar că înhaţă cîte un porumbel neascultător şi-l pocneşte peste coadă... Ţin receptorul de bachelită la ureche şi mă uit la grupul de oameni de pe peron, luminaţi de razele soarelui, mecanicul se aplecase spre impiegat şi îi şoptea ceva la ureche, pe urmă îmi îndrept privirile către vagoanele de cărbune şi tresar. Dintr-un vagon ieşeau coarnele unei vite, cîteva dobitoace îşi întindeau gîturile şi întorceau spre peron nişte

ochi plini de curiozitate și de tristețe. Aproape fiecare vagon avea podeaua spartă și prin crăpături atîrnau picioare de vită, jupuite, înțepenite și învinețite... Dar mie nu-mi plăcea să văd așa ceva, nu suportam. Cînd se transportau viței flămînzi și trenurile făceau oprire în stația noastră, eu le întindeam degetele ca să mi le sugă. Nu, nu-mi plăcea! Nu suportam să văd pe măcelari cum cărau iezii legați de picioare și aproape morți, nu suportam, vai, vagoanele etajate care transportau prin ger porci pentru abatoarele pragheze, porci înghesuiți unul în celălalt, temîndu-se să facă cea mai mică mișcare ca să nu fugă căldura dintre ei, purcei cu piciorușele înghețate și copite de porțelan. Cum ar fi putut să-mi placă așa ceva? Nici chiar vara, cînd erau transportați pe zile cu mare zăpușeală, tocmai din Ungaria, cîte un tren întreg de porci cu rîturile căscate, semănînd cu niște păsări care mureau de sete...

Ies repede din birou.

— De unde vine garnitura asta? îl întreb pe șeful de tren.

— De pe front, de zece zile sînt animalele astea pe drum, îmi răspunde cu amărăciune mecanicul.

Mă cațăr pe platforma unui vagon și mă uit înăuntru. Toate vitele erau răpciugoase, cîteva muriseră, la fundul unei vaci atîrna un vițel mort și intrat în putrefacție... Pretutindeni numai perechi de ochi plini de mute

reproşuri, ochi chinuiţi care îmi inspirau o neţărmurită milă. Un tren întreg de ochi plini de mute reproşuri. Nu mai pot să rabd şi strig :

— Nemţii sînt nişte porci !

Şeful de tren dă din mînă şi zice tare :

— Porci e puţin spus ! Ultimele trei vagoane sînt pline cu oi aproape moarte... De foame şi-au păscut blănile !

— Acum avem presiune, zise mecanicul după care adăogă cu voce scăzută : Aţi auzit ? Azi-noapte, lîngă Jihlava, partizanii au aruncat în aer un tren cu prioritate cu atîta dibăcie, că s-a răsturnat într-o prăpastie. După aia, au dărîmat şi podul peste tren.

Cu acestea mecanicul se urcă în locomotivă, smuci de manivelă şi marfarul se urni, trăgînd după el vagoanele cu ochi de vaci, cu picioare spînzurate, jupuite, care se tîrau mînjindu-se de traverse. În dosul depozitului de cereale, al liverpulului, se mai aflau încă două vagoane pe care le adusese în dimineaţa aceea o locomotivă-rachetă, vagoane destinate abatoarelor din Praga.

Mai tîrziu au trecut două garnituri militare cu prioritate, încărcate cu tancuri, cu „tigri", însoţite fiecare de cîte un comandant militar pe locomotivă, probabil ca urmare a operaţiunilor organizate de partizani în zona Jihlava. Dinspre sat se apropia o turmă de vaci bălţate. Animalele se împotriveau şi, ca să le facă să meargă mai repede, văcarii le răsuceau cozile. O vacă disperată se culcase în

mijlocul drumului. Băieții îi vîrîseră sub coadă un șomoiog de paie și îi dăduseră foc. Din direcția conacului venea o căruță, caii se opinteau din răsputeri în șleauri, fiindcă de căruță era legat un taur cu pielea de pe genunchi sfîșiată și cu nările rupte, cum se smulsese din belciug. Îl legaseră de coarne și îl trăgeau cu căruța. Probabil că prea tîrziu își dăduse seama bietul animal că fata de la grajd îl dăduse pe mîna măcelarilor printr-o trădare, că îl ademenise cu mirosul fustei ei, cu care era deprins și după care s-ar fi dus pînă la capătul lumii. Căruța îl tîra acum pe drumul cu zăpadă fleșcăită și genunchii lui însîngerați lăsau în urmă două dîre roșii.

— Miloš, zise impiegatul Hubička, întorcîndu-se către mine și ridicîndu-mi bărbia, n-am să uit niciodată de chestia cu locomotiva esesiștilor. Ți-ai primejduit viața pentru mine.

Se auzi din nou țîrîitul telefonului.

— Nemții sînt niște porci, repet eu.

Ridic receptorul. Ascult și mă sperii.

— Domnule impiegat, ne-a căzut un braț de la semafor !

— Îl pusesem pe trecere liberă, nu știi pentru ce ? mă întreabă el.

— Pentru o rachetă rapidă.

— Asta-i prost, zice.

— Domnule impiegat, mă reped eu cu bicicleta să țin brațul cu mîna, mă ofer eu. Plec. O apuc pe poteca de lîngă liverpul în direcția semaforului, mă cațăr pe scoabe, încalec fe-

linarul și ridic brațul de avertizare exact în clipa cînd își face apariția locomotiva unui tren rapid care ducea pe front mîncare și băutură pentru ofițeri, și scrisori, un tren-rachetă itinerat prin gări anume, unde aceste trenuri cu prioritate aveau trecere liberă. Mecanicul tresări cînd mă văzu pe semafor, eu însă îmi scosei lanterna și semnalizai cu verde, „liber", mecanicul acceleră și locomotiva marfarului trecu precum un fulger pe lîngă mine; eram înecat în fum, abia după o clipă îl zării pe impiegat stînd pe peron și uitîndu-se la vagoanele ce fugeau ca nălucile, locomotiva învolbura zăpada și trăgea volbura în urma ei, în spatele ultimului vagon era o adevărată furtună de zăpadă, hîrtii și frunze...

Sosi, în sfîrșit, și prima pauză. Îmi încălzesc supa pe sobă într-un castronaș albastru, pun semaforul pe verde pentru o drezină cu motor, impiegatul își suie picioarele pe masa telegrafului și începe să-și plimbe privirile pe cerul albastru.

— Cine vine cu drezina? mă întreabă el.

— Controlorul de linie, îi răspund mestecînd în castronaș. În aceeași clipă ușa se deschise fără zgomot și zării pe cineva intrînd, văzui niște pantaloni cenușii, ghete lustruite și un palton.

— Vă distrați bine pe-aici, zise noul venit.

— Nu-i așa? răspunsei, sorbind netulburat din supă, în timp ce domnul impiegat Hubička continua să-și țină picioarele pe masă și să admire albastrul cerului.

— Ştiţi cine sînt eu? întrebă noul venit.

— Ştiu, zic eu, aţi venit să luaţi foile de drum, sînteţi de la vite.

— Vom vedea, zise noul venit. Unde-i şeful gării?

— La porumbei, zic.

În clipa aceea noul venit scoase un urlet înspăimîntător.

— O fi unde ziceţi, dar ştiţi cine sînt eu? ne interogă el din nou şi tot el îşi răspunse: Eu sînt Slušný!

Eu îl cunoşteam, auzisem pe şefii de gări şi pe impiegaţi vorbind de el. Numai cînd rosteau numele lui Slušný se cutremurau. Sar în sus cu castronul şi lingura într-o mînă şi cu cealaltă îi trag un salut şi raportez:

— Elevul Hrma la datorie!

— Lasă castronul din mînă! urlă domnul de la direcţie, izbind în vasul albastru şi trîntindu-l pe podea, unde îi mai trase şi un picior, trimiţîndu-l cu mare hărmălaie drept sub dulap. Eu stăteam smirna cu mîna la chipiu, în timp ce domnul impiegat continua să şadă liniştit pe scaun cu picioarele pe masă, de parcă ar fi înlemnit în poziţia aceea de frica domnului de la direcţie. Tocmai atunci trecu pe sub geam umbra şefului nostru care intră în birou în halul în care era, aşa cum ieşise din coteţ, cu capul gol. Îşi duse mîna la tîmplă şi dădu raportul.

— Pe loc repaos, zise inspectorul cu voce scăzută. Pe urmă începu să privească cu multă atenţie vestonul ponosit al şefului nostru, plin

cu găinaţ de porumbel, se arătă preocupat de unicul nasture care mai atîrna de veston, dădu ocol şefului pentru a-i admira pantalonii ajunşi într-o stare jalnică.

— Eu gîndeam... începu şeful.

— Şi dumnealui gîndeşte? mă întrebă încet inspectorul.

— Da, zisei.

— Da? se miră inspectorul. Dar ştiţi dumneavoastră, domnilor, că eu personal l-am propus pe dumnealui să fie avansat inspector?

Ridicai din umeri.

— Ascultă, domnule, ai vrut să ajungi inspector? se adresă el şefului de gară deasupra căruia plutea un fulg de porumbel.

— Am vrut, oftă şeful de gară. Fulgul dansa acum deasupra frunţii lui.

— Dar ce-ai zice să te duci matale să paşti gîştele?

— N-aş vrea, murmură şeful. Fulgul se înălţă în aer, ca un alb semn de întrebare.

— Despre asta o să stăm de vorbă la Hradec. O staţie reuşită, n-am ce zice! urlă inspectorul, măturînd cu mîna picioarelor impiegatului de pe masă. Ştiţi cine se află în drezină? O comisie care urmează să hotărască dacă acest domn trebuie să fie acuzat de crima de îngrădire a libertăţii personale... sau să primească numai o sancţiune disciplinară! Spunînd acesta, îi arătă cu degetul pe impiegatul Hubička.

Şeful gării deschise uşa de la biroul său, întinzînd mîna spre frumosul covor persan cu

flori roşii şi albastre, spre biroul de mahon, spre palmierul care îşi desfăcea frunzele ca nişte umbreluţe, spre măsuţa de fumat şi taburetele turceşti, dar inspectorul refuză cu o mişcare a capului.

— Cum e turcul şi pistolul, zise.

În momentul acela intră consilierul Zednicek, care aducea cu el o servietă cu documente. Întinse pe masa telegrafului fotografiile cu toate ştampilele imprimate pe fundul domnişoarei Zdenka Svatá, telegrafista. Şeful gării îi imploră să-i îngăduie să se schimbe, să-şi pună uniforma de gală, dar inspectorul Slušný îi interzise şi îl puse să scrie procesul-verbal. Pe urmă intră şi Zdenička, mai-mai să n-o recunosc, ştampilele şi scandalul parcă o înălţaseră, era parcă mai frumoasă, ochii mai adînci. Îmi veni ameţeală cînd îmi dădu mîna şi mi se hlizi în ochi, cînd îmi spuse că probabil o să intre la cinematografie, că ăia de la filme au şi pus ochii pe ea. Zednicek, consilierul, întîi de toate întinse pe masă harta Europei pentru ca, drept introducere, să expună situaţia militară a armatelor germane. Despăturind harta, apărură pe ea nişte găuri. Găurile erau o consecinţă a faptului că domnul consilier purta harta în buzunar şi astfel se uzase pe la colţurile îndoite. Fiecare gaură era mare cît o întreagă Elveţie. Zednicek începu expunerea asupra situaţiei militare din Carpaţi unde lupta armata a cincea de sub comanda lui von Mansfeld, armată în care se afla şi fiul său Břetislav Zednicek; pe hartă

însă armata a cincea se găsea mereu într-o gaură, de o săptămînă intrase în ea şi nu reuşea cu nici un chip să iasă de acolo, din punga în care se bătea fiul lui Zednicek, care, întocmai ca tatăl său, nici nu ştia ca lumea nemţeşte, dar se declarase neamţ înlăturînd din nume un accent şi o pălărie[1]. Consilierul Zednicek vorbea cu zel şi făcea nişte cercuri pe mica hartă, nişte cercuri mari cît Marea Neagră, cercurile fiind pungi pe cale de a fi realizate de armata germană pentru a prinde în ele armatele inamice. Consilierul Zednicek însemna cu creionul mişcările trupelor germane din Asia Mică şi Africa unde le pregătise cîte o pungă şi armatelor engleze. Pe urmă, trecînd prin Spania, căzu în spatele armatelor americane. În sfîrşit, ajunse la situaţia din Protectorat[2], unde se declarase mobilizarea generală care se reflecta în măsuri ca : simplificarea învăţămîntului, închiderea muzeelor şi expoziţiilor, suspendarea unor trenuri şi permisiunea de a se face sport numai în zilele de duminică.

— E fundul dumitale ? întrebă el arătînd telegrafistei fotografia.

— Este, zise ea zîmbind.

— Cine ţi-a imprimat ştampilele în acest loc ? întrebă consilierul Zednicek. Şeful gării consemna interogatoriul în procesul-verbal.

[1] Conform ortografiei cehe se scrie Zedniček.

[2] Sub ocupaţia germană (1939—1945), Cehia şi Moravia se numeau Protectorat.

— Domnule impiegat Hubička, zise ea.

— Spune-ne, deci, Zdenka Svatá, cum s-au petrecut lucrurile, o invită domnul consilier.

— Eram amîndoi de servici în tura de noapte, pe la miezul nopții îmi făceam manichiura, nu treceau nici un fel de trenuri și ne plictiseam, relată Zdenka uitîndu-se în tavan.

— Mai rar, se rugă șeful gării.

— Pe urmă domnul impiegat mi-a zis... hai să jucăm gajuri... cioara zboară, mîna zboară, piciorul zboară... eu am pierdut la joc mai întîi pantofii, apoi chiloții, povestea telegrafista, urmărind cu privirile mișcarea creionului cu care șeful gării nota declarația ei.

— Și cine ți-a dat jos chiloții? se interesă consilierul.

— Domnul impiegat Hubička, răspunse ea rîzînd.

Impiegatul stătea pe scaun, picior peste picior, cu chipiul pe genunchi, cu chelia strălucitoare, funcționarii de la direcția din Hradec se uitară la ea, apoi la frumoasa telegrafistă, oftară și dădură nedumeriți din cap, după care, cu un interes sporit, continuară să pătrundă tot mai adînc în acest caz din care voiau să extragă baza faptică pentru crima de îngrădire a libertății personale. În acest timp eu țineam tot serviciul, puneam semaforul în poziția „liber", pe urmă iar în poziția „stai", simțeam cum impiegatul urmărește toate trenurile care treceau prin gară, cum mă supra-

veghează ; impiegatul Hubička devenise idealul meu încă de pe vremea cînd eram la Dobrovice, unde mă instruia el. Parcă îl văd aranjînd cu o mînă o încrucişare de trenuri, iar cu cealaltă telegrafiind la vreo staţie. Şi iată-l acum judecat ca un hoţ de cai : simţeam că atît inspectorul cît şi consilierul Zednicek, că amîndoi aceşti funcţionari, ar fi poftit să-i facă telegrafistei ce i-a făcut şi impiegatul Hubička, numai că erau prea laşi, ca toţi ceilalţi, prea fricoşi ; doar domnul Hubička nu se temea niciodată, impiegatul nostru, care se desfăta acum în toată strălucirea gloriei sale.

— Domnişoară Zdenka Svatá, te rog să fii atentă şi să-mi răspunzi, zise consilierul ridicîndu-se. Înainte de a te aşeza pe masa telegrafului, impiegatul n-a făcut cumva presiuni asupra dumitale ? Nu te-a ameninţat ? Nu te-a împins cu forţa ?

— Da de unde ! Singură. Eu singură m-am întins... mi-a venit chef să mă întind pe masă şi să aştept să văd ce-o să-mi facă... zise rîzînd telegrafista.

— ...să văd ce-o să-mi facă... repetă şeful în şoaptă scriind.

Mă reped pe peron. Pe linia principală trecea un nou tren cu prioritate, băieţi tineri, întinşi pe tancuri, se prăjeau la soare, erau cam de vîrsta mea, unii poate chiar mai tineri, se jucau cu un balon verde, alţii cîntau *Ich hab mein Herz in Heidelberg verloren* [1], dar,

[1] Mi-am pierdut inima la Heidelberg (germ.).

cînd trecură pe lîngă trenul cel ciuruit de pe linia a cincea, încremeniră, pe măsură ce se apropiau de vagoanele găurite, care urmau să nimerească în atelierele de reparaţie, rămîneau ca trăsniţi, chiar şi bucătarii încetau să mai curețe cartofi, era sigur că aceşti soldaţi au văzut acasă la ei lucruri şi mai rele, oraşe, cămine dărîmate, mormane de morţi, dar poate, cumva, priveliştea asta îi luase pe neaşteptate...

Intru în birou şi raportez trecerea trenului.

Consilierul Zednicek stătea lîngă fereastră.

— Cu trenul ăsta călătoresc speranțele noastre. Tineretul nostru. Se duce să lupte pentru o Europă liberă. Şi voi, ăştia de aici? Voi puneţi ştampile pe fundurile telegrafistelor! zise el, apoi se întoarse la masă, se uită la fotografii şi le aruncă cu scîrbă.

— Bineînţeles, mormăi, n-a ieşit figura... nu-i vorba de îngrădirea libertăţii... în schimb e o ponegrire a limbii germane, a limbii oficiale! Se ridică şi izbi cu pumnul în masă. Jumătate din ştampile au pe el cuvinte germane! E o profanare!

Ies pe peron şi dau liber unui tren-spital, care venea de pe front, o garnitură de accelerat transformată în spital. La acest spital mobil, la care mă uitam, lucrul cel mai ciudat erau ochii oamenilor, ochii răniţilor; părea că durerea pe care o provocaseră altora, ca şi durerea care le-o provocaseră alţii lor, făcuse din ei altfel de oameni, nemţii ăştia erau mai simpatici decît ceilalţi, care mergeau în direcţie opusă; priveau cu toţii prin ferestre la peisajul fad, cu atîta atenţie şi candoare pue-

rilă, de parcă treceau prin rai, de parcă mica mea stație ar fi fost o prăvălie cu bijuterii, priveau așa cum privea impiegatul Hubička bolta cerului. Chipurile lor galbene mă priveau și pe mine cu același interes; unii stăteau doar cu capul răsucit, alții se țineau de mînerele trapezoidale agățate de tavane, pe unii îi sprijineau surorile de caritate, lazaretul gonea spre casă, numai paturi albe, mîini galbene crispate, chipuri galbene, ochi cu expresie infantilă. La coadă era un vagon deschis, două sanitare dezbrăcau un cadavru de îmbrăcămintea de spital, aruncîndu-l apoi peste o grămadă de alte cadavre înțepenite, ostași care muriseră pe drum... Lazaretul se îndepărtă, felinarul roșu de la ultimul vagon strălucea, zăngănea și se legăna.

— Cel mai nobil sînge din lume se varsă pentru voi, perora consilierul Zednicek stînd lîngă fereastră. Ați văzut spitalul? Și voi faceți de-astea pe-aici! Am terminat! Scrie concluzia, domnule șef! Măsuri disciplinare contra impiegatului Hubička Ladislav.

Dădu scîrbit din mînă și ieși pe peron. Făcu semn să se apropie drezina. Zdenka se așeză alături de inspector.

Comunic plecarea drezinei și dau semnalul.

— Știți ce sînt cehii? întreabă înainte de plecare consilierul Zednicek. Niște pușlamale care rîd!

Drezina înainta paralel cu trenul ciuruit de pe linia a cincea. Consilierul Zednicek se uita la acoperișurile sparte și la găurile de mitralieră. Șeful stației se urcă la etaj unde

urlă şi bătu cu scaunul în podea pînă ce începu să cadă tencuiala de pe pereţii din birou. Ţipa cît îl ţinea gura în luminator :

— Mocirlă morală ! Ca în străvechea Sodomă ! Prostituţia se adăposteşte în cafenele, restaurante şi birouri sub ocrotirea poliţiei. Un bărbat a silit-o pe soţia lui să se prostitueze ! A ameninţat-o că dacă refuză să facă trotuarul îi taie copilul cu ferăstrăul. Tăierea coarnelor ! Scărmănarea fulgilor ! Mai bine să bată ceasul judecăţii de apoi şi să se sfîrşească odată !

Pe urmă începu iar să umble de colo-colo şi să dupăie din picioare ca să auzim noi, de jos, cît de mult suferă din cauza noastră. Abia peste o oră coborî şi intră în biroul său, îmbrăcat în uniforma de gală. Între timp, a fost urcat pe rampă şi ultimul taur, adus cu camionul. În camion îl suiseră tot cu ajutorul unei muieri. Cînd au pornit la drum, taurul a început să facă prostii. Măcelarul i-a zis ajutorului său : Măi, Bohouš, vita asta ne strică maşina, ia cuţitul şi scoate-i ochii. Bohouš, ajutorul, care ne-a povestit pe urmă cum s-a întîmplat, s-a întors şi din două lovituri i-a înţepat ochii prin geamul din spatele cabinei. După asta taurul s-a făcut blînd ca un mieluşel, ne-a spus ajutorul Bohouš în biroul nostru, he ! he ! he ! he ! cred că s-a săturat de viaţă. Cînd negustorul închise cu zgomot oblonul în urma animalului, se trezi şi şeful nostru. Pe pervazul ferestrei se jucau porumbeii lui, gungureau făcîndu-i plecăciuni, dar şeful

îi privea încruntat, dădea din cap, își tot băga degetul după gulerul cămășii, pe urmă căzu pe gînduri și deveni din ce în ce mai trist. Deschise dulapul, se uită la uniforma lui cea nouă, pe care n-apucase încă s-o îmbrace și pe care era deja cusută o stea de aur înconjurată de paiete și fir auriu, la fel cu ramura de tei de pe uniformele generalilor.

Apoi nu se mai putu stăpîni, trecu ca vîntul prin biroul mișcării, urcă la etaj, intră în bucătărie și tună în gura luminatorului :

— S-a dus dracului steaua de inspector !

În sfîrșit, cînd părăsiră stația și ultimele trenuri de persoane, cînd impiegatul Hubička se instală iar pe peron ca să privească cerul albastru din pragul primăverii, unde vedea desigur scena care îi făcuse atîta faimă în sectorul Hradec Králové — pe un imens ecran albastru o vedea pe telegrafistă cum se lungește, se vedea pe sine cum îi ridica fusta, cum, rînd pe rînd, apucă ștampilele, mari cît turlele bisericii, cum i le lipește de carnea moale de pe fund... Dar, dintr-o dată, se întoarse și, trăgîndu-mă în nișa în care se aflau pîrghiile și manivelele de la semafoare, îmi spuse cu hotărîre :

— Ascultă, Miloš, mîine noapte iar sîntem de servici împreună... Prin gara noastră o să treacă un tren de douăzeci și opt de vagoane încărcate cu muniție, vagoane deschise, trece pe-aici la două după miezul nopții. Între stația noastră și stația vecină nu sînt nici dealuri și nici case, așa că tot trenul ar putea să-și ia zborul printre stele...

— Bine, bine, domnule impiegat, dar cum?
— O să primim la timp ce trebuie...
— Unde se află trenul?
— Mîine pleacă de la Třebič.
— Acum e acum. Le arătăm noi prioritate. Nu-i așa? întrebai eu rîzînd. Nișa se întunecă pentru o clipă. Pîlcul de porumbei polonezi trecuse în zbor prin fața noastră.

De la castel sosi știrea că șeful gării este invitat de contele Kinský la cină, că la ora șapte va veni administratorul grajdurilor boierești să-l ia. Trag camuflajul și aprind lumina. În biroul șefului aprind o lampă cu fitil rotund și abajur verde, deși este curent electric. Eu și impiegatul Hubička întîmpinăm trenurile care trec prin stația noastră, făcîndu-le semn cu felinarul verde. Șeful își aduce hainele de gală în birou, pantaloni gri, bluză vînătorească și pălărie de Schwarzenberg, cu pană de cocoș. Lăsase ușa crăpată ca să-l vedem cum se ferchezuiește. Era tare fudul. Pe drumul dinspre castel se apropia administratorul, călare pe un cal alb, ducînd de căpăstru un alt cal alb. Stelele scînteiau pe boltă într-o noapte ca o baie de scîntei. Zăpada înghețată începea să scîrțîie sub pingele. Lampa cea verde sfîrîia în biroul șefului, care înmărmurise uitîndu-se la chipul său din oglindă. Se pusese la punct, își trăsese mănușile și își așezase pălăria cu pană de cocoș pe cap. Lampa arunca pe tavan un cerc alb și în jurul acestui

cerc se întindeau alte cercuri, care semănau cu coastele unui schelet. Bunica mea, la care mă duceam în vacanță, avea o lampă la fel cu asta. Îmi plăcea să stau seara culcat în pat și să mă uit la tavan, la umbrele din jurul cercului proiectat de lampa cu gaz și, oricum aș fi privit, vedeam mereu pe tavan un schelet; chiar dacă-mi trăgeam perna peste ochi, eu tot vedeam tavanul și scheletul de pe el. Odată, cînd mă uitam la tavan, bunica a intrat cu niște lemne în poală pe care le-a răsturnat lîngă sobă. Am sărit și-am strigat: Au căzut mădularele scheletului!

Administratorul sosi la peron călare pe calul său alb, ducînd de căpăstru un alt cal alb. Erau așa de albi bidiviii încît luminau ca o tufă de iasomie într-o noapte de vară. Șeful ieși din birou și administratorul descălecă să-l ajute să se urce în șa. Șeful smuci de hățuri, înaintă în trap ușor către coteţul porumbeilor și le strigă:

— Să faceți nani! Fiți fără grijă, mă întorc la voi. Şeful se întoarce! Nani, nănică, puișorii tatii!

Porumbeii polonezi gungureau, băteau cu aripile în grătarul de la intrare, în timp ce șeful se îndepărta însoțit de administrator. Traversară linia, cei doi bidivii bălani o luară la trap pe drumul de țară, se auzea tropotul copitelor, caii se făcuseră una cu întinderea albă, și siluetele negre ale șefului și administratorului rămăseseră suspendate caraghios în aer.

Impiegatul Hubička scoase graficul trenurilor, înfăşurat ca pînza sau mătasea în vig, îl întinse pe masă, se aplecă deasupra lui şi urmări traseul cu creionul.

Dau la o parte perdeluţa verde de la ghişeu şi încep să vînd bilete. Din semiîntunericul sălii de aşteptare răsăriră cîţiva călători care, după ce cumpărară bilete, se mistuiră în semiîntuneric. Nu le făcea nici o plăcere să iasă în ger şi încercau să citească pe faţa impiegatului cam cînd ar putea să sosească personalul aşteptat. Uneori eram răutăcios cu ei. Cînd personalul mai avea o bună jumătate de ceas pînă să sosească, eu mă îmbrăcam, îmi ridicam gulerul şi ieşeam pe peron, prefăcîndu-mă că aştept trenul. Atunci călătorii se repezeau după mine, eu însă mă plimbam puţin, apoi lăsam felinarul lîngă linie şi mă întorceam în birou, iar călătorii, după ce le pătrundea frigul în oase, se retrăgeau şi ei în sala de aşteptare pe lîngă sobe de unde îmi aruncau priviri duşmănoase. Şeful gării se folosea uneori de umbrele nopţii şi de camuflaj, îşi punea galoşi de cauciuc şi începea să dea tîrcoale staţiei ca să vadă ce fac impiegaţii. O dată m-a prins dormind după miezul nopţii. Stăteam pe scaun cu bărbia în piept şi dormeam. Domnul şef se urcase pe bara din faţa casei de bani şi se uita la mine peste perdeluţa verde, pe urmă a ieşit tiptil pe peron, a deschis încet uşa, m-a privit o clipă, ca apoi să mă prindă de umăr şi să mă zguduie, iar eu, ameţit de somn cum eram, mi-am închipuit că sînt acasă, că e dimineaţă, de aceea

am întrebat : Cît e ceasul, tată ? Dar şeful s-a răstit la mine : Ce tată, bă ? Eu sînt şeful gării, nu tac-tu ! Şi acum te afli în timpul programului ! Ce tată ! După aia mi-a trîntit un raport la direcţia din Hradec şi m-am pomenit c-o pleaşcă. Personalul tocmai intra în gară. Ieşii pe peron cu călătorii buluc după mine. Pe scara celui de-al doilea vagon stătea Máša. Colierul ei alb strălucea în noapte, lampa îi atîrna pe piept, îşi legase cleştele de perforat bilete la încheietura mîinii, era curată ca întotdeauna ; chiar şi atunci cînd vopseam gardul din jurul atelierelor ea era mereu curată, la sfîrşitul lucrului ca şi la începutul lui. Sări de pe scară, cînd întinse piciorul îi văzui pantofiorii negri şi ciorapii albi, îi rîdeau gropiţele din obraji şi chipul ei strălucea în noaptea albastră, de parcă atunci şi-ar fi terminat de curăţat urechile cu colţul prosopului. Îmi întinse un măr. Eu rămăsei locului cu felinarul într-o mînă şi cu mărul în cealaltă, Máša se lipi de mine, mă luă în braţe, era mai puternică decît mine, obrajii îi miroseau a lapte, se înghesuia în mine aşa de tare că simţeam cum mă încălzeşte lampa de la pieptul ei, flacăra mă frige pînă în inimă.

— Miloš, Miloš, îmi şopti ea, te iubesc, te iubesc mult, numai eu sînt de vină pentru tot ce s-a întîmplat, le-am întrebat şi eu pe fete cum să fac, le-am întrebat pe-alea mai mari, o să fie bine, precis, acum ştiu ce trebuie să fac... am aflat...

Se trase de lîngă mine, scoase din buzunar mersul trenurilor, îl deschise şi îmi dădu o

fotografie pe care n-am mai văzut-o niciodată, din pipăit simţeam că se umblase mult cu ea... Era chiar fotografia mea pe care i-o dădusem pe vremea cînd vopseam gardul, fotografia unui băieţaş în costum alb, de marinar, pe partea cealaltă era lipită o altă fotografie, am recunoscut imediat cine e lipit de mine, era fotografia din copilărie a Mášei, îmbrăcată tot în bluză marinărească. Ambele poze erau tăiate în formă ovală.

— Cînd mai vii pe la noi, Miloš, cînd? întrebă ea.

— Poimîine, dacă vrei, răspunsei bîlbîindu-mă.

Sînt nevoit să dau semnalul toată lumea în vagoane, fiecare la locul lui. Conductoarele făcură semn că totul e gata. Ridicai felinarul cu lumina verde şi trenul porni, Máša se lipi iar de mine, se lipi aşa cum se lipiseră probabil cele două poze ale noastre, ca să poată ţine, mă sărută, apoi se agăţă de bară şi sări pe scara vagonului, lămpiţa albastră îi lumina pieptul, iar eu rămăsei mut de uimire pentru că mă simţeam bărbat adevărat, în definitiv puteam să mă conving, de altfel aşa şi fac, întind mîna şi mă pipăi, eram bărbat, dar cum s-a putut totuşi întîmpla că atunci cînd am ajuns la o adică cu Máša dintr-o dată am pălit ca o floare de crin? Ultima dată am văzut-o la spital unde venise să mă viziteze, s-a aplecat deasupra patului meu, avea o pelerină albastră şi nasturi argintii; cînd pelerina s-a aplecat deasupra mea, nasturii străluceau ca

nişte felinare deasupra unui pod, m-a sărutat, dar mai înainte i-a căzut fluierul de serviciu din buzunarul de la piept şi m-a lovit drept în dinţi, pe urmă a vrut să se aşeze pe pat şi s-a aşezat drept pe mîna mea bandajată, curînd însă a fost nevoită să plece pentru că se trezise de sub narcoză un pacient care se căznea să se ridice, dar era legat. Pacientul striga : Alo, Ma-a-ax ! Slăbeşte comanda, slăbeşte-e-e-e, Ma-ax ! A reuşit să-şi smulgă o mînă din legătură, a orbecăit cu mîna pe sub pat, a apucat vasul de sticlă pe care l-a azvîrlit cu o forţă înspăimîntătoare, vasul a traversat toată încăperea şi s-a spart de peretele lîngă care mă aflam eu, urina a stropit-o pe Máša, la plecare stropi de urină sclipeau în părul ei, mi-a trimis un sărut de la uşă. Atunci am privit-o pentru prima oară. Cînd am ieşit din spital, zadarnic m-am uitat în stînga şi în dreapta, nimeni nu mă aştepta. În ziua aceea cînd a venit Máša să mă viziteze la spital eram foarte trist din cauza unei fetişcane de cincisprezece ani care găsise în dulap cadoul pregătit de părinţii ei, nişte pîslari, n-a rezistat ispitei, i-a încălţat şi a plecat cu trenul la Praga, dar lîngă stîncile de la Satalice, trenul ei s-a ciocnit cu un altul, băncile au intrat una într-alta şi i-au zdrobit picioarele. Cînd s-a trezit după operaţie a strigat : Puneţi pîslarii în dulap, pîslarii... Am plecat deci singur de la spital, mă uitam în geamul vitrinelor şi nu mă recunoşteam, îmi căutam chipul, dar nu-l găseam, de parcă aş fi fost al-

tul... M-am trezit dinaintea chipului meu din oglindă, aproape că-mi suflam în nas și totuși credeam că e altcineva, am ridicat mîna, cel din imagine a ridicat-o și el, am ridicat-o și pe a doua, cel din imagine a făcut la fel, mă uitam și, cum mă uitam, mi s-a părut că-l văd pe zidar, un tip uriaș în haine albe, stropite de var de sus pînă jos, scorojite, pe dușumea se afla un stingător, marca Minimax, zidarul mă privea și își răsucea o țigară între degete, și-a pus-o după aceea între buze, a aprins un chibrit, a ascuns chibritul în căușul palmelor, s-a încovoiat și a aprins țigara, cu ochii era însă mereu pe mine, parcă între noi doi se afla ușa micului hotel de la Bystřice-Benešov, prin deschizătura căreia ne uitam dintr-o parte eu, din cealaltă zidarul... Am avut impresia atunci că cel de partea cealaltă împărtășește destinul meu. Acum îmi dau seama că zidarul acela bătrîn și uriaș, în haine albe și pline de var, fusese însuși Dumnezeu travestit...

Prin gară trecură cîteva marfare, pe urmă un personal, prin crăpăturile vagonului poștal țîșneau dîre de lumină ca firele de păr pe picioarele fetelor cînd se scaldă în costume de baie; fochiștii răscoleau cărbunele de sub cazan, jerbe de scîntei stropeau întunericul, corpul în mișcare al fochistului arunca pe peretele tenderului o umbră mișcătoare, semafoarele de la intrare și de la ieșire schimbau alternativ luminile roșii în lumini verzi, semne albe, luminoase indicau locurile de inter-

secție, un dreptunghi îngust vertical — semn de linie dreaptă, un dreptunghi culcat — semn că linia se curbează, iar acolo unde se termină linia moartă, lîngă liverpul, acolo arde toată noaptea un felinar albastru ; în depărtare brațele semafoarelor huruie ori de cîte ori se schimbă luminile, la biroul mișcării aparatele ticăie monoton, cînd și cînd sună telefonul, în blocul automat zdrăngănesc rotițele cînd se deschid barierele și în mijlocul acestui murmur necontenit domnul impiegat Hubička se învîrte de colo-colo, plin de îngrijorare pentru acel tren cu prioritate care urma să sosească după miezul nopții cu cele douăzeci și opt de vagoane ale sale încărcate cu muniție, urmărea traseul trenului pe grafic, apoi se oprea să asculte, stătea în întunericul de pe peron și-l scruta, se uita prin sala de așteptare, în timp ce eu mă gîndeam la Máša și mi se făcea inima cît un purice cînd încercam să-mi imaginez ce-o să se întîmple atunci cînd vom ajunge iar în aceeași situație. Stăteam și eu pe peron și mă uitam la bolta adîncă a nopții, în înălțimi vedeam derulîndu-se filmul meu, o așezam pe Máša pe toată întinderea cerului, întocmai ca domnul Hubička pe Zdenka pe masa telegrafului, o despuiam piesă cu piesă, dar cînd, în sfîrșit, era goală pușcă, mă întrebam : acum ce fac ? Știam eu, dar n-aveam experiență, pentru că nu mi se mai întîmplase niciodată...

O aud pe soția șefului coborînd scările cu luminarea într-o mînă și cu vasul de tărîțe în

cealaltă, o aud apoi intrînd în pivniță, unde gîscanul începu să sîsîie speriat. Stau pe peron și mă uit în pivniță prin pătratul ferestrei, soția șefului — la fel și umbra ei — se încovoaie, ia un cocoloș de tărîțe din oală, deschide ciocul gîscanului și i-l vîră pe gît. După aceea îi apasă ciocul în jos, ca pe o lamă de briceag, și îi împinge cocoloșul pe gît cu degetul. Pe urmă înmoaie alte și alte cocoloașe îndopînd gîscanul care se împotrivește.

— Mă întorc imediat, aveți grijă dumneavoastră, îi zic impiegatului, plec numai pentru o clipă.

Bîjbîi cu mîna pe zidul spiralat, punînd piciorul cu băgare de seamă pe treptele răsucite și deschid încet ușa de la pivniță.

— Să nu vă fie teamă, doamnă, eu sînt, Miloš, zic.

— Ce este ? mă întreabă ea speriată, încremenind cu tărîțele în mînă. Lumina de la lumînarea din spatele ei îi străbătea prin părul cărunt, îi vedeam chipul trudit, era un fel de Cenușereasă, în timp ce șeful de gară făcea pe baronul Lánský de Ruže.

— Eu sînt, Miloš, zic, am venit să vă cer un sfat... Cum să vă spun, poimîine mă duc la prietena mea, Máša, controloarea aceea, o știți, nu ? Și ea o să vrea ceva de la mine... știți ce ?

— Nu știu, îndrugă soția șefului, luînd un cocoloș de tărîțe și băgîndu-l în ciocul gîscanului.

— Ba știți, zic, nu vă faceți că nu știți, vreau și eu un sfat... Eu, ca să vă spun pe

scurt, sînt bărbat în toată regula, dar cînd trebuie s-o dovedesc, atunci nu mai sînt. Ştiţi ?

— Nu ştiu, răspunde soţia şefului, tăvălind un cocoloş de tărîţe prin apă.

— Ba ştiţi, zic, uite, acuma dacă mă gîndesc... poftim, sînt iar bărbat...

— Sfîntă Fecioară !... exclamă soţia şefului, cutremurîndu-se şi răsturnînd tărîţele.

Îngenunchiai şi strînsei cocoloaşele de pe jos, îmi dădea ajutor şi soţia şefului şi în acest timp eu îi povesteam de ce mi-am tăiat vinele, cum m-au părăsit puterile atunci, la unchiul Noneman, în atelierul lui cu firma *Executăm în cinci minute*...

— Sfîntă Fecioară ! Dar ce v-a apucat pe toţi ? Impiegatul cu ştampilele lui, dumneata cu ale dumitale... dar poimîine o să meargă, ai să vezi, eşti bărbat şi încă ce bărbat...

Prin ferestruica de la pivniţă îl zării pe impiegatul Hubička, ieşind pe peron. Se opri şi începu să privească cerul. Ştiam însă că acolo sus nu se mai întindea pentru el Zdenka, acoperind cu spatele ei toată bolta cerului. Pe cer, impiegatul vedea un tren care se apropia pe nesimţite, douăzeci şi opt de vagoane care dispăreau la un moment dat în volbura unui nor uriaş, ce creştea într-una, ca zidurile norilor înainte de furtună, şi se tot înălţa spre slăvi.

— V-aţi supărat pe mine, doamnă ? o întreb.

— Nu, Miloš, e omenesc, firesc... zice ea.

Pipăind peretele soția șefului urcă treaptă cu treaptă pînă la primul etaj. Pe urmă începe să umble de colo-colo prin bucătărie și prin cameră, așa cum umbla și șeful gării atunci cînd nu îndrăznea să ne spună în față ce avea cu noi, și își vărsa năduful în luminator, sau căşuna pe nevastă-sa, zicîndu-i ce-i venea la gură, dînd afară tot ce era necurat în el și după ce se golea, într-o clipă uita tot, așa că n-avea nevoie să-și taie vinele ca mine, sau să ștampileze fundul telegrafistei, eram convins pe deplin că șeful de gară nu-și poate pierde niciodată mințile, leacul lui, igiena lui sufletească era luminatorul; pentru rest, o mai avea și pe nevastă-sa, care știa cînd trebuie să-l plesnească peste gură cu cîrpa de vase sau să trîntească o vorbă îngrozitor de urîtă — avînd același efect purificator ca și cîrpa de vase — ca să-l facă să-și limpezească mințile.

Pe măsură ce se apropia miezul nopții, impiegatul era tot mai neliniștit, tușea, se plimba agitat, se oprea brusc și asculta. Se vedea că așteaptă ca din clipă în clipă să se deschidă ușa și, prin crăpătura ei, o mînă să-i întindă un mesaj sau un pachețel.

Ceasul șefului bătu ora douăsprezece.

— Frumos bate ceasul ăsta, zisei.

Chiar atunci ușa se deschise ca împinsă de un curent. Intră o femeie tînără într-un pardesiu, sub care se vedea o bluză tiroleză brodată cu ramuri verzi de stejar și ghindă. Purta o fustă cenușie, ciorapi albi de lînă și pantofi cu limba răsfrîntă în față.

Aducea un mic pachet legat cu sfoară.

— *Bitte*, zise ea, *ich muss nach Kersko*[1].

— Kersko, răspunsei, trebuie să aşteptaţi pînă dimineaţa, e tocmai peste rîu.

— *Aber ich muss nach Kersko*[2], insistă ea.

— E departe. Pe cine căutaţi acolo ? zisei.

— *Ich habe einen Freund*, îmi răspunse rîzînd şi apoi, arătînd cu degetul spre mine, mă întrebă : *Sie sind Herr Fahrdienstleiter?*[3]

— No-o, zic, dumnealui de colea...

— Dumneavoastră sînteţi impiegatul Hubička ? întrebă ea.

— Eu, zise el.

— Şi dumnealui ? întrebă arătînd spre mine.

— *Mein Freund*, răspunse impiegatul.

— Miloš Hrma, mă recomand eu.

— Viktoria Freie, se prezentă ea, înclinîndu-se şi întinzîndu-mi mîna.

Îmi dădui seama că asta-i ştirea aşteptată, că Viktoria Freie este mîna care trebuia să predea pachetul şi mesajul, numai că pentru moment asta nu-i produse nici o bucurie domnului Hubička, se făcu şi mai palid, apariţia ei îl derutase, evident, se vedea cît de colo că nu-l mai ispitea nici o dorinţă, nu se uita nici la fundul, nici la pieptul ei, după cum îi era obiceiul, adică să dezbrace femeile din ochi. După socotelile mele, tiroleza de faţă putea să fie concomitent şi poponeaţă şi ţîţişoară.

[1] Vă rog, trebuie să plec la Kersko (germ.).
[2] Dar trebuie să plec la Kersko (germ.).
[3] Am un prieten... Sînteţi domnul impiegat (germ.).

Ieşii pe peron, ca să dau liber unui marfar pe care l-am tămîiat cu lumină verde. Cînd revenii în birou, ca să anunţ la staţia următoare ora la care a trecut marfarul pe la noi, pacheţelul dispăruse. Viktoria căscă, se întinse şi se uită la mine cu nişte ochi galeşi. Căpătai dintr-o dată încredere în ea, astfel că în momentul în care ea declară că ar dori să se odihnească vreo oră, eu îi deschisei uşa de la biroul şefului, aşa cum a făcut şi domnul impiegat Hubička la Dobrovice, cînd a rupt canapeaua aia ceruită ; Viktoria intră, îi adusei pelerina mea şi o întinsei pe canapea ; abajurul verde lăsa o lumină delicată, auzeam porumbeii cum se vînzoleau neliniştiţi prin coteţ, erau chiar mai neliniştiţi decît la plecarea stăpînului, de parcă intrase peste ei jderul sau nevăstuica, aşa de tare băteau din aripi şi gîngureau.

— Pe mine mă cheamă Miloš Hrma, zic, bîlbîindu-mă, ştiţi, eu mi-am tăiat vinele pentru că aş fi suferind... Dar nu e adevărat. Ce-i drept, cînd cu prietena mea am pălit ca un crin, dar între noi fie vorba, sînt bărbat de-adevăratelea...

— Cum, dumneata... încă nimic, niciodată ? se miră Viktoria.

— Nimic, dar am încercat, de-aia vă rog pe dumneavoastră să-mi daţi un sfat...

— Chiar niciodată pînă acum ? întrebă ea şi mai uimită.

— Niciodată. Cu Máša — atunci cînd s-a băgat lîngă mine la unchiul Noneman din

Karlin — cu ea am stat eu, dar... nimic, fiindcă, cum am spus, am pălit ca un crin.

— Va să zică, dumneata n-ai mai avut nici o femeie, zise ea zîmbind. Avea gropițe în obraji, ca Máša. Ochii i se luminaseră, de parcă dăduse cine știe ce noroc peste ea, sau găsise cine știe ce lucru rar. Începu să-mi răvășească părul, bătea cu degetele, ca pe clapele unui pian, se uită la ușă, se aplecă apoi deasupra mesei, micșoră fitilul și suflă în lampă, bîjbîi după mine și mă trase pe canapeaua șefului... O lumină se aprinse în mine, o lumină care creștea într-una, parcă mă înălțam mereu mai sus, tot pămîntul se cutremura, auzeam numai bubuituri și vuiete care nu păreau să iasă nici din mine, nici din corpul Viktoriei, ci de undeva din afară, clădirea toată parcă se zguduia din temelii, geamurile zornăiau, în cinstea intrării mele fericite în viață începură să zuruie telefoanele, aparatele de telegraf porniră să salte de la sine în ritmul semnalelor Morse, așa cum se întîmplă la mișcare pe vreme de furtună ; mi se părea că toți, dar absolut toți porumbeii șefului gunguresc, că zările însăși s-au ridicat și au luat foc, clădirea gării se cutremură încă o dată, se mișcă ușor din temelii... Simții corpul Viktoriei arcuindu-se, auzii cum înfige pantofii în canapea, cum pîrîie tapițeria, cum se sfîșie, un spasm amețitor mă zgudui din vîrful degetelor pînă la creier, totul în jurul meu se făcu alb, pe urmă cenușiu, pe urmă cafeniu, eram ca o apă fier-

binte care se răcea, simţeam în şira spinării o durere plăcută ca după o împunsătură de ac.

Deschid ochii. Viktoria se joacă cu degetele în părul meu şi se odihneşte. Printr-o crăpătură din fereastră văd înălţîndu-se la orizont culorile roşii şi chihlimbarii ale unei lumini ce prevestea parcă schimbarea vremii. Porumbeii şefului de gară gungureau speriaţi, zburau prin coteţ, se loveau de pereţi şi cădeau, fîlfîind înfricoşaţi din aripi.

Viktoria Freie se ridică şi ascultă cu atenţie. Îşi netezi părul cu palma şi zise :

— Pe undeva e un bombardament teribil.

Deschid fereastra şi trag de camuflajul care se ridică în sus. Dincolo de o colină din depărtare izbucnea incendiu după incendiu, orizontul era rănit şi însîngerat într-o direcţie care indica locul lovit de nenorocire.

— Probabil Dresda, zise ea, ridicîndu-se şi pieptănîndu-şi părul. Pieptenul îi şuiera prin plete şi abia atunci îmi adusei aminte de corpul ei pe care mi-l imaginai dintr-o dată, nu ştiu de ce, răsucindu-se la bară.

— Cu ce te ocupi ? o întrebai.

— Sînt artistă, îmi răspunse, trăgînd cu pieptenul prin părul des şi aplecînd capul. Înainte de război am lucrat la „Paleta variată a atracţiilor aeriene“.

Mă aşezai pe canapea şi pipăii tapiţeria. Canapeaua era ruptă la mijloc. Iarba de mare năvălise afară. Prin gară trecu un marfar tras de o locomotivă, care împroşca scîntei pe coş. Viktoria stătea la fereastră şi îşi pieptăna scîn-

teile din păr. Apoi, pe drumul de țară, dinspre orizontul învăpăiat, se iviră doi călăreți.

Mă ridicai și pentru prima dată în viață mă simții liniștit.

— Îți mulțumesc, îi zisei.

— Și eu, îmi răspunse. Pe urmă își luă pardesiul, intră în biroul mișcării și se uită la ceas. Răsuflă ușurată. Își băgă mîna sub bluză și își îndreptă sutienul. Apoi ieși pe peron, unde impiegatul Hubička admira cerul. Stătură cîteva clipe de vorbă. Pe urmă Viktoria se întoarse și zise : *Und jetzt muss ich wirklich nach Kersko*[1]. Și rîzînd porni pe lîngă grădina șefului și dispăru pe aleea de tei dintre case.

Ajungînd la gară, șeful sări ușor din șa și aruncă hățurile administratorului, care plecă imediat îndemnîndu-și bălanul la drum.

Șeful se duse glonț la cotețul porumbeilor.

— Pisicuții mei, de ce v-ați speriat ? V-a făcut cineva ceva ? Păsărelele mele, puișorii mei ! M-am întors, dragii mei ! Hola ! Hola !

După asta intră vesel în biroul mișcării, încălecă un scaun și zise :

— Dragă Hubička, domnul conte îți trimite salutări. Baronul Betmann Holweg a adus cu el pozele Zdenkăi. Toți domnii nobili sînt entuziasmați și vor să te vadă. Domnul conte în persoană a zis că te invidiază pentru că lui nu i-ar fi venit o idee ca asta. Săptămîna viitoare

[1] Și-acum trebuie să plec cu adevărat la Kersko (germ.).

ești invitat la castel. La masă mi-au cerut să le prezint un raport cum a fost cu...

Se ridică de pe scaun. Telegraful chema stația noastră.

— *Bahnhofsperre Dresden, Pirna, Bautzen*...

Șeful ieși pe peron și strigă în direcția de unde răsunau într-una bubuituri și unde orizontul era violent colorat :

— Cine v-a pus să vă luați la bătaie cu lumea întreagă ?

Impiegatul Hubička aprinde lampa de pe masa telegrafului, pune în funcțiune aparatul de înregistrat de la marginea mesei și pe urmă îmi face semn că vrea să-mi arate ce se comunică. Îmi dau seama că e vorba de ceva cu totul deosebit. Impiegatul era îngrijorat și, cum urmărea banda, ca să văd și eu despre ce e vorba, vîrful creionului lui lăsa o urmă frîntă ca la cardiograf. În timp ce eu citeam ultimul rînd, el trase sertarul cu băgare de seamă. Cu coada ochiului mă uit în sertar. În tot biroul nu era decît raza de lumină pe care o arunca lampa de masă. La această lumină, văd pe fundul sertarului un revolver și încă un obiect care semăna cu o lanternă, dar în loc de geam avea un fel de ceas care ticăia ușor.

— Ascultă, Miloš, zice impiegatul în șoaptă continuînd să urmărească comunicarea de pe bandă, cel mai bun lucru ar fi să aruncăm chestia în vagonul din mijloc de pe peronul

gării. Punem semaforul în poziţia „stai“ şi pe urmă îl schimbăm repede pe verde... ca să treacă încet prin gară.

— Bună idee, zic, dar mi se pare că văd în toate ferestrele sălii de aşteptare, în toate crăpăturile de la camuflaj, pretutindeni, numai ochi bănuitori. Din această cauză iau un creion, mă prefac că urmăresc banda şi continui în şoaptă : Vă amintiţi cum ne-a căzut braţul de la semafor ? Cînd a trecut racheta-rapidă ? Ştiţi ce ? Am să fac şi acum la fel. Mă urc pe semafor şi dau drumul la pocnitoare în vagonul din mijloc, pe urmă mă dau jos şi ne uităm împreună... Unde se află acum trenul nostru cu prioritate ?

— A trecut prin Poděbrady, peste o jumătate de ceas e aici, zise impiegatul scuipînd, apoi închise sertarul cu burta şi fără nici un rost se iscăli pe banda telegrafului. Nu ţi-e frică ?

— Nu, niciodată n-am fost aşa de liniştit ca acum... Ah, exclam, sînt bărbat, bărbat ca şi dumneavoastră, domnule impiegat, sînt bărbat şi mă simt minunat, parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă, uite aşa... zic luînd o foarfecă de pe masă. Uite aşa am tăiat sfoara care mă lega de trecut ! Rîd tare şi ridic receptorul.

— E racheta rapidă, îl anunţ şi dau comanda pentru schimbarea acelor, după care scot cheia din bloc şi ies în noapte. La orizont se mai întindea încă o imensă pată de lumină, de parcă soarele ar fi apus numai acum cîteva

clipe. Împing uşor manetele semaforului. Niciodată n-am avut o minte atît de limpede, mă simţeam ca atunci cînd mă mîngîia mama ca să-mi alunge un vis urît. Domnul Hubička se plimba prin birou cu privirile în pămînt, n-a mai ieşit să se uite la cer, cum îi era obiceiul, îmi dădeam perfect de bine seama de răspunderea ce ne apăsa pe amîndoi. Cum se va termina povestea asta ? Şi dacă se va termina cu bine, ce va urma după aceea ? Refuzam să-mi răspund şi nu din cauză că n-aş fi ştiut răspunsul, gîndisem totul foarte bine, dar în momentul acesta nu mă mai interesa, acum eram în întregime preocupat cum să nimeresc în vagonul cel mai potrivit pentru ca tot trenul să sară în aer, nu-mi doream nimic altceva, nu vedeam pe cer decît un nor care urca mereu şi care estompa resturile de vagoane, de şine şi traverse, acum îmi ziceam că de fapt la toate astea ar fi trebuit să reflectez mult mai demult, fie şi numai pentru că îmi omorîseră bunicul care le aţinuse calea singur-singurel, singur în faţa unui corp de armată, cu mîinile întinse şi transmiţînd pe cale hipnotică ordinul ca nemţii să se întoarcă şi să se ducă de unde au venit. De altfel, deşi căpăţîna bunicului fusese zdrobită între şenilele tancului, spiritul lui trăia şi împingea înapoi armată după armată, tanc după tanc, soldat după soldat, înapoi spre inima Germaniei, acolo de unde s-au revărsat şi unde erau înghesuiţi acum de armatele ruseşti... Eu însă uitasem de bunicul, dacă m-aş fi gîndit mai devreme la el aş fi încercat să fac şi alte

lucruri. Peste douăzeci de minute va sosi trenul meu cu muniție și voi avea posibilitatea să întreprind un lucru mare, pentru că acum nu mai sînt un crin vestejit. N-aș fi crezut niciodată că se ascunde în mine atîta forță, după cum n-aș fi crezut că impiegatul Hubička poate fi atît de îngrijorat, nici să se plimbe nu mai era în stare, stătea cu ochii pe bloc și asculta țîrîitul telefoanelor care ne comunicau mersul garniturii noastre cu prioritate.

Intru în birou, deschid sertarul, bag pocnitoarea în buzunarul de la pelerină. În acest timp, impiegatul mă acoperă cu corpul lui. Bag revolverul în buzunarul celălalt, pe urmă trec cu degetele peste însemnările de pe bandă, mă iscălesc și eu și pun creionul în sertar.

Impiegatul se apropie de tabla pe care încă de ieri erau însemnate cu cretă toate trenurile cu prioritate, o serie de garnituri militare care urmau să încerce să stăvilească ruperea unui front și așa destul de șubred. Îmi arătă ceva cu degetul și îmi șopti :

— Am să potrivesc ceasul ca explozia să aibă loc în ultimul moment...

— Bun... numai că racheta s-a cam grăbit, zisei.

Ieșii pe peron. O rachetă intrase în gară și era pe punctul de a opri. Șeful trenului sări din vagon.

— E îngrozitor ! Dresda e *kaput !* zise el.

În urma lui coborîră o mulțime de oameni îmbrăcați în pantaloni dungați, păreau scăpați din lagăr, abia după ce intrară în birou

băgai de seamă că sînt în pijamale și numai cu niște haine pe deasupra, care-cum reușise să fugă ca să-și salveze viața; priveau cu ochi sticloși și imobili. Șeful transportului se prăbuși pe scaun și începu să-și șteargă fruntea.

— Dresda arde ca o torță. Indivizii ăștia mi s-au urcat cu forța în tren, zise el, ridicîndu-se greu, ca un cal istovit. Stătu o clipă sprijinit cu amîndoi pumnii de masa telegrafului, pe urmă își încrucișă brațele și rămase nemișcat, cu ochii închiși și cu capul căzut în piept. Părea adormit. Nemții stăteau la fel, se uitau în pămînt unde se vedeau, probabil, sărind prin ferestre în grădini și alergînd pe străzi, urmăriți de copaci, de ziduri și de grinzi răsturnate. Toți nemții aveau mîini lungi, le ajungeau aproape pînă la genunchi, stăteau fără să clipească, de parcă spaima le-ar fi smuls pleoapele. Acum nu-mi mai părea rău de ei, deși era ciudat. Tocmai mie, care plîngeam după fiecare ied spintecat, după orice om lovit de nenorocire. De nemții ăștia nu-mi părea rău. Cînd am fost internat la spital cu vinele tăiate, mă duceam uneori s-o văd pe o mătușă de-a mea, mătușa Beatrice; era de vreo cincizeci de ani soră în acest spital și lucra la o secție unde erau internați oameni cu arsuri foarte grave, cei mai mulți ostași, pe care îi aduceau de pe front în căzi cu ulei; mătușa Beatrice le făcea supă de legume, celor care aveau dureri prea mari le făcea injecții cu morfină, mă duceam la ea, fiindcă mătușa Beatrice avea darul de a insufla liniș-

te, era o femeie voinică care revărsa din priviri o nețărmuită pace, poate și pentru că lucra în această secție de atîția ani... Şi totuşi, cînd îmi dădeau lacrimile la vederea ostaşilor germani, cînd vedeam cum vin după ei iubitele şi nevestele, cum luau ultima împărtăşanie, cum recomandau nevestelor lor pe cine să ia de bărbat după aia, ce să facă cu copiii şi cu averea, nu mai puteam să rezist şi mă sculam, dar mătuşa mă împingea la loc pe scaun, continuînd să toace morcovi, țelină şi pătrunjel şi să fredoneze de fiecare dată altă melodie... *„Mîine Gefreiter Schulthe o să moară, Mîine Gefreiter Schulthe o să moară, moară, moară...“* pe melodia *Pe podul din Praga creşte-o o lăcrămioară*... şi toca, toca la morcovi, țelină şi pătrunjel... Ştia că mîine va mări doza de morfină pentru fruntaşul Schulthe ca să-i scurteze cu cîteva zile suferințele, fiindcă îşi luase adio... A doua zi fredona încet alt cîntec : *„Oberleutmant Ditie mîine moare, mîine moare...* pe melodia *O fată mi-a dăruit un inel aurit*... Cînta şi toca zarzavat, iar eu mă uitam la oamenii aceia tineri din căzi care păreau că se scaldă şi nu le doream moartea, doream să se întoarcă la soțiile şi iubitele lor de la care îşi luaseră adio, fiindcă cine ajungea la secția mătuşii Beatrice era un om pierdut... Acum însă nu-mi mai părea rău de aceşti nemți veniți de la Dresda, în schimb ar fi putut să le fie lor milă de ei înşişi. Se pare că îşi dădeau seama de asta. Şeful trenului se ridică şi le zise :

— *Sollten sie am Arsch zu Hause sietzen*[1].

Apoi ieşi pe peron, ridică mîna şi locomotiva porni. Şeful trenului sări în vagonul de serviciu.

— Pe nemţii ăştia Dumnezeu din cer ni i-a trimis, zise în şoaptă impiegatul, o să-i luăm de martori la o adică... adăogă scuipînd într-o parte.

Auzii semnalele care se transmiteau de la un canton la altul, un ciocănel care bătea într-un clopoţel pîntecos şi îmi dădui seama că se apropie trenul meu. Intru în birou şi găsesc pe impiegat cu receptorul la ureche. După paloarea feţii, ghicesc imediat că e vorba de trenul nostru cu prioritate.

Răsucesc cheia. Nemţii stăteau în jurul sobei, ţepeni ca statuile de la coloana ciumei din piaţa noastră. Unul dintre ei începu să plîngă, avea un plîns ciudat, semăna cu gîngureala porumbeilor şefului nostru treziţi de bombardament, pe urmă de-abia îşi dădu drumul într-un plîns omenesc, nestăpînit, după el începură şi ceilalţi să-şi sufle nasul, iar mai apoi, să plîngă în toată regula; plîngea fiecare într-alt fel, dar cît se poate de omeneşte, deplîngeau cele întîmplate. Unuia dintre ei, celui care părea că-şi răcoreşte fruntea de zid, începu să-i curgă sînge din nas şi pe neaşteptate se prăbuşi la pămînt, lăsînd pe zid o dîră roşie.

[1] Trebuia să fi stat acasă, cu curul pe cămaşă (germ.).

Impiegatul se uită la mine. Își trăsese chipiul pe ochi, încît trebui să ridice bărbia ca să mă poată privi.

Mă reped la nișă, pun semaforul de intrare pe liber, în timp ce semaforul de ieșire îl las în poziția „stai".

Veni și impiegatul. Scosei cutiuța din pelerină, aprinsei lanterna și impiegatul se apucă să sucească dispozitivele din jurul geamului, de parcă ar fi umblat cu un aparat de fotografiat.

Porumbeii nu puteau de loc să adoarmă, gungureau într-una, cădeau în somn de pe stinghii, se auzea cum lovesc cu aripile în pereți.

Impiegatul îmi întinse mîna, o mînă umedă și rece ca un pește. O luai de-a lungul liniilor. Un nor lung acoperi fața lunii și din înalt începură să se scuture cristale de zăpadă înghețată. Întorc capul înapoi și văd lumina camuflată a locomotivei. Luna iese din norul de zăpadă și în noaptea geroasă țîșnesc scîntei de pe întinsurile cîmpiei. Aud din nou ticăitul cristalelor de gheață, pare că în fiecare dintre ele se mișcă un secundar colorat. Mă urc pe semafor. Acum trece un alt nor și din nou scutură peste mine cristale fine ca niște efemere. Încalec felinarul. Locomotiva intră în stație și fluieră cu furie, pentru că nu are trecere liberă. Simt cum se ridică aripa semaforului, cum îmi ridică mîna și lumina se schimbă din roșie în verde. În poziția „liber", brațul semaforului mă acoperă sufi-

cient de bine, fiind mai mare decît mine. Locomotiva fluieră, văd cum impiegatul semnalizează liber cu felinarul verde, eu stau pe semafor, zăpada se scutură, simt cum mă înțeapă acele de gheață, fulgii de zăpadă cad din belșug. Nu mă mișc, țin în mînă obiectul acela care ticăie și ticăitul lui pătrunde în mine prin braț, acum trece locomotiva, e acoperită cu o prelată ca să nu fie văzută de avioane atunci cînd fochistul bagă cărbune, pe urmă încep să se scurgă vagoanele, niște vagoane deschise cu lăzi pline de pulbere, peste lăzi paie, trei, patru, cinci vagoane, le număr, luna e ascunsă după un nor cafeniu-deschis, din care se cerne o zăpadă deasă și totuși luna se mai vede ca un inel pe fundul unui pîrîu, șapte, opt, nouă, zăpada e acum atît de deasă că nu mai văd nici locomotiva, nici ultimul vagon, unsprezece, doisprezece, treisprezece, las aparatul să cadă ușor, ca pe o floare în albia unui rîu, am calculat foarte precis, l-am aruncat în momentul cînd dedesubtul meu a apărut capătul vagonului, aparatul cade drept în mijlocul vagonului pentru a însoți trenul cu prioritate pe drumul său cel de pe urmă, urmăresc cît pot vagonul și pata neagră din mijlocul lui, vagonul al paisprezecelea; mă uit după el pînă ce se mistuie în perdeaua de zăpadă, mă hotărăsc să rămîn sus vreme de patru minute și să privesc din acest pătuiag, să aștept, ca un vînător, momentul prăpădului; zăresc, în sfîrșit, apropiindu-se ultimul vagon cu cabină la coadă, din care țîșnește

subit o săgeată sclipitoare dirijată spre mine, scot revolverul, văd o ţeavă de puşcă sclipind chiar sub mine, trag, dar concomitent trage şi cineva din cabină, o baterie aprinsă se rostogoleşte în pietrişul terasamentului şi după ea un om cade în şanţ. Simt o durere în braţ, îmi scapă revolverul din mînă, cad cu capul în jos, dar mi se agaţă pelerina de o scoabă, înlăuntrul semaforului zdrăngăneşte ceva, lumina verde se schimbă în roşie, iar braţul coboară în poziţie orizontală, stau spînzurat cu capul în jos, aud cum mi se sfîşie pelerina, îmi cad cheile şi măruntişul de prin buzunare, îmi trec pe lîngă urechile care îmi vuiesc, văd trenul cum se îndepărtează, cum se arcuieşte în curbă, îl văd cu roţile în sus, parcă ar merge pe bolta nopţii, felinarele roşii de la coada lui se îndepărtează, îl văd pe ostaşul german în şanţul de lîngă semafor, se făcuse ghem, cerul cernea fulgi de zăpadă peste el, îşi pierduse chipiul, avea chelie, pelerina mea continua să se sfîşie încet, sîngele se scurgea pe sub cămaşă şi mi se strîngea în cap, pe urmă pelerina se rupse de tot şi căzui pe terasamentul negru, îmbîcsit de ulei şi abur. Am căzut în mîini şi marginile ascuţite ale pietrelor îmi pătrunseră în palme. Pe urmă mă dusei de-a berbeleacul în şanţ lîngă soldatul german, care se ridicase într-o rînă; părea că bate pasul în ritm de marş, zdrumica zăpada cu picioarele, o răscolise pînă ce dăduse de pămînt şi de iarbă, se ţinea de burtă şi se văita. Îmi pusei palma la gură, tu-

şeam şi scuipam sînge. Neamţul îmi găurise plămînii, iar eu lui probabil burta. Abia acum îmi dădui seama de ce impiegatul scuipase toată seara aceea. Parcă ar fi presimţit ce mă aşteaptă, fiindcă altfel domnul Hudička nu ştia ce-i frica, poate că de data asta frica fusese mai tare ca el, parcă totul s-a întîmplat înainte de a se întîmpla... Mă uitam la cer, de sus cădea puzderie de zăpadă, mă răsucii şi mă dusei de-a buşilea pînă lîngă neamţ, care începuse să plîngă şi să repete într-una un singur cuvînt :

— Mutti, Mutti, Mutti! striga, iar eu mă uitam la el, vărsam sînge şi îmi dădeam seama că ostaşul de lîngă mine nu o cheamă pe mama lui, ci pe mama copiilor lui, fiindcă era un om cu chelie; cînd m-am aplecat deasupra lui am observat că seamănă aşa de mult cu impiegatul Hubička încît m-am şi speriat. Îşi tot apăsa mîna pe burtă şi părea că vrea să plece, să se îndepărteze de corpul rănit, mărşăluia într-una pe loc, frămîntînd zăpada şi amestecînd-o cu pămînt.

Desfac braţele şi mă întind pe spate, din colţul gurii îmi curge sînge şi pieptul îmi arde ca focul. Şi dintr-o dată văd ceea ce probabil impiegatul vedea mereu, îmi dau seama că sînt pierdut, că pot să mai aştept doar ca trenul să sară în aer, că în situaţia mea atît îmi este de-ajuns, pentru că nimic altceva nu mă mai poate aştepta decît moartea, fie că voi muri din cauza rănii, fie că mă vor găsi nemţii care mă vor împuşca sau spînzura, aşa cum

le este obiceiul, și astfel, după ce cîntăresc și mă socotesc, îmi trece prin cap că, de fapt, eram destinat unei altfel de morți decît aceea pe care mi-o pregătisem la Bystřice-Benešov; îmi pare rău doar de neamț, că-i găurisem burta, neamțul se ține de burtă și tot mișcă din picioare, îmi dau seama că nici pe el nu-l mai poate ajuta nimeni, fiindcă stomacul găurit e moarte sigură, doar atît că moartea spre care se îndreptă el e departe, în felul acesta nu pare să ajungă prea curînd la ea, fiindcă bate pasul pe loc, repetînd ritmic :

— Mutti, Mutti, Mutti...

Bocancii lui cazoni încep să-mi rîcîie în creier. Mă răsucesc și, sprijinindu-mă în coate, ajung lîngă el, încerc să-l opresc cu mîinile, dar picioarele se mișcă ca o morișcă și îmi scapă. Scot din buzunarul de la haină o sfoară, de care mă serveam ca să leg numerele la bicicletele sau cărucioarele destinate pentru pat-vagon, îmi șterg sîngele, leg un capăt al sforii de un bocanc, iar cînd picioarele își schimbă poziția leg și celălalt bocanc; o clipă încetă să mai mărșăluiască, se zbătu, dar în cele din urmă sfoara cedă și bocancii începură din nou să zdrumice zăpada, ba mișcarea lor se înteți, iar ostașul strigă și mai tare :

— Mutti, Mutti, Mutti !

Astfel îmi aduse aminte de un lucru la care nu voiam să mă gîndesc, îmi aminti că mama va sta către dimineață în dosul perdelei și mă va aștepta, numai că eu nu mă voi mai în-

toarce niciodată şi niciodată nu voi mai coti din străduţă în piaţa centrală şi ea nu va mai scutura niciodată perdeluţa în semn că m-a aşteptat şi că m-a văzut, că e fericită, pentru că mama nu doarme niciodată liniştită cînd am slujbă de noapte, poate că tot aşa şi nevasta ostaşului ăstuia de colea n-a mai închis ochii de cînd a plecat pe front, poate că şi ea stă lîngă o perdeluţă şi se uită şi aşteaptă să vadă pe cineva păşind pe uliţa lor, îndreptîndu-se spre casa lor, acel cineva fiind omul acesta care mărşăluia pe loc şi o striga, care mergea, mergea şi va tot merge pînă ce va ajunge pe tărîmul celălalt. Mă tîrăsc pînă mai aproape de el şi îi strig la ureche: *Ruhe! Ruhe!*[1].

Numai că ostaşul le ştia pe ale lui şi nu se potolea. Pun mîna în zăpadă ca să mă sprijin, dar dau peste ţeava puştii pe care o iau şi mă întorc cu ea pe o parte. Eu zăceam aici şi soldatul neamţ în faţa mea. Îndrept ţeava puştii către locul unde se află inima, cam încurc partea stîngă cu cea dreaptă, ca să fiu mai sigur că nu greşesc încerc mai întîi cu o mînă, apoi cu cealaltă, să-i circumscriu mai precis locul, întind din nou ţeava puştii către inima ostaşului ca să nu mai strige, ca să nu-mi mai zdruncine creierii şi apăs pe trăgaci... Împuşcătura răsună şi uniforma se umflă în locul pe unde pătrunsese glonţul, se simţea miros de bumbac şi de lînă arsă, dar ostaşul

[1] Linişte (germ.).

începu să-şi cheme şi mai tare copiii şi nevasta şi să mişte şi mai repede din picioare, parcă nu mai avea de făcut decît cîţiva paşi pînă la grădina sa, pînă la căsuţa în care locuiau cei dragi... Zăpada încetă să mai cadă, o lună minunată umplu cerul, de jur-împrejur în cristalele de gheaţă ticăiau secundare colorate, la gîtul ostaşului răsărise un lănţişor de argint şi pe lănţişor ceva de care se prinse cu amîndouă mîinile strigînd din răsputeri :

— Mutti ! Mutti !

I-am pus ţeava puştii în ochi şi am apăsat pe trăgaci. După asta tăcu. Picioarele îşi încetiniră mişcarea şi se opriră. Stau pe el ... simt cum îi pătrunde în trup liniştea, cum se opreşte totul ca într-o maşină care s-a stricat. Curge sîngele din mine şi murdăresc hainele ostaşului. Îmi scot batista şi încerc să mă şterg de sînge, îmi ţin respiraţia, dar încep să mă înăbuş. Cu ultimele puteri mă întorc, întind mîna şi apuc lanţul de care se ţinea ostaşul cu chipul împietrit şi o gaură arsă, ca un monoclu albastru în loc de ochi... Rup lanţul şi, la lumina lunii, văd că era un medalion care avea pe o parte un trifoi cu patru foi, iar pe partea cealaltă inscripţia *Bringe Glük*[1]. Dar trifoiul cu patru foi n-a purtat noroc nici ostaşului, nici mie ; era şi el un om ca mine sau ca impiegatul Hubička, n-avea nici el decoraţii şi nici un grad şi cu toate

[1] Aduce noroc (germ.).

acestea ne-am împuşcat unul pe celălalt, ne-am adus unul altuia moartea, deşi dacă ne-am fi întîlnit pe undeva, în civil, poate că am fi stat la taifas şi ne-am fi simpatizat.

Pe urmă a răsunat explozia. Iar eu, care numai cu puţin timp înainte aşteptasem cu bucurie această clipă, zac acum alături de ostaşul neamţ. Întind mîna, îi deschid pumnul înţepenit şi îi strecor între degete trifoiul cu patru foi aducător de noroc. De jos urcă spre cer un nor macabru, care creşte mereu în vîrteje şi valuri, aud unda de aer străbătînd ţinutul, vuind şi şuierînd prin ramurile copacilor şi prin tufe, zguduind semaforul cu rotiţele lui cu tot, opintindu-se în braţul de sus, în timp ce eu mă înec şi sîngerez. Pînă în clipa din urmă, cînd încep să pierd din ochi propriul meu chip, mă ţin cu mortul de mînă, spunîndu-i în urechea moartă vorbele pe care le-a rostit şeful trenului-rachetă care ne-a adus pe nemţii fugari de la Dresda:

— Trebuia să fi stat acasă. cu curul pe cămaşă...

ANUNȚ PENTRU O CASĂ ÎN CARE NU MAI VREAU SĂ LOCUIESC

(1965)

Kafkiană

În fiecare dimineață proprietarul intră în camera mea în vîrful picioarelor. Îi aud pașii. Camera e atît de lungă încît de la ușă pînă la patul meu s-ar putea merge pe bicicletă. Proprietarul se apleacă deasupra mea, întoarce capul, face semn cuiva care stă în ușă și zice :

— Domnul Kafka e aici.

Împunge aerul de trei ori cu degetul, apoi se depărtează și se apropie tiptil de ușă unde, probabil, proprietăreasa îi întinde o tavă de tablă cu un corn și o cană de cafea. Proprietarul mi-o aduce la pat, dar pentru că îi tremură mîinile, ceașca se lovește de tavă și clincăne. Cîteodată, cînd mă trezește în acest fel, mă gîndesc ce s-ar întîmpla dacă proprietarul ar spune că nu sînt acolo. Cred că m-aș speria teribil, pentru că acest ritual se repetă de cîțiva ani de zile, în amintirea primei săp-

tămîni petrecute aici, cînd mi-aduceau în fiecare dimineață micul dejun și eu nu eram în pat.

Atunci ploua ca în era terțiară. Rîul își purta apele în ritm egal, eu stăteam în ploaia care cădea fără încetare și mă întrebam dacă să ciocănesc cu degetul arătător sau să plec. Frunze de general șușoteau în coroanele copacilor, cîteva felinare se strecurau printre ramuri, iar lîngă ușa întredeschisă a unei camere, un corp se dezbrăca pentru culcare sau pentru dragoste. O mică lampă de noapte zdrobea umbra pe ușa vopsită în ulei. Și eu mă întrebam : e singură umbra, sau mai este cu cineva? Tremuram, pentru că noaptea ploile reci și pașii se pierd în umezeala murdară. Dar e bine să locuiești în cuibarul neliniștii și să-ți auzi dinții clănțănind de teamă, e bine să-ți duci viața pînă la marginile neantului și dimineața să o iei de la cap. E bine să te desparți pentru totdeauna și să preamărești nenorocirea ca ipocritul Iov. Pe atunci, stăteam în ploaia care cădea fără încetare și nu știam dacă să bat sau să plec, pentru că nu aveam curajul să-mi strivesc ochiul geloziei din creier. Mă rugam : O, noapte ploioasă, nu mă lăsa aici, o, noapte ploioasă, nu mă părăsi în mijlocul acestor frumuseți banale, ci lasă-mă cel puțin să îngenunchez în noroi și să mă uit la ușa încuiată. A doua zi dimineața am întrebat-o : Mă mai iubești, Poldinka? Și ea mi-a răspuns : Dar tu mă mai iubești? Cînd mă voi trezi a doua oară, voi întreba : Dormi, Sanctitatea Ta?

Poate că într-o zi oglinda pe care o voi apropia de gura ei nu se va mai aburi.

Acum mă plimb pe Ungelt, mă uit la biserica Jakub, unde s-a celebrat nunta împăratului Carol. La colțul străzii Malá Stupartská a încasat proprietarul meu o palmă, dar nu pentru că ar fi agent al poliției de moravuri, ci fiindcă i-a venit să se bage între doi bețivani. Pe strada Ungelt se află o clădire unde am locuit o vreme într-o mansardă și prin odăița mea trecea spre odăița lui un acordeonist orb. Tare mult aș vrea să știu cum o iubea împăratul pe fata aceea care îndrepta potcoave și răsucea cu degetele goale cornete din tăvi de zinc. Tare mult aș vrea s-o știu. Mă uitam la galeriile prin care trecea marchiza della Strade care avea o piele atît de fină încît, de cîte ori bea vin roșu, se înroșea, de parcă ar fi turnat vinul într-o eprubetă.

Intru în casa în care locuiesc. În vremuri îndepărtate, s-a rupt clopotul din clopotnița bisericii Týn, a străbătut văzduhul, acoperișul de olane, apoi tavanul și a căzut în camera în care locuiesc eu acum. Proprietăreasa se rezemase de fereastră, îngîndurată, perdelele fluturau și lumea nevăzută se odihnea. Mă aplec peste fereastra de la etajul trei. Zidul bisericii Týn e aproape, la o întindere de mînă. Proprietăreasa mă acoperă cu părul ei roșcat ca un buchet de asparagus, cu o aromă de afinată. Mă uit la Maica Domnului fixată cu ciment de zid. Are o mină severă, ca margraful Gero. Pietonii trec pe lîngă primăria arsă și salută pe soldatul necunoscut.

— Ştiţi ce ? îmi şopteşte din spate proprietăreasa. Haide să ne dăm un mic sărut, prietenesc.

Îi răspund :

— Nu vă supăraţi, doamnă, dar eu rămîn fidel prietenei mele.

— Cum să nu ! şuieră ea furioasă. Te ţii de beţii şi de haimanalîc, şi mie mi-l faci pe cuminţelul ! zise şi ieşi, lăsînd în urmă miros de afinată.

Perdelele se umflă, pe urmă se lasă uşor, mii de colibri iau în cioc organdiul ca pe o trenă regală, şi curentul ridică din nou perdelele. Cîteodată cineva din blocul nostru cîntă la pian *Mic exerciţiu*, sub fereastră stă un om zdrenţăros şi chipul lui este jupuit ca şi geamantanul pe care îl tîrăşte după el. Pe zidurile bisericii se preling stropi de mercur. Bufniţe umflate şi paviani au adormit pe cornişe.

— Permiteţi-mi să vă ofer periuţe de dinţi.

— Nu, imposibil.

— Tocmai din Franţa, da, nylon, două sute şaizeci şi opt de coroane duzina.

— Nu, nu, nu, imposibil.

— Prea scump ? Mă rog, domnule asistent, dar ce bine o să danseze clienţii pe parchetul lustruit cu produsul nostru.

— De-aia se văita aşa !

— Pot să vă spun şi o noutate : avem în depozit perii de păr pentru copii. Pot să-mi notez ?

— Da, dar n-am s-o pot părăsi niciodată.

— Desigur, dar e o materie primă de import.

— Am să-ţi acopăr casa cu flori şi blesteme.

— Rabat de doi la sută dacă plătiţi pe loc.

— Aş trimite marfa franco, aţi avea-o săptămîna viitoare. Asta? E un preparat al firmei Hřivnáč et comp. Da, da, cel care s-a spînzurat. De ce? Nu ştiu. Mai înainte însă ar trebui să-mi spuneţi de ce a înnebunit judecătorul din raionul nostru şi de ce medicul legist a zîmbit. E suficient să strîngi puţin mai tare de cravată şi să-ţi întrebi umbra: cît îţi face pielea, frăţie?

Sar din pat şi mă aplec peste fereastră ca peste marginea unei fîntîni. În stradă, un cap blond de femeie se săruta cu un tînăr, sărutări ca nişte lovituri de bici. Curentul ridica şuierul pînă la patul meu.

— Nu te trage înapoi! Ce, nu mă mai iubeşti nici un pic?

Vocea rugătoare a blondei şi baloane de linişte se înălţau către luna care făcea acrobaţie pe cumpăna nopţii. Prin trei pereţi răzbate sforăitul bucătarului cu care am locuit cîndva. Zilnic eram nevoit să cumpăr pîine moale, altfel n-aş fi putut adormi. Bucătarul sforăia în aşa hal că eram silit să-mi bag în urechi tampoane de pîine, să mă blindez pentru noapte. Acum blonda se întinde cu gingăşie pe o grămadă de nisip de lîngă biserică şi-l trage pe tînăr peste ea. Cîteva cercuri pline de var se rostogolesc peste ei, zăngănesc diverse unelte de zidărie, dar ei nu văd, nu aud nimic. Un cerc alb ca o lună plină se dă de-a dura pe

străduță. Maica Domnului are mîini de ciment, nu poate să acopere ochii Fiului.

Barurile „Figaro“, „Pavouk“, „Chapeau Rouge“, „Romania“ și „Magnet“ trag obloanele. După colț cineva vomită, un cetățean strigă în piața Staroméstské :

— Eu sînt cehoslovac, domnule !

Un altul îi dă o palmă și zice :

— Ei și ?

Sub o galerie apare un chip de femeie. Îi curge sînge din nas, de parcă ea ar fi declarat cu o clipă mai înainte impulsivului cetățean : Eu sînt cehoslovacă, domnule !

În mijlocul pieței un domn în negru trage de o frumoasă doamnă într-o rochie de rips, o tîrăște prin noroi și se plînge cerului :

— Frumoasă putoare mi-am luat ! Frumoasă curvă am luat !

Doamna îi îmbrățișează genunchii, bărbatul în negru o îmbrîncește, doamna cade într-o băltoacă ; se ghemuiește ca o fotografie într-o ramă ovală și părul îi plutește pe oglinda apei ca niște alge de mare. Abia acum e satisfăcut omul în ținută de gală. Îngenunchează în apă, îi răsucește pletele, apoi o întoarce cu fața spre el și pipăie cu degetul trăsăturile femeii iubite, pe urmă o ajută să se ridice, se iau de braț și o pornesc la drum cu pas degajat, ca sfînta familie. Merg în direcția piațetei unde, în fața Prințului Regent, bărbatul în negru își ia avînt ca la un atac cu sabia și strigă spre piața pustie :

— Spiritul a triumfat asupra materiei.

Pe urmă a trecut tramvaiul cu cîțiva călători spînzurați în mîini, unul a căzut și, de furie, s-a apucat să dea foc la caldarîm. Deasupra orașului se întindea acum un taur invizibil din care se vedeau doar fuduliile trandafirii.

Pe la prînz mă duc către „Kotcu". La colțul străzii cumpăr planete pentru toate lunile, vînzătoarelor de pînzeturi le curg pînzeturile din nas, atunci cînd le măsoară cu cotul, iar vînzătoarelor de ierburi le crește în fiecare zi cîte un parasol din creștet. Adesea din bîrlogul acela de la Kotcu ies împleticindu-se bătrîne, cu chipurile brăzdate de semnele zodiacului și cu cîte două petice de piele de leopard în loc de ochi. Bătrînele scot la lumină ciudate inutilități. Una vinde trandafiri verzi făcuți din pene, o sabie de amiral și butoane de armonică, cealaltă oferă chiloți militari, găleți de pînză și o maimuță împăiată. În Piața de cărbune, vînzătoarele poartă în buzunare de cangur lalele de toate culorile. În vitrinele din Strada Cavalerilor, porumbeii se ciugulesc sub aripi, papagalii se zbenguie în colivii — ca niște comparații poetice. Cîțiva hîrciogi încearcă să fugă prin deschiderea înaltă a cuștilor. Odată am devenit, pentru cîteva clipe, sfînt contra trei sute de coroane. Am cumpărat toți sticleții dintr-un magazin și, cu mîna mea, le-am redat libertatea. Ce senzație formidabilă cînd îți zboară din mînă păsările speriate! Pe urmă mă duc în piața unde băbuțele vînd sînge închegat pe farfurii. Aci miroase a nou născuți, a pilote ude,

a oțet și cînepă. Dintr-un camion se descarcă neîncetat miei tăiați. E ciudat cum pătimesc bietele dobitoace de marile sărbători. De Crăciun, peștii, de Paște, iezii și miei. Mă gîndesc acum la porcul pe care nu l-am înțepat cum trebuie și care s-a refugiat în groapa cu bălegar preferînd să moară în murdărie decît să-l mai vadă pe măcelar cu cuțitul în mînă.

Mă grăbesc, deși nu mai are rost. Berea pe care am cumpărat-o s-a trezit. În biroul magazinului fraților Zinner, unde sînt cinci etaje de jucării, magazinerul tremură de furie și zice :

— Ascultă, Plaváček, noi te-am trimis după bere și nu după apă vie ! Ce vremuri, domnule ! Ce vremuri !

Mai pune și manipulantul paie pe foc :

— Cînd o să moară iar unchiul Adolf, care moare cu repetiție ?

— Cît de curînd, zic, apoi iau facturile și, cît e ziua de lungă, scad și calculez două vagoane de jucării.

Infanterist cu pușcă, soldat cu bonetă, soldat cu cască, ofițer în marș, general cu pelerină, toboșar, trompet, corn de vînătoare, tobă mare, soldat culcat cu pușcă, artilerist, ofițer cu hartă . . .

Scad aceste figuri și mă gîndesc cum sînt mereu confundat ; am plecat de acasă de atîția ani, dar cum se iscă vreun tărăboi sau țipă cineva în toiul nopții, vecinii se reped la ai mei și o ocărăsc pe mama, că iar i-a urlat odrasla azi-noapte, îi place așa de mult ?

Telemetru, o telefonistă scriind, motociclist, un soldat rănit, doi sanitari, medic în halat alb, cîine sanitar, soldat culcat cu ţigara, dragon călare...

O bătrînă din vecini, mătuşa Marysek, trăgea să moară. Dimineaţa a venit la mama doamna Marysková şi a ocărît-o zicînd că leam bătut noaptea la fereastră, că pe mătuşa, înainte de a-şi da duhul, de frică era s-o apuce durerea de burtă, zicea că numai eu puteam să fiu, că atunci cînd a ieşit afară după mine ar fi auzit hohotul meu înspăimîntător... deşi de ani de zile sînt plecat de acasă. Vacă păscînd, vacă mugind, viţel stînd, mînz păscînd, purcei, pisică cu fundiţă, găină ciugulind, tigri tineri, hienă pătată, urs în picioare, bivol american, pui de urs polar, maimuţe căţărîndu-se...

Mă uit la veterinarul aplecat deasupra animalului-liliput. Îi spune contabilului că-i va prescrie apă, şi dintr-o dată ţipă la mine să mă apropii, să iau o pensulă şi să-l şterg între copite. Pe urmă mi-a poruncit să iau un toporaş, să deschid gura boului şi să-l şterg. Eu m-am uitat ca un nătîng şi n-am fost în stare să-i răspund că nu sînt grăjdar, că nu fac altceva decît să privesc.

Capră neagră, porc mistreţ, păstoraş, ţăran, coşar, cow-boy în picioare, indian aruncînd lasoul, iepure stînd (mare), cercetaş cu pălărie, cîine ciobănesc...

Intru în sinagogă. Un ovrei plin de noroi se apleacă spre mine şi mă întreabă :

— Şi dumneavoastră sînteţi din Răsărit[1]? Am dat din cap că da. Pe urmă m-am oprit la o bere. M-am aşezat lîngă doi indivizi. Unul îmi spune :

— Dumneata eşti brutar! Am dat din cap că da. Omul a început să-şi frece mîinile şi a zis : Te-am cunoscut imediat.

A comandat cărţi de joc şi a zis :

— Ne mai lipseşte unul pentru mariaş[2], betl[3] o coroană, durch[4] două. Cartea mică face cărţile...

Maria, Isus, Iosif, rege în picioare, regele arapilor, păstor cu miel, înger, beduin, oi păscînd, cîine ciobănesc...

Două vagoane de jucării scad zilnic în Strada Maislova la Fraţii Zinner, comerţ *en-gros* cu jucării şi articole de galanterie. După o asemenea muncă îmi face plăcere să mă plimb. Dar mereu mă împiedic de jucăriile care mi-au trecut prin mînă în cursul zilei. Îmi place să mă plimb pe Kamp unde copiii desenează pe asfalt, merg în patru labe şi îşi continuă opera pe ziduri, pînă unde pot ajunge cu mîna. Rămîn uimit în faţa unui portret de bărbat. Pălăria lui este reprezentată simultan şi din faţă şi din spate, iar urechea din partea invizibilă este desenată deasupra capului, ca un semn de întrebare, ca o emblemă.

— Tu desenezi asta? o întreb ca un prost pe fetişcana care tocmai terminase desenul

[1] Regiunile din răsăritul Cehoslovaciei.
[2] Joc de cărţi.
[3], [4] Figuri la jocul de cărţi mariaş.

și care avea niște cîrlionți asemănători cu cartușele de la pușca de vînătoare.

— Eu, dar nu-i nici o scofală, zice ștergînd cu pantoful portretul care putea să stea foarte bine într-o galerie. Ați fi amabil să mă pieptănați și pe mine?

— Dacă dorești...

Fetișcana încalecă banca, apoi își vîră un picior sub ea, eu mă așez în spatele ei, îmi dă pieptenul peste umăr și mă apuc s-o pieptăn. Își mijește ochii, se uită apoi la o frunză care cade și zice:

— O dureau mînuțele și și-a dat drumul.

Întunericul se lasă iute. Pe serpentinele Petřinului coboară bicicliști cu lămpi de mineri în cap. Cu fiecare bătaie de vîsle, bărcile scot din apa nefritică duzini întregi de lingurițe de alpaca. Prin fața băncii trece un orb și conduce o oarbă cu radarul bastonului său alb.

— La ce te gîndești cînd desenezi pe asfalt? o întreb eu.

— Mă gîndesc la cîntecul păsării de colo, îmi răspunde fetița arătînd spre coroanele copacilor. Își apasă bărbia în piept, e încă un copil, dar peste cinci ani va începe să se trezească în ea frumosul parazit, cu gust înțepător de borax, și pe nesimțite îi va inunda viața cu apele fericirii. O pieptăn, apoi îi înnod fundița. Fata își duce mîna la spate și pune degetul exact pe primul nod, ca să pot să-l fac și pe-al doilea și la urmă o fundă de toată frumusețea. În sfîrșit s-a întors către

mine, a desfăcut sfoara cu care era încinsă peste mijloc, a întins cele două capete ale sforii în jurul său, a scos pîntecul înainte și eu am pus degetul pe crucea sforii, ca să poată face nod și apoi ochiuri. Pe urmă, pe neașteptate, mi-a sărutat mîna și s-a dus...

Cînd te uiți dinspre Kamp, podul Carol seamănă cu o cadă lungă în care pietonii alunecă stînd în fund pe tramcare cu rulmenți. În rîu, gemea Praga cu coastele rupte, și bolțile podurilor săreau de la un mal la altul, ca niște dulăi care s-au luat la întrecere. Aș putea să mă duc la verișoara mea de la fabrica de bere sau la proprietăreasa mea, care mă invitase la o sticlă de vin de afine, dar prefer să merg la întîmplare.

Străbat Strada Michalská unde citesc inscripția : Ușă de fier. Citesc și prind puteri ca după un vin feruginos. Mă uit în ceasornicăria dintr-un gang. Ucenicul, care mătură, clipește iute, din niște ochi plini de zahăr candel. Precis are pleoapele inflamate, cu siguranță că în fiecare dimineață se silește să-și dezlipească ochii, cîrpiți de somn, ca să nimerească la chiuvetă. Astăzi întîlnesc oameni în serii, de parcă ar fi legați cu un cablu nevăzut al nefericirii. Zece oameni cu capul bandajat, apoi o duzină de pietoni cu o sprînceană ridicată în sus cu importanță, gata parcă să spună ceva, șapte oameni cu eșarfă la ochi...

Mă uit mai ales după femei. E o modă înnebunitoare, fiecare femeie privește, de parcă acum s-ar fi sculat din patul iubirii. Ce-or fi

avînd sub bluze ? Vreo schelărie sau vreun sistem de ace, de înţeapă aşa la ochi ? Şi ce mers ! Omul din metropolă ar trebui să aibă imaginaţie, nu glumă, pentru ca aceste false frumuseţi să nu-l îndemne la crime lubrice. În clipa asta, mi s-a alăturat un individ care mi-a înşirat toate ocupaţiile lui ciudate — cum a servit la primul automat de la bufetul „Coroana", cum stătea înăuntrul automatului şi mai întîi controla dacă moneda nu e falsă şi abia după aceea punea sandvişul pe farfurie şi răsuceau cu mîna mecanismul, cum auzea de acolo oamenii minunîndu-se de aşa invenţie, că tot aşa a mai stat într-un ceas de cinci metri instalat la o expoziţie, stătea cu ceasul de buzunar într-o mînă şi la fiecare cinci minute muta limba acelui ceas uriaş. Se oprise în drum, el însuşi uimit de destinul său. Îl întreb :

— Ce sînteţi ?

— Un filozof practic, îmi răspunde.

— Atunci, vă rog, fiţi amabil şi explicaţi-mi *Critica raţiunii practice* a lui Kant, zic.

Urcam pe strada Štěpánská, în timp ce Praga cobora tot mai jos, ca o presă hidraulică, iar părul filozofului practic atingea cuibarul stelelor. M-a invitat la cîrnaţi prăjiţi.

Îi zic :

— Femeia de colo are cîrnaţi buni.

Lampa cu acetilenă lumina chipul bătrînei trezind pe Rembrandt din morţi. Mîinile i se odihneau pe pîntece, de parcă ar fi pipăit fundul fiului pierdut. Un singur dinte îi sclipea în gură.

— S-a făcut miezul nopții, domnilor ? a întrebat.

Filozoful practic a ridicat un deget spre cer și în clipa aceea a devenit frumos ca rabinul Löv, ca urechea ruptă a sfîntului Vincent. Noaptea era plină de zgură, de fum de argint, de șuruburi și piulițe. Văzduhul mirosea a amoniac, a acid lactic, a intimitate feminină, a parfum, a ruj. Orologiul de la biserica Sfîntului Štěpán a bătut miezul nopții. Din toate părțile au început să bată și celelalte orologii din Praga. Au răsunat și unele întîrziate. Filozoful practic a înfulecat cu poftă cîrnații, după care a plecat fără să mai spună o vorbă.

A trecut o prostituată frumoasă, în veștminte albe, ca un înger. S-a întors spre mine, și păstaia gurii ei s-a spart lăsînd să se risipească în întuneric strălucirile a două rînduri de boabe albe. M-a cuprins dorința de a săpa în zîmbetul ei cîteva cuvinte colorate, în speranța că dimineața le va citi în oglinda dinaintea căreia se va așeza cu periuța de dinți în mînă.

Îi zic bătrînei : •

— Ați cunoscut pe unul František Kafka ?

— Doamne, a exclamat ea, păi, eu sînt Františka Kafková. Tata era măcelar de cai și se numea František Kafka. Am mai cunoscut și un oberchelner la restaurantul gării din Bydžov, tot cu numele ăsta, a zis și, aplecîndu-se, i-a strălucit unicul dinte din gură, ca la o vrăjitoare. Domnule, dacă vreți să știți ceva extra, că de moarte naturală tot n-o să muriți, arde-

ți-vă cadavrul și lăsați-mi mie cenușa, iar eu o să frec cu ea furculițele și cuțitele, ca să fiți și dumneavoastră de folos la ceva, ca un cadou, ca o nenorocire, ca dragostea... he-he-he-he-he !

Așa zicea, în timp ce răsucea cu furculița cîrnații care sfîrîiau și pocneau.

— Știu să dau în cărți, a continuat ea. Domnule, dacă n-ați pluti într-un nor, ați fi în stare să faceți lucruri frumoase... Marș, marș, iar a venit ! a strigat bătrîna, scuturîndu-și fusta și alungînd ceva cu piciorul.

— Ce este ? o întreb.

— Nimic, mi-a răspuns. E Hedvička, fetița contesei poloneze, care s-a înecat, spiritul ei... pricepeți ? Stă mereu pe lîngă mine, chiar acum m-a tras de șorț, înțelegeți ?

— Înțeleg, zic retrăgîndu-mă din cercul de lumină al lămpii cu acetilenă.

Pe urmă fac calea întoarsă. Lîngă intrarea la „Turandot“, cineva arată portarului că are bani. Din subsolul cîrciumii Smelhaus răzbat sunetele unei melodii și chicotelile a doi bătrîni. Strada Kožná e plină de semne și mișcări nerușinate. Pe o gură de canal zace un trandafir roșu, neatins, de parcă acum ar fi căzut dintr-un buchet. Mă așez pe marginea bazinului din Piața Staroměstské și îmi privesc umbra verde, cu zimți de culoare violetă. Cineva cară un cactus mare. Fiecare nod al cactusului e legat cu o fundiță roșie. O doamnă, ce părea ieșită dintr-o piesă de Ibsen, mergea pe Strada Pařižská, îmbrăcată numai

cu o haină peste pijama. Cu siguranță că, neputînd să doarmă, se ducea să se plimbe pe chei. Un om stătea lîngă un candelabru părînd că ascultă muzică de concert. De fapt vomita, lichidul îi ieșea din gură ca un lanț de ceas de buzunar. Zăresc fereastra luminată a locuinței mele și perdelele umflîndu-se. Proprietarul umblă de colo-colo făcîndu-și cruce. Iar a pus o oală pe masă și a sprijinit Biblia deschisă de ea. Din Strada Lungă a apărut un gardian ce părea să aibă ambele mîini băgate pînă la coate în gips. Mă gîndesc la tine, Poldinka, și la cele ce mi-ai spus :

— Pe tine te urăsc cel mai puțin. Pe buzele tale savurez o gaură fără fund, escavată de iubire, în dinții tăi simt un zid pe care se prelinge tristețea. Astă-seară ai mîncat salam, iubitule, mi-a rămas o bucată pe buze, dar nu are importanță, sărută-mă, sărută-mă, sărută-mă. Și repetă-mi că nici Solomon, cu toată bogăția lui, nu era așa de frumos îmbrăcat, că nici păsările cerului, nici florile cîmpului nu sînt atît de frumoase ca mine. Spune-o mereu, mereu, aprinde în mine focul sacru, răscolește în mine jarul mistuitor. Iar cînd te vei duce dimineața acasă și, întorcînd capul, vei zări în fereastra mea lenjerie de damă, ție să nu-ți pese. Voi fi eu îmbrățișînd casa, beată de dulci amintiri. Se spune că poți simți în balustrada de lemn a scării săgețile pierdute ale soarelui.

Așa mi-a vorbit atunci Poldinka coborînd pînă la malul rîului în care orașul umblă în

mîini. M-am mirat atunci de ce automobile răsturnate circulă pe rîu cu roţile în sus, de parcă ar fi nişte sănii ce alunecă pe acoperiş, şi de ce se salută pietonii ca şi cînd ar lua apă în pălării.

— De unde ai avut, domnule, atîta putere să vinzi jucăriile alea îngrozitoare, periile şi pieptenii ăia şi să visezi totodată atît de uluitor ?

Şi eu am zis :

— Poldinka, tu eşti singura care ai înţeles vorbele ce le-am revărsat peste buzele tale, peste părul şi respiraţia ta, vorbe ca din ziarul de seară. Tu eşti singura care ai ghicit cînd se stinge fitilul din ochii mei şi numai tu vei înţelege ce va rămîne cînd voi pleca cu chip de tablă rece, pentru că şi eu, ca şi tine n-am vrut niciodată să fiu fericit după reţetă, ca şi tine n-am vrut să nu am drept la suferinţă şi mîhnire... Ah, Poldinka, tu, desfrînata desfrînatelor, de ce produci panică în viaţa mea ca o stalactită, ca un liliac în liniştea unei grote ?

Am sărit de pe banca din Piaţa Staroměstské. În faţa mea stătea un gardian cu mînecile înmuiate în var. Şi fiindcă nu mai era nimeni pe aproape, m-am destăinuit lui :

— Începînd de astăzi, niciodată nu voi mai putea fi privat de dorinţa de a mă plimba cu dascălul aramaic al rîsului, ştiţi ? Începînd de astăzi, nu mai vreau să trăiesc fără gaură-n creier, fiindcă a fi slobod înseamnează a fi fericit. De aceea mă scald numai în fericire,

mă țin numai de nunți și petreceri, la firma fraților Zinner tot scad mereu la căluți albi, la iepurași, machete de capele, păr de îngerași, sticlărie de Crăciun, jucării. Înțelegeți? Toți sîntem frați, frați în *l'art pour l'art*, frumoși ca *entartete Kunst*[1], veridici ca o privighetoare, desfrînați ca un trandafir. E sigur că înțelegeți? Nu se poate trăi fără gaură-n cap. Omul nu poate fi deparazitat de libertate, fraților. Înțelegeți?

Gardianul mi-a zis, pe un ton aspru:

— Nu mai țipați așa. De ce țipați, domnule Kafka? Vedeți să nu vă amendez pentru tulburarea liniștii.

[1] Artă decadentă (germ.).

Toba spartă

Nicicînd nu mă simţeam atît de bine ca atunci cînd rupeam bilete şi arătam spectatorilor care unde să se aşeze. Încă de pe vremea cînd urmam şcoala primară, eu îl ajutam pe dascălul nostru să organizeze serbări. Dar în timpul Protectoratului mi s-a întîmplat un lucru pe care l-aş numi straniu. Eram plasator la un cinematograf. Nu ştiu ce m-a apucat, parcă mi s-a urcat în cîrcă un spiriduş. La jurnalul de actualităţi, cînd vocea comentatorului anunţa că deasupra Dortmundului au fost doborîte optzeci şi opt de avioane inamice şi că un singur avion german e dat dispărut, poznaşul de spiriduş mi-a şoptit ceva la ureche, iar eu n-am avut de lucru şi am zis cu glas tare : Poate c-o să se întoarcă ! Dar glasul mi s-a părut atît de străin încît am aprins imediat luminile şi am invitat pe spectatori să spună cine a vorbit. Împreună cu ceilalţi plasatori,

am controlat sala, dar nimeni nu voia să recunoască. Din această cauză și avînd împuternicirea autorităților, am declarat spectacolul încheiat, am anunțat că biletele nu mai sînt valabile nici pentru filmul propriu-zis și, drept pedeapsă, i-am trimis pe cetățeni acasă.

Plasator în toată puterea cuvîntului am devenit însă abia cînd am început să lucrez la cinematograful „Čásek“. Acolo am avut prilejul să-mi desfășor calitățile organizatorice. Sarcina mea era nu numai de a conduce pe spectatori la locurile lor, ci și de a controla dacă nu cumva vreunul dintre ei rămîne în sală ca să mai vadă odată filmul. Abia aci am început să mă simt în apele mele, abia aci a început să-mi pară rău că venea ora de terminare a slujbei. Era o adevărată plăcere să iei de guler pe cîte unul, care voia să mai vadă o dată filmul, adică să bage mîna-n buzunarul cinematografului „Čásek“. Numai ce aruncam o privire și oricine își dădea imediat seama că sînt responsabilul sălii. În pauză, dădeam la o parte draperiile, deschideam ferestrele ca să aerisesc și, în timp ce spectatorii părăseau sala, eu țineam cu spatele și cu brațele desfăcute ușa în dosul căreia se înghesuiau cei ce așteptau să vizioneze spectacolul următor. Acestora le dădeam drumul numai după ce dispărea pantoful ultimului dintre spectatorii dinainte. Deschideam ușa, rupeam biletele, dar cu ochii pe mușterii, să nu-mi scape vreunul care mai fusese; le controlam cu băgare de seamă biletele să nu fie din cele expirate. Nu-mi plăcea de loc cînd

tinerii se distrau în timpul spectacolului, fiindcă mă simțeam șef și deci persoană importantă. În asemenea clipe, mă întindeam deasupra fotoliilor și strigam : Gura, că de nu vă închid ! Vocea mea avea un efect zdrobitor. Se făcea subit liniște. Dar pentru că nu le dădeam crezare, mă postam în fața primelor rînduri și mă uitam în ochii dumnealor, ca să văd dacă privesc la ecran. Nu neglijam însă nici pe spectatorii care veneau cu întîrziere, de hatîrul cîte unuia dintre ei sculam uneori rînduri întregi și le mutam în altă parte, ca să-mi iasă mie aranjamentul. Am cumpărat pe banii mei un pulverizator și în pauză împrăștiam prin sală, peste capetele oamenilor, esențe parfumate. Aveam în sînge o chemare pentru treburile organizatorice și așa se explică faptul că am ajuns un bun plasator. Ca urmare, am fost avansat plasator la teatrele de prima mînă, la concerte și la academii publice. Metodele de la servici le aplicam și acasă, în familie. Singurul om cu care mă înțelegeam era cumnatul meu, care se ocupase cîndva de vizele pentru străinătate. În timpul liber, mă duceam deseori cu el la restaurant, unde ne distram în felul următor : eu făceam aranjamentul oamenilor din restaurant, îi explicam cumnatului cine ar trebui să rămînă și cine să fie dat pe ușă afară, unde l-aș așeza pe fiecare, cine, după părerea mea, venise afumat din altă parte și intrase în restaurant numai ca să se îmbete de tot sau să provoace scandal. Cumnatul meu ședea liniștit, îi urmărea pe

noii veniţi şi zicea încet: Uite, ăstuia i-aş da viză, ăstuia nu... Cumnatul meu împărţea lumea în două categorii: oameni cărora le-ar da drumul în străinătate şi oameni cărora nu le-ar da... Deşi nu mai avea treabă cu asta, cumnatul meu tot se mai simţea responsabil cu plecările în străinătate. Era tipicar, se uita pînă în ultima clipă dacă a pus stampila cum trebuie. De două ori s-a trezit c-a plecat avionul cu el cu tot, în timp ce controla paşapoartele, şi-a stat în lagăr pe-acolo pe unde au aterizat avioanele, la Viena, prima dată, iar a doua oară la Paris. Dar şi el era urmărit de un michiduţă de spiriduş care-l păcălea. De regulă, de cine zicea el că e un om corect şi că merită să plece ăla îi rămînea prin străini, iar de cine se îndoia că se mai întoarce, spre surprinderea lui, se întorcea. Alaltăieri am fost plasator la Grădina Ledeburg. Se juca o tragedie în care, la sfîrşit, maurul Othello îşi sugrumă nevasta în pat. Piesa era urmărită nu numai de cei care plătiseră, ci şi de alţii, care nu plătiseră nici un sfanţ, care stăteau la ferestrele caselor învecinate. M-am dus să le vînd bilete în picioare, dar am găsit uşile încuiate. Atunci am adus o scară, dar cînd am ajuns sus, nu ştiu cum s-a făcut de m-am răsturnat şi am căzut în mîini, mai-mai să mi le frîng. Mă ridic şi văd că acum uşa e deschisă. M-am repezit la scară, dar între timp cineva a trîntit uşa şi a încuiat-o de două ori, eu am început să bat în ea, pentru că, trebuie să ştiţi, lăsasem jos un carnet de bile-

te pe care nu l-am mai putut recupera. Ca să nu ajung de rîs, am achitat eu contravaloarea a cincizeci de bilete în picioare, fapt pentru care am primit laude. Către sfîrşit, în clipa cînd Desdemona îşi dădea duhul în ghearele maurului, a început să se strîngă de gît o pereche care locuia la etajul întîi din clădirea învecinată, partea feminină a căzut din geam exact în momentul cînd maurul îşi termina treaba. Oamenii au început să se ridice, crezînd că au halucinaţii. Degeaba îi linişteam eu... M-am urcat din nou pe scară, am pus un deget la gură şi am făcut : Pst ! Dar femeia zăcea în curte cu picioarele rupte şi urla. M-am uitat la ea, pe urmă la spectatorii din Grădina Ledeburg. Ce-mi păsa mie de ciotonoagele muierii ? Pentru mine, ca organizator ce mă simţeam, lucrul cel mai important era să se termine tragedia cu bine. Am coborît abia la urmă, cînd au izbucnit aplauzele, cînd ăl de-l juca pe maur, ud leoarcă de sudoare, se ridicase ca să mulţumească publicului. Abia după asta am băgat-o pe femeia cu picioarele rupte într-o Salvare şi abia atunci am auzit, d parcă mi s-ar fi desfundat urechile în chip miraculos, aplauzele din grădină, am văzut lacrimile maurului, am auzit urletele bărbatului şi soţiei care îşi ţineau hangul unul altuia, mi-au răsunat în urechi ca o muzică scîrţîiala scaunelor, scîrţîielile ferestrelor deschise, discuţiile de ambele părţi ale zidului despărţitor, toate mi s-au amestecat în aşa hal în cap încît am crezut că iar mă ispiteşte şi

mă zăpăceşte spiriduşul meu cel viclean. Comedia a continuat ieri la concert. Persoanele pe care le plasam erau căzute într-o profundă meditaţie, pentru că la cvartete vine numai lume selectă, cu feţe grave şi chinuite, tinere fete care, după audiţie, se întorc acasă cu ofuri la cord, ştiut fiind că un cvartet veritabil are efecte dezarmante. Cînd a început concertul de la Grădina Ledeburg, m-am aşezat şi eu sus de tot, pe ultimele trepte, pe un zid. Lîngă mine erau nişte statui. Am aruncat picior peste picior, mi-am proptit cotul în genunchi şi bărbia în palmă şi am început să urmăresc încăierarea instrumentelor. Am avut întotdeauna impresia că un cvartet veritabil e ca un duel, uneori chiar ca o păruială de cîrciumă, ca o ceartă de ţaţe la piaţă, o luptă pe viaţă şi pe moarte. Ca să nu mă plictisesc în timpul anilor de serviciu m-am deprins să văd în interpretarea cvartetelor întîmplări şi evenimente. Totodată însă nu-i scăpam din ochi pe spectatori, ca să nu-mi leşine sau să nu deranjeze vreunul dintre ei. Concertul se apropia de sfîrşit şi, după toate aparenţele, violoncelul avea să piardă pe toată linia, căci vioara îl lovea la os, îi făcea zile fripte şi-i rîdea în nas, vioara întîi avea toate atuurile şi toate şansele pentru că se ţinea deoparte, ca atunci cînd trei se ceartă şi al patrulea rîde de ei. Pe măsură ce bătălia se înteţea, spectatorii se făceau tot mai mici, se gheboşau şi se ţineau de fălci, de parcă i-ar fi apucat durerea de măsele. La un moment dat, din pri-

mul rînd s-a ridicat un individ care a început să se tragă înapoi cu spatele, știam din experiență că trebuie să fie vreun provincial, că probabil se apropia ora de plecare a ultimului tren sau autobuz. Ca organizator și plasator ce mă aflam, mi-am dat seama că tot trăgîndu-se înapoi provincialul o să se împiedice cu ștaiful de marginea bazinului cu pești și nuferi și o să cadă în el, că negreșit o să-mi deranjeze spectatorii și pe interpreți și că de aceea trebuie să mă ridic iute de pe zidul de cărămidă, să-l prind în ultimul moment de braț și să-l conduc amabil spre ieșire. Numai că spiridușul din mine mi-a șoptit și de data asta : Lasă-l și așteaptă să vezi ce se întîmplă ! Am ridicat deci capul sus, să ascult, în clipa aceea la sunetele coardelor s-a cuplat zbîrnîiala unui aeroplan cu lumini colorate pe aripi, pe urmă s-a mai amestecat și hodorogeala unui tramvai, desfășurînd în capul meu o adevărată simfonie. M-am uitat în jos. Totul era în ordine. Omul meu se afla doar la cîțiva metri de bazin, iar ceilalți spectatori păreau morți, parcă despre ei ar fi fost vorba ieri în declarația lui Othello : „Privește la cei secerați pe cîmpul de colo !“ Omul s-a lovit cu ștaiful de bazin și a căzut pe spate spărgînd oglinda apei, s-a făcut ghemotoc și pentru o clipă mi s-a părut că seamănă cu un făt chircit în pîntecul mamei, asta o știu din *Medicina pentru necesități casnice*, pe urmă s-a dus la fund și a reapărut pavoazat cu frunze de nufăr, două frunze i se lipiseră de umăr, ca

nişte epoleţi de general. Stătea în apă pînă la brîu şi apa curgea şiroaie de pe el. Cînd şi-a scos haina, i-a sărit de pe vestă un peştişor auriu. Spectatorii din ultimele rînduri se fereau, unii s-au refugiat lîngă mine, cît mai departe, ca să nu fie socotiţi părtaşi la scandal, ca să nu-şi închipuie cineva că ei l-ar fi adus pe neghiob la concert, sau că le-ar fi cumva rudă... Încet-încet, instrumentele s-au îmbolnăvit de anemie, numai violoncelul, despre care se credea că o să piardă partida în mod irevocabil, şi-a luat avînt contribuind cu elan la zăpăceala generală. Plasatorii s-au repezit să-l tragă pe nenorocit din apă şi un răutăcios a chicotit. Numai eu am rămas nepăsător. Nu-mi păsa nici de faptul că doi dintre instrumentişti s-au lăsat păgubaşi şi nu mai cîntau. Furios că n-a putut triumfa, primul violonist s-a repezit printre rînduri, a ajuns la faţa locului exact în momentul în care plasatorii scoseseră provincialul din apă şi îi trăgeau pantalonii. Primul violonist l-a croit cu arcuşul pe cel care îi stricase concertul — o dată, de două ori, de trei ori. Parcă îl pocnea cu biciul. Eu stăteam încordat şi mă minunam ce mare poznă ieşise. Cîţiva spectatori băteau cu pumnii în zid, alţii zgîrîiau şi curăţau tencuiala cu unghiile, parcă dădeau să se caţere pe perete. Mie îmi sălta inima de bucurie. N-am vrut să deranjez, a zis spectatorul de la ţară, mă grăbeam să prind trenul. M-am întors acasă tîmpit de ce-am văzut şi de ce-am făcut, de bine ce mă

simțeam mă încînta pînă și clinchetul cheilor în timp ce mă căzneam să descui ușa, ba, în starea de euforie în care mă aflam, nu m-a deranjat nici chiar descoperirea că iubita mea fiică nu se întorsese încă acasă.

Astăzi m-am instalat dis-de-dimineață la colțul străzii și am rămas uluit. Uruitul tramvaielor și sporovăiala oamenilor se amestecau într-o perfectă armonie, combinîndu-și jocul ca niște fotbaliști de înaltă clasă. Lîngă mine stătea un tînăr fercheș (cumnată-meu nu i-ar da precis viză pentru străinătate), tînărul avea sub braț un pachet de ziare sau așa ceva, legat cu sfoară de cînepă. Un automobil s-a urcat cu o roată pe trotuar, doi milițieni au pufnit în rîs, tînărul însă s-a repezit la ei și le-a zis : Ați văzut ? Și milițienii : Ei și ? Și tînărul : Cum, ei și ? Dintr-o smucitură a rupt învelișul de ziar și a întins un pachet întreg de anunțuri mortuare, zicînd : O mașină s-a urcat cu roata pe bordură și a omorît-o pe mama, exact cum au făcut ăștia ! Ținea pachetul de anunțuri mortuare cum ține un popă crucifixul cînd blagoslovește. Enervarea lui mă încînta, după cum tot atît de plin de încîntare m-am oprit dimineața lîngă patul fiicei mele, patul în care dormea, se descoperise și i se vedea pulpa frumoasă. Altădată aș fi făcut lustra praf. Unde a fost azi-noapte ? Astăzi însă eram înduioșat de frumusețea ei și m-am îndepărtat fără să fac scandal, am trecut pe lîngă nevastă-mea, îngălbenită de groază că iar o să încep să sparg, dar eu i-am

mîngîiat dosul palmei, şi ea şi-a tras mîna ca muşcată de viperă ; pe strada noastră, în timpul ăsta, un băieţaş sărea într-un picior şi striga cît îl ţinea gura : Se însoară tata cu mama ! Eu însă nu m-am înfuriat, am făcut ce n-ar fi făcut un plasator şi organizator de festivităţi, ce n-aş fi făcut în altă împrejurare : l-am mîngîiat pe băieţaş şi pe urmă m-am uitat admirativ la propria mea mînă, pentru că mîngîierea îmi dăduse o neţărmurită bucurie ; după aceea am întîlnit un autodric cu un sicriu, pe urmă unul cu două sicrie şi, ceva mai încolo, altul cu trei sicrie şi-mi zic : ai s-o apuci pe-o stradă laterală, pe Strada Portului, Dumnezeu ştie ce semne-ţi vor mai ieşi în cale. M-am aplecat să-mi leg şiretul de la ghete, cineva a ridicat ruloul cu un zgomot îngrozitor, am sărit în sus şi am trecut pe partea cealaltă şi, cînd m-am uitat, ce-am văzut ? În faţa mea se afla Serviciul Funerar al oraşului Praga, cîte etaje, atîtea faze de producţie a sicrielor, iar jos, în dosul vitrinei cu ruloul ridicat, era magazinul cu sicriele stivuite, ca într-un depozit de ghete negre. Altădată poate m-ar fi lovit damblaua, astăzi însă am zîmbit. Un avion cu reacţie a trecut deasupra oraşului, născînd în mine o nouă simfonie, şi atunci am simţit că încep să fiu un prost plasator şi un prost organizator, că încep să fiu altul, de parcă cineva mi-ar fi desfundat nu numai urechile, ci şi sufletul, parcă mi-ar fi luat căpăstrul de pe urechi,

căci fusesem pînă atunci ca o mîrţoagă la teleguţă. Cînd m-am întors la prînz acasă, am cumpărat o cutie cu dulciuri, botul unui automobil a trecut pe lîngă mine şi cineva a scos capul pe geam şi m-a întrebat : Unde se află localul „U Pudilu“ ? Îi zic : Prietene, aşa se spunea înainte unei bodegi care are pe firmă inscripţia „U Kraftu“, dar astăzi i se spune „U Marku“. Şoferul a lovit cu pumnul în uşa de tablă, bubuind ca toba dintr-o simfonie, din *Simfonia a cincea* de Beethoven, zicîndu-mi încîntat : Sînt fericit, de patru ori am dat ocol blocului de colea, dar ştii ce, zise sărind din maşină, drept răsplată am să-ţi arăt un băieţaş făcut terci ; s-a dus în spatele maşinii, a deschis portbagajul, înlăuntru am zărit un sicriu obişnuit, dar eu i-am zis că nu-i nevoie, ascultă, amice, eu am imaginaţie, uite-aici, mi-am ciocănit tîmpla, uite-aici, îl văd făcut terci mai mult decît este, ba chiar mai mult decît poate să fie, asta-i chestia ! Am zis şi mi-am văzut de drum, acasă fiică-mea era galbenă ca o lumînare, nevastă-mea la fel, la masă le sărea ciorba din lingură, le cădea carnea din farfurie pe jos, dar eu mă simţeam bine, zîmbeam şi dumnealor erau mai înnebunite decît dacă aş fi ţipat, ameninţat sau dacă le-aş fi luat la bătaie, şi mai mult s-au speriat cînd le-am întins cutia cu dulciuri şi le-am spus s-o deschidă ; fetii i se înmuiaseră mîinile, nu mai era bună de nimic, credea că i-am cumpărat scutece de copil mic, nevastă-mea şi-a rupt unghiile în noduri, a luat for-

fecuța și a tăiat sfoara, dar capacul a trebuit să-l deschid eu... Înăuntru erau torturi și cornulețe cu cremă, le-am întins cutia, dar ele s-au retras pînă lîngă perete, dacă ar fi putut ar fi trecut prin zid la vecini, de aceea am devenit dintr-o dată serios, am luat o bucată și i-am pus-o fiicei mele în mînă, pe urmă am procedat la fel și cu nevasta, se holbau năuce la dulciuri, pe care le aduceam pentru prima dată în viață, țineau în mînă fiecare cîte un cornuleț cu cremă, incapabile să-l ducă la gură și să înghită măcar o bucățică...! Mîncați, pentru voi le-am adus, le-am zis și, ca să le dau curaj, am luat o bucată și am început s-o ronțăi, după mine au băgat și ele în gură și au mușcat, dar n-au fost în stare să înghită și atunci mi-am dat seama că tot ce am văzut în dimineața asta pe stradă și în casă își are locul în *Simfonia Patetică* pe care o voi asculta în seara asta, în calitatea mea de plasator, pentru a treizeci și șaptea oară, acea simfonie de hatîrul căreia trebuie să mă duc după-amiază să aranjez scaunele, să supraveghez femeile de serviciu ca să șteargă praful de pe scaune ; fiică-mea și nevastă-mea stăteau cu bărbia în piept și se uitau la covor, nu le vedeam ochii din cauza părului care li se despletise ajungînd aproape pînă la bucățile de tort pe care le țineau cu degetele apucate de tremur ; așa se întîmplă cînd omul vrea să facă ordine-n casă, am dat să zic, dar gîndul mi s-a blocat în capul meu cel dinainte.

Nu-i lucru de glumă să fii plasator la Grădina Valdštejn. Aici se ajunge de regulă la litigii de competenţă, deoarece Grădina Valdštejn este despărţită de berăria „Sfîntul Toma" doar de un zid înalt, peste care nu-i de loc uşor să treci, dar instrumentele muzicale şi sporovăiala oamenilor nu se simt nicidecum deranjate de înălţimea zidului. Parcă cineva o face dinadins, ca să înnebunească nervii organizatorilor cumsecade, cînd pune în aceeaşi seară să cînte orchestra simfonică a oraşului Praga sub bagheta doctorului Smetáček şi dincolo de zid fanfara din Šumava sub conducerea domnului Polata. În asemenea ocazii se ajunge la litigiile de competenţă, pentru că fiecare dintre părţi are impresia că e deranjată de partea cealaltă. Eu, care lucram ca plasatator numai la concertele de elită din Grădina Valdštejn, nu puteam să sufăr Grădina Sfîntului Toma. Numai cînd auzeam fanfara mi se întorceau maţele pe dos. În schimb, cumnatul meu, deşi aplica ştampile pe paşapoarte, se închina cu neruşinare zeului berei şi distracţiilor lumeşti. Aşa că eu consider că a fost just că stăpînii Valdštejnului au ridicat un zid atît de înalt. Parcă ar fi ştiut dinainte că poporul ceh se va diviza. Eu însă nu eram divizat, eu susţineam fără compromisuri muzica simfonică şi în timpul concertelor mă vedeam adesea, în gînd, luînd o scară, sărind zidul şi zvîntînd în bătaie pe clienţii şi pe fanfaragiii ăia blestemaţi din Grădina Sfîntului Toma. O asemenea nobilă

concepţie am avut pînă astăzi, cînd am simţit în şira spinării că mi s-a întors cîrma gîndirii şi că, negreşit, se va întîmpla ceva. Cînd a apărut dirijorul şi a bătut cu bagheta în pupitru şi publicul a făcut linişte, în momentul acela a izbucnit fanfara domnului Polata într-un galop asurzitor. Instrumentiştii noştri şi-au ridicat ochii plini de suferinţă spre coroanele arborilor seculari. Altă cale nu exista decît trînta cu muzica domnului Polata. La rîndul ei, orchestra simfonică a oraşului Praga şi-a întins ciocul în înfloritoarea grădină a Sfîntului Toma. Astfel a început *Patetica*. Dirijorul celebra ca un Mare Preot. Eu însă ascultam fanfara domnului Polata nu ca duşman, ci ca aliat, în capul meu fanfara şi *Patetica* se legau ca un singur tot, parcă se completau una pe alta, parcă erau opera unui singur creator... Iar în gînd mi-i închipuiam pe cei de dincolo tot ca pe nişte oameni, nu ca pe nişte vandali, ca pe nişte oameni care petrec în felul lor, se închină berei şi fanfarei, pe care le îndrăgesc cum îndrăgesc eu orchestra simfonică a oraşului Praga şi că ne deranjam reciproc, deci nu numai ei pe noi. Şi, uite-aşa, ascultam popularul vals al lui Waldteufel *Dansatorii pe gheaţă*, valsul escalada zidul şi se îmbrăţişa cu *Patetica* şi nimeni n-ar fi fost în stare să-l împiedice, cu toate că asta însemna anularea unuia în dauna celuilalt; învăţ deci să ascult totul concomitent, dar pentru aşa ceva e nevoie de răbdare. Deşi în alte ocazii mă rezemam de tulpina groasă a

unui copac, astăzi m-am ascuns în umbra unei crengi uriașe, chiar lîngă zid, unde am dat peste un individ care bătea cu pumnul ca un disperat. Pe urmă a pus urechea pe zid, am pus-o și eu și am auzit pantofi și pantofiori scîrțîind pe nisipul din curtea berăriei, am auzit gîfîitul dansatorilor și murmur de voci peste care se întindea, învăluitoare, coroana muzicii de fanfară. Am simțit în acel moment o poftă cumplită să mă cațăr pe zid și să mă uit dincolo, era ceva nou, o asemenea dorință n-am mai simțit niciodată pînă acum, am dorit atît de mult încît mi-am adus subit aminte că într-o cușcă, unde cîndva fuseseră ținuți vulturi, se aflau niște scări; am deschis poarta de sîrmă și am dat peste trei scări, am început să mă cațăr, din spate mă împingea *Adagio con moto*, dar acolo, în locul spre care mă îndreptam treaptă cu treaptă, acolo era mai multă lumină și mai multă muzică... Copacii își culcaseră crengile pe zid, le-am dat la o parte și am privit în partea cealaltă. Puteam în definitiv să mă duc acolo, numai că astăzi era altceva, astăzi vedeam prin *Patetica* și mă urcam numai ca să văd cealaltă jumătate din noul meu eu, locul de unde se ridicau, ca o adiere, sunetele alămurilor, aroma berei și parfumul femeilor... Încă o treaptă și iată totul așa cum îmi închipuisem! Mi se părea că se întîmplă același lucru ca și cu cvartetul. Printre ramuri și frunze am zărit, în lumina galbenă, pătratele fețelor de masă, pe mese pahare cu bere,

am zărit ringul de dans, oameni în negru și alb se legănau, femei cu sînii mari se învîrteau în cerc, cu o mînă în vînt și alta petrecută după gîtul partenerului, se rumeniseră în obraz tot făcînd piruete, bărbații le țineau de mijloc sau își puneau fața pe fața lor, vrînd parcă să le soarbă suflarea de pe buze... Am mai zărit în mijlocul grădinii o femeie frumoasă înconjurată de patru bărbați, cine știe, poate erau croitori, îi măsurau cu centimetrul mijlocul, apoi pieptul, i-au măsurat fiecare sîn în parte, de parcă voiau să aleagă pe regina pieptului frumos, unul dintre bărbați avea o cretă cu care desena pe corpul femeii, trăgea liniile frumuseții clasice, i-a mîzgălit toată rochia neagră de dans, schițînd scheletul ascuns al clasicei frumuseți, în sfîrșit, eu percepeam tot ce se petrece aici prin muzica ce urca după mine din Grădina Valdštejn, unde mi-am aruncat pentru o secundă privirea. Acolo însă ascultătorii se țineau de fălci, muzica îi doborîse în așa hal că trebuiau să-și sprijine capetele, în timp ce dincoace dansatorii și dansatoarele zburdau de entuziasmul care țîșnea din muzica domnului Polata... Printre consumatori treceau chelnerițe încovoiate purtînd fiecare cîte zece halbe cu bere și însemnînd pe cartonașe numărul lor. Pe urmă *Dansatorii pe gheață* s-a terminat, instrumentiștii au început să-și scurgă scuipatul din alămuri, dansatoarele continuau să se lase îmbrățișate, mîinile femeilor rămîneau agățate de gîtul partenerilor în haine negre; în

clipa aceea a răsunat *Adagio lamentoso* din *Patetica* şi cîţiva dansatori au venit lîngă zid şi au strigat spre Grădina Valdštejn: Duceţi-vă la naiba cu Beethoven al vostru! Praful să se aleagă de Mozart al vostru! Răpciugoşilor! Atunci m-am pomenit lîngă mine cu tipul care bătea cu pumnii în zid. M-a tras de mînecă şi mi-a zis: Ce fel de organizator eşti dumneata? De ce nu intervii? Eu însă mă uitam la cumnatul meu care stătea în Grădina Sfîntului Toma, la o masă cu două farfurii. Fără îndoială că se amuza împărţind pe consumatori în oameni cărora le-ar fi dat viză şi în oameni cărora nu le-ar fi dat, dar abia acum am văzut ce era de văzut! Lîngă grădină se afla o veche mănăstire transformată acum în azil, azil de bătrîne; la etajul întîi ca şi la etajul al doilea erau numai ochi de femei şi toţi ochii bătrînelor erau pironiţi într-un singur loc, se uitau la regina sînilor uriaşi, se uitau cu priviri de flăcări la mîinile bărbaţilor care măsurau şi notau dimensiunile, pe urmă am privit în jos şi abia atunci am înţeles! Aici era muzica cea adevărată. Iată de ce femeile de jos dansau cu atîta foc, de ce se lăsau îmbrăţişate şi se plimbau pe sub ramurile copacilor agăţate de gîtul partenerilor! Ca să fie văzute de bătrînele care nu-şi mai pot agăţa mîinile de nimic, pe ele nu le mai îmbrăţişează nimeni în acest fel, din cauza asta aveau privirile atît de arzătoare, de-aia le sclipeau ochii de melancolie, invidie şi ură, aici nu mai era vorba de ziduri

care despart muzica simfonică de fanfară, ci de zidurile care despart pe oameni, ziduri care, în realitate, sînt mai mult decît zidul pe care stăteam eu, holbîndu-mă în jos şi văzînd totul simultan încît era gata-gata să cad. Şi iar m-a scuturat omul acela ca să intervin, fiindcă dansatorii de jos începuseră din nou să strige : La mama dracului cu *la majorul* vostru !

Pe urmă m-am întors şi am văzut pe ascultătorii simfoniei căţărîndu-se pe scară, după aceea am văzut pe dansatorii de la berărie aducînd scări şi proptindu-le de zid ; se înghesuiau care mai de care să se urce, ca în pozele care înfăţişau asaltul cetăţilor. Au ajuns faţă-n faţă. La un semn al unui dirijor invizibil, ei s-au aruncat în luptă, au început să se lovească cu ură, cîţiva au căzut jos de pe zid, eu însă eram departe, departe de ei, nu mai eram în stare să le dau dreptate nici pumnilor de dincoace, nici celor de dincolo, am rupt o nuia şi am început să dirijez ambele orchestre : fanfara domnului Polata a intrat energic cu cîntecul *Forţă de leu şi zbor de şoim,* chelneriţele se grăbeau să strîngă halbele, în lumina galbenă fulgerau corpurile care se prăbuşeau, dar patimile erau atît de aprinse că noi eşaloane de combatanţi se avîntau pe scări, zidul era plin de statui de gresie şi de bătăuşi, unii dintre ei, orbiţi de furie, s-au luat la trîntă cu statuile. Orchestra simfonică a oraşului Praga a încetat la un moment dat să mai cînte, iar instrumentiştii au năvălit sub crengile străvechilor copaci, s-a oprit şi fanfara domnului Polata, iar mu-

zicanții s-au strîns lîngă zid, cîțiva s-au repezit pe scări, din partea cealaltă urcau simfoniștii, pe coama zidului au apărut și cîteva instrumente, s-au încăierat instrumente și instrumentiști, alămurile lucioase aruncau fulgere, nuielele plesneau în stînga și în dreapta, era ciudată această încăierare între goarne și eufonie, clarinetele serveau drept săbii, în fiecare moment cădea cîte unul cu capul în jos, dar asta nu-i împiedica pe partizanii muzicii domnului Polata să se buluceaseă în continuare de partea asta, iar pe admiratorii orchestrei simfonice a orașului Praga, în partea cealaltă, să se amenințe cu pumnii și să urle, în sfîrșit acest cumplit masacru n-a înfrînt voința de luptă nici chiar a celor doi șefi de ansambluri, domnul Polata și domnul Smetáček, care s-au urcat personal pe zid și s-au luat de păr, în clipa aceea o sirenă a spintecat văzduhul, o mașină de-a lăptarilor[1] a intrat în plină viteză în curtea berăriei, o alta în Grădina Valdštejn, au intrat concomitent, de parcă s-ar fi înțeles sau ar fi reacționat la bagheta mea ; în clipa următoare pe zid s-a făcut o îmbulzeală atît de mare că cineva mi-a dat un brînci și am pornit în picaj, dar eu l-am apucat pe individ de haină, era un admirator al muzicii domnului Polata, dumnealui a căzut în Grădina Valdštejn, iar eu, cu brațele desfăcute, drept peste fanfara domnului Polata, am spart toba și am nimerit într-o băl-

[1] Mașina poliției vopsită crem.

toacă de scuipat scursă din trombon... Lăptarii au sărit din mașini, ca la un ordin, bătrînele de la etajul întîi și doi au deschis ferestrele, ochiurile de geam sclipeau în lumina sinilie, iar eu priveam la toate cîte se petreceau, priveam și ascultam, jubilam și aprobam tot ce vedeam; înghesuite în geamuri, una peste alta, bătrînele țipau și, arătînd cu degetele lor osoase în jos, ziceau: La pușcărie cu caprele de muieri! Tăiați-le mîinile! Smulgeți-le limba din gură! La jugănar cu ele! Și astfel am devenit pentru totdeauna un prost plasator și un prost organizator, a intrat în mine tot ce am văzut și am auzit astăzi și ieri, am spart toba și am trecut de partea cealaltă, vedeam totul înfășurat într-un ștergar uriaș, numai prostul de cumnatu-meu stătea pe un scaun răsturnat, arătînd și categorisind cu degetul: ăstuia i-aș da drumul, ăstuia nu... Pe vîrful zidului bătălia ajunsese la apogeu, ciorchini mari de combatanți alunecau pe zid în jos, nici după ce răbufnea pămîntul sub ei nu-și dădeau drumul, continuau să se lovească, dar nu mai știau pentru ce, iar după ce s-au stins felinarele, nu mai știau nici cu cine, răsunau doar bufnituri surde și vaiete... eu însă percepeam totul ca pe o armonioasă simfonie și mă simțeam salvat, într-un anume sens însă și pierdut.. deși poate că salvarea tocmai în asta o fi stînd...

CÎNTECE ȘI LEGENDE

(1968)

ÎN LOC DE EPILOG

Cititorii versus Hrabal

„Domnule Hrabal, credeţi-mă, după lectura cărţilor dumneavoastră nu mai am linişte, mă chinuie şi mă urmăreşte neîncetat frumuseţea lor inefabilă, gingăşia, gluma, durerea, înţelepciunea. O, Doamne, sînteţi un sfînt!"

„Porcul ăla care caută dinadins anumite situaţii ca să scoată în evidenţă perversitatea lui sexuală. De cînd am citit cărţile lui nu mai am pic de pace, parcă-mi umblă nişte stafii prin cap. Cred că face nişte ravagii cumplite printre adolescenţi."

„V-am crezut profesor la o şcoală de construcţii din vecinătatea noastră. Mă întrebam numai ce obiect predaţi. Ce aveţi dumneavoastră simpatic, şi deci frumos, sînt ochii, deconcertant de albaştri, curioşi, nevestejiţi de trecerea anilor."

„Om scîrbos, boşorog senil cu înclinaţii pubertale, porc trivial, la puşcărie cu tine! Ar

trebui să te ia la întrebări poliția de moravuri. Locul tău e după gratiile închisorii, sau ale balamucului.“

„Am în față interviul dumneavoastră, toate cărțile dumneavoastră, o fotografie de ziar cu o uriașă intersecție de riduri pe frunte, pe care ar trebui să circule toate trenurile cu prioritate pînă la împărăția unchilor Pepino, în împărăția înțelegerii totale.“

„Arăți ca un babalîc care se scarpină în nas de plictiseală. Mă apucă furia cînd văd cine a ajuns să-i reprezinte pe concetățenii mei de la Brno. Uite, de-aia ți-am zis-o de la obraz, nerușinatule, că nu te mai saturi de bere.“

„Sufletul meu s-a adăpat, în sfîrșit, la un izvor cu apă curată. Lectura m-a entuziasmat. De mult nu m-am mai simțit atît de bine. Dumneavoastră știți că omul e în fond bun. Un opuscul ca *Flecarii* face să răsune coardele cele mai bune din care e făcut cel mai ideal instrument muzical : sufletul omului.“

„Ce-i cu simbolul acela scîrbos din volumul *Flecarii ?* Ascultă, boule ! Ce-i aia flecar ? Ce, crezi că nimeni nu ghicește că chitara aia cu gît e de fapt o porcărie ? Nu ți-aș dori decît să ajungi o dată la o discuție în cercul unor tineri serioși, și să fie de față mai ales fete. Te-ar sfîrteca de furie că scrii despre cel mai sfînt lucru pe care-l are orice fată !“

„Domnule Hrabal ! Scriu pentru prima dată unui scriitor. Ieri, după ce am citit cartea

Tată, ai înnebunit, am vrut să-i scriu lui Saroyan, dar unde să-l găsesc în lumea asta? Dumneavoastră sînteți mai aproape..."

„Știți cum ajunge un om scriitor? Dacă nu știți, ascultați-l pe Hrabal: «M-am dus la mare în Iugoslavia. Era o furtună teribilă, o natură demențială capabilă să te facă scriitor atunci cînd îți pătrunde prin șlițul de la pantaloni.» După astfel de recomandări nu-i greu să devii scriitor."

„Și pe urmă, în privința metodei compoziționale, nu știam cum să mă mai minunez cu cîtă nonșalanță vă plimbați pe o gheață subțire. Bravo, de ce nu! Încă o dată, bravo! În sfîrșit, uitîndu-mă la fizionomia dumneavoastră, mi-a fost dintr-o dată clar că ea corespunde cu metoda dumneavoastră compozițională."

„Tu ești vinovat că tineretul între treisprezece și paisprezece ani preacurvește în locuințele părinților lor plecați la slujbă. Cînd ai să dai seamă?"

„La noi în școală, adeseori, la ora de cehă sau în pauză, se discută despre cărțile dumneavoastră. De cîte ori auzim o expresie, un cuvînt care ne amintește de vreo întîmplare din cărțile dumneavoastră, e suficient să spunem «Hrabal» ca să ne topim de rîs."

„Cineva i-a făcut o aureolă și acum nu se mai vorbește despre el decît ca despre un formidabil scriitor etc... Și nu e decît o potaie și un derbedeu, poate chiar un homosexual și un impotent. Toate așa-zisele lui expresii popu-

lare sînt caz de judecată, sînt sau de competența clinicilor neurologice, sau a poliției de moravuri."

,Nu vreau să compar, dar dumneavoastră sînteți din familia lui Vančura, al lui Ladislav Klíma, a lui Iaroslav Hašek și a lui Kubín. Aveți un vocabular splendid, plin de poezie, robust, nimic dulceag și sentimental."

„Porc tîmpit, pe care astăzi toți îl ridică în slăvi, cînd ai să încetezi să mai înveninezi sufletele oamenilor cu perversitățile tale dezgustătoare? Cîți bani ai prăpădit cu «criticii» și recenzenții tăi prin bordeluri, de te laudă în așa hal?"

„După cum știți, la 28 martie se sărbătorește Ziua învățătorului și ziua dumneavoastră de naștere. M-ați face foarte fericit, domnule Hrabel, dacă mi-ați răspunde că sînteți dispus să participați la o întîlnire cu noi, în luna mai. Avem aici multe fete frumoase care vă divinizează. Printre ele se află și profesoara de limbă cehă."

„Destul cu Hrabal! Asta e lozinca oamenilor serioși. Să nu-ți închipui că gloria ta o să crească pînă la cer. Hazna puturoasă, porc cîrlionțat. Să te ia dracul!"

„Chiar acum mi s-au înfipt în măduva oaselor milioane de ace. E o durere infernală. Dar cînd îmi face cineva un semn cu mîna, ca dumneavoastră, suport durerea mai ușor, îmi dau seama că cineva e alături de mine. Pentru această compasiune, acordată celor necunoscuți, vă urez succes în toate."

„Regret că n-am timp să te aştept diseară şi să-ţi scuip mutra ta scîrboasă, corupător de tineret ce eşti !“

„Domnule Hrabal, prin cartea dumneavoastră mi-aţi redat buna dispoziţie, în existenţa căreia încetasem de mult să mai cred. M-aţi trezit dintr-o resemnare adîncă, aţi picurat în mine o tinctură purificatoare, un elixir.“

„Am fost de cîteva ori la SPL, adică la ospiciu, am fost, dar nu ca pacient, ci ca stomatolog ; o dată, unul dintre pacienţi şi-a uitat în sala de aşteptare un caiet cu însemnări şi, pentru că nu ştiam cui aparţine, l-am păstrat pentru mine. Acum, după lectura *Orelor de dans*, regret profund că n-am predat manuscrisul la editură. Pentru literatura cehă, şi poate pentru literatura universală, a fost o pierdere incomensurabilă că l-am aruncat la coş . . . “

„Există multe genuri de umor ale cărui săgeţi pătrund în inima omului. Fiecare într-alt fel. Săgeata tovarăşului Hrabal are sunet de argint şi, din locul unde înţeapă, izvorăşte balsam.“

„Cei de la căile ferate ar trebui să te dea în judecată, sau să te omoare cu pietre, fiindcă, după tine, vită tîmpită, la calea ferată nu se ocupau decît de perversiuni pe canapeaua superiorului.“

„Apreciez subiectele dumneavoastră, ideile şi căldura, talentul narativ şi toate celelalte care fac cărţile dumneavoastră atractive şi plăcute ca o mîngîiere.“

„Mă apucă turbarea cînd aud la cafenea sau pe platforma tramvaiului : «Ce zici de Ferlinghetti ?» «Mda, e bun ! . . .» Acest «mda, e bun» mă scoate din sărite. Vă scriu tocmai pentru că dumneavoastră nu sînteți de loc «mda, e bun». Dumneavoastră sînteți un provocator, nu ne dați pace să dormim, ne siliți să vă citim mereu, ne răpiți timpul.“

„Rămîneți boxer, un bombardier alb, un bătăuș, trageți-mi directe la bărbie, la plex și eu vă promit, în schimb, că am să mă antrenez, aș vrea să rezist cu dumneavoastră în ring pînă la capăt, să nu vă bazați pe *knock out* tehnic, am să mă ridic întotdeauna la nouă și am să continui să mă bat, adversarul meu, dragul meu adversar.“

„După unele recenzii și critici, acest porc de Hrabal ar fi continuatorul lui Neruda și a altor clasici de-ai noștri ! ! ! E îngrozitor ! ! ! Ăsta n-are ce căuta lîngă Neruda. În tot Švejkul lui, pe cîteva sute de pagini, Hašek nu are atîtea porcării ca acest fenomen rar de patologie sexuală.“

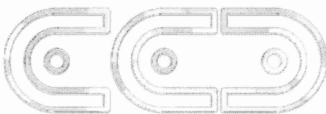
„Dacă există vreo trăsătură simpatică la noi, cehii, care ne face unici, sută la sută cehi, inimitabili, să știți, domnule Hrabal, că această trăsătură este tocmai ceea ce dumneavoastră ați numit «flecăreală», cu alte cuvinte calitatea omenească de a fi vorbăreț, de a se prinde pe sine și pe ceilalți în mreaja unor cuvinte și a unor fapte stranii și frumoase.“

P. S. Vechii indieni au rostit în Vede o frumoasă propoziție : *„Tant twam asi !“* Ceea ce

însemnează: „Aceasta ești tu!“ Deci acest portret nu este numai portretul meu, ci și al fiecăruia dintre cititori, al oricărui om, în general. Lao-Tsi, în cartea sa Tao-Tek-King, scria, cu cinci sute de ani înainte de Cristos: „Să-ți cunoști albul tău și să-ți păstrezi pentru tine negrul tău, aceasta este pilda de sub ceruri. Să-ți cunoști mărirea și să ții pentru tine rușinea ta, un astfel de om e o vale sub ceruri.“ Un împărat persan, pe care poetul său de curte l-a comparat, într-o odă, cu soarele, a făcut la această odă următoarea observație: „Lasanoforosul meu neagă“. Lasanoforos, în limba persană, însemnează oală de noapte. Cu alte cuvinte, anticii știau bine că portretul omului se compune dialectic din rușinea și măreția lui. Noi, cei din secolul al XX-lea, sîntem înclinați să vedem în noi numai măreția și în alții numai rușinea. Aici își are începutul haosul. Montajul de mai sus nu vrea să fie nimic altceva decît o preamărire a înțelepciunii anticilor și o critică a prostiei contemporanilor, în măsura în care nu sînt înțelepți, refuzînd să revină la imaginea dialectică a omului ca măsură a tuturor lucrurilor.

CUPRINS

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

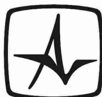

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

